

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Departament Gospodarki, Skarbu Państwa i Prywatyzacji

P/03/054

KGP/41019/03

Nr ewid.146/2004/P03054/KGP

Informacja
o wynikach kontroli:

Restrukturyzacja i przekształcenia własnościowe w przemyśle cukrowniczym

Misją Najwyższej Izby Kontroli jest dbałość o gospodarność i skuteczność w służbie publicznej dla Rzeczypospolitej Polskiej

Wizją Najwyższej Izby Kontroli jest cieszący się powszechnym autorytetem najwyższy organ kontroli państwowej, którego raporty będą oczekiwanym i poszukiwanym źródłem informacji dla organów władzy i społeczeństwa

p.o. Dyrektora Departamentu
Gospodarki, Skarbu Państwa i Prywatyzacji

Andrzej Sowiński

Zatwierdzam:

Wiceprezes
Najwyższej Izby Kontroli

Jacek Jezierski

Warszawa, dnia 2006 r.

Najwyższa Izba Kontroli
ul. Filtrowa 57
00-950 Warszawa
tel./fax: 0-prefiks-22-825 44 81
www.nik.gov.pl

Spis treści:

1.	WPROWADZENIE	3
2.	PODSUMOWANIE WYNIKÓW KONTROLI	4
2.1.	Ogólna ocena kontrolowanej działalności.....	4
2.2.	Synteza wyników kontroli.....	4
2.3.	Uwagi końcowe i wnioski	13
3.	WAŻNIEJSZE WYNIKI KONTROLI.....	16
3.1.	Charakterystyka stanu prawnego oraz uwarunkowań ekonomicznych i organizacyjnych.....	16
3.1.1.	<i>Stan prawny</i>	<i>16</i>
3.1.2.	<i>Uwarunkowania ekonomiczne i organizacyjne sektora.....</i>	<i>25</i>
3.2.	Istotne ustalenia kontroli	29
3.2.1.	<i>Uwarunkowania utworzenia Polskiego Cukru.....</i>	<i>29</i>
3.2.2.	<i>Powołanie i rejestracja Krajowej Spółki Cukrowej SA.....</i>	<i>35</i>
3.2.3.	<i>Inkorporacja cukrowni z KSC.....</i>	<i>38</i>
3.2.4.	<i>Wyniki ekonomiczne Spółek Cukrowych i KSC.....</i>	<i>50</i>
3.2.5.	<i>Działania restrukturyzacyjne KSC.....</i>	<i>56</i>
3.2.6.	<i>Działania prywatyzacyjne.....</i>	<i>70</i>
3.2.7.	<i>Udostępnianie akcji pracownikom i plantatorom.....</i>	<i>75</i>
3.2.8.	<i>Prywatyzacja Krajowej Spółki Cukrowej SA</i>	<i>78</i>
3.2.9.	<i>Gospodarowanie kontrolowanych Cukrowni.....</i>	<i>79</i>
3.2.10.	<i>Wyniki ekonomiczne kontrolowanych Cukrowni.....</i>	<i>105</i>
3.2.11.	<i>Restrukturyzacja w Cukrowniach poza strukturą KSC.....</i>	<i>107</i>
3.2.12.	<i>Zbycie akcji Śląskiej Spółki Cukrowej SA.....</i>	<i>113</i>
3.2.13.	<i>Działalność organów regulacji rynku cukru.....</i>	<i>119</i>
3.2.14.	<i>Działalność organu nadzoru właścicielskiego</i>	<i>126</i>
3.2.15.	<i>Beneficjenci inkorporacji Spółek Cukrowych.....</i>	<i>131</i>
3.2.16.	<i>Rozliczanie rolniczego VAT.....</i>	<i>142</i>
4.	INFORMACJE DODATKOWE O PRZEPROWADZONEJ KONTROLI	148
4.1.	Przygotowanie kontroli.....	148
4.2.	Postępowanie kontrolne i działania podjęte po zakończeniu kontroli	150
5.	ZAŁĄCZNIKI	173
5.1.1.	<i>Słowniczek.....</i>	<i>173</i>
5.1.2.	<i>Wykaz skontrolowanych podmiotów oraz jednostek organizacyjnych NIK, które przeprowadziły w nich kontrole.....</i>	<i>174</i>
5.1.3.	<i>Osoby zajmujące kierownicze stanowiska, odpowiedzialne za kontrolowaną działalność.....</i>	<i>174</i>
5.1.4.	<i>Szczegółowe tabele i zestawienia liczbowe</i>	<i>176</i>
5.1.5.	<i>Wykaz aktów prawnych dotyczących kontrolowanej działalności.....</i>	<i>191</i>
5.1.6.	<i>Wykaz organów, którym przekazano Informację.....</i>	<i>194</i>

1. Wprowadzenie

Temat	Najwyższa Izba Kontroli z własnej inicjatywy, oraz uwzględniając wnioski grup posłów w tej sprawie, przeprowadziła <i>kontrolę restrukturyzacji i przekształceń własnościowych w przemyśle cukrowniczym</i> . Została ona ujęta w planie pracy NIK pod nr P/03/054. Problemy sektora cukrowniczego - jego restrukturyzacji i prywatyzacji - były przedmiotem stałego zainteresowania Komisji Sejmowych (Rolnictwa i Rozwoju Wsi oraz Skarbu Państwa). W wielu regionach kraju cukrownie dają podstawę bytu rodzin plantatorów i oferują jedyne miejsce zatrudnienia. Prywatyzacja i restrukturyzacja sektora wywoływała też silne emocje i zorganizowane protesty. Kontrola <i>restrukturyzacji i przekształceń własnościowych w przemyśle cukrowniczym</i> stanowiła kontynuację wcześniejszych kontroli NIK, w zmienionym stanie faktycznym i prawnym dotyczącym organizacji rynku cukru w Polsce. Uzupełniająco, w Krajowej Spółce Cukrowej SA, NIK przeprowadziła kontrolę doraźną pod nr I/04/009 w zakresie restrukturyzacji spółki.
Cel	Celem kontroli była ocena działań Ministra Skarbu Państwa, spółek cukrowych i cukrowni w nich skupionych, obejmujących przeprowadzenie restrukturyzacji i przygotowanie prywatyzacji przemysłu cukrowniczego. W ramach powyższego celu generalnego, kontrola miała posłużyć do dokonania oceny działań związanych z utworzeniem Krajowej Spółki Cukrowej SA.
Zakres	<p>Badaniami kontrolnymi objęto i ocenie poddano w szczególności zabezpieczenie ochrony interesów Skarbu Państwa w procesach restrukturyzacji i przygotowania prywatyzacji sektora cukrowniczego, z uwzględnieniem:</p> <ul style="list-style-type: none">– utworzenia Krajowej Spółki Cukrowej SA,– przygotowania i przeprowadzenia inkorporacji cukrowni, skupionych w Krajowej Spółce Cukrowej SA,– zawartych przez Skarb Państwa, Spółki Cukrowe i Krajową Spółkę Cukrową SA umów i porozumień związanych z restrukturyzacją i prywatyzacją, w tym umowy zbycia akcji Śląskiej Spółki Cukrowej SA,– przygotowania prywatyzacji państwowej części sektora cukrowniczego. <p>Kontrolą objęto lata 2000-2004 (lata obrachunkowe od 2000/2001 do 2003/2004¹).</p> <p>Skontrolowano Ministerstwo Skarbu Państwa, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Agencję Rynku Rolnego, dwukrotnie Krajową Spółkę Cukrową SA, Śląską Spółkę Cukrową SA, a także 14 cukrowni.</p>
Organizacja	Jednostką koordynującą badania kontrolne był Departament Gospodarki, Skarbu Państwa i Prywatyzacji NIK. Ponadto, w kontroli uczestniczyły Departament Środowiska, Rolnictwa i Zagospodarowania Przestrzennego oraz Delegatury NIK: w Bydgoszczy, Lublinie i Poznaniu. Kontrole, poprzedzone kontrolą rozpoznawczą, przeprowadzono od września 2003 r. do 11 lutego 2004 r. (kontrola planowa) oraz od października do 31 grudnia 2004 r. (kontrola doraźna w KSC SA).

¹ Rok obrachunkowy w cukrownictwie rozpoczyna się 1 października, a kończy 30 września następnego roku kalendarzowego.

2. Podsumowanie wyników kontroli

2.1. Ogólna ocena kontrolowanej działalności

Procesy restrukturyzacyjno-prywatyzacyjne sektora cukrowniczego w objętych kontrolą latach 2000-2004 charakteryzowały się:

- niestabilnością zakładanych i wdrażanych celów,
- brakiem wizji docelowego ukształtowania stanu własnościowego krajowego sektora po akcesji do Unii Europejskiej,
- brakiem inicjatyw Ministra Skarbu Państwa ukierunkowanych na stymulowanie pożądaných zmian.

Kosztowne i zbędne było funkcjonowanie czterech struktur holdingowych zaś sposób regulowania rynku cukru w tym okresie, w istocie rynek krajowy destabilizował. Reasumując, NIK ocenia krytycznie działania Ministra SP i Spółek Cukrowych, pod względem celowości i gospodarności.

NIK pozytywnie ocenia podjęcie restrukturyzacji przez Krajową Spółkę Cukrową SA, stwierdzając jednocześnie, że na obniżenie efektywności prowadzonej restrukturyzacji miały wpływ nieprawidłowości z okresu tworzenia KSC. Kontrola ujawniła, że:

- zadłużenie byłych Spółek Cukrowych oraz inkorporowanych cukrowni, przekraczało wielkości podane w dokumentach księgowych;
- opóźnione było dokapitalizowanie KSC.

W ocenie NIK, działania organów KSC SA, które spowodowały wypłaty świadczeń pracowniczych na rzecz byłych członków zarządów inkorporowanych Spółek Cukrowych i nieodpłatne korzystanie przez te osoby z mienia KSC, wiele miesięcy po rozwiązaniu Spółek Cukrowych, mogą być uznane jako działania na szkodę spółki w rozumieniu art. 585 *Kodeksu spółek handlowych*².

2.2. Synteza wyników kontroli

Wprowadzenie

Utworzenie koncernu Krajowa Spółka Cukrowa „Polski Cukier” SA (KSC) nastąpiło w rezultacie procesu trwającego ok. 5 lat. W procesie tym ścierały się interesy potencjalnych beneficjentów różnych koncepcji przemian w cukrownictwie. Sytuacja i przemiany sektora cukrowniczego były uprzednio przedmiotem kolejnych siedmiu kontroli NIK, ocenianych w *Informacjach o wynikach kontroli*. (Omówienie i wykaz na str. 148 niniejszej *Informacji*).

Koncepcja prywatyzacji sektora cukrowniczego, wprowadzona regulacjami *ustawy z dnia 26 sierpnia 1994 r. o regulacji rynku cukru i przekształceniach własnościowych w przemyśle cukrowniczym*³, pomimo upływu blisko 10 lat, nie została wdrożona. Decentralizacja zamierzeń strategicznych⁴

² Ustawa z dnia 15 września 2000 r. - Dz. U. Nr 94, poz. 1037 ze zm.

³ Dz. U. Nr 98, poz. 473 ze zm.

⁴ Utworzono strukturę holdingową, podporządkowując cukrownie czterem nowo utworzonym Spółkom Cukrowym. Zasady i „harmonogram programu prywatyzacji tych Spółek” miała określić

doprowadziła do odsunięcia w czasie niezbędnej restrukturyzacji. Spółki Cukrowe zostały z opóźnieniem utworzone i niewyposażone w płynne środki finansowe. Spółki Cukrowe miały koordynować działania restrukturyzacyjne w cukrowniach – spółkach parterowych. Spółki skonkretyzowały to statutowe zadanie jako zbywanie akcji cukrowni. Pozyskiwały w ten sposób źródło finansowania działalności własnej. Roczne koszty wynagrodzeń w Spółkach Cukrowych w okresie 3 ostatnich lat ich istnienia wynosiły 11-12 mln zł, a wynagrodzenia ich zarządów znacznie przewyższały wynagrodzenia członków zarządów cukrowni. Przed rokiem 2001 r. Minister Skarbu Państwa, zamiast realizować cel prywatyzacyjny, wyznaczony w art. 9 ustawy z dnia 26 sierpnia 1994 r., akceptował, w ocenie NIK niezgodny z ustawą⁵, tzw. proces restrukturyzacji regionalnej i prywatyzacji.

W tych okolicznościach Rząd RP wezwany został uchwałą Sejmu RP w dniu 22 grudnia 1999 r. do „podjęcia pilnych działań organizacyjnych i prawnych w celu powołania spółki Polski Cukier”, koncentrującej organizacyjnie państwowy przemysł cukrowniczy. Uchwała⁶ stała się czynnikiem inicjującym całkowitą zmianę strategii restrukturyzacji własnościowej i prywatyzacji polskiego cukrownictwa (str. 29-30 *Informacji*).

**Ocena wdrażania
nowej strategii
przez MSP**

1. Biorąc pod uwagę postulowaną, uchwałą Sejmu z dnia 22 grudnia 1999 r., radykalną zmianę docelowej struktury i organizacji polskiego cukrownictwa, Izba ocenia jako niewystarczające działania Ministra Skarbu Państwa podjęte w jej następstwie. W okresie pomiędzy 22 grudnia 1999 r. i 21 czerwca 2001 r. - dniem przyjęcia przez Sejm ustawy o regulacji rynku cukru⁷ Minister nie dokonał reorientacji prowadzonych procesów restrukturyzacji własnościowej cukrowni i Spółek Cukrowych. Trzy Spółki Cukrowe objęły „programem restrukturyzacji regionalnej i prywatyzacji” 42 cukrownie spośród 45 wchodzących pierwotnie w ich skład. W tym okresie MSP uznał jako możliwe do koncentracji w Polski Cukier jedynie 16 cukrowni, dysponujących łącznie 31 % limitów A+B przypadających na trzy Spółki Cukrowe. W ocenie NIK, działania MSP opóźniły wdrożenie zmiany postulowanej przez Sejm RP i w rezultacie ograniczyły możliwość utworzenia maksymalnie znaczącej - pod względem udziału w rynku - Krajowej Spółki Cukrowej SA (Polskiego Cukru) (str. 31-32 *Informacji*).

**Skutki strategicznej
kontynuacji**

2. Ograniczenie możliwej skali konsolidacji było w partykularnym interesie Spółek Cukrowych. Sytuacja ekonomiczno-finansowa tych Spółek byłaby szczególnie trudna w przypadku niesprywatyzowania i nieuzyskania przychodów ze sprzedaży aktywów – akcji spółek parterowych (cukrowni). Menedżerowie Spółek Cukrowych, przejmujących środki ze sprzedaży akcji cukrowni, uzyskiwali możliwość arbitralnego wydatkowania znacznych kwot. W ocenie NIK, holdingowa struktura sektora, nie uwalnia Ministra Skarbu Państwa od

- do dnia 31 grudnia 1994 r. - Rada Ministrów. Sprywatyzowane Spółki Cukrowe decydowałyby o restrukturyzacji cukrowni, przesądzając o efektywnej alokacji produkcji i inwestowanych środków.

⁵ Ocena zawarta w informacji NIK z kontroli nr P/99/081 „Realizacja ustawy z dnia 26 sierpnia 1994 r. o regulacji rynku cukru i przekształceniach własnościowych w przemyśle cukrowniczym”.

⁶ M.P. Nr 41, poz. 620.

⁷ Dz. U. Nr 76, poz. 810 ze zm.

odpowiedzialności za ukształtowanie jego stanu własnościowego. Działając jako Walne Zgromadzenie Spółek Cukrowych, Minister SP dysponował - na podstawie odpowiednich postanowień Statutów Spółek Cukrowych - prawem niewyrażenia zgody na sprzedaż pakietów akcji cukrowni i miał możliwość z tego prawa skorzystać (str. 127 *Informacji*).

Warunki zewnętrzne restrukturyzacji sektora

3. Sposób regulowania krajowego rynku cukru w tym okresie nie doprowadził do ustabilizowania rynku. Doszło do faktycznej deregulacji rynku cukru, w wyniku czego pogorszyła się sytuacja ekonomiczno-finansowa cukrowni. *Ustawa o regulacji rynku cukru* nie była bezwzględnie przestrzegana. Wśród negatywnych skutków działań Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi jako regulatora można wymienić wydawanie z opóźnieniem aktów wykonawczych do ustawy. Ponadto akty te wadliwie regulowały niektóre obowiązki, wskutek czego w szerokim zakresie ich postanowienia były omijane i kontestowane (str. 91, 119 *Informacji*).

Działania MSP w okresie vacatio legis ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r.

4. W okresie *vacatio legis*⁸ *ustawy o regulacji rynku cukru* Minister Skarbu Państwa nie wstrzymał zbycia przez Poznańsko-Pomorską Spółkę Cukrową SA na rzecz Pfeifer&Langen KG pakietów 51 % akcji 5 cukrowni Grupy Kalisko-Konińskiej. Zdaniem NIK, wstrzymanie było celowe. Skutkiem transakcji pomniejszona została liczebność spółek, podlegająca włączeniu do Polskiego Cukru. W tym okresie Minister Skarbu Państwa wstrzymał 6 innych będących w toku procesów restrukturyzacji własnościowej, odmawiając wyrażenia zgody na zbycie akcji 13 cukrowni. Przedstawione do decyzji Ministra uwarunkowania umowy sprzedaży akcji cukrowni Grupy Kalisko-Konińskiej, zawartej w dniu 13 lipca 2001 r., pomijały fakt uchwalenia ustawy przewidującej włączenie do Polskiego Cukru wszystkich cukrowni (str. 33, 71 i dalsze *Informacji*).

**Utworzenie KSC
Wybór wariantu powołania Polskiego Cukru**

5. Zastrzeżenia NIK budzi celowość działań MSP dotyczących wyboru sposobu powołania Polskiego Cukru. Minister Skarbu Państwa dwukrotnie w procesie legislacyjnym (w roku 2001 i 2002) proponował wariant powołania Polskiego Cukru niezajdujący poparcia organów władzy ustawodawczej i wykonawczej. Optował za połączeniem Spółek Cukrowych z cukrowniami początkowo w trzy podmioty, a nie w jeden - Polski Cukier⁹. Uchwalona w dniu 18 lipca 2002 r. ustawa nie zachowała żadnej z regulacji przedłożenia rządowego, wprowadzając tryb utworzenia Krajowej Spółki Cukrowej SA całkowicie odmienny od propozycji Ministra. Zdaniem NIK, rezultatem rekomendowanego przez MSP połączenia Spółek Cukrowych z cukrowniami początkowo w trzy podmioty a nie w jeden, byłoby jeszcze większe opóźnienie skutecznej restrukturyzacji oczekiwanej przez Sejm, potrojenie niezbędnych formalnych procedur oraz zwiększenie liczby stanowisk do obsadzenia w radach nadzorczych i zarządach spółek (str. 34 *Informacji*).

⁸ Uchwalenie ustawy - 21 czerwca 2001 r. – wejście w życie 25 sierpnia 2001 r.

⁹ W roku 2001, zarówno Rada Ministrów jak i Sejm, dokonując nowelizacji *ustawy o regulacji rynku cukru*, nie przyjęły rekomendacji MSP w kwestii schematu utworzenia Polskiego Cukru i jego sprywatyzowania. Minister Skarbu Państwa powrócił do założeń niepopularnego wariantu w propozycji nowelizacji ustawy w roku 2002.

- Ocena przebiegu utworzenia KSC**
6. Utworzenie Krajowej Spółki Cukrowej SA w docelowym kształcie organizacyjnym i własnościowym następowało etapowo począwszy od 2002 roku i wciąż jest kontynuowane. W związku z tym nie został osiągnięty główny cel powołania, restrukturyzacji i prywatyzacji KSC SA - stworzenie jednolitego podmiotu o silnej pozycji na rynku cukru, w którym prawa głosu będą mieli pracownicy i plantatorzy. Prowadzony etapowo proces inkorporacji spółek zależnych do powstałego 10 stycznia 2003 r. holdingu KSC, do I poł. 2005 r. nie doprowadził do połączenia wszystkich 27 spółek. W ocenie NIK, na etapowość inkorporacji miały wpływ zarówno czynniki zależne od KSC jak też od niej niezależne (str. 38 i 49 *Informacji*).
- Nieprzygotowanie MSP do realizacji wybranego wariantu powołania Polskiego Cukru**
7. MSP nie zapewniło sobie przygotowania do realizacji koncepcji wybranej przez Sejm RP. Odebrana w maju 2001 r. od doradcy prywatyzacyjnego ProInvest International, „*Analiza formalno-prawnych i ekonomiczno-finansowych warunków powołania spółki Polski Cukier*”, obciążająca środki publiczne na sumę 536,8 tys. zł, nie przewidywała wariantu utworzenia koncernu przyjętego następną ustawą. W rezultacie, procedury niezbędne do powołania KSC SA, w tym zwłaszcza zastosowanie możliwości - stworzonej art. 516 Ksh - uproszczenia i skrócenia wymagań rejestracyjnych wskazał zarząd spółki, a nie Minister Skarbu Państwa i jego doradca. Stało się to w roku 2003, a nie w roku 2001 (str. 35 *Informacji*).
- Opóźnienie dokapitalizowania KSC przez MSP**
8. KSC SA nie została przed inkorporacją z cukrowniami dokapitalizowana przez Ministra Skarbu Państwa przynależnymi jej akcjami Skarbu Państwa. Miało to negatywny wpływ na stan finansowy spółki w pierwszym okresie jej działalności. Zwiększenie kapitału akcyjnego KSC SA akcjami śląskich spółek, przewidziane art. 20 ust. 2 *ustawy o regulacji rynku cukru* jako niezwłoczne, zostało dokonane dopiero w 2004 r. Zwiększenie kapitału akcyjnego KSC SA o 31 502,9 tys. zł, pokryte akcjami cukrowni śląskich i ŚSC SA, zostało zarejestrowane w dniu 30 marca 2004 r., a akcje zostały przeniesione do spółki w dniu 16 kwietnia 2004 r. (str. 118 *Informacji*).
- Zagrożenia funkcjonowania Polskiego Cukru**
9. W ocenie NIK, realne zagrożenie dla kontynuacji działalności Krajowej Spółki Cukrowej SA istniało już na etapie połączenia w jeden podmiot trzech Spółek Cukrowych. Powstająca KSC SA od bilansu otwarcia została obciążona zobowiązaniami i zadłużeniem Spółek Cukrowych, a następnie inkorporowanych cukrowni, co negatywnie wpłynęło na jej sytuację ekonomiczno-finansową i perspektywy. Na dzień zakończenia roku obrotowego 2001/2002, wszystkie 3 łączące się Spółki Cukrowe wykazywały straty na działalności gospodarczej - łącznie 121 766,7 tys. zł (str. 51 *Informacji*).
10. Sytuacja finansowa KSC SA na dzień 30 września 2003 r. (poprzedzający etap inkorporacji spółki z zależnymi cukrowniami) była również zła. Najistotniejsze zagrożenie, związane z przejęciem zadłużonych jednostek zależnych, dotyczyło ryzyka niewykreowania niezbędnych do działalności gospodarczej strumieni pieniężnych. Cztery cukrownie, spośród 22 inkorporowanych, nie wykazały przy połączeniu zobowiązań finansowych wobec budżetu państwa obejmujących ich zaległości podatkowe i zobowiązania finansowe, na łączną kwotę 26 984,0 tys. zł, nie licząc odsetek. Niewłaściwie –

z naruszeniem *ustawy o rachunkowości* - zostały ustalone wyniki finansowe cukrowni i zawyżony kapitał własny cukrowni: Krasnystaw SA, Werbkowice SA i Woźuczyn SA, co ukrywało przesłanki upadłości (str. 46 *Informacji*).

**Niegospodarność
przy powołaniu
zarządów Spółek
Cukrowych**

11. W ocenie Izby doszło do niegospodarność przy powołaniu zarządów Spółek Cukrowych podlegających konsolidacji. W dniu 26 sierpnia 2002 r. NWZ trzech spółek, głosami Ministra Skarbu Państwa, podjęły uchwały, ustalające składy zarządów tych spółek: Krajowej Spółki Cukrowej SA, Lubelsko-Małopolskiej Spółki Cukrowej SA i Poznańsko-Pomorskiej Spółki Cukrowej SA - poszerzone z 2 do 5 osób każdy, i identyczne osobowo. W ocenie NIK, działanie Ministra Skarbu Państwa związane integralnie z nadzorem przy tworzeniu Krajowej Spółki Cukrowej SA, umożliwiło obarczenie tej spółki nadmiernie rozbudowanymi kosztami zarządów spółek łączących się (str. 129 *Informacji*).

**Niedostateczny
nadzór nad
Spółkami
Cukrowymi**

12. Izba ocenia jako nierzetelny nadzór Ministra Skarbu Państwa nad działaniami Spółek Cukrowych w ramach tzw. restrukturyzacji regionalnej i prywatyzacji, sprawowany na podstawie przepisów prawa handlowego oraz *ustawy o komercjalizacji i prywatyzacji*. Zdaniem Izby, Minister w swoich działaniach nie zadbał właściwie o interes Skarbu Państwa. W szczególności, wybór nabywcy akcji cukrowni pozostawił zarządom Spółek Cukrowych. Stosowanie obowiązku wyrażenia ewentualnej zgody WZA na zbycie akcji po wyborze dokonany wbrew woli Ministra, nie uchroniło Spółek i MSP od procesów sądowych z niedoszłymi kontrahentami. Dopiero po 4 miesiącach podjęto sprawę cesji na rzecz Skarbu Państwa uprawnień do pobierania kar umownych i odszkodowań z tytułu niewykonania bądź nienależytego wykonania umowy, a także konieczności tworzenia odrębnego subkonta bankowego, celem nadzoru nad wydatkowaniem środków finansowych ze sprzedaży akcji (str. 126 i dalsze *Informacji*).

**Akceptowanie
samowoli Spółek
Cukrowych**

13. MSP utraciło kontrolę nad środkami ze sprzedaży akcji cukrowni, które na podstawie uchwały WZA powinny być gromadzone na wyznaczonym koncie, a ich sposób wydatkowania rozstrzygany przez WZA.

Nieharmonizowane działania MSP (*Zatwierdzający*) i Spółek Cukrowych (*Sprzedający*) umożliwiły niedoszłym inwestorom wszczęcie procesów o zabezpieczenie powództwa - zakaz jakiegokolwiek rozporządzania akcjami przez ich dotychczasowych właścicieli i o odszkodowania. Blokowało to i podrożyło proces tworzenia docelowej struktury Polskiego Cukru. Nie zapobiegło także zbyciu przez Spółki Cukrowe akcji cukrowni na rzecz 3 koncernów o silnej pozycji na rynku UE - Nordzucker, Südzucker i BSO (str. 72, 73, 127 *Informacji*).

**Rozproszenie
środków
przewidzianych na
wsparcie sektora**

14. Nie został zrealizowany zamiar MSP¹⁰ przeznaczenia na dokapitalizowanie całego sektora kwoty stanowiącej 30% środków pochodzących ze sprzedaży akcji w grupach regionalnych. Spółki Cukrowe, które zbyły akcje, pozyskane środki wydatkowały na własne cele. Nie stworzyło to możliwości

¹⁰ Deklaracja w Stanowisku Rządu w sprawie wykonania uchwały Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 22 grudnia 1999 r. w sprawie sytuacji w polskim cukrownictwie i prywatyzacji przemysłu cukrowniczego z 4 kwietnia 2000 r., także w późniejszych opracowaniach MSP z lat 2000-2001, dotyczących polityki wobec sektora cukrowniczego.

istotnej poprawy płynności Krajowej Spółki Cukrowej SA po jej utworzeniu (str. 129 *Informacji*).

**Ocena transakcji
dotyczącej
ŚSC SA**

15. W ocenie NIK, przeciąganie w czasie prywatyzacji Śląskiej Spółki Cukrowej SA¹¹ (2,5 roku od podpisania umowy do wydania akcji) było nierzetelne i niecelowe. Wynikło między innymi ze stanowiska MSP, które do treści umowy sprzedaży akcji holdingu ŚSC wprowadziło warunek zawieszający, niemożliwy do spełnienia przez *Kupującego* (str. 114 *Informacji*).

**Naruszenie prawa
przez wyzbycie się
akcji
uprzywilejowanej
ŚSC SA**

16. Minister Skarbu Państwa w kwietniu 2003 roku doprowadził do wydania inwestorowi Śląskiej Spółki Cukrowej SA - Saint Louis Sucre International S.A.S. (SLS) - objętych umową z 15 listopada 2000 r. 95 % akcji ŚSC, naruszając jednocześnie przepis o obowiązku utrzymywania przez Skarb Państwa akcji uprzywilejowanej w Spółkach Cukrowych. Wydanie akcji nastąpiło na podstawie porozumienia¹² zawartego 25 marca 2003 r., uwzględniającego rozstrzygnięcie sądu z 31 stycznia 2003 r. Objęło, obok akcji zwykłych, 1 akcję uprzywilejowaną w ŚSC SA i 16 takich akcji w cukrowniach holdingu.

Izba oceniła objęcie porozumieniem akcji uprzywilejowanej ŚSC SA jako niezgodne z obowiązującym postanowieniem § 3 ust. 1 *rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 20 czerwca 1995 r. w sprawie określenia zasad i harmonogramu programu prywatyzacji Spółek Cukrowych*. Przepis ten bezwzględnie nie pozwalał zbywać akcji uprzywilejowanych Spółek Cukrowych.

Izba ocenia jako dopuszczalną prawnie, lecz przedwczesną i niecelową rezygnację Skarbu Państwa z uprzywilejowania jego 16 akcji w 16 cukrowniach holdingu ŚSC. W ocenie NIK, celem było utrzymanie przez Skarb Państwa uprawnień wynikających z posiadania akcji uprzywilejowanej do czasu realizacji zobowiązań umownych w stosunku do cukrowni, pracowników i plantatorów (str. 114 *Informacji*).

**Nierzetelność
działań Ministra SP**

17. Izba szczególnie krytycznie ocenia rzetelność dokumentowania przez MSP przebiegu i wyników negocjacji, prowadzących do rezygnacji z uprzywilejowania akcji holdingu ŚSC, ekwiwalentnego kwocie 18 535 tys. zł. Zdaniem Izby, niedopuszczalne jest, aby transakcje prywatyzacyjne były całkowicie nieprzejrzyste, a w oficjalnych dokumentach, takich jak protokoły ustaleń Kolegium Ministerstwa Skarbu Państwa, używano „skrótów myślowych”, których prawdziwe znaczenie jest inne od zapisanego i znane tylko członkom zespołów negocjacyjnych (str. 131 *Informacji*).

**Nieskuteczny
nadzór nad
realizacją
zobowiązań
umownych**

18. Nie zostało w pełni zrealizowane zobowiązanie inwestora w Śląskiej Spółce Cukrowej SA, zawarte w art. 5 § 2 ust. 1 pkt 4 *umowy sprzedaży akcji ŚSC* z 15 listopada 2000 r., dotyczące przeznaczenia kwoty *Gwarantowanego Podwyższenia Kapitału* na podwyższenie kapitałów wybranych cukrowni wchodzących w skład holdingu ŚSC. Dokonano podwyższenia kapitału 14 cukrowni ŚSC w wyniku emisji akcji zastrzeżonych dla Spółki Cukrowej. Nie

¹¹ Zarząd Śląskiej Spółki Cukrowej SA w 1998 r., opowiedział się za prywatyzacją holdingu.

¹² „Porozumienie dotyczące zasad wykonania niektórych postanowień umowy sprzedaży Śląskiej Spółki Cukrowej Spółka Akcyjna z siedzibą w Łosiu nr MSP/505/2000 zawartej w dniu 15 listopada 2000 r. pomiędzy Skarbem Państwa Rzeczypospolitej Polskiej a Saint Louis Sucre S.A.”

została zrealizowana natomiast emisja akcji zastrzeżonych do nabycia przez plantatorów. Skutkiem tego było niepodwyższenie kapitałów w 14 cukrowniach o kwotę 26 280,4 tys. zł, mimo podjęcia odpowiednich uchwał przez Walne Zgromadzenia Cukrowni. ŚSC wykorzystywała uzyskaną dzięki dokapitalizowaniu nadpłynność na dofinansowywanie cukrowni w formie pożyczek komercyjnych. Inwestor nie dotrzymał ponadto umownego terminu przekazania Ministrowi Skarbu Państwa sprawozdania z realizacji *Gwarantowanego Podwyższenia Kapitału* (str. 116 *Informacji*).

19. Działania inwestora Śląskiej Spółki Cukrowej SA, prowadzące do zadłużania cukrowni holdingu ŚSC w miejsce ich dokapitalizowania akcjami zastrzeżonymi dla plantatorów, w konsekwencji prowadziły do stanu, w którym - w ocenie NIK - wartość należnego KSC aportu w postaci pakietów akcji cukrowni ŚSC drastycznie się obniża. Krajowa Spółka Cukrowa SA nabyła w marcu 2004 r. tzw. *Pozostałe Akcje Cukrowni*¹³ ŚSC SA. Inwestor formalnie złożył ofertę odkupienia tych akcji, do czego był zobowiązany umową prywatyzacyjną. Uczynił to w ostatnim dniu 6-miesięcznego terminu przewidzianego umową. Oferta nie została przyjęta do czasu zakończenia kontroli (str. 116 *Informacji*).

Ocena
udostępniania akcji
uprawnionym
pracownikom
i plantatorom

20. NIK pozytywnie ocenia ustalenie praw do bezpłatnych akcji cukrowni należnych pracownikom i plantatorom. Krytycznie zaś ocenia sterowanie procesem udostępniania akcji przez cukrownie w zależności od aprobaty urzędników Ministerstwa. Zdaniem NIK, wstrzymanie decyzją Ministra Skarbu Państwa udostępniania tych akcji w okresie od 10 marca 2000 r. do 21 lutego 2001 r. było w skutkach niekorzystne dla uprawnionych pracowników i plantatorów, a korzystne dla inwestorów zagranicznych (str. 76 *Informacji*).

21. W cukrowniach połączonych z Krajową Spółką Cukrową SA nie było w okresie kontroli zrealizowane udostępnianie akcji grupie uprawnionych pracowników (11 400) i plantatorów (92 766) w zamian za akcje macierzystych cukrowni (str. 75 *Informacji*). Izba nie zgłasza uwag do podejmowanych przez zarząd KSC działań w zakresie udostępniania tych – nieodpłatnych - akcji. Izba negatywnie ocenia występujące opóźnienia w zakończeniu procesu połączeniowego KSC, a tym samym brak docelowej struktury koncernowej i opóźnianie się prywatyzacji – odpłatnego udostępniania akcji spółki (str. 78 *Informacji*).

Ocena
dotychczasowej
restrukturyzacji
KSC SA

22. Izba pozytywnie ocenia podjęcie przez KSC SA opracowania i wdrożenia programu restrukturyzacji spółki - niezależnie od wciąż niezakończonych procesu inkorporacji, a także rozpoczęcie prac nad opracowaniem docelowego programu restrukturyzacji równoległe z tworzeniem struktury organizacyjnej KSC SA. W ocenie NIK, poważną wadą przyjętego planu restrukturyzacji był natomiast brak wyznaczenia cukrowni rozwojowych w grupach regionalnych, a także mało czytelne kryteria wskazywania cukrowni wyłączanych z produkcji. Niezależnie od pozytywnej oceny działań zmierzających do utworzenia struktury koncernowej spółki, NIK wskazuje na negatywne aspekty inkorporacji dokonanych 10 stycznia

¹³ Pakiety mniejszościowe cukrowni ŚSC SA. Nabycie akcji tych spółek przez KSC zostało zarejestrowane w dniu 30 marca 2004 r.

2003 r. i 30 września 2003 r., w szczególności przejęcie zadłużenia samodzielnych dotychczas Spółek Cukrowych i cukrowni, obciążenie kosztami rozliczeń z członkami byłych zarządów Spółek Cukrowych i ich pracownikami, przejęcie i niezagospodarowanie dotychczas zbędnego majątku, naliczone i niezapłacone kary oraz podatki (str. 60 do 63 *Informacji*).

23. Podjęte przez KSC SA działania w zakresie restrukturyzacji finansowej ograniczały negatywny wpływ na sytuację KSC SA zadłużenia przejętego w związku z inkorporacją. Zakładana pomoc publiczna na rzecz spółki miała zakres mniejszy niż planowano. Najistotniejszym czynnikiem efektywnej restrukturyzacji organizacyjnej KSC SA jako koncernu była dotychczasowa realizacja zadań w zakresie informatyzacji. Izba uznaje za gospodarczo uzasadnione działania spółki zmierzające do koncentracji produkcji, nie podziela przy tym poglądu zarządu KSC SA, że nie można aktywnie oddziaływać na proces wymiany rejonów plantacyjnych.

Stwierdzono niepełną realizację bądź opóźnienia w wykonaniu niektórych zadań szczegółowych przyjętych programem restrukturyzacji, istotne ze względu na społeczno-gospodarcze znaczenie tego zaniechania. Nie wykorzystano majątku cukrowni wyłączonych z produkcji do uruchomienia produkcji alternatywnej. Przy pozytywnej ocenie działań KSC SA zmierzających do optymalizacji organizacji sprzedaży i zaopatrzenia, stwierdzono niegospodarne relacje we współpracy KSC SA z firmą pośredniczącą w sprzedaży cukru - ANMAR BIS Sp. z o.o. Niskie były rezultaty w zakresie zagospodarowania nieruchomości zbędnych. W realizacji zamierzeń dotyczących restrukturyzacji zatrudnienia, osiągnięto dotychczas ograniczone efekty, ponosząc znaczne koszty (str. 63 *Informacji*).

**Standing KSC
po roku 2003/2004**

24. NIK odnotowuje poprawę sytuacji finansowej KSC SA w pierwszym roku po inkorporacji cukrowni. Ujawnił się efekt skali - na koniec roku obrotowego 2003/2004 kapitał własny spółki wynosił 1 291 060,8 tys. zł. Zobowiązania i rezerwy wyniosły 631 414,5 tys. zł, przy czym zmniejszyły się o kwotę 130 626,7 tys. zł, tj. o 17%. Na spadek zobowiązań wpłynęło wyłączenie z bilansu po inkorporacji wzajemnych zobowiązań i należności 23 cukrowni oraz spłata przez KSC SA przejętych zadłużeń Cukrowni z tytułu kredytów, dostaw i usług. Spółka uzyskała korzystne wyniki finansowe za ostatni rok obrachunkowy (str. 64 *Informacji*).

**Przypadki
niegospodarności w
KSC SA**

25. Niegospodarne było, zdaniem NIK, zawarcie przez przedstawicieli Rad Nadzorczych Spółek Cukrowych umów o pracę na czas nieokreślony z członkami zarządów przejmowanych Spółek Cukrowych - P-P S.C. SA i L-M S.C. SA. W ocenie NIK, w konsekwencji zatrudnienia na czas nieokreślony i zaakceptowania wynagrodzeń płaconych tym samym osobom przez trzech pracodawców, członkom zarządów Spółek Cukrowych wypłacano wysokie wynagrodzenia m.in. za okres wielu miesięcy po rozwiązaniu i wyrejestrowaniu dwóch Spółek Cukrowych (w kwocie 61 888 zł). Już jako byłym członkom zarządów Spółek Cukrowych wypłacono im ze środków KSC odprawy, związane z uprawnieniami pracowniczymi likwidowanych zakładów pracy, mimo że

zatrudniające ich spółki uległy rozwiązaniu, a nie likwidacji, a oni sami dalej byli zatrudnieni w KSC SA (odprawy w kwocie 79 656 zł) - (str. 130 *Informacji*).

26. W ocenie NIK, niegospodarnością było ponadto: wypłacenie części odprawy na rzecz byłego członka zarządu P-P S.C. SA z tytułu rozwiązania umowy o pracę (11 400 zł) - str. 138 *Informacji*, dopuszczanie do wypłat ekwiwalentów za niewykorzystywane urlopy przez członków zarządów Spółek Cukrowych i KSC (106 343 zł) - str. 138 *Informacji*, korzystanie w celach prywatnych przez dwóch b. członków zarządu KSC SA z majątku spółek cukrowych (samochody, telefony komórkowe i wynajmowane mieszkanie) po rozwiązaniu umowy o pracę na stanowisku członka zarządu (koszty oraz rachunki w łącznej wysokości 12 783 zł) - str. 140 *Informacji*.

27. NIK ocenia jako działania nielegalne i niegospodarne trzy przypadki udzielenia pożyczek ze środków obrotowych P-P S.C. SA dwóm pracownikom tej spółki oraz jej ówczesnemu prezesowi zarządu Benedyktowi Torzewskiemu. Pożyczki uszczupliły środki obrotowe spółki na łączną kwotę 213 000 zł, w tym na rzecz prezesa – 78 000 zł, dyrektora Wydziału Finansowego – 75 000 zł oraz radcy prawnego – 60 000 zł. Spłaty pożyczek nie zostały właściwie zabezpieczone. Wpłaty pożyczek dokonano z uszczupleniem środków obrotowych. Środki na te pożyczki P-P S.C. SA uzyskała, korzystając z przychodów uzyskanych ze sprzedaży akcji cukrowni Grupy Poznańskiej i Grupy Kalisko-Konińskiej. Środki z tych prywatyzacji winny znajdować się na wyodrębnionych rachunkach i służyć wspomaganie całego sektora. Działający w imieniu spółki udzielającej pożyczki prezesowi spółki ówczesny sekretarz Rady Nadzorczej P-P S.C. SA pan Juliusz Młodecki przekroczył swoje kompetencje udzielając pożyczki bez wymaganej zgody walnego zgromadzenia, co stanowiło naruszenie przepisu art. 15 § 1 *Ksh*, (str. 131 *Informacji*).

**Oceny dotyczące
niewykonania
wniosków
pokontrolnych przez
KSC SA**

28. NIK stwierdziła brak wykonania niektórych z wniosków pokontrolnych z kontroli NIK przeprowadzonej w cukrowniach w IV kwartale 2003 r. Stwierdzono również, że niezgodnie ze stanem faktycznym poinformowano Izbę o wykonaniu jednego z wniosków pokontrolnych - uregulowaniu raty końcowej opłaty cukrowej za rok 2002/2003 w Cukrowni Lublin SA w kwocie 1 131,4 tys. zł. W rzeczywistości opłata ta nie została wniesiona. Pozostałe wnioski NIK odnośnie uregulowania raty końcowej opłaty cukrowej za rok 2002/2003 w Cukrowniach Krasnystaw i Lublin w kwocie 1 385 723 zł i 1 131 400 zł, nie zostały zrealizowane. Zarząd KSC SA postanowił nie spłacać powyższych zobowiązań kierując się trudną sytuacją finansową spółki w grudniu 2003 r. Uznał, że ma niewielkie szanse na uzyskanie, po wniesieniu tych opłat, dopłat do wyeksportowanego cukru. NIK ocenia te decyzje jako jednostronne i nierespektujące obowiązującego prawa. W związku z biernością służb spółki w kwestii uregulowania własności nieruchomości, użytkowanych nieformalnie przez osoby trzecie w Oddziale Dobrzelin od połowy trzeciego kwartału 2003 r., KSC SA niepotrzebnie ponosiła koszty podatku od nieruchomości w kwocie (do końca listopada 2004 r. wraz z odsetkami) 20 653 zł (str. 160 *Informacji*).

Doradca od wszystkiego 29. W ocenie NIK, beneficjentem procesów przekształceń państwowego sektora cukrowniczego w skali dziesięciolecia stał się doradca prywatyzacyjny. Zarówno Skarbowi Państwa jak Spółkom Cukrowym doradzały te same podmioty w układach konsorcjalnych bądź pojedynczo - Pro-Invest International Sp. z o.o. i Warszawska Grupa Konsultingowa Sp. z o.o. Izba dostrzegła w niektórych zleceniach występowanie konfliktu interesów. W ocenie NIK, przez zaliczkowe finansowanie umów z Konsorcjum, będąca w trudnej sytuacji finansowej i ubiegająca się o pomoc publiczną KSC SA, kredytowała doradcę (str. 49 i 141 *Informacji*).

Rolniczy VAT 30. Kontrole Izby przeprowadzone w cukrowniach ujawniły niejednorodność stosowania rozliczeń podatku od towarów i usług (VAT) w latach 2000-2003. Problem obejmował interesy budżetu państwa, cukrowni i wielu tysięcy tzw. rolników ryczałtowych. Wiązał się ze sprzecznymi interpretacjami organów skarbowych dotyczącymi podatku VAT od wyśłodków na podstawie przepisów ustawy z dnia 8 stycznia 1993 r. o podatku od towarów i usług oraz podatku akcyzowym. Ponowna kontrola NIK, przeprowadzona tym razem w Krajowej Spółce Cukrowej SA w Toruniu, wykazała większą niż poprzednio różnorodność stosowania prawa i nieporządek interpretacyjny, tym razem w związku ze stosowaniem przepisów ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług, obowiązującej od dnia 1 maja 2004 r. (str. 142 *Informacji*).

Efekty i finansowe rezultaty kontroli – dane zbiorcze W kontroli P/03/054 ujawnione zostały nieprawidłowości finansowe dotyczące budżet państwa, państwowe osoby prawne i inne państwowe jednostki organizacyjne oraz inne podmioty. Kwota tych nieprawidłowości, odpowiadająca wielkości strat powstałych wskutek niegospodarnych, niecelowych lub nierzetelnych działań, wyniosła ogółem 49 938,6 tys. zł (str. 116 i 151 *Informacji*). Izba podjęła działania w celu odzyskania do budżetu państwa i agend państwowych kwoty ogółem 22 896,7 tys. zł (str. 151 *Informacji*).

Finansowymi rezultatami kontroli¹⁴ I/04/009 są zidentyfikowane przez NIK następujące nieprawidłowości w łącznym wymiarze finansowym:

- inne nieprawidłowości w wymiarze finansowym: 28 913 tys. zł (str. 46, 67, 162 i 163 *Informacji*);
- kwoty wydatkowane niegospodarnie, niecelowo i nierzetelnie: 166 tys. zł (str. 49, 138 i 140 *Informacji*);
- kwoty wydatkowane w następstwie działań niezgodnych z prawem: 727 tys. zł (str. 129, 131, 137 *Informacji*).

Korzyści uzyskane w wyniku działań kontrolnych wyniosły 18,6 tys. zł (str. 153 i 169 *Informacji*).

2.3. Uwagi końcowe i wnioski

Wyniki kontroli *Restrukturyzacja i przekształcenia własnościowe w przemyśle cukrowniczym* wskazują na konieczność możliwie szybkiego dokończenia

¹⁴ Kwalifikacja zgodnie z przyjętymi standardami NIK - Podręcznik kontrolera rozdział B.10.2 Metodyka ustalania finansowych rezultatów kontroli i zgodna z zarządzeniem nr 15/2005 Prezesa NIK z dnia 23 marca 2005 r.

prywatyzacji Krajowej Spółki Cukrowej SA. W tym celu pierwszym niezbędnym krokiem stało się wydanie w dniu 30 listopada 2004 r. rozporządzenia Rady Ministrów określającego program prywatyzacji KSC SA.¹⁵

Niezbędne jest wdrożenie przez organy podatkowe jednolitej interpretacji ustawy o VAT w kwestii czy wydanie należnych plantatorom wyśłodków nieodpłatnie, na mocy zawartej umowy kontraktacji, podlega opodatkowaniu podatkiem VAT, a jeśli tak, to, od jakiej podstawy licznym.

Wnioski pokontrolne NIK wnioskowała w wystąpieniach pokontrolnych o podjęcie stosownych działań m.in. przez organy rządowe i zarządy spółek (str. 150 *Informacji*).

Wnioski zostały skierowane:

do Ministra Skarbu Państwa – w sprawach związanych z nadzorem nad Spółkami Cukrowymi, wyborem firm doradzających przy prywatyzacji, wykonywaniem praw z akcji na Walnych Zgromadzeniach i umowami prywatyzacyjnymi.

do Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi - w sprawie opracowania Porozumienia Branżowego ds. cukru.

do Prezesa Agencji Rynku Rolnego – w sprawach związanych z opłatami cukrowymi i interwencyjnym obrotem cukrem.

do Zarządu Krajowej Spółki Cukrowej SA – w związku z kontrolami cukrowni – w sprawach organizacyjnych, dotyczących ograniczenia kosztów i przedsięwzięć restrukturyzacyjnych.

Wnioski dotyczące restrukturyzacji do Zarządu Krajowej Spółki Cukrowej SA – w związku z kontrolami spółki – w sprawach dotyczących konkretyzacji planu restrukturyzacji, wdrożenia produkcji alternatywnych, zagospodarowania majątku, korzystnego zbycia akcji cukrowni holdingu Śląskiej Spółki Cukrowej, racjonalizacji rejonów plantacyjnych, zatrudnienia.

Wnioskowano o wyegzekwowanie ujawnionych należności spółki.

Wnioskowano także o doprowadzenie do zgodności z prawem zaległych opłat cukrowych, podlegających odprowadzeniu do Agencji Rynku Rolnego i przeprowadzenie analizy posiadanych i ujawnionych przez NIK dowodów, pod kątem zawiadomienia organów ścigania o popełnieniu przez byłych członków zarządów spółek KSC SA, L-M S.C. SA i P-P S.C. SA czynów noszących znamiona przestępstwa działania na szkodę spółki, określonych w art. 585 § 1 *Kodeksu spółek handlowych*,

¹⁵ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 listopada 2004 r. w sprawie programu prywatyzacji Krajowej Spółki Cukrowej oraz trybu zbywania akcji tej spółki plantatorom buraków cukrowych oraz pracownikom (Dz. U. Nr 264, poz. 2628).

do Zarządów pozostałych spółek wnioskowano:

- 1) Do Zarządu Śląskiej Spółki Cukrowej SA – o pełną realizację zobowiązań umownych wynikających z umów prywatyzacyjnych, w tym w zakresie emisji akcji zastrzeżonych do nieodpłatnego nabycia przez plantatorów (gwarantowany 15 % udział plantatorów w kapitale poszczególnych cukrowni holdingu) i przestrzeganie umownych uwarunkowań i terminów w zakresie składania sprawozdań Ministrowi Skarbu Państwa;
- 2) Do Zarządu Cukrowni Kluczewo SA - o wznowienie procedury wydawania akcji uprawnionym pracownikom i plantatorom, kontynuowanie działań i zamierzeń związanych z wdrażaniem wymagań Dobrych Praktyk – GMP i GHP, zarządzania jakością wg norm HACCP i ISO, wskazanych problemów ochrony środowiska, ochrony pracy i warunków prowadzenia inwestycji oraz o podjęcie opracowania i wdrożenia programu restrukturyzacji;
- 3) Do Zarządu Cukrowni Leśmierz SA - o uwzględnianie obowiązujących regulacji prawnych przy rozwiązywaniu stosunków pracy z pracownikami, zachowywanie należytej staranności w sporządzaniu sprawozdań GUS dotyczących gospodarki energią cieplną i elektryczną, wynegocjowanie z plantatorami ewentualnego układu w sprawie zgody na zmianę *ex-post* warunków 2358 umów kontraktacyjnych z kampanii 2002 r.;
- 4) Do Zarządu Cukrowni Pruszcz SA - o uaktualnienie stanów w księdze akcji oraz ustalenie ostatecznej listy pracowników uprawnionych do nieodpłatnego nabycia akcji Cukrowni, uregulowanie zaległej kwoty 5 703 zł opłaty cukrowej oraz podjęcie działań w celu uregulowania opłaty eksportowej za 2002 r. w kwocie 91 441 zł;
- 5) Do Zarządu Cukrowni Szczecin SA - o podjęcie windykacji wierzytelności w pełnym zakresie oraz zapewnienie poprawy skuteczności windykacji podjętych, a dotąd nieskutecznych.

3. Ważniejsze wyniki kontroli

3.1. Charakterystyka stanu prawnego oraz uwarunkowań ekonomicznych i organizacyjnych

3.1.1. STAN PRAWNY

**Przekształcenia
własnościowe w
przemysle
cukrowniczym**

Podstawowym aktem prawnym regulującym podstawy utworzenia Krajowej Spółki Cukrowej SA stała się *ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o regulacji rynku cukru*¹⁶ - w brzmieniu wprowadzonym art. 1 *ustawy z dnia 18 lipca 2002 r. o zmianie ustawy o regulacji rynku cukru*¹⁷ stanowiącej o powołaniu jej w drodze podwyższenia kapitału zakładowego jednej ze Spółek Cukrowych, wnosząc jako wkład niepieniężny akcje pozostałych Spółek Cukrowych, w których Skarb Państwa wykonuje bez ograniczeń prawa ze 100% akcji. *Ustawa o regulacji rynku cukru* została uchylona z dniem 1 maja 2004 r.

Do *ustawy o regulacji rynku cukru* w brzmieniu obowiązującym od dnia 25 sierpnia 2002 r. wprowadzono artykuły, na podstawie których prowadzono proces tworzenia docelowego kształtu KSC SA:

Art. 20 ust. 1a.

Po utworzeniu Krajowej Spółki Cukrowej minister właściwy do spraw Skarbu Państwa spowoduje połączenie w trybie art. 492 § 1 pkt 1 Kodeksu spółek handlowych tej spółki ze spółkami, w których:

- 1) Krajowa Spółka Cukrowa posiada 100 % akcji,
- 2) Skarb Państwa i Krajowa Spółka Cukrowa wykonują łącznie i bez ograniczeń prawa z co najmniej 75 % akcji,
- 3) Skarb Państwa i Spółki Cukrowe, w których Skarb Państwa wykonuje bez ograniczeń prawa ze 100% akcji, utworzone na podstawie art. 6 ust. 1 ustawy, o której mowa w art. 19, wykonują łącznie i bez ograniczeń prawa z co najmniej 75% akcji.

Art. 20 ust. 1b.

Do rozporządzania akcjami Spółek Cukrowych, o których mowa w ust. 1, nie stosuje się przepisów art. 32 i art. 33 *ustawy z dnia 30 sierpnia 1996 r. o komercjalizacji i prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych*¹⁸. Wartość akcji Skarbu Państwa wnoszonych aportem w spółkach, o których mowa w ust. 1, ustala się na podstawie bilansu sporządzonego za ostatni rok obrotowy.

Art. 20 ust. 1c.

Z chwilą zakończenia postępowań sądowych w stosunku do Śląskiej Spółki Cukrowej oraz pozostałych cukrowni będących w sporze, akcje tych spółek zostaną wniesione na podwyższenie kapitału Krajowej Spółki Cukrowej.

Do dnia 25 sierpnia 2001 r. przekształcenia własnościowe w przemyśle cukrowniczym regulowała *ustawa z dnia 26 sierpnia 1994 r. o regulacji rynku*

¹⁶ Dz. U. Nr 76, poz. 810 ze zm.

¹⁷ Dz. U. Nr 127, poz. 1086 - obowiązywała od 25 sierpnia 2002 r. do 30 kwietnia 2004 r.

¹⁸ Dz. U. Nr 118, poz. 561 ze zm.

*cukru i przekształceniach własnościowych w przemyśle cukrowniczym*¹⁹. To w wyniku tej ustawy krajowe cukrownie uległy koncentracji w 4 Spółki Cukrowe (holdingi), podlegające prywatyzacji.

W stanie prawnym obowiązującym w okresie pomiędzy 25 sierpnia 2001 r. a 25 sierpnia 2002 r., na podstawie art. 20 ust. 1 ówczesnego brzmienia ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o regulacji rynku cukru, Minister właściwy do spraw Skarbu Państwa, zobowiązany był do przeprowadzenia niezwłocznie połączenia Spółek Cukrowych utworzonych na podstawie art. 6 ust. 1 ustawy o regulacji rynku cukru i przekształceniach własnościowych w przemyśle cukrowniczym oraz spółek, o których mowa w art. 7 ust. 2 ustawy o regulacji rynku cukru i przekształceniach własnościowych w przemyśle cukrowniczym, w których Skarb Państwa i Spółki Cukrowe posiadają łącznie 100% akcji w dniu wejścia w życie ustawy i utworzenia z nich, w trybie art. 492 § 1 pkt 2 *Kodeksu spółek handlowych*, spółki akcyjnej, zwanej Krajową Spółką Cukrową²⁰.

Na podstawie ówczesnego brzmienia *ustawy o regulacji rynku cukru*, Minister właściwy do spraw Skarbu Państwa był zobowiązany, działając w imieniu Skarbu Państwa wnieść na podwyższenie kapitału Krajowej Spółki Cukrowej wszystkie będące w posiadaniu Skarbu Państwa akcje Spółek Cukrowych utworzonych na podstawie art. 6 ust. 1 ustawy, o której mowa w art. 19, i spółek, o których mowa w art. 7 ust. 2 ustawy o przekształceniach własnościowych w przemyśle cukrowniczym, które nie podlegają połączeniu w myśl ust. 1.

Na podstawie *ustawy o regulacji rynku cukru*, Rada Ministrów została zobowiązana określić, w drodze rozporządzenia, program prywatyzacji Krajowej Spółki Cukrowej oraz tryb zbywania akcji wyłącznie dla plantatorów buraków cukrowych związanych umowami kontraktacji buraków cukrowych z Krajową Spółką Cukrową i pracowników Krajowej Spółki Cukrowej, w drodze zaproszeń do rokowań skierowanych do nich lub do ich pełnomocników. Rozporządzenie zostało wydane dopiero w dniu 30 listopada 2004 r., na podstawie art. 11b ust. 2 *ustawy z dnia 26 sierpnia 1994 r. o przekształceniach własnościowych w przemyśle cukrowniczym*²¹.

Ustawa o regulacji rynku cukru wprowadziła ograniczenia zbywania akcji nabytych w trybie określonym dla plantatorów i pracowników oraz obejmowania akcji Krajowej Spółki Cukrowej nowych emisji. W związku z uchYLENIEM (z dniem uzyskania przez Rzeczpospolitą Polską członkostwa w Unii Europejskiej) *ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o regulacji rynku cukru*, zgodnie z przepisem art. 42 *ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o Agencji Rynku Rolnego i organizacji niektórych rynków rolnych*²²), wprowadzono zmianę w *ustawie z dnia 26 sierpnia 1994 r. o przekształceniach własnościowych w przemyśle cukrowniczym* (art. 11b ust. 3), w wyniku której plantatorzy buraków cukrowych

¹⁹ Dz.U. Nr 98, poz. 473 ze zm.

²⁰ To znaczy przez zawiązanie nowej spółki, na którą przechodzi majątek łączących się spółek.

²¹ Dz. U. Nr 98, poz. 473 ze zm. Zmiany ww. ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 1996 r. Nr 152, poz. 724, z 1997 r. Nr 121, poz. 770, z 2001 r. Nr 76, poz. 810 oraz z 2004 r. Nr 42, poz. 386.

²² Dz. U. Nr 42, poz. 386 ze zm.

i pracownicy przemysłu cukrowniczego w miejsce dotychczasowych uprawnień do nieodpłatnego nabycia akcji, nabyli odpowiednio prawo do nieodpłatnego nabycia akcji Krajowej Spółki Cukrowej²³.

**Wybrane regulacje
Kodeksu spółek
handlowych-
Łączenie spółek w
trybie art. 492 Ksh**

Kodeks spółek handlowych reguluje łączenie spółek handlowych w art. 492-516 Ksh. Na podstawie art. 492 Ksh łączenie może nastąpić alternatywnie:

- albo przez przeniesienie całego majątku spółki (przejmowanej) na inną spółkę (przejmującą) za udziały lub akcje, które spółka przejmująca wydaje wspólnikom spółki przejmowanej (łączenie się przez przejęcie, inaczej inkorporacja); (art. 492 § 1 Ksh).
- albo przez zawiązanie spółki kapitałowej, na którą przechodzi majątek wszystkich łączących się spółek za udziały lub akcje nowej spółki (łączenie się przez zawiązanie nowej spółki); (art. 492 § 2 Ksh).

Według pierwszego z tych wariantów tworzona była Krajowa Spółka Cukrowa SA. Przewiduje on w szczególności:

Spółki przejmowane zostają rozwiązane, bez przeprowadzenia postępowania likwidacyjnego, w dniu wykreślenia z rejestru (art. 493 § 1 Ksh).

Wpis w rejestrze wywołuje skutek wykreślenia spółki przejmowanej, z uwzględnieniem art. 507 (art. 493 § 2 Ksh).

Wykreślenie z rejestru spółki przejmowanej nie może nastąpić przed dniem zarejestrowania podwyższenia kapitału zakładowego spółki przejmującej, jeżeli takie podwyższenie ma nastąpić, i przed dniem wpisania połączenia do rejestru właściwego według siedziby spółki przejmowanej (art. 493 § 3 i 4 Ksh) i następuje z urzędu.

Spółka przejmująca wstępuje z dniem połączenia we wszystkie prawa i obowiązki spółki przejmowanej. W szczególności, na spółkę przejmującą przechodzą z dniem połączenia w szczególności zezwolenia, koncesje oraz ulgi, które zostały przyznane spółce przejmowanej, chyba że ustawa lub decyzja o udzieleniu zezwolenia, koncesji lub ulgi stanowi inaczej. Ujawnienie w księgach wieczystych lub rejestrach przejścia na spółkę przejmującą praw ujawnionych w tych księgach lub rejestrach następuje na wniosek tej spółki. Z dniem połączenia wspólnicy spółki przejmowanej stają się wspólnikami spółki przejmującej (art. 494 Ksh).

Majątek każdej z połączonych spółek powinien być zarządzany przez spółkę przejmującą oddzielnie, aż do dnia zaspokojenia lub zabezpieczenia wierzycieli, których wierzytelności powstały przed dniem połączenia, a którzy przed upływem sześciu miesięcy od dnia ogłoszenia o połączeniu zażądali na piśmie zapłaty. Za prowadzenie oddzielnego zarządu członkowie organów spółki przejmującej odpowiadają solidarnie (art. 495 Ksh). Termin prowadzenia odrębnego zarządu upływa, gdy zaspokojone zostaną ostatnie znane i zgłoszone wierzytelności. Pozostali wierzyciele będą mogli zaspokoić lub zabezpieczyć się z majątku sukcesorki. Za prowadzenie odrębnego zarządu członkowie zarządu ponoszą osobistą i solidarną odpowiedzialność. Dotyczy to również rady nadzorczej.

²³ Przepisy *Kodeksu spółek handlowych* o zamianie akcji stosuje się odpowiednio.

Plan połączenia spółek wymaga pisemnego uzgodnienia między łączącymi się spółkami. Plan ten powinien zawierać co najmniej (art. 498 i 499 § 1 Ksh):

- 1) typ, firmę i siedzibę każdej z łączących się spółek, sposób łączenia,
- 2) stosunek wymiany udziałów lub akcji spółki przejmowanej na udziały lub akcje spółki przejmującej i wysokość ewentualnych dopłat,
- 3) zasady dotyczące przyznania udziałów albo akcji w spółce przejmującej,
- 4) dzień, od którego udziały albo akcje, o których mowa w pkt 3, uprawniają do uczestnictwa w zysku spółki przejmującej,
- 5) prawa przyznane przez spółkę przejmującą wspólnikom oraz osobom szczególnie uprawnionym w spółce przejmowanej,
- 6) szczególne korzyści dla członków organów łączących się spółek, a także innych osób uczestniczących w połączeniu, jeżeli takie zostały przyznane.

W przypadku przejęcia przez spółkę przejmującą swojej spółki jednoosobowej *Plan połączenia* nie musi zawierać takich elementów jak stosunek wymiany akcji spółek przejmowanych na akcje spółki przejmującej, zasady dotyczące przyznawania akcji w spółce przejmującej, określenia dnia, od którego akcje przyznane w spółce przejmującej uprawniają do udziału w zysku spółki przejmującej²⁴.

Do planu połączenia wymagane jest dołączenie:

- 1) projektu uchwał o połączeniu spółek,
- 2) projektu zmian umowy albo statutu spółki przejmującej,
- 3) ustalenia wartości majątku spółki przejmowanej, na określony dzień w miesiącu poprzedzającym złożenie wniosku o ogłoszenie planu połączenia,
- 4) oświadczenia zawierającego informację o stanie księgowym spółki sporządzoną dla celów połączenia na dzień w miesiącu poprzedzającym złożenie wniosku o ogłoszenie planu połączenia, przy wykorzystaniu tych samych metod i w takim samym układzie jak ostatni bilans roczny.

W informacji, o stanie księgowym spółki sporządzonej dla celów połączenia:

- 1) nie jest konieczne przedstawienie nowej inwentaryzacji,
- 2) wartości wykazane w ostatnim bilansie powinny być zmienione tylko w przypadku, gdy jest to konieczne dla odzwierciedlenia zmian w zapisach księgowych; należy wówczas uwzględnić tymczasowe odpisy amortyzacyjne i zapasy oraz istotne zmiany w aktualnej wartości niewykazane w księgach.

Plan połączenia powinien być zgłoszony do sądu rejestrowego łączących się spółek ze wspólnym wnioskiem spółek podlegających łączeniu. Plan połączenia należy ogłosić nie później niż na sześć tygodni przed dniem powzięcia pierwszej uchwały w sprawie połączenia, o której mowa w art. 506 (art. 500 § 1).

²⁴ W myśl art. 516 §6 w związku z art. 516 §5 *Kodeksu spółek handlowych*.

Zarząd każdej z łączących się spółek sporządza pisemne sprawozdanie uzasadniające połączenie, jego podstawy prawne i uzasadnienie ekonomiczne, a zwłaszcza stosunek wymiany udziałów lub akcji (art. 501 Ksh).

Przepis ten nie ma zastosowania w przypadku przejęcia przez spółkę przejmującą swojej spółki jednoosobowej.

Plan połączenia podlega badaniu przez biegłego w zakresie poprawności i rzetelności. Sąd rejestrowy, właściwy według siedziby spółki przejmującej, wyznacza biegłego na wspólny wniosek spółek podlegających łączeniu (art. 502 Ksh).

Przepis ten nie ma zastosowania w przypadku przejęcia przez spółkę przejmującą swojej spółki jednoosobowej²⁵.

Biegły w terminie określonym przez sąd, nie dłuższym jednak niż dwa miesiące od dnia jego wyznaczenia, sporządza na piśmie szczegółową opinię i składa ją wraz z planem połączenia sądowi rejestrowemu oraz zarządom łączących się spółek. Opinia ta powinna zawierać co najmniej stwierdzenie, czy stosunek wymiany udziałów lub akcji został ustalony należycie, wskazanie metody albo metod użytych dla określenia proponowanego w planie połączenia stosunku wymiany udziałów lub akcji wraz z oceną zasadności ich zastosowania, wskazanie szczególnych trudności związanych z wyceną udziałów lub akcji łączących się spółek (art. 503 Ksh).

Przepis ten nie ma zastosowania w przypadku przejęcia przez spółkę przejmującą swojej spółki jednoosobowej.

Zarządy łączących się spółek powinny zawiadomić współników dwukrotnie, w odstępie nie krótszym niż dwa tygodnie, w sposób przewidziany dla zwoływania zgromadzeń współników lub walnych zgromadzeń, o zamiarze połączenia się z inną spółką, nie później niż na sześć tygodni przed planowanym dniem powzięcia uchwały o połączeniu. Zawiadomienie, o którym mowa w § 1, powinno zawierać co najmniej numer Monitora Sądowego i Gospodarczego, w którym dokonano ogłoszenia, o którym mowa w art. 500 § 2, chyba że zawiadomienie to jest przedmiotem ogłoszenia, miejsce oraz termin, w którym współnicy mogą się zapoznać z dokumentami wymienionymi w art. 505 § 1; termin ten nie może być krótszy niż miesiąc przed planowanym dniem powzięcia uchwały o połączeniu (art. 504).

Łączenie się spółek akcyjnych wymaga uchwały walnego zgromadzenia każdej z łączących się spółek, powziętej większością trzech czwartych głosów, reprezentujących co najmniej połowę kapitału zakładowego, chyba że umowa lub statut spółki przewidują surowsze warunki. Uchwała, o której mowa w § 1-3, powinna zawierać zgodę na plan połączenia, a także na proponowane zmiany umowy albo statutu spółki przejmującej bądź na treść umowy albo statutu nowej spółki. Uchwała, o której mowa w § 1-3, powinna być umieszczona w protokole sporządzonym przez notariusza (art. 506 § 1, § 4 i 5).

Przepis ten nie ma zastosowania w przypadku przejęcia przez spółkę przejmującą swojej spółki jednoosobowej.

²⁵ W myśl art. 516 §6 w związku z art. 516 §5 Ksh.

Zarząd każdej z łączących się spółek powinien zgłosić do sądu rejestrowego uchwałę o łączeniu się spółki w celu wpisania do rejestru wzmianki o takiej uchwale ze wskazaniem, czy łącząca się spółka jest spółką przejmującą, czy spółką przejmowaną. W przypadku, gdy siedziby właściwych sądów rejestrowych znajdują się w różnych miejscowościach, sąd rejestrowy właściwy według siedziby spółki przejmującej zawiadamia z urzędu niezwłocznie sąd rejestrowy właściwy według siedziby spółki przejmowanej o swoim postanowieniu, o którym mowa w art. 493 § 2. Sąd rejestrowy właściwy według siedziby spółki przejmowanej przekazuje z urzędu dokumenty spółki wykreślonej z rejestru, celem ich przechowania, sądowi rejestrowemu właściwemu według siedziby spółki (art. 507 § 1).

Ogłoszenie o połączeniu spółek jest dokonywane na wniosek spółki przejmującej (art. 508).

Po dniu połączenia spółek powództwo o uchylenie albo o stwierdzenie nieważności uchwały o połączeniu, może być wytoczone jedynie przeciwko spółce przejmującej. Powództwo, o którym mowa w § 1, może być wytoczone nie później niż w terminie miesiąca od dnia powzięcia uchwały. Przepisy art. 249, art. 250, art. 252 § 1, art. 253, art. 254 lub art. 422, art. 423, art. 425 § 1 i art. 426-429 stosuje się odpowiednio. Uchwała nie podlega zaskarżeniu ze względu na zastrzeżenia dotyczące wyłącznie stosunku wymiany udziałów lub akcji, o którym mowa w art. 499 § 1 pkt 2. Nie ogranicza to prawa do dochodzenia odszkodowania na zasadach ogólnych. Po uprawomocnieniu się orzeczenia o uchyleniu albo stwierdzeniu nieważności uchwały o połączeniu, sąd zawiadamia z urzędu właściwe sądy rejestrowe (art. 509 § 1).

W przypadku uchylenia uchwały albo stwierdzenia nieważności uchwały o połączeniu, sąd rejestrowy z urzędu wykreśla z rejestru wpisy dokonane w związku z połączeniem. Wykreślenie z rejestru nie wpływa na ważność czynności prawnych spółki przejmującej, dokonanych w okresie między dniem połączenia a dniem ogłoszenia o wykreśleniu. Za zobowiązania wynikające z takich czynności łączące się spółki odpowiadają solidarnie (art. 510 § 1).

Osoby o szczególnych uprawnieniach w spółce przejmowanej, o których mowa w art. 174 § 2, art. 304 § 2 pkt 1, art. 351-355, art. 361 oraz w art. 474 § 3, mają prawa co najmniej równoważne z tymi, które im przysługiwały dotychczas. Posiadacze papierów wartościowych innych niż akcje, emitowanych przez spółkę przejmowaną, mają w spółce przejmującej prawa co najmniej równoważne z tymi, które im przysługiwały dotychczas. Uprawnienia, o których mowa w § 1 i § 2, mogą być zmienione lub zniesione w drodze umowy między uprawnionym a spółką przejmującą (art. 511 § 1).

Członkowie zarządu, rady nadzorczej lub komisji rewizyjnej oraz likwidatorzy łączących się spółek odpowiadają wobec współników tych spółek solidarnie za szkody wyrządzone działaniem lub zaniechaniem, sprzecznym z prawem lub postanowieniami umowy albo statutu spółki, chyba że nie ponoszą winy. Roszczenia z tytułu naprawienia szkody przedawniają się z upływem trzech lat od dnia ogłoszenia o połączeniu. Przepisy art. 293 § 2, art. 295 § 2-4, art. 296, art. 298, art. 300 lub art. 483 § 2, art. 484, art. 486 § 2-4, art. 489 i art. 490 stosuje się odpowiednio. Biegły odpowiada wobec łączących się spółek oraz ich

wspólników lub akcjonariuszy za szkody wyrządzone z jego winy. W przypadku, gdy biegłych jest kilku, ich odpowiedzialność jest solidarna (art. 512 i 513).

Przepisy te nie mają zastosowania w przypadku przejęcia przez spółkę przejmującą swojej spółki jednoosobowej.

Spółka przejmująca nie może objąć udziałów albo akcji własnych za udziały lub akcje, które posiada w spółce przejmowanej, i odwrotnie. Zakaz dotyczy również objęcia udziałów lub akcji własnych przez osoby działające we własnym imieniu, lecz na rachunek spółki przejmującej bądź spółki przejmowanej (art. 514 § 1).

W określonych przypadkach połączenie może być przeprowadzone bez podwyższenia kapitału zakładowego (art. 515).

Uproszczony tryb połączenia spółek reguluje artykuł 516 Ksh. Ma on zastosowanie w przypadku, gdy spółka przejmująca posiada udziały lub akcje o łącznej wartości nominalnej nie niższej niż 90 % kapitału zakładowego spółki przejmowanej, a także w przypadku przejęcia swojej spółki jednoosobowej.

Regulacja rynku cukru w Polsce

Podstawowym aktem normatywnym w zakresie rynku cukru w Polsce w okresie objętym kontrolą były: *ustawa z dnia 26 sierpnia 1994 r. o regulacji rynku cukru i przekształceniach własnościowych w przemyśle cukrowniczym*, która wprowadziła limitowanie krajowej produkcji cukru, a następnie *ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o regulacji rynku cukru*, uchylona z dniem 1 maja 2004 r.

Obecnie obowiązują w tym zakresie przepisy (art. 30-34) *ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o Agencji Rynku Rolnego i organizacji niektórych rynków rolnych*²⁶, która uchyliła z dniem 1 maja 2004 r. - wejścia Polski do Unii Europejskiej - *ustawę o regulacji rynku cukru*, a także ustawodawstwo UE.

Na podstawie ustawy, Rada Ministrów ustalała corocznie w drodze rozporządzenia²⁷, na wniosek Ministra do spraw rynków rolnych, kwoty produkcji cukru - kwotę A i kwotę B. Definicje kwot w badanym okresie ulegały zmianie – w sposób zestawiony niżej:

Kwota	Wg ustawy z dnia 26 sierpnia 1994 r.	Wg ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r.	Wg ustawy z dnia 21 maja 2003 r. ²⁸
A	maksymalna ilość cukru, jaka może być wyprodukowana w czasie kampanii cukrowniczej danego roku i przeznaczona na zaopatrzenie rynku krajowego w okresie od dnia 1 października do dnia 30 września następnego roku	ilość odpowiednio cukru buraczanego, izoglukozy i syropu inulinowego, jaka może być wprowadzona na rynek krajowy, w okresie roku rozliczeniowego, tj. od 1 lipca do 30 czerwca roku następnego	ilość cukru buraczanego, jaka może być wyprodukowana w danym roku rozliczeniowym i wprowadzona na rynek krajowy w okresie od dnia 1 października danego roku rozliczeniowego do dnia 30 września następnego roku rozliczeniowego oraz ilość odpowiednio izoglukozy i syropu inulinowego, jaka może być wyprodukowana i wprowadzona na rynek krajowy w roku

²⁶ Dz.U. Nr 42, poz. 386 ze zm.

²⁷ Rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie ustalenia kwot produkcji cukru z dnia: 23 sierpnia 1995 r. ze zmianą z 27 listopada 1996 r. (Dz. U. z 1995 r. Nr 103, poz. 511 ze zm.), z 5 listopada 1996 r. ze zmianą z 25 marca 1997 r. (Dz. U. z 1996 r. Nr 135, poz. 627 ze zm.), z 1 sierpnia 1997 r. (Dz. U. Nr 91, poz. 559), z 21 lipca 1998 r. (Dz. U. Nr 98, poz. 615), z 27 lipca 1999 r. (Dz. U. Nr 64, poz. 730), z 17 lipca 2001 r. (Dz. U. Nr 80, poz. 859).

²⁸ Dz. U. z 2003 r. Nr 100, poz. 923.

Kwota	Wg ustawy z dnia 26 sierpnia 1994 r.	Wg ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r.	Wg ustawy z dnia 21 maja 2003 r. ²⁸
B	maksymalna ilość cukru, jaka może być wyprodukowana w czasie kampanii cukrowniczej danego roku i przeznaczona na eksport w postaci cukru lub wyrobów przetworzonych, w których udział cukru przekracza 20%, w okresie od dnia 1 stycznia do dnia 31 grudnia następnego roku, z zastosowaniem dopłat do eksportu	ilość odpowiednio cukru buraczanego, izoglukozy i syropu inulinowego, jaka może być wprowadzona na rynek krajowy albo wyeksportowana z dopłatami, w okresie roku rozliczeniowego, (tj. od 1 lipca do 30 czerwca roku następnego)	ilość cukru buraczanego, jaka może być wyprodukowana w danym roku rozliczeniowym i wprowadzona na rynek krajowy w okresie od dnia 1 października danego roku rozliczeniowego do dnia 30 września następnego roku rozliczeniowego lub wyeksportowana z dopłatami w okresie roku rozliczeniowego, na który została ustalona oraz ilość odpowiednio izoglukozy i syropu inulinowego, jaka może być wyprodukowana i wprowadzona na rynek krajowy w roku rozliczeniowym albo wyeksportowana z dopłatami
C	nadwyżka produkcji cukru ponad ustalone kwoty A i B, i która może być przeznaczona wyłącznie na eksport bez zastosowania dopłat, w tym również w wyrobach przetworzonych z udziałem cukru przekraczającym 20%	odpowiednio cukier buraczany, izoglukozę i syrop inulinowy, wyprodukowane przez producenta ponad przyznane limity A i B lub przez producenta, któremu nie przyznano limitów A i B, w okresie roku rozliczeniowego, (tj. od 1 lipca do 30 czerwca roku następnego)	b.z.

Limity A i B cukru²⁹ przyznawane były i są na rok rozliczeniowy przez Ministra właściwego do spraw rynków rolnych, w drodze decyzji, w terminie do dnia 1 listopada roku kalendarzowego poprzedzającego ten, w którym przypada początek roku rozliczeniowego. Limity przyznawane są na wniosek producentów cukru w drodze podziału odpowiednio kwoty A cukru i kwoty B cukru proporcjonalnie do udziału limitów A i B przyznanych im przez ministra właściwego do spraw rynków rolnych na kampanię 2001/2002. Wnioski reguluje obecnie *rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 27 maja 2004 r. w sprawie wzorów wniosków o przyznanie kwot A i B cukru oraz kwot A i B izoglukozy*³⁰.

Według przepisów *ustawy o regulacji rynku cukru*, producenci cukru, którym przyznano limity A i B cukru, obowiązani byli składać Prezesowi Agencji Rynku Rolnego sprawozdania dotyczące:

- 1) ilości wyprodukowanego, przechowywanego i sprzedanego cukru A, B i C za poprzedni miesiąc - w terminie 25 dni po zakończeniu każdego miesiąca,
- 2) produkcji cukru A, B i C za dany rok rozliczeniowy - w terminie do dnia 31 października po zakończeniu danego roku rozliczeniowego,
- 3) dokonanego do dnia 30 września obrotu cukrem A, B i C - w terminie do dnia 31 października po zakończeniu danego roku rozliczeniowego,

²⁹ Przyznane producentowi części kwot A i B.

³⁰ Dz. U. Nr 129, poz. 1374.

- 4) wysokości marży przetwórczej, wydatku cukru, przychodów ze sprzedaży melasy oraz kosztów transportu buraków cukrowych - w terminie do dnia 31 października po zakończeniu danego roku rozliczeniowego.

Obecnie obowiązuje w tym zakresie art. 33 *ustawy o ARR*, na podstawie którego producenci cukru są obowiązani do składania Prezesowi Agencji sprawozdań dotyczących produkcji, przechowywania, obrotu cukrem wielkości produkcji oraz obszarów uprawy buraków cukrowych i *rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 20 maja 2004 r. w sprawie wzorów oraz terminów składania sprawozdań dotyczących produkcji, przechowywania, obrotu cukrem oraz izoglukozą, wielkości produkcji oraz obszarów uprawy buraków cukrowych*³¹.

Cukier C, izoglukoza C i syrop inulinowy C, wyprodukowane w danym roku rozliczeniowym, muszą zostać wyeksportowane w postaci nieprzetworzonej lub w wyrobach o zawartości cukru co najmniej 10% w przeliczeniu na cukier biały, w terminie do dnia 31 grudnia roku kalendarzowego, w którym przypada koniec danego roku rozliczeniowego. Producent cukru, izoglukozy i syropu inulinowego ma obowiązek przedstawiania Agencji Rynku Rolnego administracyjnych dokumentów celnych SAD w celu udowodnienia wykonania tego przepisu, a producent, który przepis ten naruszył, obowiązany jest do wnoszenia opłaty sankcyjnej w wysokości wartości niewyeksportowanego cukru C, izoglukozy C albo syropu inulinowego C.

Plantator otrzymuje od producenta limit produkcji cukru. Limit stanowi wartość niematerialną gospodarstwa rolnego plantatora. Suma limitów rozdzielona przez producenta plantatorom musi być równa sumie limitu A i limitu B, które zostały przyznane producentowi. Producent cukru, który otrzymał limit A i limit B, jest obowiązany zawrzeć z plantatorami buraków cukrowych umowy kontraktacji na buraki w wysokości odpowiadającej przyznanemu plantatorowi limitowi produkcji cukru. Umowy kontraktacji powinny uwzględniać szczegółowe zasady określone w rozporządzeniu.

Obecnie, na podstawie *ustawy o ARR*, w przypadku zastosowania przez Komisję Europejską wskaźników redukcji kwoty A i kwoty B cukru oraz kwoty A i kwoty B izoglukozy, minister właściwy do spraw rynków rolnych, w drodze decyzji, zmniejsza przyznane na dany okres rozliczeniowy kwotę A i kwotę B cukru oraz kwotę A i kwotę B izoglukozy, a wydane decyzje stanowią podstawę do zmiany umów kontraktacyjnych zawartych z dostawcami buraków cukrowych.

Na podstawie art. 32 *ustawy o ARR*, w zakresie określonym przepisami Unii Europejskiej, Agencja bądź Prezes Agencji:

- 1) dokonuje interwencyjnego zakupu, przechowywania i sprzedaży cukru;
- 2) przekazuje Komisji Europejskiej informacje dotyczące rynku cukru oraz izoglukozy w zakresie zadań realizowanych przez Agencję,
- 3) pobiera opłaty cukrowe od producentów cukru oraz izoglukozy, w tym opłaty sankcyjne z tytułu niewyeksportowanych w terminie cukru oraz izoglukozy C,
- 4) przyznaje w drodze decyzji, na wniosek przetwórców, dopłaty do cukru wykorzystywanego w przemyśle chemicznym,

³¹ Dz.U. Nr 117, poz. 1225.

- 5) wydaje świadectwa autoryzacji magazynów, w których ma być przechowywany cukier pochodzący z zapasów interwencyjnych, przetwórcom ubiegającym się o dopłaty do cukru wykorzystywanego w przemyśle chemicznym, przedsiębiorcom produkującym alkohol, rum i drożdże na bazie cukru lub jego pochodnych,
- 6) potwierdza wytworzenie produktu pośredniego na bazie produktu podstawowego,
- 7) udziela, na wniosek przetwórców, promes uzyskania dopłat do cukru wykorzystywanego w przemyśle chemicznym,
- 8) wydaje, w drodze decyzji, pozwolenia na produkcję alkoholu, rumu i drożdży na bazie cukru i jego pochodnych.

Na rachunek Agencji wnoszone są opłaty cukrowe wpłacane przez producentów cukru. Prezesowi Agencji przysługują uprawnienia organu podatkowego określone w *ustawie z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Ordynacja podatkowa*, przy czym stosuje się odpowiednio przepisy działu III ustawy.

3.1.2. UWARUNKOWANIA EKONOMICZNE I ORGANIZACYJNE SEKTORA

**Warunki
zewnętrzne –
Wspólny Rynek
Cukru**

Wspólny rynek cukru datuje się od 1 lipca 1968 r. W latach 2001/2002 do 2005/2006 rynek cukru w Unii Europejskiej regulowany jest podstawowym rozporządzeniem Rady Wspólnot Europejskich Nr 1260/01 z dnia 19 czerwca 2001 r. w sprawie wspólnej organizacji rynku cukru. Wspólna organizacja rynków ustanowiona przez tę regulację obejmuje m.in.: buraki cukrowe, cukier buraczany, cukier trzcinowy, izoglukozę, melasę, syrop inulinowy i inne. Celem jest zapewnienie rozwoju branży cukrowniczej, stabilizacji cen buraków cukrowych i cukru na rynku wewnętrznym oraz ochrona rynku przed importem taniego cukru.

Najważniejszym elementem regulacji rynku cukru w Unii Europejskiej są kwoty produkcji cukru. Wyróżnia się kwotę A i B cukru oraz cukier C. Kwoty A i B przeznaczone są na zaopatrzenie rynku Wspólnoty, a ewentualne nadwyżki, w ramach kwoty B, są eksportowane z dopłatami. Kwoty te różnią się tylko wysokością opłat pobieranych od plantatorów buraków i producentów cukru.

Istotą regulacji sektora cukrowniczego w UE jest jego samofinansowanie. Polega na tym, że dla podtrzymania na terenie UE ceny cukru na poziomie wyższym od światowego oraz związanego z tym dotowania eksportu nadwyżek produkcyjnych, od producentów cukru pobierane są opłaty produkcyjne, służące finansowaniu dopłat. Opłata produkcyjna wynosi 2% ceny interwencyjnej od kwoty A i B cukru. Ponadto od kwoty B cukru pobierana jest opłata dodatkowa stanowiąca do 37,5% ceny interwencyjnej. Finansowane są dopłaty do eksportu cukru nieprzetworzonego oraz do cukru w przetworach spożywczych, a także do przemysłu chemicznego, wykorzystującego cukier. Nadwyżka produkcji cukru ponad kwoty A i B określana jest jako cukier C. Cukier C musi być wyeksportowany poza Wspólnotę - pod rygorem kar finansowych nakładanych na producenta.

Kwoty A i B cukru są przydzielane przez Unię Europejską poszczególnym państwom członkowskim. Następnie są one rozdzielane pomiędzy

przedsiębiorstwa zajmujące się produkcją cukru. Pomiedzy przedsiębiorstwami a plantatorami buraków cukrowych zawierane są umowy kontraktujące buraki cukrowe. Ceny dostarczanych buraków regulowane są w ten sposób, że ich wysokość zależy od rodzaju kwoty (A, B lub C), w ramach której buraki objęte są kontraktacją. Wyróżnia się cenę podstawową i cenę minimalną buraków cukrowych. Cena podstawowa ustalana jest w oparciu o cenę interwencyjną cukru, która z kolei wyznacza minimalny poziom cen cukru przeznaczonego na rynek krajowy (kwota A). Zgodnie z rozporządzeniem Rady Nr 1260/2001, dla lat rozliczeniowych od 2001/2002 do 2005/2006 podstawowa cena buraków cukrowych o standardowej jakości wynosi 47,67 EUR/tonę dostarczaną do punktu skupu. Cena minimalna dla lat rozliczeniowych od 2001/2002 do 2005/2006 na buraki cukrowe A ustalona została w wysokości 46,72 EUR/tonę, natomiast cena minimalna na buraki cukrowe B w wysokości 32,42 EUR/tonę. Na cukier A i B gwarantowany jest zbyt. Agencje interwencyjne zobowiązane są do zakupu, po cenie interwencyjnej, każdej partii cukru, wyprodukowanej w ramach kwot A i B.

Po wstąpieniu do Unii Europejskiej Polskę obowiązują wprost przepisy wspólnotowe regulujące rynek cukru. Rada Ministrów ustaliła kwoty A i B cukru i A i B izoglukozy na rok 2004/2005 zgodnie z zapisami Traktatu Akcesyjnego. Cena podstawowa buraków cukrowych i cena interwencyjna cukru na rok rozliczeniowy zostały ustalone w wysokości obowiązującej w okresie 2001/2002 do 2005/2006 w krajach UE.

Polska jest trzecim producentem cukru w poszerzonej z dniem 1 maja 2004 r. Unii Europejskiej. Aktualna regulacja cukrownicza UE obowiązuje do 1 lipca 2006 r. Propozycja reformy regulacji rynku cukru w UE obejmuje m.in. ograniczenie kwot cukru i ich transfer między krajami członkowskimi, zniesienie ceny interwencyjnej i mechanizmu interwencji oraz ustanowienie ceny referencyjnej cukru na poziomie o 1/3 niższym od obecnej ceny interwencyjnej. Propozycja oceniana jest jako niekorzystna dla Polski.

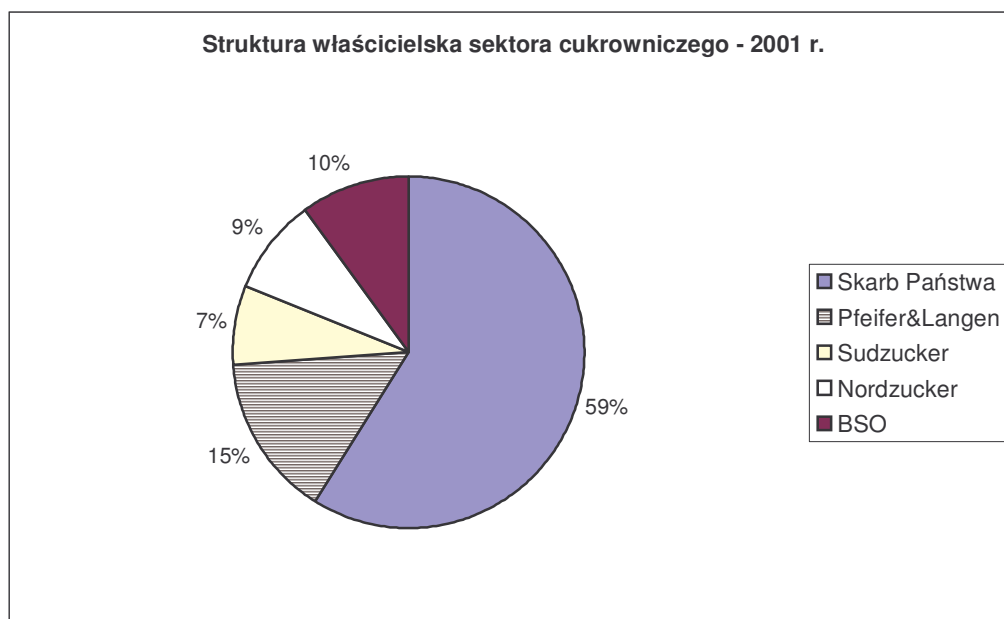
**Warunki
wewnętrzne –
struktura
krajowego sektora
cukrowniczego**

Według stanu ostatnio kontrolowanego przez NIK³², sektor cukrowniczy w Polsce tworzyło 76 cukrowni. Z tego, w strukturach państwowych holdingów - 4 Spółek Cukrowych, tj. Lubelsko-Małopolskiej Spółki Cukrowej SA w Zamościu, Mazowiecko-Kujawskiej Spółki Cukrowej SA w Toruniu, Poznańsko-Pomorskiej Spółki Cukrowej SA w Poznaniu i Śląskiej Spółki Cukrowej SA w Łosiuwie, woj. opolskie, znajdowało się 47 cukrowni. Poza strukturami holdingów funkcjonowało 29 cukrowni, z tego 1 jako przedsiębiorstwo państwowe.

W Śląskiej Spółce Cukrowej SA, której umowa sprzedaży akcji została podpisana przez Skarb Państwa w listopadzie 2000 r. i do 2003 r. niesfinalizowana³³, zgrupowane było 16 cukrowni. W Grupie Kalisko-Konińskiej, której umowę sprzedaży 51 % akcji wynegocjował Minister SP a podpisała z koncernem Pfeifer&Langen Poznańsko-Pomorska Spółka Cukrowa SA – w przeddzień podpisania przez Prezydenta RP w 2001 r. ustawy przesadzającej o utworzeniu Krajowej Spółki Cukrowej SA - zgromadzone było 5 cukrowni.

³² Vide informacja NIK z kontroli nr P/99/081 „Realizacja ustawy z dnia 26 sierpnia 1994 r. o regulacji rynku cukru i przekształceniach własnościowych w przemyśle cukrowniczym”.

³³ Akcje nie zostały wydane nabywcy, a do czasu rozstrzygnięcia sporu sądowego Minister Skarbu Państwa, w wyniku postanowienia sądu, nie mógł wykonywać praw z akcji.

W dniu 26 sierpnia 2002 r. Minister Skarbu Państwa podpisał akt powołania Krajowej Spółki Cukrowej SA (KSC). Spółka została zarejestrowana w dniu 13 września 2002 r. przez Sąd Rejonowy w Toruniu. Spółka może również używać nazwy skróconej KSC „Polski Cukier” SA. KSC przeprowadziła następnie proces inkorporacji dwóch Spółek Cukrowych (holdingów) - Poznańsko-Pomorskiej Spółki Cukrowej SA w Poznaniu i Lubelsko-Małopolskiej Spółki Cukrowej SA w Zamościu. Połączenie zostało zarejestrowane w dniu 10 stycznia 2003 r.

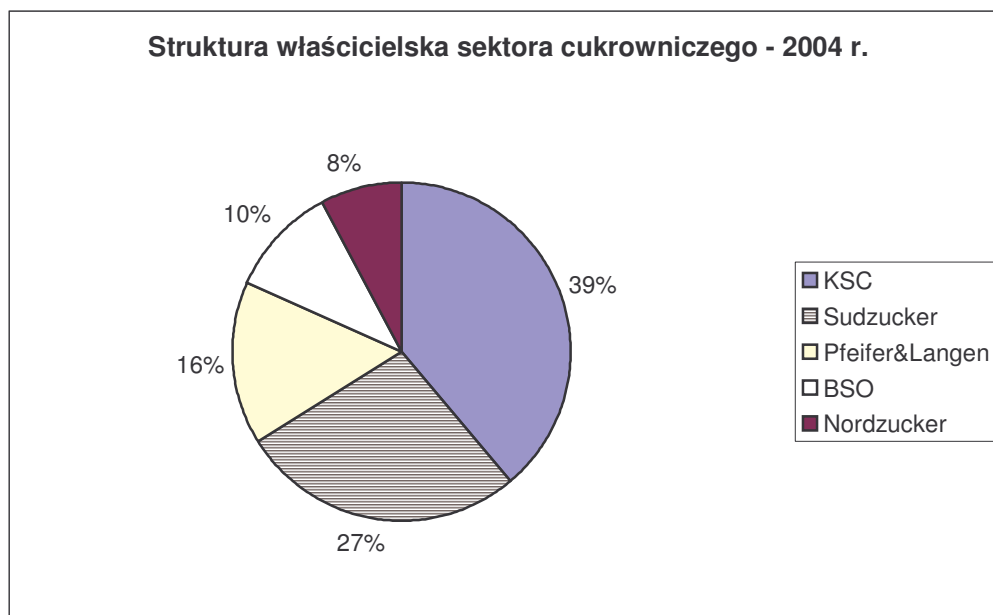
W kwietniu 2003 r. wykonana została umowa sprzedaży akcji holdingu Śląskiej Spółki Cukrowej SA, przy czym nabywcą jest spółka kontrolowana przez Südzucker AG.

Na kształt sektora mogły mieć wpływ wyniki procesów sądowych wszczętych przez koncern Nordzucker AG, w których Krajowa Spółka Cukrowa SA stała się następcą prawnym pozwanych Spółek Cukrowych, a dotyczących roszczeń praw do akcji cukrowni. M-K S.C. SA i P-P S.C. SA zamierzały zbyć akcje cukrowni niemieckiemu koncernowi, ale umów w tej sprawie nie podpisano i właściciel akcji - Skarb Państwa, przekazał je KSC SA. Zarząd koncernu Nordzucker AG nie godził się z tą decyzją. W 2003 r. wydane zostały następujące wyroki sądów powszechnych:

- W maju, Sąd Apelacyjny w Gdańsku wydał wyrok w sprawie sporu dotyczącego praw koncernu do akcji dwóch cukrowni - w Malborku i Nowym Stawie. Spór został rozstrzygnięty na korzyść KSC SA.
- W czerwcu, Sąd Okręgowy w Poznaniu oddalił pozew³⁴ koncernu Nordzucker AG przeciwko KSC SA o przekazanie niemieckiej firmie własności większościowych pakietów akcji trzech cukrowni: w Gryficach, w Kluczewie

³⁴ "Polski Cukier" znów górá", *Rzeczpospolita*, 27 czerwca 2003 r.

(woj. zachodniopomorskie) i w Pruszczu Gdańskim (woj. pomorskie) oraz mniejszościowego pakietu akcji Cukrowni Pelplin (woj. pomorskie).

Kondycja przemysłu cukrowniczego

Podstawowe wskaźniki produkcyjne i technologiczne krajowego przemysłu cukrowniczego za okres czterech kolejnych kampanii cukrowniczych od 1999/2000 r. przedstawia poniższa tabela.

Tabela 1 – Wskaźniki sektora cukrowniczego

Lp.	Wyszczególnienie		1999/00	2000/01	2001/02	2002/03	2003/04	8:7 (%)	8:6 (%)	8:5 (%)
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1.	Powierzchnia uprawy buraków	tys.ha	370	333	317	303	302	95,6	91,0	81,9
2.	Średni areal plantacji	ha	2,71	2,98	3,19	3,31	3,6	103,8	111,1	122,1
3.	Liczba plantatorów	tys. osób	137	112	99,4	91,5	84	92,1	81,7	66,8
4.	Średni plon z ha	t/ha	33,8	39,4	35,8	44,3	40,2	99,7	95,3	90,7
5.	Zbiory buraków ogółem	mln ton	12,6	13,1	11,4	14	12,2	108,8	112,9	120,8
6.	Zawartość cukru w burakach	%	16,9	17,56	15,89	16,42	18	91,8	84,5	75,0
7.	Wydajność cukru z przerobionych buraków	%	14,54	15,38	13,68	14,46	16,09	90,7	112,3	102,0
8.	Produkcja cukru	tys. ton	1.800	2.000	1.540	2.018	1.947,6	87,1	107,0	93,1
9.	Przeciętny czas przerobu	doby	54	57	50,6	67	64,3	109,6	113,3	102,5

Źródło: Dane IERiGŻ i KSC SA

Z zestawienia wynika, że w latach 2000-2004 występował systematyczny spadek zarówno liczby plantatorów buraków cukrowych jak i ogólnego arealu uprawy tej rośliny. W okresie 3 lat (kampania 2003/2004 w porównaniu z 2000/2001) liczba plantatorów zmalała o 33,2%, a areal uprawy buraków cukrowych o 18,1%. Przyczyną zmniejszania się liczby plantatorów była m.in.

koncentracja plantacji, związana z systematycznym wzrostem ich przeciętnej powierzchni. W stosunku do kampanii 1999/2000, w kampanii 2002/2003 przeciętna powierzchnia plantacji buraków cukrowych zwiększyła się o 22,1%, a w roku 2003/2004 o dalsze 8,8%.

Pozostałe wskaźniki produkcyjne i technologiczne w badanym okresie były zmienne, uzależnione od warunków pogodowych. Pozytywne było, odnotowane w roku 2002/2003, wydłużenie do 67 dni okresu trwania kampanii cukrowniczej: o 32,4% (16,4 doby) w porównaniu z kampanią 2001/2002 i o 24,1% (13 dób) w stosunku do kampanii 1999/2000. W kolejnym roku 2003/2004 czas ten był nieznacznie krótszy (64,3 doby), głównie ze względu na mniejszy tonaż przerabianego buraka. Przyczynę korzystnego trendu należy wiązać z okolicznością, iż po wejściu w życie *ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o regulacji rynku cukru i przyznaniu producentom na stałe współczynników udziału w kwotach cukru*, które uzyskali na kampanię 2001/2002, niektóre cukrownie mogły zaniechać symbolicznych 1-dobowych kampanii, które przedtem prowadziły z uwagi na dotychczasowe reguły rozdziału limitów³⁵. W kampanii 2002/2003 – 11 cukrowni, w tym: 8 małych i 3 średnie nie podjęły przerobu buraków cukrowych, lecz przekazały swój surowiec sąsiednim fabrykom. W dwóch cukrowniach takie decyzje były spowodowane upadłością lub likwidacją, natomiast w dziewięciu innych – wynikały ze strategii inwestorów zagranicznych oraz Krajowej Spółki Cukrowej. Należy mieć jednak na uwadze, że optymalne wykorzystanie mocy przerobowych cukrowni następuje przy co najmniej 85-dniowej kampanii.

3.2. Istotne ustalenia kontroli

3.2.1. UWARUNKOWANIA UTWORZENIA POLSKIEGO CUKRU

W okresie 2000-2003 procesy restrukturyzacyjno-prywatyzacyjne sektora cukrowniczego były ściśle uwarunkowane skutkami działań i zaniechań w okresie poprzednim. Analizy sektora cukrowniczego z lat dziewięćdziesiątych wykazywały, że rynek cukru wymaga regulacji, analogicznie jak w UE, a producenci cukru pilnie potrzebują dokapitalizowania, które zapewnić może inwestor zewnętrzny. Zgodnie z założeniami *ustawy z dnia 26 sierpnia 1994 r. o regulacji rynku cukru i przekształceniach własnościowych w przemyśle cukrowniczym* utworzono państwową strukturę holdingową, grupującą cukrownie w cztery nowo utworzone Spółki Cukrowe o statusie jednoosobowych spółek Skarbu Państwa. Spółki te miały podlegać prywatyzacji według zasad i harmonogramu, który do dnia 31 grudnia 1994 r. miała określić Rada Ministrów. Spółki Cukrowe ustawa wyposażała w prawo ustalenia zasad podziału poszczególnym cukrowniom limitów produkcji cukru. Sprywatyzowane Spółki Cukrowe decydowałyby o restrukturyzacji cukrowni, przesądzając o efektywnej alokacji produkcji i inwestowanych środków. W koncepcję nie było wpisane docelowe objęcie akcji cukrowni przez producentów buraków cukrowych, choć

³⁵ Wg IERiGŻ – „Rynek cukru stan i perspektywy” nr 23.

dla plantatorów i pracowników przewidziano pakiety po 15 % akcji. Tak określona koncepcja prywatyzacji państwowego sektora cukrowniczego, pomimo upływu blisko 10 lat, nigdy nie została wdrożona. Towarzyszyła temu swoista erozja ram prawnych regulujących przemianę własnościowe w sektorze.

**Decentralizacja
i opóźnienia
prywatyzacji**

Z półrocznym opóźnieniem - w dniu 20 czerwca 1995 r. wydane zostało *rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie określenia zasad i harmonogramu programu prywatyzacji Spółek Cukrowych*, przy czym późniejsze jego zmiany odkładały termin prywatyzacji na czas nieokreślony.

Według pierwotnego brzmienia rozporządzenia, analizy prywatyzacyjne, będące czynnością wstępną prywatyzacji, należało rozpocząć najpóźniej w 1998 r. („do czasu zatwierdzenia przez Walne Zgromadzenie Spółki Cukrowej sprawozdania i rachunku zysków i strat za drugi rok obrotowy”). Po dniu 5 grudnia 1999 r. termin opracowania analiz zmieniono na: po „sprzedaży pakietów akcji cukrowni lub ich grup posiadanych przez Spółki Cukrowe w trybie i na zasadach określonych przez Walne Zgromadzenie Akcjonariuszy Spółki”.

Spółki Cukrowe zostały z opóźnieniem utworzone i nie wyposażone w płynne środki finansowe. Rejestracja czterech Spółek Cukrowych we właściwych sądach nastąpiła w okresie od 1 kwietnia 1996 r. (Mazowiecko-Kujawska Spółka Cukrowa SA) do 20 czerwca 1996 r. (Poznańsko-Pomorska Spółka Cukrowa SA). Główne statutowe zadania - określanie dla spółek parterowych zasad podziału limitów produkcji cukru oraz koordynowanie podejmowanych w cukrowniach działań restrukturyzacyjnych, a zarazem wykonywanie praw z akcji cukrowni – Spółki przełożyły na realne pole aktywności - zbywanie akcji spółek parterowych – pozyskując w ten sposób źródło finansowania działalności własnej.

**Reorientacja zmian
w sektorze i jej
źródło**

Minister Skarbu Państwa, zamiast realizować cel prywatyzacyjny, wynikający z art. 9 *ustawy z dnia 26 sierpnia 1994 r.*, akceptował, w ocenie NIK niezgodny z ustawą³⁶, tzw. proces restrukturyzacji regionalnej i prywatyzacji, w którym Spółki Cukrowe, nie zostawszy przedmiotem prywatyzacji, stały się podmiotami prywatyzującymi cukrownie, poprzez zawieranie przez zarządy Spółek Cukrowych umów sprzedaży akcji cukrowni i ich grup wybranym inwestorom.

Zamiast zakończyć prywatyzację Spółek Cukrowych do połowy 1999 r., co wynikało z odpowiedniego zastosowania przepisów art. 19 ust. 1 i art. 30 *ustawy z dnia 13 lipca 1990 r. o prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych*³⁷ i *rozporządzenia RM z dnia 20 czerwca 1995 r.*, z końcem 1998 roku rozpoczęto realizację „procesu restrukturyzacji regionalnej i prywatyzacji Spółek Cukrowych”. Program restrukturyzacji regionalnej i prywatyzacji został przyjęty do realizacji w trzech, spośród czterech, Spółkach Cukrowych: Lubelsko - Małopolskiej Spółce Cukrowej SA (L-M S.C.), Mazowiecko – Kujawskiej Spółce Cukrowej SA (M-K S.C.) i Poznańsko – Pomorskiej Spółce Cukrowej SA (P-P S.C.). Według

³⁶ Ocena zawarta w informacji NIK z kontroli nr P/99/081 „Realizacja ustawy z dnia 26 sierpnia 1994 r. o regulacji rynku cukru i przekształceniach własnościowych w przemyśle cukrowniczym”.

³⁷ Dz. U. Nr 51, poz. 298 ze zm.

artykułowanych założeń programu³⁸, prywatyzacja Spółek Cukrowych miała być poprzedzona restrukturyzacją, w ramach której Zarządy Spółek Cukrowych dokonają sprzedaży, za zgodą Walnego Zgromadzenia Spółki Cukrowej, na zasadach tzw. sprzedaży wiązanej, 51 % akcji cukrowni należących do Spółek Cukrowych, zlokalizowanych w uprzednio określonych *Grupach Regionalnych*. Trzy Spółki Cukrowe objęły „programem restrukturyzacji regionalnej i prywatyzacji” 42 cukrownie spośród 45 wchodzących pierwotnie w ich skład (13 cukrowni w 4 grupach L-M S.C., 13 cukrowni w 3 grupach M-K S.C., 16 cukrowni w 4 grupach P-P S.C. Przewidziano także sprzedaż akcji grupy mieszanej, sformowanej z dwóch cukrowni z M-K S.C. i dwóch z P-P S.C.).

Po upływie kolejnego roku, dostosowano stan prawny do realizowanego stanu faktycznego w zakresie prywatyzacji sektora.

Z dniem 5 grudnia 1999 r. zmieniono treść *rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 20 czerwca 1995 r. w sprawie określenia zasad i harmonogramu programu prywatyzacji Spółek Cukrowych*. Treść § 2, regulującą prywatyzację Spółek Cukrowych, zastąpiono postanowieniem o możliwości poprzedzenia prywatyzacji Spółek Cukrowych „sprzedażą pakietów akcji cukrowni lub ich grup posiadanych przez Spółki Cukrowe, w trybie i na zasadach określonych przez Walne Zgromadzenie Akcjonariuszy Spółek Cukrowych”. Zniesiony został także 2-letni termin udostępniania akcji Spółek Cukrowych.

Zmiana celów strategicznych z woli Sejmu RP

Rząd RP wezwany został uchwałą Sejmu RP w dniu 22 grudnia 1999 r. do „podjęcia pilnych działań organizacyjnych i prawnych w celu powołania spółki Polski Cukier”, koncentrującej organizacyjnie państwowy przemysł cukrowniczy. Uchwała *w sprawie sytuacji w polskim cukrownictwie i prywatyzacji przemysłu cukrowniczego*³⁹ stała się czynnikiem inicjującym całkowitą zmianę strategii restrukturyzacji własnościowej i prywatyzacji polskiego cukrownictwa.

Realizowana przez Spółki Cukrowe, za aprobatą Ministra Skarbu Państwa, strategia przekształceń przedsiębiorstw sektora cukrowniczego w sposób wyraźny rozminęła się z wolą Sejmu. Uchwała została przyjęta przez Sejm w czasie, gdy proces udostępniania akcji cukrowni i ich grup przez trzy Spółki Cukrowe za aprobatą Ministra Skarbu Państwa, był już zaawansowany. Zarząd czwartej - Śląskiej Spółki Cukrowej SA (ŚSC) - w 1998 r. opowiedział się za prywatyzacją całego holdingu i zbyciem przez Skarb Państwa 51 % akcji ŚSC, tj. prywatyzację według art. 9 *ustawy z dnia 26 sierpnia 1994 r.*, z horyzontem czasowym przewidującym podpisanie umowy zbycia we wrześniu 1999 r.

W ocenie zarządu ŚSC, przyjęcie postulowanej kolejności działania, tj. sprywatyzowanie całej grupy kapitałowej, a następnie dokonanie restrukturyzacji cukrowni wokół 3 grup (Dolnośląskiej, Opolskiej i Sudeckiej), dawało realną szansę szybkiego osiągnięcia zamierzonego celu - modernizacji technicznej i technologicznej cukrowni, zwiększającej ich zdolność do konkurencji na rynku cukru.

³⁸ W „*Informacji o przebiegu procesu restrukturyzacji i prywatyzacji przemysłu cukrowniczego w Polsce*” z 23 lipca 1999 r. wraz z uzupełnieniem z 18 sierpnia 1999 r. – opr. MSP.

³⁹ M.P. Nr 41, poz. 620.

W efekcie, ŚSC jako jedyna Spółka Cukrowa została sprywatyzowana jako holding (w 2003 r.).

Skutki zmiany strategii prywatyzacyjnej

Działania Ministra Skarbu Państwa w okresie od grudnia 1999 r. do przyjęcia przez Sejm *ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o regulacji rynku cukru* w rezultacie ograniczyły możliwość utworzenia maksymalnie znaczącej - pod względem udziału w rynku - Krajowej Spółki Cukrowej SA (Polskiego Cukru). W ocenie Izby, podjęta w szeroko zakrojonym zakresie prywatyzacja spółek parterowych – rozumiana jako wyzbywanie się pakietów kontrolnych akcji cukrowni, pojedynczo i grupami, była strategią konkurencyjną do konsolidacji sektorowej, przewidującej utworzenie koncernu Polski Cukier, i stawiała pod znakiem zapytania możliwość finalnego sprywatyzowania samych Spółek Cukrowych. W wyniku podjętej restrukturyzacji własnościowej cukrowni w dniu uchwalenia przepisu *ustawy o regulacji rynku cukru*, nakazującej koncentrację państwowego sektora cukrowniczego przez powołanie Polskiego Cukru, ograniczona była możliwa skala konsolidacji.

Na ogólną liczbę 62 cukrowni zgrupowanych w Spółkach Cukrowych, pod kontrolą Spółek i Skarbu Państwa pozostawało w tym dniu łącznie 49 cukrowni (64,5 % istniejących), z czego pod kontrolą Skarbu Państwa i L-M S.C., M-K S.C. i P-P S.C. pozostawało łącznie 33 cukrowni, tj. 43,4 % istniejących i 53,2 % tych, które pierwotnie weszły w skład Spółek Cukrowych.

MSP uwzględniał w tym okresie możliwość sprywatyzowania wraz ze Spółkami Cukrowymi, grupy 16 cukrowni, dysponujących łącznie limitem A+B w wysokości 418,8 tys. ton, tj. 31 % limitów przypadających na trzy Spółki Cukrowe (1 352,2 tys. ton). Poza „grupą 16” znalazły się atrakcyjne dla inwestorów cukrownie dysponujące największym limitem, tj. Cukrownia Ropczyce SA i Gliniojeck SA, których pakiety kontrolne akcji przed dniem 21 czerwca 2001 r. zostały objęte odpowiednio przez Südzucker AG i British Sugar Overseas.

Ocena działań MSP przy wdrażaniu nowej strategii

NIK, biorąc pod uwagę postulowaną, uchwałą Sejmu z dnia 22 grudnia 1999 r., radykalną zmianę docelowej struktury i organizacji polskiego cukrownictwa, negatywnie oceniła działania Ministra Skarbu Państwa w okresie pomiędzy dniem 22 grudnia 1999 r. a 21 czerwca 2001 r., kiedy to kierunkowo zbieżną ustawę przyjął Sejm. Do działań mających na celu stworzenie pozoru realizacji powyższej uchwały, bez jej faktycznej realizacji i bez znaczącej reorientacji prowadzonych procesów restrukturyzacji własnościowej cukrowni i Spółek Cukrowych należało z jednej strony zlecenie analiz możliwości utworzenia Polskiego Cukru, z drugiej zaś akceptowanie sprzedaży akcji cukrowni wraz z przynależnymi limitami produkcji cukru.

Minister Skarbu Państwa opracował w lutym 2000 r. „*Analizę możliwości utworzenia przedsiębiorstwa Polski Cukier S.A.*”. Następnie (15 grudnia 2000 r.) zlecił doradcy opracowanie „*Analizy formalno-prawnych i ekonomiczno-finansowych warunków powołania spółki Polski Cukier*”, z drugiej zaś strony w tym okresie negocjował i akceptował zbycie pakietów kontrolnych 13 cukrowni i Śląskiej Spółki Cukrowej SA inwestorom zagranicznym, wraz z limitami produkcji cukru. Zwraca uwagę, że MSP

udzieliło zlecenia doradcy uwikłanemu w konflikt interesów. Zlecono analizę w oczekiwaniu „niezależnych” rekomendacji w sprawie Polskiego Cukru, za kwotę 536,8 tys. zł. Wcześniej, w dniu 15 listopada 2000 r. Minister Skarbu Państwa podpisał umowę sprzedaży 95 % akcji Śląskiej Spółki Cukrowej SA firmie Saint Louis Sucre International S.A.S., po wykonaniu której ten sam doradca (Pro-Invest International), na podstawie umowy z MSP, oczekiwał od Ministra Skarbu Państwa należności w wysokości ok. 920 tys. zł.

Izba nie podziela zawartego w „Analizie...” i „Stanowisku Rządu w sprawie wykonania uchwały Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 22 grudnia 1999 r. w sprawie sytuacji w polskim cukrownictwie i prywatyzacji przemysłu cukrowniczego”, przyjętym przez Radę Ministrów dnia 4 kwietnia 2000 r., tłumaczenia, że to z uwagi na trudną sytuację ekonomiczno-finansową cukrowni Minister Skarbu Państwa nie mógł wstrzymać „realizowanych procesów restrukturyzacji i prywatyzacji cukrowni” w oczekiwaniu na uchwalenie odpowiedniej ustawy.

Zgodnie z oceną Ministra Skarbu Państwa przedstawioną w „Analizie możliwości utworzenia przedsiębiorstwa „Polski Cukier S.A.” z lutego 2000 r. oraz w „Stanowisku Rządu... z dnia 22 grudnia 1999 r.”, do utworzenia Spółki „Polski Cukier” niezbędna była zmiana przepisów ówczesnie obowiązującej ustawy o regulacji rynku cukru i przekształceniach własnościowych w przemyśle cukrowniczym. W tej sytuacji, przedłożenie przez Ministra SP Radzie Ministrów w dniu 21 marca 2001 r. wniosku w sprawie zmiany strategii i utworzenia Polskiego Cukru, zawierającego jedynie projekt zmiany rozporządzenia wykonawczego do art. 9 ustawy o regulacji rynku cukru i przekształceniach własnościowych w przemyśle cukrowniczym, a nie projektu zmiany ustawy, w ocenie NIK, opóźniło wdrożenie postulowanej zmiany.

Minister Skarbu Państwa również w okresie *vacatio legis* ustawy o regulacji rynku cukru (uchwalenie 21 czerwca 2001 r. – wejście w życie 25 sierpnia 2001 r.) nie wstrzymał pomniejszania państwowej domeny, podlegającej łączeniu w Krajową Spółkę Cukrową SA, umożliwiając zbycie przez P-P S.C. pakietów 51 % akcji 5 cukrowni Grupy Kalisko-Konińskiej.

Po uchwaleniu ustawy o regulacji rynku cukru, Minister Skarbu Państwa wstrzymał niektóre, będące w toku procesy restrukturyzacji własnościowej, odmawiając – na WZ Spółek Cukrowych - wyrażenia zgody na zbycie akcji 13 cukrowni w następujących grupach: L-M S.C. - Grupa Południowa (Cukrownie Częstocice SA, Przeworsk SA, Ropczyce SA), Grupa Zachodnia (Cukrownia Opole Lubelskie SA), Grupa Wschodnia (Cukrownie Klemensów SA, Woźuczyn SA, Werbkowice SA i Strzyżów SA), P-P S.C. i M-K S.C. - Grupa Gdańska (Cukrownie Malbork SA, Nowy Staw SA, Pelplin SA i Pruszcz SA), P-P S.C. - Grupa Szczecińska (Cukrownie Gryfice SA i Kluczewo SA), M-K S.C. - Cukrownie Toruńskie SA.

Minister nie odmówił sprzedaży akcji 5 cukrowni Grupy Kalisko-Konińskiej. Transakcja pomiędzy: Poznańsko-Pomorską Spółką Cukrową SA i Pfeifer&Langen KG została zawarta w dniu 13 lipca 2001 r., po wyrażeniu w tym samym dniu zgody przez Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie P-P S.C. SA, na którym prawa głosu ze 100 % akcji wykonywał Minister Skarbu

Państwa. Przedstawione Ministrowi Skarbu Państwa przez urzędników MSP uwarunkowania zaakceptowania umowy sprzedaży pomijały fakt uchwalenia ustawy przewidującej włączenie do Polskiego Cukru wszystkich cukrowni.

Minister Skarbu Państwa uparcie propagował wariant powołania Polskiego Cukru nieznanający poparcia władzy ustawodawczej i wykonawczej. Zarówno Rada Ministrów, jak następnie Sejm, dokonując nowelizacji *ustawy o regulacji rynku cukru* w 2001 r., nie podzieliły stanowiska Ministra i nie przyjęły rekomendacji MSP w kwestii schematu utworzenia Polskiego Cukru i jego sprywatyzowania. Minister Skarbu Państwa powrócił do założeń niepopularnego wariantu w propozycji nowelizacji ustawy w roku 2002.

Minister SP w 2001 r. dokonał wyboru i rekomendował do realizacji schemat przewidujący w pierwszej kolejności połączenie trzech Spółek Cukrowych z cukrowniami, których akcje zostały wniesione do tych spółek, następnie prywatyzację trzech tak powiększonych Spółek Cukrowych z udziałem plantatorów i pracowników, po czym dopiero połączenie sprywatyzowanych trzech powiększonych Spółek Cukrowych w jeden podmiot pod nazwą Polski Cukier, o łącznym limicie produkcji cukru (kwota A+B) w wariantcie włączenia do koncernu 28 cukrowni wynoszącym 673,8 tys. ton, tj. 42,4 % krajowych limitów.

Zarówno Rada Ministrów, jak i Sejm RP wyraziły wówczas zgodę na realizację schematu dwuetapowego, obejmującego połączenie Spółek Cukrowych i cukrowni w jeden podmiot pod nazwą Polski Cukier SA, a następnie prywatyzację spółki Polski Cukier z udziałem plantatorów i pracowników.

Uznając za nierealizowalny zapis art. 20 *ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o regulacji rynku cukru*, Minister Skarbu Państwa, uzasadniając to potrzebą sprawnego rozpoczęcia procesu utworzenia Krajowej Spółki Cukrowej, w dniu 21 listopada 2001 r. skierował do uzgodnień międzyresortowych, po czym w dniu 11 kwietnia 2002 r. do Laski Marszałkowskiej, projekt nowelizacji *ustawy o regulacji rynku cukru*.

Projekt zakładał przebieg tworzenia Krajowej Spółki Cukrowej według schematu identycznego jak ten przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 13 czerwca 2001 r., (połączenie trzech Spółek Cukrowych z cukrowniami, których akcje zostały wniesione do tych spółek, prywatyzacja trzech powiększonych Spółek Cukrowych z udziałem plantatorów i pracowników i połączenie sprywatyzowanych trzech powiększonych Spółek Cukrowych w jeden podmiot pod nazwą Polski Cukier) oraz wprowadzający zmiany do 11 artykułów *ustawy o regulacji rynku cukru*. Drugie czytanie odbyło się w Sejmie dnia 17 lipca 2002 r.

Uchwalona w dniu 18 lipca 2002 r. ustawa nie zachowała żadnej z regulacji przedłożenia rządowego, dotyczącej Polskiego Cukru. Ustawą przyjęto – w znowelizowanym art. 20 - tryb utworzenia Krajowej Spółki Cukrowej SA całkowicie odmienny od propozycji Ministra Skarbu Państwa⁴⁰.

⁴⁰ Przewidujący niezwłoczne utworzenie przez Ministra właściwego do spraw Skarbu Państwa, "Krajowej Spółki Cukrowej" w drodze podwyższenia kapitału zakładowego jednej ze Spółek Cukrowych, w której Skarb Państwa wykonuje bez ograniczeń prawa ze 100% akcji, wnosząc jako wkład niepieniężny akcje pozostałych Spółek Cukrowych, w których Skarb Państwa wykonuje bez ograniczeń prawa ze 100% akcji. Przewidziano nadto spowodowanie połączenia w trybie

Zdaniem NIK, tak określone regulacje trybu przekształceń państwowego sektora cukrowniczego były możliwe do realizacji, na gruncie prawa handlowego, nawet jeśli *ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o regulacji rynku cukru* pozostawałaby niezmieniona.

Zdaniem NIK, rezultatem rekomendowanego przez Ministra Skarbu Państwa połączenia Spółek Cukrowych z cukrowniami, początkowo w trzy podmioty, a nie w jeden - Polski Cukier, byłoby jeszcze większe opóźnienie skutecznej restrukturyzacji oczekiwanej przez Sejm, potrojenie niezbędnych formalnych procedur oraz zwiększenie liczby stanowisk do obsadzenia w radach nadzorczych i zarządach spółek.

3.2.2. POWOŁANIE I REJESTRACJA KRAJOWEJ SPÓŁKI CUKROWEJ SA

Łączenie spółek holdingowych

Powołanie i rejestracja Krajowej Spółki Cukrowej SA (Polskiego Cukru) przebiegała etapami. Pierwsze dwa etapy doprowadziły do połączenia struktur trzech holdingów:

- W dniu 26 sierpnia 2002 r. Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie Mazowiecko-Kujawskiej Spółki Cukrowej SA z siedzibą w Toruniu, na którym Skarb Państwa reprezentował wszystkie akcje, przegłosowało uchwały w sprawie podwyższenia kapitału zakładowego spółki z kwoty 109 908 597 zł do 478 056 336 zł, poprzez emisję akcji imiennych serii C. Akcje te zostały objęte przez Skarb Państwa i pokryte wkładem niepieniężnym o wartości 368 147 739 zł, z czego 110 443 976 zł z akcji Poznańsko – Pomorskiej Spółki Cukrowej SA oraz 211 174 076 zł z akcji Lubelsko – Małopolskiej Spółki Cukrowej SA. Uchwałą w sprawie zmiany statutu Spółki zmieniono nazwę firmy Spółki na: „Krajowa Spółka Cukrowa Spółka Akcyjna (skrót nazwy firmy - KSC Polski Cukier S.A.)”. Zmiany zostały zarejestrowane w dniu 13 września 2002 r.
- Krajowa Spółka Cukrowa SA, jako spółka przejmująca, przeprowadziła proces inkorporacji dwóch Spółek Cukrowych - Poznańsko-Pomorskiej Spółki Cukrowej SA i Lubelsko-Małopolskiej Spółki Cukrowej SA – w trybie art. 492 §1 pkt 1 Ksh - przez przeniesienie całego majątku spółek przejmowanych P-P S.C. SA i L-M S.C. SA na Krajową Spółkę Cukrową SA w Toruniu. W dniu 28 października 2002 r., Zarząd KSC zaakceptował plan połączenia, treść dokumentów dołączonych do planu zgodnie z art. 499 §2 Ksh, a w dniu następnym dokonał wymaganego zgłoszenia do Krajowego Rejestru Sądowego. Zastosowano uproszczoną procedurę łączeniową, wynikającą z art. 516 Ksh. Sąd Rejonowy w Toruniu zarejestrował połączenie w dniu 10 stycznia 2003 r. Spółki przejęte zakończyły w tym dniu swój byt prawny. W dniu 24 stycznia 2003 r. Krajowa Spółka Cukrowa SA zgodnie z art. 508 Ksh wniosła o opublikowanie w Monitorze Sądowym

art. 492 § 1 pkt 1 *Kodeksu spółek handlowych* powstałej spółki ze spółkami, w których albo Krajowa Spółka Cukrowa posiada 100 % akcji, albo Skarb Państwa i KSC wykonują łącznie i bez ograniczeń prawa z co najmniej 75 % akcji, albo Skarb Państwa i Spółki Cukrowe, w których Skarb Państwa wykonuje bez ograniczeń prawa ze 100 % akcji, wykonują łącznie i bez ograniczeń prawa z co najmniej 75 % akcji.

i Gospodarczym informacji o połączeniu spółek. Ogłoszenie zostało opublikowane 10 lutego 2003 r., w numerze 28/2003 (1611) poz. 1202.

- Postanowieniem z dnia 14 lutego 2003 r. Sądu Rejonowego w Poznaniu XXI Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego, znak LU.XI NS-REJ. KRS/2617/3/885, wykreślono z KRS Poznańsko-Pomorską Spółkę Cukrową SA, a postanowieniem z dnia 5 maja 2003 r. Sądu Rejonowego w Lublinie, XI Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego, znak TO.XXI NS-REJ. KRS/11/3/731, wykreślono z KRS Lubelsko-Małopolską Spółkę Cukrową SA.

Minister Skarbu Państwa nie był, w ocenie NIK, przygotowany do sprawniej realizacji wybranej koncepcji utworzenia koncernu. Mimo zlecenia w dniu 15 grudnia 2000 r. i odbioru w maju 2001 r. od doradcy prywatyzacyjnego ProInvest International „*Analizy formalno-prawnych i ekonomiczno-finansowych warunków powołania spółki Polski Cukier*”, obejmującej analizę możliwych wariantów i „przygotowanie projektów dokumentów niezbędnych do utworzenia spółki”, oraz wydatkowania na to zlecenie niebagatelnej kwoty 536,8 tys. zł, nie został opracowany sposób wdrożenia wariantu utworzenia koncernu przyjęty późniejszą ustawą.

W ocenie NIK, działania Ministra Skarbu Państwa dotyczące powołania KSC w początkowym okresie były nieefektywne, powodując i zwiększone koszty, i zwłokę w inkorporacji do KSC SA dwóch Spółek Cukrowych - Poznańsko-Pomorskiej Spółki Cukrowej SA i Lubelsko-Małopolskiej Spółki Cukrowej SA. W szczególności kontrola wykazała, że procedury niezbędne do inkorporacji Spółek Cukrowych z KSC SA, w tym zwłaszcza zastosowanie możliwości - stworzonej art. 516 Ksh - do uproszczenia i skrócenia wymagań rejestracyjnych wskazał zarząd KSC, a nie Minister Skarbu Państwa i jego doradca.

Minister Skarbu Państwa zlecił firmie konsultingowej Pro-Invest International Sp. z o.o. z siedzibą w Warszawie, na podstawie umowy zawartej w dniu 15 grudnia 2000 r. wykonanie „*Analizy formalno-prawnych i ekonomiczno-finansowych warunków powołania spółki Polski Cukier*”. Założono etapowość analizy. Zlecenie obejmowało m.in. „przygotowanie projektów dokumentów niezbędnych do utworzenia spółki”. Prace odebrano w maju 2001 r. Wydatkowano ze środków publicznych 536,8 tys. zł. Mimo założonej etapowości analizy, Minister odstąpił od żądania opracowania projektów dokumentów realizacyjnych, przewidzianych II etapem zlecenia. Mogły one zostać sporządzone „na pisemne żądanie Zamawiającego” i objąć „przygotowanie projektów dokumentów niezbędnych do powołania Spółki zgodnie z wybranym przez Zamawiającego sposobem utworzenia”. Zamiast tego, w ramach II etapu wydatkowano 24,4 tys. zł brutto za prace takie jak projekt rozporządzenia Rady Ministrów zmieniającego rozporządzenie w sprawie określenia zasad i harmonogramu prywatyzacji Spółek Cukrowych oraz zezwalającego na niepubliczny tryb zbycia akcji tych spółek wraz z uzasadnieniem, opinie dotyczące skutków uchwalonego brzmienia art. 20 *ustawy o regulacji rynku cukru*, oceny skutków niezakupienia akcji przez uprawnionych pracowników lub plantatorów, pogłębienie analizy zagadnień ratalnego zakupu akcji i zarządzania spółką przez tzw. grupy menedżerskie, możliwości udzielenia gwarancji dla

plantatorów i pracowników przy tworzeniu i restrukturyzacji spółki Polski Cukier, sponsorowany artykuł prasowy w kwestii uwarunkowań funkcjonowania KSC, uczestnictwo w spotkaniach przedstawicieli zlecającego z posłami, projekt uchwały NWZA Cukrowni/Spółki Cukrowej w sprawie działań na rzecz utworzenia Krajowej Spółki Cukrowej SA, opinię w kwestii możliwości włączenia Instytutu Przemysłu Cukrowniczego do KSC SA.

Spółka KSC SA, zlecała opracowania analityczne, zaczynając znów od fazy koncepcji. W dniu 3 października 2002 r. Zarząd KSC SA zdecydował się zlecić - wskazanej przez prezesa zarządu - Kancelarii Żebrowski i Wspólnicy opracowanie koncepcji realizacji połączenia Spółek i Cukrowni z Krajową Spółką Cukrową, wraz z harmonogramem. Otrzymany przez spółkę w dniu 16 października materiał – „*Koncepcja realizacji połączenia Cukrowni i Spółek Cukrowych z Krajową Spółką Cukrową SA przewidzianego w art. 20 ust. 1a ustawy z dnia 21 czerwca 2001 roku o regulacji rynku cukru (Dz. U. Nr 76, poz. 810, ze zm.)*” nie zawierał odniesienia do specyficznej sytuacji łączących się podmiotów. Kolejną umowę zawarto w dniu 30 października 2002 r. z Warszawską Grupą Konsultingową Sp. z o.o., obejmując nią dwie Spółki Cukrowe i 5 wskazanych cukrowni. Wyznaczono grudniowy termin opracowania i przewidziano 40% zaliczki płatne w listopadzie. Analiza kosztowała 154,4 tys. zł wraz z odsetkami za nieterminową zapłatę (rok opóźnienia). W tym terminie, Plan Połączenia trzech spółek cukrowych złożony był już we właściwym sądzie.

W dniu 10 grudnia 2002 r., na dwa dni przed upływem terminu łączenia przewidzianego w trybie uproszczonym stosownie do art. 516 Ksh, Minister Skarbu Państwa jako akcjonariusz Krajowej Spółki Cukrowej SA zwrócił uwagę, że § 23 ust. 1 pkt 7 Statutu KSC wymaga zgody walnego zgromadzenia w przypadku przekształcania i łączenia spółki, wyrażonej w formie uchwały, i wystąpił z wnioskiem o zwołanie NWZ. Wymaganą zgodę w formie uchwały zobowiązane były podjąć odpowiednie organy wszystkich trzech spółek. W rezultacie, zostały zwołane NWZ trzech spółek cukrowych, wszystkie na dzień 24 grudnia 2003 r.

W dniu 10 stycznia 2003 r. Krajowa Spółka Cukrowa SA poinformowała Ministra Skarbu Państwa o połączeniu spółek przez przeniesienie całego majątku Poznańsko - Pomorskiej Spółki Cukrowej SA i Lubelsko-Małopolskiej Spółki Cukrowej SA na Krajową Spółkę Cukrową SA zgodnie z dyspozycją art. 20 ust. 1a pkt 1 *ustawy z dnia 21 czerwca 2001 roku o regulacji rynku cukru.*

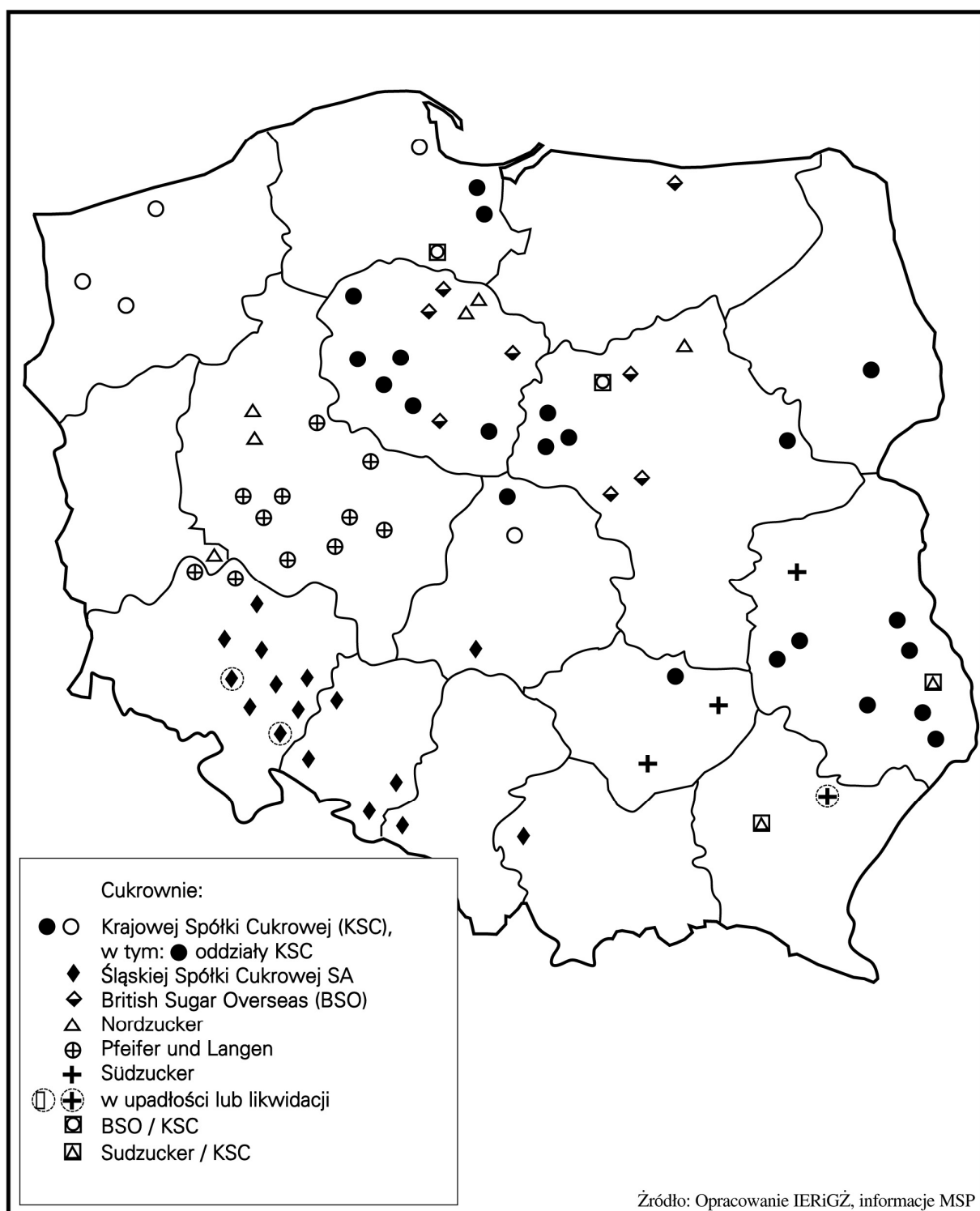
„Z dniem 10 stycznia 2003 roku Krajowa Spółka Cukrowa wstępuje we wszystkie prawa i obowiązki spółek przejmowanych, które z mocy prawa zostają rozwiązane i wykreślone z właściwych rejestrów. Tym samym zrealizowany został pierwszy etap połączenia Krajowej Spółki Cukrowej ze spółkami zależnymi określony przepisami powołanej ustawy.”

3.2.3. INKORPORACJA CUKROWNI Z KSC

***Łączenie spółek
w KSC – I etap***

Powstały z dniem 10 stycznia 2003 r. holding KSC SA obejmował 27 spółek podlegających docelowo inkorporacji. Celem inkorporacji, jako instrumentu konsolidacji spółek KSC, było utworzenie jednolitego podmiotu o silnej pozycji na rynku cukru, w którym pracownicy i plantatorzy będą mieli większość akcji. Proces ten okazał się etapowy i dotychczas nie doprowadził do połączenia wszystkich spółek.

Stan własnościowy cukrowni według stanu z – listopad 2003 r.

W I etapie dokonano połączenia z Krajową Spółką Cukrową SA 22 spółek - cukrowni oraz 1 spółki handlowej. Połączenia spółek dokonano na podstawie art. 492 § 1 pkt 1 ustawy z dnia 15 września 2000 r. *Kodeks spółek handlowych*⁴¹,

⁴¹ Dz. U. Nr 94, poz. 1037 ze zm.

tj. przez przeniesienie całego majątku Cukrowni na KSC SA w zamian za akcje, które KSC SA wyda akcjonariuszom Cukrowni. Po połączeniu spółka prowadzi działalność w formie koncernu branżowego, którego wielooddziałowe przedsiębiorstwo funkcjonuje jak jednolita spółka akcyjna. W skład przedsiębiorstwa spółki wchodzi: Centrala, oddziały i inne jednostki organizacyjne spółki.

Zakres połączenia

Według stanu na dzień 30 września 2003 r. – ostatni dzień struktury holdingowej KSC - Krajowa Spółka Cukrowa SA była większościowym akcjonariuszem 27 spółek. Posiadała także udziały mniejszościowe w 4 spółkach-cukrowniach (Ropczyce – 43,56%, Głinojeck – 28,86%, Strzyżów – 13,13% i Pelplin – 1,14%).

Minister Skarbu Państwa realizując postanowienia art. 20 ust. 2 *ustawy o regulacji rynku cukru* winien wnieść niezwłocznie na podwyższenie kapitału KSC SA **wszystkie** będące w posiadaniu Skarbu Państwa akcje Spółek Cukrowych i cukrowni, które nie podlegają połączeniu w myśl ust.1. Minister Skarbu Państwa początkowo⁴² wniósł akcje wymienionych wyżej 4 cukrowni.

W dniu 28 marca 2003 r. Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie KSC SA zdecydowało o podwyższeniu kapitału zakładowego spółki o kwotę 18 775 160 zł w drodze emisji 18 775 160 akcji imiennych serii D o wartości nominalnej 1 zł każda, które objął Skarb Państwa, co zostało zarejestrowane dnia 23 kwietnia 2003 r. Aportem było 3 235 814 akcji imiennych serii C Cukrowni Głinojeck SA, 2 146 999 akcji imiennych serii C Cukrowni Ropczyce SA, 1 562 369 akcji imiennych serii C Cukrowni Strzyżów SA i 18 999 akcji imiennych serii C Cukrowni Pelplin SA.

W tym okresie Minister Skarbu Państwa nie wniósł natomiast posiadanych resztówek akcji Śląskiej Spółki Cukrowej SA i cukrowni śląskiego holdingu⁴³. Zwiększenie kapitału akcyjnego KSC SA akcjami śląskich spółek o wartości 31 502,9 tys. zł zostało dokonane dopiero w 2004 r. (zarejestrowane w dniu 30 marca 2004 r., a akcje przeniesione do spółki w dniu 16 kwietnia 2004 r.).

W *Planie Połączenia* KSC SA z cukrowniami, podpisanym w dniach 28-29 maja 2003 r., obejmującym 24 spółki, nie zostały przewidziane inkorporacją Cukrownia Gryfice SA, Cukrownia Kluczewo SA i Cukrownia Pruszcz SA.

Nieuwzględnienie spółek Kluczewo, Gryfice i Pruszcz Gdański, uzasadniano postanowieniem Sądu Okręgowego w Poznaniu z dnia 20 lipca 2001 r. o zapłatę z powództwa Nordzucker AG przeciwko P-P S.C. SA i sądowymi zakazami rozporządzania akcjami tych spółek. Wyroki w tych sprawach zapadły w maju i czerwcu 2003 r. Cukrownia Szczecin nie została objęta *Planem Połączenia Spółek*, gdyż dopiero 18 lipca 2003 r., postanowieniem Sądu Rejonowego w Szczecinie XVII Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego, uzyskała status spółki akcyjnej.

W dniu 30 maja 2003 r. KSC złożyła w Sądzie Rejonowym w Toruniu VII Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego *Plan Połączenia Spółek* wraz z projektami uchwał Walnych Zgromadzeń łączących się spółek, ustaleniem

⁴² W okresie poprzedzającym I etap inkorporacji.

⁴³ W dniu 25 marca 2003 r. podpisane zostało Porozumienie o wykonaniu umowy z inwestorem ŚSC SA. Szerzej o tym w rozdziale na str. 113.

wartości majątku oraz oświadczeniami zawierającymi informacje o stanie księgowym łączących się spółek na dzień 30 kwietnia 2003 r. oraz wspólnym wnioskiem zarządów spółek o wyznaczenie biegłego dla zbadania *Planu Połączenia*.

W *Planie Połączenia Spółek* stwierdzono m.in., że:

- połączenie spółek następuje na podstawie danych zawartych w bilansach poszczególnych spółek oraz wycen poszczególnych spółek na dzień 30 kwietnia 2003 r.,
- połączenie nastąpi w trybie przejęcia przez Krajową Spółkę Cukrową SA *Spółek Przejmowanych* zgodnie z art. 492 §1 pkt 1 Ksh,
- w wyniku połączenia *Spółki Przejmowane* zostaną rozwiązane bez postępowania likwidacyjnego, zgodnie z art. 493 §1 Ksh.

W emisji połączeniowej akcji serii E przewidziano widełkowe podwyższenie kapitału zakładowego KSC SA od 295 644 590 zł do 324 884 164 zł, do łącznej wysokości od 792 476 086 zł do 821 715 660 zł i przeniesienie majątków spółek przejmowanych na Krajową Spółkę Cukrową SA w dniu wpisania połączenia do jej rejestru. Akcjonariusze spółek przejmowanych mieli otrzymać akcje spółki przejmującej na zasadach określonych w *Planie Połączenia*.

Zgodnie z uchwałami NWZ Cukrowni podjętymi w dniach 11-12 września 2003 r. *Plan Połączenia Spółek* przewidywał w tym okresie inkorporację z 24 spółkami. Widełkowe podniesienie kapitału KSC SA wynikało z faktu, że objęte *Planem Połączenia* Cukrownia Borowiczki SA, Cukrownia Kruszwica SA i Cukrownia Leśmierz SA nie podlegały włączeniu do KSC SA na podstawie postanowienia art. 20 ust. 1 ustawy z 21 czerwca 2001 r. o regulacji rynku cukru, gdyż łączna ilość akcji posiadanych przez Skarb Państwa i KSC SA, nie spełniała wymaganych tym przepisem warunków, tj. wykonywania bez ograniczeń prawa z co najmniej 75 % akcji Cukrowni. Nie było pewności czy akcjonariusze mniejszościowi w tych spółkach zgłoszą za połączeniem. W rezultacie, Cukrownie Borowiczki i Kruszwica zostały objęte inkorporacją, natomiast Cukrownia Leśmierz – nie. Treść uchwał połączeniowych podjętych w dniach 11-12 września 2003 roku przez Walne Zgromadzenia 22 łączących się spółek została odpowiednio skorygowana (w § 1-5).

Cukrownia Borowiczki

W Cukrowni Borowiczki SA liczba akcji posiadanych przez Skarb Państwa i KSC SA łącznie reprezentowała 71,22 % kapitału. Zgodnie z uchwałą NWZ Cukrowni Borowiczki SA z dnia 10-11 września 2003 r. dokonano inkorporacji z Krajową Spółką Cukrową SA i 22 spółkami. Za podjęciem uchwały o połączeniu z KSC SA głosowało 99,96 % obecnych akcji. Proces połączenia był możliwy dzięki wdrożeniu przez zarząd Cukrowni – w dniu 11 sierpnia 2003 r. - Programu Dobrowolnych Odejść Pracowników (PDOP).

Zarząd Cukrowni przed podjęciem uchwały w sprawie PDOP – w istocie zmierzającej do likwidacji i zaniechania działalności Cukrowni w 2004 r. - nie zwołał Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia, do czego był zobowiązany postanowieniem § 21 w związku z § 25 Statutu spółki. KSC (spółka dominująca) nie podjęła decyzji w sprawie wykorzystania majątku Cukrowni po zakończeniu kampanii cukrowniczej

w 2003 r., a jednocześnie jej zarząd, w dniu 8 września 2003 r., pozytywnie zaopiniował PDOP. Program, w przypadku rozwiązania stosunku pracy przez pracownika w terminie do 25 września 2003 r. oferował, oprócz odprawy ustawowej, jednorazową dodatkową odprawę w wysokości 21-krotności miesięcznego wynagrodzenia, wypłatę ekwiwalentu za niewykorzystany urlop wypoczynkowy i nagrody jubileuszowej, o ile pracownik nabyłby do niej prawo w okresie 12 miesięcy od daty rozwiązania stosunku pracy. PDOP umożliwiał ponadto zatrudnienie odchodzących pracowników w kampanii 2003 r. na umowach okresowych, za wynagrodzeniem w wysokości 75 % uprzedniej stawki. Na dzień 14 października 2003 r. z PDOP skorzystało 101 pracowników Cukrowni, tj. 59,4 % zatrudnionych, a koszty jego realizacji wyniosły łącznie 6 018,3 tys. zł. Po inkorporacji, koszty te obciążały KSC. W Cukrowni pozostało zatrudnionych na stałe 63 pracowników.

**Cukrownia
Leśmierz**

W Cukrowni Leśmierz SA liczba akcji posiadanych przez Skarb Państwa i KSC SA łącznie reprezentowała 72,8 % kapitału. Cukrownia nie została inkorporowana do KSC, a zdecydowali o tym swoimi głosami pracownicy i plantatorzy. Plantatorzy byli współwłaścicielami Cukrowni od 10 marca 2000 r., pracownicy - od 25 kwietnia 2002 r. Na posiedzeniu w dniu 10 września 2003 r. Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie Cukrowni Leśmierz SA nie podjęło - przewidzianej porządkiem dziennym - uchwały w sprawie inkorporacji. W głosowaniu za podjęciem uchwały oddano 8 735 744 głosy (73,8%) przy 3 100 469 głosach przeciwnych i braku głosów wstrzymujących się. Uchwała nie uzyskała, wymaganej art. 506 *Ksh* i *statutu Cukrowni*, większości $\frac{3}{4}$ oddanych głosów.

Po inkorporacji obejmującej 22 cukrownie⁴⁴, spółka została zarejestrowana w Krajowym Rejestrze Sądowym przez Sąd Rejonowy w Toruniu, w dniu 1 października 2003 r. - pod numerem KRS-0000084678. Nieobjęcie inkorporacją 1 cukrowni nie miało wpływu na ustalony w *Planie Połączenia Spółek* stosunek wymiany akcji.

Według oceny biegłych, sporządzonej zgodnie z procedurą przewidzianą *Ksh* i postanowieniem z dnia 18 czerwca 2003 r. Sądu Rejonowego w Toruniu, *Plan połączenia* (24 spółek) spełniał wymogi poprawności i rzetelności zarówno *Kodeksu spółek handlowych* jak i *ustawy o rachunkowości*, a stosunek wymiany akcji, o którym mowa w art. 499 §1 pkt 2 *Ksh* został ustalony należycie.

**Parytety wymiany
akcji**

Oszacowanie parytetu wymiany akcji zostało dokonane na bazie wyceny Krajowej Spółki Cukrowej SA na dzień 30 kwietnia 2003 r., uwzględniającej podwyższenie kapitału zakładowego dokonane w wyniku wniesienia do KSC SA pakietów mniejszościowych akcji Cukrowni: Ropczyce, Głinojeck, Strzyżów i Pelplin. Wartość KSC SA ustalono na 1 061 142,7 tys. zł, co po podzieleniu

⁴⁴ Cukrownia Borowiczki SA, Cukrownia Brześć Kujawski SA, Cukrownia Częstocice SA, Cukrownia Dobrzelin SA, Cukrownia Janikowo SA, Cukrownia Klemensów SA, Cukrownia Krasnystaw SA, Cukrownia Kruszwica SA, Cukrownia Lublin SA, Cukrownia Łapy SA, Cukrownia Malbork SA, Cukrownia Mała Wieś SA, Cukrownia Nakło SA, Cukrownia Nowy Staw SA, Cukrownia Opole SA, Cukrownia Ostrowy SA, Cukrownia Rejowiec SA, Cukrownia Sokołów SA, Fabryka Cukru w Tucznie SA, Cukrownia Werbkowice SA, Cukrownia Wozuczyn SA, Cukrownia Żnin SA.

przez liczbę akcji KSC SA – 496 831 496 akcji - dawało wartość przeliczeniową jednej akcji KSC SA w wysokości **2,136 zł**.

Ustalenie parytetów wymiany akcji polegało na ustaleniu liczby akcji każdej ze spółek przejmowanych należących do akcjonariuszy innych niż KSC SA, ustaleniu wartości majątku każdej ze spółek przejmowanych i określeniu, jaka część tej wartości przypada na akcje należące do innych niż KSC SA akcjonariuszy każdej ze spółek przejmowanych. W oparciu o powyższe, liczba akcji emisji połączeniowej, została obliczona jako iloraz części majątku spółek przejmowanych na akcje posiadane przez innych niż KSC SA akcjonariuszy spółek przejmowanych i wartości jednej akcji emisji połączeniowej.

W ten sposób, na stosunek wymiany akcji danej spółki przejmowanej (cukrowni) na akcje spółki przejmującej (KSC SA) nie ma wpływu liczba uczestniczących w połączeniu innych spółek przejmowanych. Parytet wymiany akcji odzwierciedla bowiem różnicę wartości majątku, a co za tym i różnicę wartości akcji, dwóch łączących się spółek - spółki przejmowanej i spółki przejmującej.

Tabela 2 – Wyliczenie parytetu wymiany akcji

Lp.	Nazwa cukrowni	Wartość wg wyceny (tys. zł)	Liczba akcji cukrowni (tys. szt.)	Liczba akcji cukrowni należących do akcjonariuszy innych niż KSC SA (49% poz. 4)	Wartość pakietu akcji należących do akcjonariuszy innych niż KSC SA (49%poz. 3)	Liczba akcji KSC SA do wydania w zamian za akcje cukrowni (tys. szt.)	Parytet wymiany (poz.7/5)
1	2	3	4	5	6	7	8
1	Cukrownia Borowiczki SA	47 694,8	5 670	2 778,3	23 370,5	10 941,2	3,93809986
2	Cukrownia Brześć Kujawski SA	45 764,3	4 800	2 352,0	22 424,5	10 498,4	4,46359043
3	Cukrownia Częstocice SA	41 344,7	5 000	2 450,0	20 258,9	9 484,5	3,87122659
4	Cukrownia Dobrzelin SA	53 064,0	7 300	3 577,0	26 001,4	12 172,9	3,40310913
5	Cukrownia Janikowo SA	41 246,4	6 800	3 332,0	20 210,7	9 462,0	2,83972241
6	Cukrownia Klemensów SA	48 111,7	9 800	4 802,0	23 574,7	11 036,9	2,29838818
7	Cukrownia Krasnystaw SA	134 456,4	24 164	11 840,36	65 883,6	30 844,4	2,60502205
8	Cukrownia Kruszwica SA	47 783,6	7 600	3 724,0	23 414,0	10 961,6	2,94349990
9	Cukrownia Leśmierz SA	63 273,1	12 000	5 880,0	31 003,8	14 514,9	2,46851982
10	Cukrownia Lublin SA	148 159,5	13 522,7	6 626,123	72 598,2	33 987,9	5,12937962
11	Cukrownia Łapy SA	104 669,3	10 000	4 900,0	51 288,0	24 011,2	4,90024813
12	Cukrownia Malbork SA	64 002,6	8 700	4 263,0	31 361,3	14 682,2	3,44411081
13	Cukrownia Mała Wieś SA	48 981,7	6 500	3 185,0	24 001,0	11 236,4	3,52792423
14	Cukrownia Nakło SA	46 660,7	6 414	3 142,86	22 863,7	10 704,0	3,40581494
15	Cukrownia Nowy Staw SA	45 903,1	5 200	2 548,0	22 492,5	10 530,2	4,13273372

Lp.	Nazwa cukrowni	Wartość wg wyceny (tys. zł)	Liczba akcji cukrowni (tys. szt.)	Liczba akcji należących do akcjonariuszy innych niż KSC SA (49% poz. 4)	Wartość pakietu akcji należących do akcjonariuszy innych niż KSC SA (49% poz. 3)	Liczba akcji KSC SA do wydania w zamian za akcje cukrowni (tys. szt.)	Parytet wymiany (poz. 7/5)
1	2	3	4	5	6	7	8
16	Cukrownia Opole SA	38 522,5	4 700	2 303,0	18 876,0	8 837,1	3,83720814
17	Cukrownia Ostrowy SA	58 715,4	8 100	3 969,0	28 770,5	13 469,4	3,39363989
18	Cukrownia Rejowiec SA	-	5 500	2 695,0	13 354,8	6 252,2	2,31994382
19	Cukrownia Sokołów SA	43 319,1	4 940	2 420,0	21 226,4	9 937,4	4,10535982
20	Cukrownie Toruńskie SA	56 775,8	6 500	3 185,0	27 820,1	13 024,4	4,08929703
21	Fabryka Cukru w Tucznie SA	47 706,9	6 000	2 940,0	23 376,4	10 944,0	3,72244850
22	Cukrownia Werbkowice SA	74 028,2	25 000	12 250,0	36 273,8	16 982,1	1,38629588
23	Cukrownia Woźuczyn SA	31 421,2	9 200	4 508,0	15 396,4	7 208,0	1,59894561
24	Cukrownia Żnin SA	57 370,1	6 600	3 234,0	28 111,3	13 160,7	4,06949410
Razem		1 416 229,8			693 952,6	324 884,2	

Wyceny Cukrowni

Wartość każdej cukrowni - do określenia parytetów wymiany akcji połączenia spółek - ustalono jako sumę wartości wynikającej z wyceny metodą skorygowanych aktywów netto (SAN) i wartości limitów produkcji cukru (LPC).

W celu zapewnienia porównywalności, dokonano ujednoczenia zasad wyceny szeregu pozycji aktywów i pasywów. Wartość potencjału rynkowego (wartość limitów produkcji cukru) została wyceniona jako dodatkowe prawo majątkowe. Jego jednostkowa wartość została obliczona jako przeciętny *goodwill* przypadający na jedną tonę limitu produkcji cukru. Wartość *goodwill* została oszacowana jako różnica wartości dochodowej i wartości majątku netto.

Założono wzrost cen sprzedaży cukru oraz kosztów zakupu buraków cukrowych do poziomu obowiązującego w Unii Europejskiej. W wyniku tego założenia, wycena metodą dochodową w większości cukrowni (w 19) dała wielkości wyższe od uzyskanych według wyceny wg skorygowanych aktywów netto.

Tabela 3 – Wyceny cukrowni

Lp	Nazwa cukrowni	Wartość księgowa	Wycena wg skorygowanych aktywów netto	Wycena dochodowa	Wycena wg porównań rynkowych
1.	Cukrownia Borowiczki SA	19 253,0	40 532,4	58 103,7	49 946,7
2.	Cukrownia Brześć Kujawski SA	12 475,0	33 775,0	92 992,1	54 780,7
3.	Cukrownia Częstocice SA	8 965,8	33 337,5	52 237,1	37 511,4
4.	Cukrownia Dobrzelin SA	13 591,0	42 636,4	47 420,9	51 645,2
5.	Cukrownia Gryfice SA	7 135,4	12 538,1	33 311,5	34 471,3
6.	Cukrownia Janikowo SA	12 791,0	31 685,0	42 138,9	47 835,0
7.	Cukrownia Klemensów SA	2 730,0	37 663,0	48 289,0	35 859,5

Lp	Nazwa cukrowni	Wartość księgową	Wycena wg skorygowanych aktywów netto	Wycena dochodowa	Wycena wg porównań rynkowych
8.	Cukrownia Kluczewo SA	31 673,5	35 519,1	65 227,0	91 632,0
9.	Cukrownia Krasnystaw SA	24 354,7	114 332,4	58,477,9	96 933,4
10.	Cukrownia Kruszwica SA	14 704,7	36 909,0	63 388,1	54 633,8
11.	Cukrownia Leśmierz SA	20 402,0	53 739,8	51 975,8	58 856,5
12.	Cukrownia Lublin SA	33 881,2	131 733,7	125 972,4	99 553,8
13.	Cukrownia Łapy SA	12 776,6	89 627,7	86 411,3	64 532,4
14.	Cukrownia Malbork SA	14 283,1	51 921,3	73 703,7	57 699,9
15.	Cukrownia Mała Wieś SA	20 574,3	41 535,4	58 481,4	52 741,1
16.	Cukrownia Nakło SA	18 598,1	36 645,0	52 676,4	57 695,7
17.	Cukrownia Nowy Staw SA	14 998,7	37 285,5	75 187,6	48 177,5
18.	Cukrownia Opole SA	4 444,0	32 311,4	42 443,4	25 433,3
19.	Cukrownia Ostrowy SA	23 400,4	49 196,5	62 722,7	63 187,9
20.	Cukrownia Pruszcz Gdański SA	3 869,4	19 029,6	33 248,9	26 781,7
21.	Cukrownia Rejowiec SA	-12 188,0	22 491,8		-3 256,2
22.	Cukrownia Sokołów SA	-2 173,0	32 969,4	45 398,6	28 402,3
23.	Cukrownia Tuczno SA	2 111,6	38 031,6	22 472,8	32 597,8
24.	Cukrownia Werbkowice SA	8 488,3	58 411,7	44 577,7	60 028,1
25.	Cukrownia Woźuczyn SA	595,0	21 589,9	37 123,5	30 860,4
26.	Cukrownia Żnin SA	27 335,3	48 199,2	55 255,7	67 868,9
27.	Cukrownie Toruńskie SA	10 425,2	56 775,8	33 509,7	35 038,0
	Razem	349 496,3	1 240 423,2	1 426 747,8	1 361 448,1

Wyliczenie wartości jednej tony limitu produkcji cukru dla cukrowni wchodzących w skład KSC SA dało wartość 467 zł. W oparciu o powyższe, a także o wyliczenia dokonane poprzednio, ustalono wartość prawa do produkcji cukru oraz wartość majątku dla ustalenia parytetu wymiany akcji poszczególnych spółek. Obrazuje to poniższe zestawienie.

Tabela 4 – Wartość majątku spółek dla ustalenia parytetu wymiany akcji

Lp.	Nazwa cukrowni	Limit kwoty A /tony/	Skorygowane aktywa netto /tys. zł/	Wartość prawa do produkcji cukru /tys. zł/	Wartość majątku spółki dla ustalenia parytetu wymiany akcji /tys. zł/
1	2	3	4	5	6
1	Cukrownia Borowiczki SA	15 337	40 532,4	7 162,4	47 694,8
2	Cukrownia Brześć Kujawski SA	25 673	33 775,0	11 989,3	45 764,3
3	Cukrownia Dobrzelin SA	22 329	42 636,4	10 427,6	53 064,0
4	Cukrownia Leśmierz SA	20 414	53 739,8	9 533,3	63 273,1
5	Cukrownia Częstocice SA	17 146	33 337,5	8 007,2	41 344,7
6	Cukrownia Gryfice SA	16 887	12 538,1	7 886,2	20 424,3
7	Cukrownia Janikowo SA	20 474	31 685,0	9 561,4	41 246,4
8	Cukrownia Klemensów SA	22 374	37 663,0	10 448,7	48 111,7
9	Cukrownia Kluczewo SA	31 874	35 519,1	14 885,2	50 404,3
10	Cukrownia Krasnystaw SA	43 092	114 332,4	20 124,0	134 456,4
11	Cukrownia Kruszwica	23 286	36 909,0	10 874,6	47 783,6

Lp.	Nazwa cukrowni	Limit kwoty A /tony/	Skorygowane aktywa netto /tys. zł/	Wartość prawa do produkcji cukru /tys. zł/	Wartość majątku spółki dla ustalenia parytetu wymiany akcji /tys. zł/
	SA				
12	Cukrownia Lublin SA	35 173	131 733,7	16 425,8	148 159,5
13	Cukrownia Łapy SA	32 209	89 627,7	15 041,6	104 669,3
14	Cukrownia Malbork SA	25 870	51 921,3	12 081,3	64 002,6
15	Cukrownia Mała Wieś SA	15 945	41 535,4	7 446,3	48 981,7
16	Cukrownia Nakło SA	21 447	36 645,0	10 015,7	46 660,7
17	Cukrownia Nowy Staw SA	18 453	37 285,5	8 617,6	45 903,1
18	Cukrownia Opole SA	13 300	32 311,4	6 211,1	38 522,5
19	Cukrownia Ostrowy SA	20 383	49 196,5	9 518,9	58 715,4
20	Cukrownia Pruszcz Gdański SA	14 835	19 029,6	6 927,9	25 957,5
21	Cukrownia Rejowiec SA	10 199	22 491,8	4 762,9	27 254,7
22	Cukrownia Sokołów SA	22 162	32 969,4	10 349,7	43 319,1
23	Cukrownia Tuczno SA	20 718	38 031,6	9 675,3	47 706,9
24	Cukrownia Werbkowice SA	33 440	58 411,7	15 616,5	74 028,2
25	Cukrownia Woźuczyn SA	21 052	21 589,9	9 831,3	31 421,2
26	Cukrownia Żnin SA	19 638	48 199,2	9 170,9	57 370,1
27	Cukrownie Toruńskie SA	-	56 775,8	-	56 775,8
	Razem	583 710	1 240 432,2	272 592,6	1 513 015,8

Łączenia spółek w księgach rachunkowych dokonano metodą nabycia⁴⁵, to jest sumowania poszczególnych pozycji aktywów i pasywów, przy czym aktywa i pasywa spółki przejmującej wyceniono według wartości księgowej, a spółek przejmowanych według wartości godziwej (po dokonaniu stosownych wyłączeń).

W rezultacie połączenia KSC SA z 22 Spółkami Przejmowanymi kapitał zakładowy KSC SA, został podwyższony o kwotę od 295 644 590 zł do 310 369 268 zł⁴⁶, poprzez wyemitowanie akcji serii E o wartości nominalnej 1 zł każda, zwanych *Emisją Połączeniową*, a kapitał zapasowy Spółki podwyższony o kwotę od 792 476 086 zł do 807 200 764 zł.

Z ustaleń kontroli w KSC SA przeprowadzonej w 2004 roku wynika, że oceny sytuacji majątkowej i finansowej Krajowej Spółki Cukrowej SA na dzień 30 września 2003 r. (poprzedzający etap inkorporacji z cukrowniami) były zniekształcone, ryzyka wynikające z przejęcia zadłużonych jednostek zależnych i niewykreowania niezbędnych do działalności gospodarczej strumieni pieniężnych – większe niż ujawnione. Cztery cukrownie nie wykazały na dzień inkorporacji zobowiązań finansowych wobec budżetu państwa obejmujących ich zaległości podatkowe i zobowiązania finansowe, na łączną kwotę 26 984,0 tys. zł, nie licząc odsetek. Niewłaściwie, z naruszeniem ustawy o rachunkowości, zostały

⁴⁵ Art. 44c ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości – j.t. Dz. U. z 2002 r. Nr 76, poz. 694 ze zm.

⁴⁶ Przewidziano widełkowe podwyższenie kapitału zakładowego KSC SA od 295 644 590 zł do 324 884 164 zł, do łącznej wysokości od 792 476 086 zł do 821 715 660 zł.

ustalone wyniki finansowe cukrowni i zawyżony kapitał własny cukrowni: Krasnystaw SA, Werbkowice SA i Woźuczyn SA, ukrywając przesłanki upadłości.

**Drugi etap
inkorporacji
cukrowni**

W opracowanym przez KSC SA „*Planie restrukturyzacji KSC SA na lata 2003-2005*” z 3 lutego 2004 r. przewidywano, że Krajowa Spółka Cukrowa SA składać się będzie z Centrali spółki i 27 oddziałów. Przewidziano połączenie KSC SA z 5 spółkami-cukrowniami: Cukrownią Gryfice SA, Cukrownią Kluczewo SA z siedzibą w Stargardzie Szczecińskim, Cukrownią Leśmierz SA, Cukrownią Pruszcz SA z siedzibą w Pruszczu Gdańskim oraz Cukrownią Szczecin SA. Założono, iż proces inkorporacji wymienionych spółek do KSC SA nastąpi do końca lipca 2004 r. W styczniu 2005 r. Sąd Rejestrowy dokonał rejestracji połączenia jedynie z 3 pierwszymi cukrowniami.

Drugi etap inkorporacji wiązał się z ponownym przeprowadzeniem procedur wymaganych Ksh. Ponownie wyliczone zostały wartości majątku Krajowej Spółki Cukrowej SA jako spółki przejmującej oraz spółek przejmowanych. Zestawienie wyceny majątku spółek z uwzględnieniem prawa do produkcji cukru przedstawia się następująco:

Tabela 5 – II etap: Wartość majątku spółek dla ustalenia parytetu wymiany akcji

Lp.	Nazwa cukrowni	Limit kwoty A /tony/	Skorygowane aktywa netto /tys. zł/	Wartość prawa do produkcji cukru /tys. zł/	Wartość majątku spółki dla ustalenia parytetu wymiany akcji /tys. zł/
1	2	3	4	5	6
1	Cukrownia Gryfice SA	17 554	35 949	9 541	45 490,3
2	Cukrownia Kluczewo SA	33 133	85 189	18 008	103 197,3
3	Cukrownia Leśmierz SA	21 220	59 662	11 533	71 195,5
4	Cukrownia Szczecin SA	16 416	47 346	8 922	56 268,3
5	Cukrownia Pruszcz SA	15 421	15 296	8 382	23 677,2
6	Krajowa Spółka Cukrowa SA	519 425	1 227 475	282 315	1 509 790,2

Wyliczenie wartości jednej tony limitu produkcji cukru dla KSC SA dało wartość 543,5 zł. Uwzględniając powyższe, a także wyliczenia skorygowanych aktywów netto, ustalono wartość prawa do produkcji cukru oraz wartość majątku dla ustalenia parytetu wymiany akcji poszczególnych spółek⁴⁷. Obrazuje to zestawienie.

⁴⁷ Parytet określa liczbę akcji Krajowej Spółki Cukrowej SA jaką należy wydać poszczególnym akcjonariuszom za 1 akcję spółki inkorporowanej, w zaokrągleniu do 1 akcji KSC SA.

Tabela 6 – II etap Wyliczenie parytetu wymiany akcji

Lp.	Nazwa cukrowni	Wartość wg wyceny (tys. zł.)	Liczba akcji cukrowni (tys. szt.)	Liczba akcji cukrowni należących do akcjonariuszy innych niż KSC SA	Wartość pakietu akcji należących do akcjonariuszy innych niż KSC SA	Liczba akcji KSC SA do wydania w zamian za akcje cukrowni	Parytet wymiany (poz.7/5)
1	2	3	4	5	6	7	8
1	Cukrownia Gryfice SA	45 490,3	3 600	1 764	22 290,2	12 383,5	7,02010574
2	Cukrownia Kluczewo SA	103 197,3	9 700	4 753	50 566,7	28 092,6	5,91049671
3	Cukrownia Leśmierz SA	71 195,5	12 000	5 880	34 885,8	19 381	3,29608875
4	Cukrownia Szczecin SA	56 268,3	500	500	56 268,3	31 260,2	62,52037478
5	Cukrownia Pruszcz SA	23 677,2	4 100	2 009	11 601,9	6 445,5	3,20829913
6	Krajowa Spółka Cukrowa SA	1 509 790,2	838 698,8	-	-	-	-

W wycenie Krajowej Spółki Cukrowej SA należało uwzględnić m.in. wartości tzw. resztówek (akcji ŚSC SA oraz akcji sprywatyzowanych cukrowni), które decyzją Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia spółki z dnia 10 marca 2004 r. zostały wniesione na podwyższenie kapitału KSC SA. Wiązało się to z koniecznością pozyskania przez KSC kompletu dokumentacji (w szczególności sprawozdań finansowych spółek, których akcje zostały wniesione) niezbędnej do określenia wartości pakietów mniejszościowych. Dla określenia zakresu podmiotowego połączenia KSC oczekiwała wyjaśnienia przez MSP wątpliwości związanych z możliwością objęcia połączeniem Cukrowni Szczecin SA (powstałej w wyniku komercjalizacji) przed dokonaniem jej prywatyzacji. Wątpliwości prawne dotyczyły między innymi wyjaśnienia ewentualnej konieczności uzyskania zgody Rady Ministrów na zmianę celu komercjalizacji Cukrowni Szczecin SA z prywatyzacji na jej połączenie z KSC SA. Ostatecznie MSP odstąpiło od konieczności uzyskania zgody RM.

Zarządy 6 łączących się spółek, tj. Krajowej Spółki Cukrowej SA – jako spółki przejmującej oraz Cukrowni Gryfice SA, Cukrowni Kluczewo SA, Cukrowni Leśmierz SA, Cukrowni Pruszcz SA oraz Cukrowni Szczecin SA – jako spółek przejmowanych, podpisały w dniu 30 sierpnia 2004 r. *Plan Połączenia Spółek*. Plan ten został ogłoszony w Monitorze Sądowym i Gospodarczym Nr 177, poz. 9739, w dniu 9 września 2004 r., a pozytywnie zaopiniowany przez biegłych w dniu 11 października 2004 r.

Uchwała z dnia 24 listopada 2004 r. Walnego Zgromadzenia Cukrowni Leśmierz SA o połączeniu Cukrowni Leśmierz SA z Krajową Spółką Cukrową SA nie została podjęta, gdyż – analogicznie jak w I etapie inkorporacji – nie uzyskała wymaganej w art. 506 § 1 Ksh większości 3/4 głosów.

W dniu 26 listopada 2004 r. odbyły się Walne Zgromadzenia KSC SA oraz 4 pozostałych cukrowni (Cukrowni Gryfice SA, Cukrowni Kluczewo SA, Cukrowni Pruszcz SA oraz Cukrowni Szczecin SA), w toku których zostały podjęte uchwały o połączeniu wymienionych spółek z Krajową Spółką

Cukrową SA. Rejestracja połączenia przez sąd rejestrowy nie nastąpiła w przewidywanym terminie. Spółce przejmującej – KSC SA - nie udało się założonego procesu skutecznie przeprowadzić. Proces ten – wobec braku zgody jednej ze spółek i braku rejestracji połączenia z czterema pozostałymi - nie zakończył się do końca 2004 r., jak zakładano. W styczniu 2005 r. zarejestrowana została inkorporacja niepełna - z trzema cukrowniami. W ocenie NIK, opóźnienie w realizacji kolejnego etapu inkorporacji wynikało z przyczyn zależnych od Ministra Skarbu Państwa (opisane problemy z Cukrownią Szczecin) oraz z przyczyn zależnych od spółki.

Koszty inkorporacji

Etapowość inkorporacji spółek zależnych z Krajową Spółką Cukrową SA w istotny sposób zwiększyła koszty tego procesu. W związku z pierwszym etapem inkorporacji, KSC SA poniosła koszty usług Konsorcjum Warszawskiej Grupy Konsultingowej Sp. z o.o. i Pro-Invest International Sp. z o.o. w kwocie netto 1 790 tys. zł. Koszt opracowań tego samego doradcy, niezbędnych do drugiego etapu inkorporacji wyniósł 438 tys. zł netto (534,4 tys. zł brutto), plus koszty dodatkowe za wykonanie zleconych prac.

Stwierdzone przez NIK nieprawidłowości związane z usługą Konsorcjum na rzecz KSC SA w zakresie dokonywanej inkorporacji polegały na dopuszczeniu w umowie zaliczkowego finansowania doradcy oraz (II etap) - braku ustalenia umownych terminów wykonania prac i wypłacenia wyższej kwoty niż wynikała z zawartej umowy.

Zarząd KSC SA zawarł z Konsorcjum umowę w dniu 30 grudnia 2002 r. Umowa była dwukrotnie aneksowana. Pierwszy aneks dotyczył kwestii formalnych, a drugi, z dnia 9 kwietnia 2003 r., rozszerzenia zakresu podmiotowego prac o Cukrownię Szczecin SA. W związku z tym rozszerzeniem, łączne wynagrodzenie za wykonanie zamówionych dzieł wzrosło z 1 657 tys. zł do 1 717 tys. zł netto (o 60 tys. zł). Cukrownia Szczecin w dniu zawarcia aneksu nie miała statusu spółki. Ponadto, zlecone dodatkowo prace związane z pierwszym etapem inkorporacji kosztowały KSC SA 73 060 zł netto.

KSC SA zleciła Konsorcjum w dniu 3 marca 2004 r. wykonanie kolejnych prac, potrzebnych do drugiego etapu inkorporacji cukrowni. Nie określono terminów wykonania poszczególnych prac. Niezależnie od wynagrodzenia za wykonanie analiz i wycen na kwotę 438 tys. zł netto, doradca zagwarantował sobie dodatkowo 30 tys. zł netto za przygotowanie dokumentacji prawnej i finansowej niezbędnej do przeprowadzenia procedury połączeniowej w tym etapie i rozliczanie innych zleconych prac wg stawek godzinowych. Wynagrodzenie za wykonanie zleconych prac miało zostać wypłacone po rejestracji połączenia przez sąd oraz przedłożeniu przez firmę doradczą raportu z ich wykonania. Izba ustaliła, że regulując końcową fakturę z dnia 30.08.2004 r. na kwotę 217 500 zł netto zł (265 350 zł brutto), KSC SA przełała w dniu 28 września 2004 r. na konto Konsorcjum pełną kwotę, bez uwzględnienia konieczności pomniejszenia wypłaty o 65 700 zł, tj. o zaliczkę wypłaconą w dniu 22 marca 2004 r. Zwrot nadpłaty nastąpił w dniu 18 października 2004 r.

W ocenie NIK, przez powyższe praktyki, będąca w trudnej sytuacji finansowej i ubiegająca się o pomoc publiczną spółka, kredytowała doradcę.

3.2.4. WYNIKI EKONOMICZNE SPÓŁEK CUKROWYCH I KSC

Trzy Spółki Cukrowe podlegające łączeniu w Krajową Spółkę Cukrową SA w okresie trzech lat obrachunkowych ich odrębnej działalności dysponowały przyznanymi kwotami cukrowymi w wysokości: kwoty A od 581,2 tys. ton, poprzez 570,2 tys. ton do 557,5 tys. ton; kwoty B w wysokości od 40,4 tys. ton, poprzez 7,2 tys. ton do 17,5 tys. ton; przerobem buraków cukrowych o masie od 4 923,2 tys. ton, poprzez 4 132,9 tys. ton do 5 047,6 tys. ton; zatrudniając średniorocznie od 7 917, poprzez 7 003 do 6 954 pracowników.

Tabela 7 – Potencjał łączących się Spółek Cukrowych

Wyszczególnienie	2000/2001				2001/2002				2002/2003			
	LMSC	PPSC	MKSC	Razem	LMSC	PPSC	MKSC	Razem	LMSC	PPSC	MKSC	Razem
Przyznane:												
Kwota A tys. ton	246,9	172,5	161,8	581,2	221,1	182,5	166,6	570,2	219,6	171,4	166,6	557,5
Kwota B tys. ton	17,0	11,9	12,1	41,0	14,9	12,0	11,3	38,2	7,1	5,1	6,2	18,4
Zrealizowane:												
Kwota A tys. ton	246,9	172,5	161,0	580,4	219,4	183,5	152,9	555,8	219,6	161,3	152,1	533,0
Kwota B tys. ton	17,0	11,9	11,6	40,4	0,6	6,1	0,5	7,2	7,1	5,0	5,4	17,5
Kwota C tys. ton	41,6	63,4	40,1	145,1	0,7	8,0	0,8	9,5	42,1	73,8	33,7	149,6
Przerób buraka w masie tys. ton	1 971	1 555	1 398	4 923	1 635	1 329	1 169	4 133	1 913	1 702	1 433	5 048
TKW* zł/1 kg	1,05	1,20	1,02	1,09	1,34	1,39	1,30	1,34	1,20	1,18	1,18	1,19
Zatrudnienie**	3 762	2 154	2 002	7 917	3 182	1 977	1 844	7 003	3 282	1 837	1 835	6 954

* Techniczny koszt wytworzenia ** W osobach średniorocznie

Produkcja ponad przydzielone limity, podlegająca eksportowi na rynki nie objęte regulacją, w poszczególnych latach przewyższała odpowiednio o 18,9%, 1,7% i 21,4% przyznane Spółkom Cukrowym limity. Osiągane wskaźniki produkcyjne wynosiły 6,43; 7,22 i 7,21 kg buraków na 1 kg wyprodukowanego cukru. Wydajność pracy na 1 zatrudnionego wahała się od 96,8 ton wyprodukowanego cukru w roku 2000/01, przez 81,8 ton w roku 2001/02, do 100,7 ton w roku 2002/03 (wyniki zbiorcze).

Wyniki Spółek Cukrowych

Sytuacja gospodarcza poszczególnych Spółek Cukrowych była zróżnicowana, natomiast wspólną cechą w trzech ostatnich latach obrachunkowych był ujemny wynik na sprzedaży i straty na działalności operacyjnej. Wyniki z działalności gospodarczej, wyniki brutto i netto były dodatnie i ukształtowały się korzystnie w tych Spółkach Cukrowych, które zbywały akcje cukrowni – spółek zależnych wchodzących w skład holdingu. Dotyczyło to M-K S.C. SA, która w roku 2000/2001 uzyskała wynik brutto 56 192,6 tys. zł, a w 2001/2002 wynik brutto w wysokości 8 144,8 tys. zł oraz P-P S.C. SA, która w roku 2000/2001 uzyskała wynik brutto 61 044,8 tys. zł, a w 2001/2002 wynik brutto w wysokości 8 326,4 tys. zł. Tymczasem L-M S.C. SA, która nie zbywała majątku finansowego w tym samym okresie odnotowała ujemny wynik brutto w wysokości odpowiednio (-) 19 447,9 tys. zł i (-) 4 129,6 tys. zł.

Skonsolidowane wyniki holdingów za ten okres były niekorzystne. Z wyjątkiem dodatniego wyniku na sprzedaży (wszystkie holdingi) i nieznacznie dodatniego wyniku na działalności operacyjnej (holding P-P S.C. SA w roku 2001/2002), działalność gospodarcza holdingów poczynając od tego roku obrachunkowego generowała straty, a wyniki finansowe brutto i netto były ujemne. Wyniki finansowe trzech holdingów cukrowych w trzech ostatnich latach obrachunkowych charakteryzowała tendencja spadkowa. Strata netto za 2001/2002 r. dla holdingu M-K S.C. SA wyniosła (-)3 333,9 tys. zł, dla P-P S.C. SA (-) 3 846,0 tys. zł, dla L-M S.C. SA, którego wyniki były najslabsze (-) 67 884,0 tys. zł. Za 2002/2003 r. strata netto KSC S.C. wyniosła (-) 46 602,5 tys. zł⁴⁸. Tendencja odwróciła się w roku 2003/2004, w którym holding KSC SA uzyskał zysk netto w wysokości 53 759,9 tys. zł. Zwraca jednak uwagę, że było to o 63 % mniej od łącznego wyniku netto trzech Spółek Cukrowych za ostatni rok, w którym ich wynik był dodatni (rok 2000/2001 – zysk netto 145 110,5 tys. zł). Wyniki Spółek Cukrowych znajdują się w załączniku na str. 183.

Tabela 8 – Wyniki holdingów

(w tys. zł)

Treść	Holdingi			Holding KSC SA		
	M-K S.C. SA + P-P S.C. SA + L-M S.C. SA łącznie					
	2000/01	2001/02	zmiana w %	2002/03	2003/04	zmiana w %
Wynik na sprzedaży	527 920,2	287 537,1	54,5	244 743,1	240 406,6	98,2
Wynik na działalności operacyjnej	265 977,7	-44 424,10	*	-28 666,3	165 066,5	*
Wynik na działalności gospodarczej	282 059,9	-121 766,70	*	-83 514,9	123 730,5	*
Wynik brutto	983 395,3	-121 829,80	*	-83 500,9	123 788,8	*
Wynik netto	145 110,5	-75 063,90	*	-46 602,5	53 759,9	*

Przychody Spółek Cukrowych

Przychody Spółek Cukrowych w latach obrachunkowych 2000/01-2002/03 charakteryzowało silne uzależnienie od możliwości uzyskiwania korzyści ze spieniężenia aktywów: przychody ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów stanowiły podstawowe i rosnące, źródło przychodów L-M S.C. SA, podczas gdy dla pozostałych spółek głównym źródłem przychodów były przychody finansowe. W roku 2000/2001 i 2001/2002 przychody finansowe stanowiły: w M-K S.C. SA 99,6 i 98,0% przychodów, w P-P S.C. SA – 96,7 i 33,2% przychodów, a w L-M S.C. SA – 2,8 i 2,5% przychodów spółki. Holding KSC SA w pierwszym roku funkcjonowania (2002/2003) uzyskał w tej kategorii 6,0%, a w roku 2003/2004 0,6 % przychodów.

Przychody wszystkich trzech holdingów cukrowych ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów w latach obrachunkowych 2000/2001 i 2001/2002 charakteryzowała tendencja malejąca (spadek od 6,9% dla P-P

⁴⁸ Wyniki zarówno holdingu KSC SA, jak i spółki KSC SA, przedstawiane w niniejszej *Informacji* uwzględniają zarówno dla roku 2002/2003 jak dla roku 2003/2004 dane prezentowane w publikowanych sprawozdaniach finansowych zweryfikowanych przez biegłych. Na str. 141 przedstawiono skutki uwzględnienia w roku 2005 w księgach KSC SA zdarzeń uprzednio pominiętych. Po ich uwzględnieniu – przykładowo - strata netto holdingu KSC SA za rok 2002/2003 wynosiła (-)70 928,8 tys. zł.

S.C. SA do 17,5% w przypadku M-K S.C. SA). W roku 2002/2003 przychody te dla KSC SA wyniosły 1 801 212,4 tys. zł, co w porównaniu z przychodami za poprzedni rok trzech holdingów łącznie, w wysokości 1 497 333,8 tys. zł, przyniosło wzrost o 20,3%. W roku 2003/2004 przychody holdingu KSC SA ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów wyniosły 1 841 330,7 tys. zł i wzrosły w stosunku do roku poprzedniego o 2,2%. Przychody finansowe w tym okresie zmniejszyły się z 15 857,8 tys. zł do 10 813,2 tys. zł (o 31,8%). Przychody Spółek Cukrowych wyszczególnione zostały w załączniku na str. 183.

**Koszty Spółek
Cukrowych**

Koszty Spółek Cukrowych w trzech ostatnich latach obrotowych zmieniały się w ścisłej zależności od wahań ponoszonych kosztów finansowych. Koszty finansowe, obejmujące koszty odsetek i zyski ze zbycia inwestycji, stanowiły podstawowe źródło kosztów M-K S.C. SA w roku 2000/2001 – 94,9%, podczas gdy w roku następnym – tylko 0,1%. W przypadku P-P S.C. SA wynosiły odpowiednio 88,1% i 1,8%. W przypadku L-M S.C. SA koszty finansowe wynosiły 14,0% i 19,6% odpowiednio w roku 2000/2001 i 2001/2002. Dla holdingu KSC SA koszty finansowe w pierwszym roku funkcjonowania (2002/2003) wyniosły 6%, a w roku 2003/2004 – 3,1 % poniesionych kosztów.

Koszty działalności operacyjnej wszystkich trzech holdingów cukrowych w latach obrotowych 2000/2001 i 2001/2002 charakteryzowała tendencja rosnąca (przyrost od 40,0% dla P-P S.C. SA, poprzez 20,4% dla M-K S.C. SA, do 16,0% w przypadku L-M S.C. SA). Szczególnie wysoki był wzrost kosztów sprzedaży, które w latach obrotowych 2000/2001 i 2001/2002 w poszczególnych spółkach cukrowych zwiększyły się ponad dwukrotnie – o 102,2 % w M-K S.C. SA, o 122,6 % w P-P S.C. SA i o 127,1% w L-M S.C. SA. W roku 200/2001 wyniosły łącznie 3 618,9 tys. zł, w roku następnym – 3 691,5 tys. zł (wzrost o 2,0%) i w roku 2002/2003 - 4 222,4 tys. zł (wzrost o 14,4%). Udział kosztów wynagrodzeń w kosztach operacyjnych zmniejszył się z 14 do 15,8% w roku 2000/2001 do 10-13,5% w roku 2001/2002.

Podczas gdy koszt wynagrodzeń w holdingach pozostawał w przybliżeniu stały lub zmniejszył się (wskaźniki dynamiki w porównywanym okresie wynosiły 98,9% w M-K S.C. SA, 100,2% w P-P S.C. SA i 99,8% w L-M S.C. SA), w Spółkach Cukrowych koszty wynagrodzeń rosły. Mimo, że wszystkie Spółki Cukrowe prowadziły analogiczną działalność statutową, udział wynagrodzeń w kosztach działalności operacyjnej Spółek Cukrowych ukształtował się w sposób bardzo zróżnicowany. Wynosił od 53,8% w roku 2000/2001 i 66,3% w roku 2001/2002 dla M-K S.C. SA, poprzez 26,6% i 6,3% dla P-P S.C. SA, po 40,5% i 1,6% dla L-M S.C. SA. W przypadku KSC SA koszty wynagrodzeń w pierwszym roku funkcjonowania spółki (2002/2003) wyniosły 2,3% poniesionych kosztów działalności operacyjnej. W przypadku holdingu KSC SA koszt wynagrodzeń w pierwszym roku funkcjonowania (2002/2003) wyniósł 2,3%, a w roku 2003/2004 – 12,3 % poniesionych kosztów działalności operacyjnej. Koszty Spółek Cukrowych znajdują się w załączniku na str. 184.

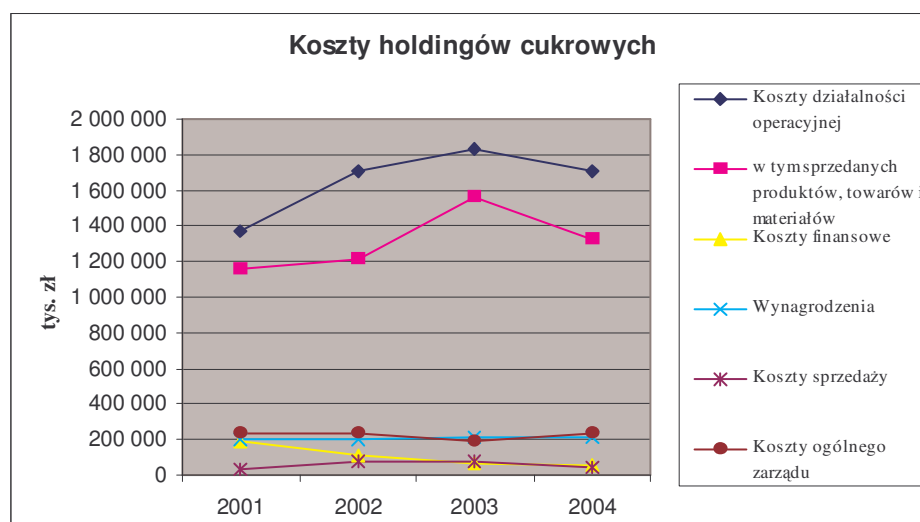
Tabela 9 – Wybrane pozycje kosztów holdingów

(w tys. zł)

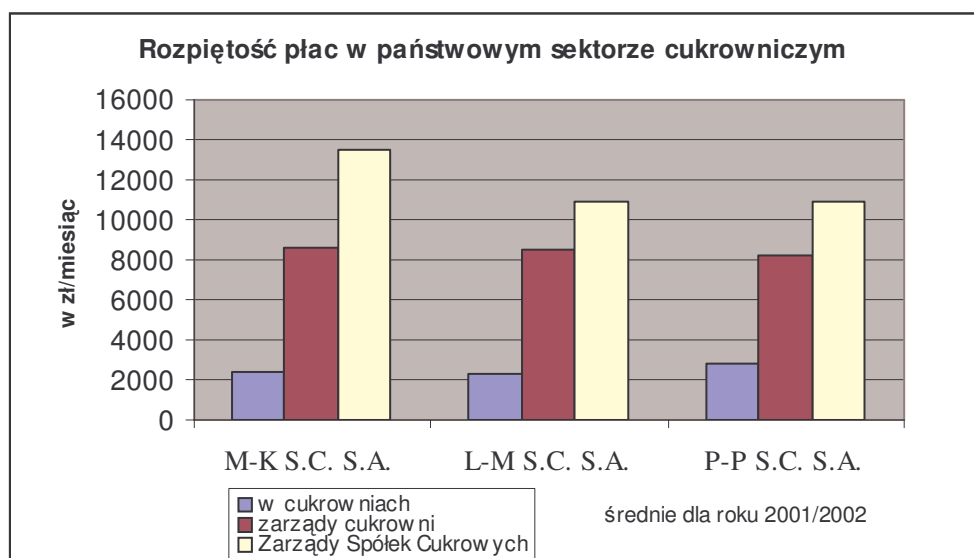
Treść	Holdingi			Holding KSC SA		
	M-K S.C. SA + P-P S.C. SA+ L-M S.C. SA łącznie					
	2000/01	2001/02	zmiana w %	2002/03	2003/04	zmiana w %
Koszty działalności operacyjnej	1 375 595,3	1 712 778,8	124,5	1 828 602,4	1 707 327,7	93,4
w tym sprzedanych produktów, towarów i materiałów	1 154 270,1	1 209 796,7	104,8	1 556 469,2	1 321 217,0	84,9
Koszty finansowe	192 493,8	107 728,2	56,0	70 706,5	52 149,2	73,8
Wynagrodzenia	204 435,7	203 756,5	99,7	213 526,9	209 364,7	98,1
w tym S.C.	36189	36915	102,0	4 222,4	186 324,0	4 406,1
Koszty sprzedaży	38 476,4	84 233,3	218,9	76 262,8	39 947,7	52,4
Koszty ogólnego zarządu	232 566,2	236 991,8	101,9	195 870,4	239 759,5	122,4

Niewspółmierną część kosztów pochłaniało utrzymanie organów spółek. W 3 Spółkach Cukrowych i ich spółkach zależnych (cukrowniach) łączne wydatki jedynie na wynagrodzenia członków zarządów i rad nadzorczych wynosiły w skali roku od 11 248,5 tys. zł (rok 2002/2003) do 12 432,9 tys. zł (rok 2000/2001).

Udział kosztów wynagrodzeń członków zarządów i rad nadzorczych Spółek Cukrowych w kosztach wynagrodzeń spółek ogółem wynosił od 35% (rok 2002/2003) do 38 % (rok 2001/2002). Dla porównania, analogiczny udział dla spółek parterowych holdingu wynosił 5%.

W badanym okresie w 3 Spółkach Cukrowych zatrudnienie wzrastało od 45 (rok 2000/2001) do 91 (rok 2002/2003) osób łącznie. Płace członków zarządów Spółek Cukrowych były niewspółmiernie wyższe od płac w holdingu.

Podstawowe wskaźniki
Tabela 10 – Wskaźniki Spółek Cukrowych i holdingów

Treść	M-K S.C. SA		P-P S.C. SA		L-M S.C. SA		KSC SA ⁴⁹ .	
	2000/01	2001/02	2000/01	2001/02	2000/01	2001/02	2002/03	2003/04
Wskaźnik płynności finansowej ogólnej.								
- S.C.	1 457%	84 207%	1 116%	1 558%	101,5%	232,7%	247,5%	150%
- holdingu	208%	226%	152%	143%	92%	67%	93%	140%
Wskaźnik płynności finansowej szybkiej I								
- S.C.	1457%	84 207%	944%	1 439%	10,3%	23,7%	247,5%	120%
- holdingu	201%	200%	144%	109%	84%	58%	65%	100%
Wskaźnik rentowności przychodów								
- S.C.	8415%	2 784%	997%	24,4%	1,3%	-25,0%	-3,3%	3,3%
- holdingu	14,80%	-0,89%	9,16%	-0,87%	4,59%	-9,96%	-2,59%	2,9%
Wskaźnik ogólnego zadłużenia								
-S.C.	11,2%	1,1%	11,7%	5,2%	5,5%	7,0%	12,7%	20,0%
- holdingu	65%	33%	76%	61%	80%	80%	56%	21,3%
Wskaźnik pokrycia odsetek								
- S.C.	0,00	-	-68 358	-	176,7	-132,7	-41,6	*
- holdingu	6,8	-1,4	33,0	5,3	10,0	-2,3	-0,5	*

Pozycja biznesowa KSC SA - Zagrożenia

W ocenie NIK, już na etapie inkorporacji Spółek Cukrowych do KSC SA istniało realne zagrożenie dla kontynuacji działalności spółki. Na koniec okresu sprawozdawczego 2002/2003 r. znacznemu pogorszeniu uległy wskaźniki ekonomiczne: wskaźniki trwałości struktury finansowania oraz wskaźnik pokrycia aktywów trwałych kapitałem własnym, wskazywały na zachwianie stabilności finansowania jednostki, wskaźniki rentowności utrzymywały się na ujemnym poziomie, a wskaźniki płynności uległy znacznemu pogorszeniu. Wskaźniki efektywności wskazywały, że KSC w tym okresie w wysokim stopniu kredytowała swoich odbiorców. Cykl windykacji należności wydłużył się w porównaniu z rokiem poprzednim. Skuteczność windykacji należności była ograniczona, co powodowało trudności płatnicze spółki. Znacznemu pogorszeniu w porównaniu do okresu poprzedniego uległy wskaźniki zadłużenia, wskazujące

⁴⁹ Razem Spółki Cukrowe.

na znaczny wzrost poziomu zobowiązań w stosunku do sumy aktywów, a także kapitałów własnych.

Zdaniem Izby, w świetle oceny sytuacji majątkowej i finansowej Krajowej Spółki Cukrowej SA na dzień 30 września 2003 r. (poprzedzający inkorporację cukrowni) oraz ryzyk wynikających z przejęcia zadłużonych jednostek zależnych, najistotniejsze zagrożenie dla Spółki związane było z ryzykiem niewykreowania niezbędnych do działalności gospodarczej strumieni pieniężnych. W świetle powyższego, Izba negatywnie ocenia fakt niewykazania przez cztery cukrownie w księgach rachunkowych na dzień 30.09.2003 r. zobowiązań finansowych wobec budżetu państwa obejmujących ich zaległości podatkowe i zobowiązania finansowe, na łączną kwotę 26 984,0 tys. zł, nie licząc odsetek.

Zobowiązania wobec budżetu państwa wynikające z decyzji podatkowych i sankcyjnych za lata 1998-2001 **Cukrowni Werbkowice SA** w kwocie 10 384,5 tys. zł, **Cukrowni Krasnystaw SA** – 9 828,2 tys. zł, **Cukrowni Woźuczyn SA** – 6 665,5 tys. zł oraz **Cukrowni Rejowiec SA** – 105,8 tys. zł, ujawnione zostały w trakcie sporządzania raportu z badania sprawozdania finansowego za rok obrotowy 2002/2003. Zobowiązania te zgłoszone zostały do restrukturyzacji i znajdowały się w ewidencji pozabilansowej spółek na podstawie decyzji funkcjonujących w nich zarządów. Swoim działaniem zarządy ww. cukrowni nie wypełniły postanowień art. 4 i 6 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości⁵⁰, który nakładał na podmioty gospodarcze obowiązek stosowania określonych ustawą zasad rachunkowości, rzetelne i jasne przedstawienie sytuacji majątkowej i finansowej oraz wyniku finansowego jednostki, a w jej księgach rachunkowych ujmować wszystkie obciążające ją koszty dotyczące danego roku obrotowego, niezależnie od terminu ich zapłaty.

Takim działaniem, zdaniem Izby, niewłaściwie został ustalony wynik finansowy cukrowni, przez co został zawyżony ich kapitał własny, a cukrownie: Krasnystaw SA, Werbkowice SA i Woźuczyn SA uniknęły złożenia do sądu wniosku o upadłość.

Siedem cukrowni (**Częstocice SA**, Krasnystaw SA, **Malbork SA**, **Ostrowy SA**, **Sokołów SA**, Werbkowice SA i Woźuczyn SA) posiadało na dzień inkorporacji zobowiązania podatkowe wraz z odsetkami względem budżetu państwa na kwotę 31 816,4 tys. zł, na które składały się opłaty sankcyjne, podatek VAT oraz podatek od osób prawnych. Zobowiązania te, z chwilą inkorporacji, zostały przejęte przez Krajową Spółkę Cukrową SA. Do czasu kontroli NIK zostały uregulowane w wysokości 11 629,1 tys. zł, w czym kwotę 5 834,7 tys. zł stanowiły odsetki ustawowe. Największą kwotę zobowiązań stanowiły opłaty sankcyjne wraz z odsetkami – 25 832,5 tys. zł, z czego na przełomie 2004/2005 roku w postępowaniu odwoławczym znajdowała się kwota 25 729,9 tys. zł.

⁵⁰ Dz. U. z 2002 r. Nr 76, poz. 694 ze zm.

3.2.5. DZIAŁANIA RESTRUKTURYZACYJNE KSC

Strategicznym celem obecności krajowego sektora cukrowniczego jest zapewnienie jego efektywności. Efektywność tę warunkuje optymalne wykorzystanie potencjału produkcyjnego w obrębie regionów plantacyjnych buraka cukrowego. Punktem wyjścia i głównym celem adaptacji struktur państwowej części sektora cukrowniczego do przyjętej strategii stało się zastąpienie dotychczasowej struktury holdingowej strukturą koncernową poprzez inkorporację cukrowni zależnych ze spółką-matką KSC SA.

W warunkach polskich, optymalne wykorzystanie potencjału produkcyjnego sektora cukrowniczego oznacza konieczność wygaszenia produkcji cukru w części istniejących cukrowni. KSC SA podjęła działania restrukturyzacyjne, niemniej odsuwała w czasie wdrożenie restrukturyzacji.

W okresie sześciu pierwszych miesięcy swojego istnienia Krajowa Spółka Cukrowa SA przygotowała we własnym zakresie następujące założenia i projekty restrukturyzacji:

- 1) „Krajowa Spółka Cukrowa SA Założenia programu restrukturyzacji”, Toruń luty 2003 r. (7 stron);
- 2) „Wstępny projekt restrukturyzacji KSC SA Podstawowe dane i parametry ekonomiczno-organizacyjne projektu”, Opracowanie Komisji ds. restrukturyzacji KSC SA (129 stron, w wersji skróconej 49), zaopiniowane negatywnie przez Radę Nadzorczą KSC w dniu 20 lutego 2003 r.⁵¹,

przy czym opracowanie programu restrukturyzacji zleciła w dniu 30 grudnia 2002 r. doradcy Konsorcjum Warszawskiej Grupy Konsultingowej Sp. z o.o. i Pro-Invest International Sp. z o.o.

Cele programu restrukturyzacji

Celami restrukturyzacji KSC SA były standaryzacja i unifikacja rozwiązań organizacyjnych⁵², centralizacja, w tym głównie sprzedaży, spłaszczenie struktur organizacyjnych oraz likwidacja struktur powielających się, zwiększenie efektywności systemów motywacyjnych i zarządzania kadrami, opracowanie oraz wdrożenie procedur kontroli wewnętrznej.

W obszarze celów finansowych przewidziano: zapewnienie stabilnego finansowania działalności bieżącej, sanację zobowiązań istniejących w dniu inkorporacji (głównie kredytowych), stabilizację cen cukru na odpowiednim poziomie, obniżenie kosztów funkcjonowania KSC SA poprzez optymalizację kosztów produkcji, optymalizację kosztów stałych funkcjonowania spółki, obniżenie kosztów związanych z majątkiem zbędnym.

Program restrukturyzacji – opracowanie doradcy

Krajowa Spółka Cukrowa SA zleceniem opracowania przez doradcę *Programu restrukturyzacji spółki* objęła przygotowanie:

- pełnej, jednolitej struktury organizacyjnej Krajowej Spółki Cukrowej SA jako przedsiębiorstwa wielozakładowego,

⁵¹ Projekt istnieje także w wersji 46-stronicowej prezentacji, wykonanej w marcu 2003 r.

⁵² Standaryzacja i unifikacja rozwiązań organizacyjnych realizowana jest poprzez wprowadzenie z dniem 15 grudnia 2003 r. Regulaminu Organizacyjnego KSC SA.

- programu koncentracji produkcji cukru w wybranych zakładach produkcyjnych,
- biznesplanu skorelowanego z programem działań restrukturyzacyjnych w okresie 5 lat działalności.

Program restrukturyzacji opracowany został przez doradcę w dniu 4 lipca 2003 r. W *Programie* scharakteryzowano sytuację finansową cukrowni KSC SA jako:

- dobrą - 3 cukrownie,
- słabą - 11 cukrowni,
- zagrożone upadłością - 12 cukrowni.

Konsorcjum oceniło, że rozwój spółki oraz bieżąca działalność operacyjna wymagać będą finansowania w skali ok. 600-1000 mln zł rocznie, przy czym ewentualny brak finansowania zewnętrznego prowadzić będzie do utraty przez spółkę możliwości działalności operacyjnej.

Zdaniem Konsorcjum, KSC SA będzie musiała realizować proces koncentracji podmiotowej - zwiększania skali produkcji wybranych cukrowni kosztem wygaszania produkcji w innych. Proces koncentracji podmiotowej miał być dwuetapowy i przebiegać następująco:

- I etap - koncentracja produkcji w 16 cukrowniach i wygaszenie produkcji w 11⁵³. Wygaszenie produkcji w tej skali zmniejszyłoby nadwyżkę zdolności produkcyjnych o ok. 30% (z 346,2 tys. ton do 242,8 tys. ton cukru). Według stanu na 30 września 2002 r. w proponowanych do wygaszenia cukrowniach zatrudnionych było 2 399 osób, a dostawcami było ok. 14 tys. plantatorów. Z kontroli w KSC wynika, że po kampanii 2003/2004 nastąpiło wyłączenie z produkcji cukru czterech cukrowni (Borowiczki, Klemensów, Sokołów i Żnin), co wiązało się z obniżeniem nadwyżki zdolności produkcyjnej do 174,9 tys. ton cukru.
- II etap – wygaszenie ok. połowy z nadal działających cukrowni. Etap wymagający inwestycji, polegających na zwiększeniu zdolności produkcyjnych w cukrowniach docelowych do rozmiarów optymalnych.

Konsorcjum stwierdziło, że szefowie cukrowni nie są przygotowani do restrukturyzacji, nie prowadzili i nie prowadzą żadnych działań zmierzających do pozyskania inwestorów czy opracowania koncepcji alternatywnej działalności na majątku wygaszanej cukrowni, w kilku cukrowniach prowadzone są działania przeciwdziałające projektowanym lub antycypowanym zmianom i włączanie do tych akcji parlamentarzystów i władz lokalnych, a opracowanie planów szczegółowych dla poszczególnych cukrowni nie jest objęte umową z Konsorcjum. Koszt opracowań Konsorcjum wyniósł 45 tys. zł.

Konkluzja Konsorcjum o niemożliwości sporządzenia realistycznych projekcji finansowych i uzasadniający ją komentarz spotkały się ze sprzeciwem kierownictwa KSC SA, które pominięcie kolejnych etapów koncentracji produkcji

⁵³ Cukrownie: Szczecin, Pruszcz Gdański, Janikowo, Żnin, Leśmierz, Borowiczki, Sokołów, Opole Lubelskie, Rejowiec, Klemensów, Woźuczyn.

uznało za jedną z podstawowych słabości przedstawionego przez Konsorcjum programu restrukturyzacji. KSC przyjęła opracowany przez Konsorcjum w części II Programu restrukturyzacji „*Biznesplan KSC SA na lata 2003–2008*”, zakładający szeroki zakres postulowanego interwencjonizmu państwa w restrukturyzacji finansowej KSC SA. Rola Skarbu Państwa miała sprowadzać się do szerokiego udziału w organizacji finansowania KSC. Rekomendowana organizacja finansowania KSC SA:

Działania	Termin	Kwota /mln zł/	Przeznaczenie
1) uwolnienie przez Skarb Państwa nadwyżek gotówkowych KSC SA	Niezwłocznie	57	Splata zobowiązań wymagalnych wobec banków
2) dokapitalizowanie spółki przez Skarb Państwa	Niezwłocznie po akceptacji programu restrukturyzacji	60	Splata zobowiązań wymagalnych wobec banków
3) zamiana zadłużenia krótkoterminowego wobec banków na długoterminowe	Niezwłocznie po akceptacji programu restrukturyzacji	150	Splata zobowiązań wymagalnych wobec banków zgodnie z nowym harmonogramem
4) sprzedaż pakietów mniejszościowych będących w posiadaniu KSC SA	Niezwłocznie po akceptacji programu restrukturyzacji	150	Splata zobowiązań wymagalnych wobec banków, restrukturyzacja zatrudnienia
5) pozyskanie kredytu krótkoterminowego na potrzeby kampanii	Kredyt uruchomiony w I kw. 2003/2004, odnawiany w następnych latach	600	Finansowanie kampanii cukrowej
6) emisja obligacji restrukturyzacyjnych	Rozpoczęcie prac niezwłocznie po akceptacji programu restrukturyzacji i rozpoznaniu zadłużenia bankowego	100-300 ⁵⁴	Finansowanie procesu restrukturyzacji Wsparcie kapitału obrotowego
7) sprzedaż II transzy pakietów mniejszościowych	Wniesienie niezwłocznie po inkorporacji, prawdopodobna sprzedaż w III kw. 2003/2004	> 13	Finansowanie procesu restrukturyzacji, wsparcie kapitału obrotowego, wykup zadłużenia długoterminowego
Razem:		1 130- 1 330	

Program restrukturyzacji – opracowanie KSC

Na podstawie *Programu restrukturyzacji* wykonanego przez Konsorcjum, zarząd KSC SA opracował i przyjął *uchwałą nr 476/III/2003 z dnia 18 sierpnia 2003 r. „Główne kierunki restrukturyzacji Krajowej Spółki Cukrowej SA”* o następujących założeniach:

1. W zakresie restrukturyzacji podmiotowej: cukrownie zostaną pogrupowane regionalnie i wyłonione cukrownie do wygaszenia oraz cukrownie wiodące (przeznaczone do rozbudowy), restrukturyzacja będzie trwała od 5 do 8 lat, przy czym w pierwszym etapie (trwającym w założeniu do 2 lat), zostanie wyłączonych 11 cukrowni i nie przewiduje się rozbudowy możliwości

⁵⁴ W zależności od skali deficytu wynikającego ze stopnia realizacji działań przedstawionych wcześniej.

produkcyjnych, a w drugim etapie zostanie wyłączona około połowa cukrowni i przewidziano rozbudowę pozostałych.

2. W zakresie restrukturyzacji sprzedaży: KSC SA prowadzić będzie sprzedaż produktów masowych, cukrownie – produktów lokalnych. Celem koncentracji sprzedaży jest osiągnięcie trwałej przewagi konkurencyjnej na polskim rynku cukru.
3. W zakresie restrukturyzacji zaopatrzenia: zcentralizowane zostanie zaopatrzenie w materiały najistotniejsze kosztowo.
4. W zakresie restrukturyzacji organizacji: nastąpi spłaszczenie struktur organizacyjnych i likwidacja struktur powielających się, wdrożenie zintegrowanego systemu informatycznego.

Zarząd KSC SA zarządzeniem nr 75 z dnia 21 lipca 2003 r. powołał Zespół ds. restrukturyzacji Krajowej Spółki Cukrowej SA do opracowania programu restrukturyzacji Krajowej Spółki Cukrowej SA. Plan restrukturyzacji został przyjęty uchwałą Zarządu Krajowej Spółki Cukrowej z dnia 12 listopada 2003 r. W ocenie NIK, plan ten nie skonkretyzował koniecznych działań. W istocie ustalono, że odpowiednie ustalenia zapadną później. Ustalono m.in.:

- do 30 września 2003 r. – decyzje o zaprzestaniu produkcji w cukrowniach: Rejowiec, Pruszcz, Szczecin,
- do 31 grudnia 2003 r. – podjęcie decyzji wskazujących cukrownie wiodące w grupach regionalnych,
- do 12 stycznia 2004 r. – wskazanie dla potrzeb konsultacji listy cukrowni, które powinny nie uruchamiać produkcji w kampanii 2004/2005.

W styczniu 2004 r. zarząd spółki opracował „Plan restrukturyzacji KSC SA na lata 2003-2005”. Plan został przyjęty do realizacji uchwałą nr 587/III/2003 Zarządu KSC SA z dnia 3 lutego 2004 r., a pozytywnie zaopiniowany uchwałą Rady Nadzorczej KSC SA z dnia 11 lutego 2004 r., nr 68/IV/2004 (277). Przyjęto docelową formę organizacyjną spółki - scentralizowany koncern branżowy, którego wielooddziałowe przedsiębiorstwo funkcjonuje w formie jednolitej spółki akcyjnej. Plan przewidywał przedsięwzięcia w zakresie restrukturyzacji finansowej, organizacyjnej, zatrudnieniowej i majątkowej. Plan, w przeciwieństwie do programu opracowanego przez Konsorcjum, zakładał etapowość w podejmowaniu decyzji o wygaszaniu produkcji w cukrowniach.

Podstawowe zbieżności i podstawowe różnice pomiędzy „Programem restrukturyzacji i biznesplanem na lata 2003-2008”, sporządzonym przez Konsorcjum WGK Sp. z o.o. i Pro-Invest International Sp. z o.o. oraz „Planem restrukturyzacji KSC SA na lata 2003-2005”, sporządzonym przez KSC SA, były następujące:

	Konsorcjum	Zarząd KSC
etapowość	analizie i ocenie poddawane są wszystkie cukrownie w jednym etapie	typowanie cukrowni wiodących (rozwojowych) i do wyłączenia odbywa się stopniowo - etapami
kryteria	kryteria ustalone z góry i stosowane łącznie	kryteria ustalone hierarchicznie i stosowane po kolei odmienne kryteria

mierniki	punkty ustalone z góry dla poszczególnych kryteriów i sumowane dla każdej cukrowni	odrębne dla każdego kryterium
cel	wskazanie cukrowni wiodących (najwyższa punktacja) i cukrowni do wyłączenia (najniższa punktacja)	wskazanie cukrowni najslabszych - do wyłączenia w danym etapie

KSC SA zmodyfikowała kryteria, posiłkując się opracowanymi przez Konsorcjum, j.n.:

- kryterium minimalizacji promienia dowozu po procesie koncentracji produkcji, zamiast kryterium historycznych kosztów transportu wg Konsorcjum - ocenia średnią odległość plantacji zaopatrujących daną cukrownię w stosunku do optymalnej odległości plantacji (ustalonej przez Konsorcjum na 35 km).
- kryterium aktualnych zdolności produkcyjnych przy jednakowym udziale (procentowym) cukru w kwocie C w produkcji każdej cukrowni, wyrażone w jednostkach naturalnych (tonach) zamiast opracowanych przez Konsorcjum dwu kryteriów odnoszących się do zdolności produkcyjnych (kryterium zdolności przerobowej i kryterium potencjału produkcyjnego).
- kryterium docelowej wielkości przerobu na poziomie wg Konsorcjum – 7 500 ton/dobę, natomiast wg KSC – od 5 500 do 7 500 ton/dobę.

W ocenie NIK, dotychczasowe wyłączenia cukrowni wskazują na dwa realne czynniki decydujące o wyłączeniach – koncentrację produkcji w cukrowniach dużych – o dużej zdolności przerobowej i relatywnie wysokim zatrudnieniu.

Realizacja zakładanych celów

W dotychczasowym okresie działania Krajowej Spółki Cukrowej SA realizacja założonych celów miała następujący przebieg:

Restrukturyzacja organizacyjna

Z przewidzianych w „*Planie restrukturyzacji KSC SA na lata 2003-2005*” działań w ramach restrukturyzacji organizacyjnej - konsolidacji (inkorporacja, racjonalizacja bazy surowcowej, koncentracja produkcji) oraz optymalizacji struktury organizacyjnej (organizacja zaopatrzenia, organizacja sprzedaży, logistyka) w ocenie NIK, KSC znacznie lepiej realizuje te drugie.

Korzystne było, niezależnie od wciąż niezakończonego procesu inkorporacji, równoległe rozpoczęcie wdrażania restrukturyzacji, tworzenie struktury organizacyjnej KSC SA, informatyzacji itp. Natomiast poważną wadą przyjętego planu restrukturyzacji był brak wyznaczenia cukrowni wiodących, czyli rozwojowych, pomimo założenia, iż restrukturyzacja zostanie rozpoczęta od wyznaczenia cukrowni docelowych w grupach regionalnych, a także mało czytelne kryteria wskazywania cukrowni wyłączanych z produkcji.

W Krajowej Spółce Cukrowej SA produkcja cukru realizowana jest w dużej liczbie cukrowni o niskim przerobie dobowym, który dla kampanii 2003 r. wynosił 3 583 ton/dobę⁵⁵. Dystans dzielący KSC od konkurencji obrazują wielkości przerobu dobowego w cukrowniach koncernów europejskich: 8 657 ton/dobę w British Sugar,

⁵⁵ Kontrolowane 9 cukrowni KSC miało w 6 przypadkach wyższy, a w 3 niższy przerób dobowy.

10 060 ton/dobę w Pfeifer&Langen, 10 417 ton/dobę w Südzucker, 10 869 ton/dobę w Nordzucker, 11 330 ton/dobę w Saint Louis Sucre.

Przyjmując łączny przerób w wysokości 60 040 ton/dobę i oczekiwaną długość kampanii 85 dni oraz przerób dobowy pojedynczej cukrowni 3 900 ton/dobę ($60\,040/3\,900$ ton/dobę = około 15,4) przyjęto, że po pierwszym etapie koncentracji pozostanie 16 cukrowni, z tym że docelowo - po zakończeniu koncentracji produkcji w KSC SA - pozostanie od 8 do 11 cukrowni⁵⁶, realizujących 39,44% całego krajowego limitu produkcji cukru A i B⁵⁷. W roku 2003/2004 kampanię prowadzono w 20 cukrowniach grupy KSC SA.

Założono, że koncentracja będzie prowadzona w grupach regionalnych, a przesunięcia produkcji poza grupę będzie możliwe, jeżeli zostanie to podyktowane optymalizacją transportu surowca i optymalizacją wykorzystania mocy wytwórczych. Cukrownie podzielono na 9 grup regionalnych, w oparciu o historycznie ustalone rejony kontraktacji buraków cukrowych:

Bydgoską (Brześć Kujawski, Janikowo, Kruszwica, Nakło, Tuczno, Żnin),
Centralną (Dobrzelin, Leśmierz, Ostrowy),
Lubelską (Częstocice, Lublin, Opole Lubelskie),
Płocką (Borowiczki, Mała Wieś) – grupa do ewentualnej likwidacji,
Północną (Malbork, Nowy Staw, Pruszcz),
Północno-Wschodnią (Łapy, Sokołów),
Środkowo-Wschodnią (Klemensów, Krasnystaw, Rejowiec),
Wschodnią (Werbkowie, Woźuczyn),
Zachodnią (Gryfice, Kluczewo, Szczecin).

Przewidziano, że nastąpi w tym etapie alokacja urządzeń linii produkcyjnych z cukrowni wygaszanych do cukrowni kontynuujących produkcję, co pozwoli na usunięcie „wąskich gardeł” w tych cukrowniach i zwiększenie ich możliwości produkcyjnych. Z ustaleń kontroli wynika, że począwszy od roku 2004 odbywało się zagospodarowanie urządzeń produkcyjnych z oddziałów, w których zaprzestano produkcji cukru.

Przemieszczono w ten sposób: 21 urządzeń z Cukrowni Klemensów i Cukrowni Borowiczki do Cukrowni Brześć Kujawski, 1 urządzenie z Cukrowni Klemensów do Cukrowni Częstocice, 21 urządzeń z Cukrowni Klemensów, Sokołów i Borowiczki do Cukrowni Dobrzelin, jedno urządzenie z Cukrowni Pruszcz do Cukrowni Janikowo (cukrownia Janikowo była w jednym z wariantów przewidziana do wyłączenia z produkcji, uczestniczyła jednak w kampanii 2004/2005), 17 urządzeń z Cukrowni Rejowiec do Cukrowni Krasnystaw, 14 urządzeń z Cukrowni Borowiczki i Klemensów do Cukrowni Kruszwica, 15 urządzeń z Cukrowni Borowiczki i Klemensów do Cukrowni Nakło, 3 urządzenia z Cukrowni Borowiczki do Cukrowni Nowy Staw, 7 urządzeń z Cukrowni Borowiczki do Cukrowni Ostrowy, 13 urządzeń z Cukrowni Borowiczki i Klemensów do Cukrowni Werbkowie, 5 urządzeń z Cukrowni Klemensów do Cukrowni Woźuczyn.

⁵⁶ Ostateczna liczba ma zostać ustalona po reformie rynku cukru w Unii Europejskiej.

⁵⁷ Udział KSC SA w rynku wyliczono w wyniku podzielenia limitu produkcji A cukru przyznanego KSC oraz cukrowniom zależnym i Cukrowni Szczecin SA przez MRiRW, przez limit przyznany Polsce w roku 2003/2004 (599,5 tys. ton podzielone przez 1 520 tys. ton).

Z przewidzianych w „*Planie restrukturyzacji KSC SA na lata 2003-2005*” wdrożeń systemów wspomagania zarządzania:

- systemu EGERIA,
- systemu Plantacja SQL 2000,
- systemu elektronicznego obiegu dokumentów,
- systemu zarządzania ochroną środowiska,
- systemu zarządzania energią elektryczną,

w ocenie NIK, najistotniejsze z zamierzonych prac wdrożono z powodzeniem.

Zintegrowany Informatyczny System Zarządzania EGERIA w pełnym wymiarze ewidencji zdarzeń gospodarczych działa w KSC jeden rok. Celem jego wdrożenia było dostarczenie zarządowi spółki narzędzia umożliwiającego sprawne zarządzanie. Zgodnie z założeniami, system EGERIA dostarcza Centrali spółki informacje i stanowi element zarządzania koncernem. Wdrożenie systemu trwało blisko 8 miesięcy – od października 2003 do maja 2004 roku. W tym czasie ewidencja w systemie była uzupełniana za okresy poprzednie, a także zwiększono zakres wdrożenia o cztery pierwotnie nieprzewidziane nim Oddziały. Całkowity koszt wdrożenia, obejmujący koszty wynikające z pierwotnej umowy i koszty związane ze zwiększeniem zakresu wdrożenia, budowy infrastruktury informatycznej, audytu oraz wszelkie pozostałe koszty prac, wyniósł 4 645,4 tys. zł.

W szczególności system EGERIA sprawdził się w następującym zakresie:

- umożliwił od dnia 1 października 2004 roku pełną centralizację sprzedaży cukru, wysłodków i melasy, co w efekcie dało możliwość rzeczywistego kontrolowania cen tych produktów i pozwoliło wyeliminować wewnętrzną konkurencję pomiędzy poszczególnymi cukrowniami spółki,
- umożliwił pełny i bieżący dostęp do informacji o wielkości zapasów wyrobu,
- umożliwił kontrolowanie w skali całego koncernu stanu należności od kontrahentów, co usprawniło proces windykacji i ułatwiło eliminowanie niesolidnych kontrahentów.

Z przewidzianego w „*Planie restrukturyzacji KSC SA na lata 2003-2005*” wdrożenia systemu Plantacja SQL 2000, mającego zapewnić pełną obsługę plantatorów buraka cukrowego w zakresie kontraktacji, prowadzenia skupu, prowadzenia rozliczeń z plantatorami, gospodarki magazynowej oraz statystyki i kontroli wykonywanych założeń surowcowych, monitoringu plantacji i doradztwa agrotechnicznego - zakończenie wdrożenia przewidywano w maju 2005 roku.

Dotychczas wdrożenie systemu Plantacja SQL 2000 we wszystkich oddziałach spółki prowadzących skup surowca przebiegało w dwóch etapach: Pierwszy, w roku 2003, objął 9 cukrowni: Brześć Kujawski, Dobrzelin, Krasnystaw, Kruszwica, Malbork, Mała Wieś, Nakło, Ostrowy, Tuczno i Centralę spółki. Drugi etap, w roku 2004, objął 6 cukrowni: Częstocice, Janikowo, Lublin, Łapy, Nowy Staw i Opole. Przed inkorporacją ww. system w roku 2001 wdrożyła Cukrownia Woźuczyn, a w roku 2002 Cukrownia Werbkowice. W terminie do maja 2005 r. przewidywano zakończenie rozliczania plantatorów zgodnie z zasadami UE oraz modyfikację modułu agrotechnicznego. Całkowity koszt systemu wyniesie 735,7 tys. zł.

Z przewidzianych w „*Planie restrukturyzacji KSC SA na lata 2003-2005*” pozostałych systemów wspomagania zarządzania dotychczas nie wdrożono żadnego. W zakresie systemu zarządzania ochroną środowiska - do grudnia 2004 r. nie podjęto działań zmierzających do wdrożenia systemu. W zakresie wdrożenia systemu zarządzania energią elektryczną – w trzech cukrowniach przeprowadzono prace przygotowawcze, rozpoczęte w 2003 roku, traktując je jako pilotażowe do docelowych rozwiązań. W zakresie systemu elektronicznego obiegu dokumentów rozpoczęcie prac zaplanowane było na kwiecień 2005 roku.

Restrukturyzacja finansowa

Opracowany przez Konsorcjum „*Biznesplan KSC SA na lata 2003–2008*” wymieniał 417 mln zł jako niezbędne do niezwłocznego sfinansowania zobowiązań wobec banków. W „*Planie restrukturyzacji KSC SA na lata 2003-2005*” przewidziano w zakresie restrukturyzacji finansowej zadania wymienione niżej, przy czym zwraca uwagę szeroki zakres oczekiwanej pomocy publicznej. Izba uznaje, że podjęte przez KSC SA działania w zakresie restrukturyzacji finansowej miały na celu zminimalizowanie negatywnego wpływu na sytuację KSC zadłużenia przejętego w związku z inkorporacją. Zakładaną pomoc publiczną na rzecz spółki pozyskano w zakresie mniejszym niż planowano.

Projekt restrukturyzacji przewidywał, rozłożenie kwoty przejętych kredytów na trzy lata, ze spłatami przypadającymi w miesiącach marcu, czerwcu i wrześniu kolejnych lat. Program zakładał negocjacje z wierzycielami i regulowanie pozostałych płatności w kolejnych miesiącach z przychodów ze sprzedaży cukru.

Spółka przejęła w wyniku inkorporacji zobowiązania na kwotę 370,1 mln zł, w tym 122,6 mln zł zobowiązań przeterminowanych. Z ogólnej kwoty przejętych zobowiązań 217 mln zł stanowiły niespłacone kredyty i pożyczki cukrowni, z których 80 mln zł było wymagalnych (były to głównie niespłacone kredyty preferencyjne z poprzedniej kampanii Cukrowni Żnin, Cukrowni Krasnystaw i Cukrowni Nakło), w tym 62 mln zł stanowiły kredyty skupowe niespłacone do dnia 30.09.2003 r., w roku obrotowym 2003/2004 KSC spłaciła kwotę 104,7 mln zł. Dokonana restrukturyzacja nastąpiła w formie porozumień o spłacie długów (umowy cywilno-prawne) i aneksów do umów kredytowych. Z uwagi na dokonaną restrukturyzację kredytów, polegającą głównie na odroczeniu terminów spłaty, całość kredytów na dzień 30 września 2004 r. stanowiły kredyty terminowe.

Prolongaty spłaty rat kredytów wykraczające poza 30 września 2004 r. (prolongaty negocjowane indywidualnie, na okres do 3 lat), pozwoliły na poprawę płynności finansowej spółki, co umożliwiło wywiązanie się z innych zobowiązań, głównie z tytułu dostaw i usług oraz sfinansowanie przygotowania cukrowni do kampanii. W pierwszych dniach lipca 2004 r. zakończona została spłata zobowiązań plantatorskich. Większość zobowiązań została spłacona z kredytu skupowego (295 mln zł), pozostała część z bieżących wpływów ze sprzedaży cukru (232,4 mln zł).

Kontynuowany był rozpoczęty proces restrukturyzacji zadłużenia podatkowego pięciu Oddziałów objętych tym postępowaniem. Restrukturyzacja zadłużenia objęła 5 Oddziałów na łączną kwotę 16,1 mln zł. W wyniku restrukturyzacji prowadzonej przez właściwe terenowo urzędy skarbowe, spółce

zostały umorzone podatki na kwotę podstawową 14 982,5 tys. zł z 4 cukrowni. Łącznie z odsetkami umorzono 30 659,1 tys. zł.

KSC SA wykorzystała część akcji, otrzymanych od Skarbu Państwa na jej dokapitalizowanie, do sfinansowania restrukturyzacji finansowej. W wyniku sprzedaży pakietów akcji Cukrowni Głinojeck SA i Cukrowni Pelplin SA na rzecz BSO Polska Sp. z o.o. na podstawie umowy sprzedaży akcji z dnia 4 września 2004 r. KSC SA otrzymała kwotę 66,1 mln zł.

KSC SA uchwałami zarządu z dnia 14 lipca 2003 r. i Rady Nadzorczej z dnia 17 lipca 2003 r. zdecydowała o zbyciu posiadanych akcji/udziałów w spółkach, w których podmiotem dominującym jest Grupa British Sugar Overseas (BSO), tj. 28,86% akcji Cukrowni Głinojeck SA, 1,14% akcji Cukrowni Pelplin SA, a także udziałów w spółce SugarPol Sp. z o.o., wydzierżawiającej majątek Cukrowni Ostrowite i Unisław (KSC kontroluje 28 udziałów przez swoją spółkę zależną Cukrownie Toruńskie SA). W dniu 4 października 2004 r. KSC sprzedała, za akceptacją MSP, 23 487 993 akcji Cukrowni Głinojeck SA (posiadanych przez spółkę przed 30.09.2003 r.) oraz 4 521 457 akcji tej cukrowni wniesionych przez Skarb Państwa na podwyższenie kapitału. W ślad za tym, w dniu 9 października 2003 r., BSO dokonała fuzji Cukrowni Głinojeck SA z Cukrownią Michałów SA i Cukrownią Ciechanów SA.

Przewidywany „*Planem restrukturyzacji KSC SA na lata 2003-2005*” zakres pomocy publicznej, uzasadniony trudną sytuacją ekonomiczno-finansową spółki - w wysokości 223 mln zł, w tym 100 mln zł na spłatę zobowiązań i odzyskanie płynności finansowej oraz 123 mln zł na sfinansowanie pakietu socjalnego - nie uzyskał wymaganej aprobaty.

Wniosek zarządu KSC SA o udzielenie pomocy publicznej w kwocie 223 mln zł, złożony w MSP w dniu 9 lutego 2004 r., nie został uwzględniony. Jednakże Skarb Państwa podjął decyzję o dokapitalizowaniu spółki na kwotę 60 mln zł. Uchwała w sprawie podwyższenia kapitału poprzez emisję akcji Krajowej Spółki Cukrowej SA na nominalną kwotę 60 mln zł i pokrycie ich aportem w postaci należących do Skarbu Państwa akcji firmy **Kopex SA** została podjęta przez NWZA KSC SA w dniu 24 sierpnia 2004 r. Rejestracja podwyższenia kapitału zakładowego spółki do 898 698 785 zł nastąpiła w dniu 22 grudnia 2004 r.

NIK pozytywnie odnotowuje poprawę sytuacji finansowej KSC SA po pierwszym roku po inkorporacji cukrowni.

Ujawnił się efekt skali - na koniec roku obrotowego 2003/2004 kapitał własny spółki wynosił 1 288 310,5 tys. zł. Zobowiązania i rezerwy wyniosły 627 971,1 tys. zł, przy czym zmniejszyły się o kwotę 133 422,3 tys. zł, tj. o 17,5%. Na spadek zobowiązań wpłynęło wyłączenie z bilansu po inkorporacji wzajemnych zobowiązań i należności 23 cukrowni oraz spłata przez KSC SA przejętych zadłużeń Cukrowni z tytułu kredytów, dostaw i usług. Spółka uzyskała korzystne wyniki finansowe za ostatni rok obrachunkowy. Według sprawozdania finansowego⁵⁸, KSC osiągnęła zysk ze sprzedaży w wysokości 221 712,2 tys. zł. Zysk brutto z całokształtu działalności wyniósł 115 088,1 tys. zł, a zysk netto 52 888,1 tys. zł, co umożliwiło pokrycie straty

⁵⁸ Po weryfikacji biegłego rewidenta.

za lata ubiegłe w wysokości po korektach 8 690,3 tys. zł. Na koniec września 2004 r. KSC SA pozostała do spłacenia kwota kredytów w wysokości 142 001 tys. zł.

Zdaniem NIK, do polepszenia się sytuacji KSC SA w roku obrotowym 2003/2004 przyczyniła się sytuacja na rynku cukru, wywołana reakcją rynku na spodziewane wyrównanie cen krajowych do poziomu cen europejskich – w związku z wejściem Polski do struktur Unii Europejskiej - i wywołane nią uzyskiwanie wyższych cen za sprzedawany cukier. O ile cena sprzedaży cukru przez KSC SA w IV kwartale 2003 r. wahała się pomiędzy 1 352 – 1 561 zł/tonę, to na początku roku 2004 przekroczyła 2 800 zł/tonę, osiągając maksimum w lipcu - 2 961 zł/tonę.

Wzrost cen cukru spowodował lepszą sytuację finansową spółki, co przełożyło się na łatwiejsze rozmowy z bankami, skutkujące uzyskaniem pozytywnych decyzji kredytowych, w tym dotyczących kredytów skupowych. Umożliwił je brak przeterminowanych kredytów i innych zobowiązań z tytułu dostaw, wobec spłaty zobowiązań i części kredytów przejętych po inkorporowanych cukrowniach oraz pozytywne decyzje restrukturyzacyjne.

Dane bilansowe oraz wyniki zaprezentowane w rachunku zysków i strat ukształtowały wskaźniki ekonomiczno-finansowe KSC SA na poziomie zdecydowanie wyższym niż w roku poprzednim. Wskaźniki płynności bieżącej i szybkiej osiągnęły poziom odpowiednio 1,5 i 1,2 i zbliżyły się do poziomu zalecanego w przedsiębiorstwach. (W roku poprzednim poziom tych wskaźników był niższy od 1,0). Wskaźniki zadłużenia, charakteryzujące ocenę możliwości spłaty zobowiązań krótkookresowych, jak też długoterminowych i zdolność do obsługi zadłużenia wykazały korzystną zmianę wobec odnotowanych w poprzednim roku obrotowym: wskaźnik obciążenia majątku zobowiązaniami wyniósł 20% wobec osiągniętego w roku poprzednim 25,3%, co odzwierciedla zmniejszenie udziału zobowiązań w finansowaniu majątku spółki i zmniejszenie ryzyka finansowego, a wskaźnik zadłużenia kapitału własnego wyniósł 29,8%, wobec odnotowanego w roku poprzednim 41,7%. Radykalnej poprawie uległ stopień wiarygodności spółki w zakresie obsługi zadłużenia, charakteryzowany przez wskaźnik pokrycia odsetek nadwyżką finansową, osiąganą na poziomie wyniku operacyjnego. Wyniósł on 459% wobec minus 4 158% w roku poprzednim. Znacznemu polepszeniu uległ wskaźnik rentowności sprzedaży, który w roku poprzednim wykazywał wartość 1,3%, a w roku 2003/2004 wyniósł 29,9%.

Polepszenie się sytuacji ekonomicznej spółki w roku obrotowym 2003/2004, znalazło odzwierciedlenie w odnotowaniu podatku dochodowego od osób prawnych za ten okres, w kwocie 61 941,9 tys. zł, zapłaconego przez spółkę terminowo.

**Restrukturyzacja
rejonów
kontraktacyjnych**

Z przewidzianych w „*Planie restrukturyzacji KSC SA na lata 2003-2005*” zamierzeń dotyczących restrukturyzacji rejonów kontraktacyjnych spółki, zdaniem NIK, KSC poprzestała na rozpoznaniu możliwości, po czym uznała za wskazane zdać się na plantatorów i na „niewidzialną rękę rynku”. Zdaniem Izby, potencjalna możliwość wymiany rejonów plantacyjnych pomiędzy producentami cukru (KSC a British Sugar Overseas oraz Südzucker AG) w ramach racjonalizacji rejonów plantacyjnych wymaga aktywności KSC.

Baza surowcowa KSC SA obejmuje ponad 220 tysięcy ha uprawy buraka cukrowego. Koszty transportu surowca obciążają producenta cukru i plantatorów⁵⁹. Proces restrukturyzacji rejonów kontraktacyjnych miał polegać na przekierowaniu strumieni surowca do najbliższych funkcjonujących cukrowni o mocach przerobowych zapewniających całkowity przerób surowca z danego rejonu w optymalnym przedziale czasowym (proces przewidziany na 1-2 lata), a także na stopniowym przenoszeniu prawa do uprawy pomiędzy plantatorami w rejonach i pomiędzy rejonami (proces długofalowy). Obrót tymże prawem przy aktywnym współudziale spółki miał spowodować stopniowe wygaszanie rejonów o niskiej produktywności.

Z rozpoznania KSC wynika, że korzystne byłoby przejęcie przez cukrownie Grupy Bydgoskiej kwoty produkcji cukru od Cukrowni Dobre z koncernu British Sugar Overseas – jako wynik zamiany rejonów plantacyjnych z Cukrownią Mała Wieś. W Grupie Płockiej korzystne byłoby przekazanie rejonów plantacyjnych Cukrowni Borowiczki i Cukrowni Mała Wieś, jako wynik zamiany rejonów plantacyjnych z Cukrownią Pelplin i Cukrownią Dobre. W Grupie Lubelskiej rozważenia wymaga wymiana rejonów plantacyjnych Cukrowni Częstocice i Cukrowni Opole z Cukrowniami Strzyżów i Garbów z koncernu Südzucker AG. W Grupie Wschodniej rozważa się wymianę rejonów plantacyjnych Cukrowni Częstocice i Cukrowni Opole z Cukrowniami Strzyżów i Garbów z koncernu Südzucker AG.

Izba nie podziela poglądu, że wpływ KSC SA na proces wymiany rejonów plantacyjnych mógł się jedynie ograniczać do wzajemnego kojarzenia plantatorów, którzy wyrażali z jednej strony chęć zbycia praw, a z drugiej chęć ich nabycia, w związku z powyższym nie można było np. połączyć sprzedaży akcji Cukrowni Głinojeck SA na rzecz British Sugar Overseas negocjacjami w sprawie wymiany rejonów⁶⁰. Ponadto, spółka poprzez swych przedstawicieli w Komisji Mieszanej może kierunkować przepływy praw zgodnie ze swoją strategią rozwoju. Zdaniem NIK, bierne oczekiwanie, iż po wejściu w życie planowanej reformy rynku cukru Unii Europejskiej z przyczyn ekonomicznych nastąpi samoczynny, naturalny odpływ surowca z rejonów o niskiej produktywności do rejonów o wyższej i proces ten będzie trwał około 10 lat, a jego przyspieszenie nastąpi po wprowadzeniu reformy rynku cukru i obniżeniu ceny na buraki, jest strategią błędną w spółce, której przyszłościowymi właścicielami pakietów większościowych akcji są plantatorzy.

**Restrukturyzacja
sprzedaży**

W styczniu 2004 r., po inkorporacji, dokonano centralizacji sprzedaży w ramach KSC SA. Centralizacja nie dotyczyła sprzedaży cukru wyprodukowanego w cukrowniach niezinkorporowanych. W efekcie centralizacji, wyeliminowana została konkurencja pomiędzy poszczególnymi cukrowniami przy sprzedaży

⁵⁹ Plantator zgodnie z postanowieniami § 9 pkt 3 *Porozumienia branżowego* zobowiązany jest do zwrotu ryczałtowych kosztów obsługi dostawy surowca i wyśrodków w wysokości 50 % całkowitych kosztów obsługi dostawy, nie więcej jednak niż 2,5 EUR netto. W roku 2004 w KSC koszt ryczałtowy, pokrywany przez plantatora, wynosił 9,5 zł+VAT. W przypadku, gdy plantator samodzielnie dostarcza buraki do miejsca ich przerobu, KSC płaciła mu 0,20 zł za tonokilometr.

⁶⁰ Obowiązujące postanowienie zawartego w dniu 13 maja 2004 r. *Porozumienia branżowego*, w § 2 pkt 6 stanowi, że plantator może dokonać przeniesienia swoich praw do uprawy i dostawy buraków jedynie za zgodą Komisji Mieszanej.

cukru i innych produktów. Dzięki centralizacji uzyskano lepszą pozycję negocjacyjną w rozmowach z kontrahentami, w rezultacie czego udawało się uzyskiwać wyższy poziom cen.

Korzystnie przebudowana została struktura odbiorców cukru. Obniżono sprzedaż pośrednikom, których udział w sprzedaży cukru z 77% w kwietniu 2003 r. zmniejszył się do około 30% w czerwcu 2004 r. Zwiększono poziom sprzedaży do sieci handlowych oraz do odbiorców przemysłowych działających w branży spożywczej. Szczegółowe dane dotyczące struktury odbiorców przedstawiono na str. 190.

Treść	Październik 2003 r.	Listopad 2003 r.	Grudzień 2003 r.	Styczeń 2003 r.	Luty 2003 r.	Marzec 2003 r.	Kwiecień 2003 r.	Maj 2004 r.	Czerwiec 2004 r.
Przemysł	49%	46%	45%	44%	49%	35%	50%	48%	33%
Sieci/ Detal	20%	18%	20%	16%	40%	44%	21%	24%	33%
Hurt	31%	36%	35%	40%	11%	22%	29%	28%	34%

Dokonano centralizacji obsługi należności z wykorzystaniem systemu EGERIA. Prowadzi się analizy rynku oraz wyników sprzedaży krajowej i eksportowej KSC SA. Eksport cukru prowadzi się, co do zasady, z Oddziałów leżących najbliżej granic Polski, w celu obniżenia kosztów transportu. Realizowane są założenia zawiązywania długoterminowej współpracy z odbiorcami oraz promocja marki „Polski Cukier”.

Jednakże stwierdzono niegospodarne relacje we współpracy KSC SA z firmą pośredniczącą w sprzedaży cukru - ANMAR BIS Sp. z o.o. z Radomia. Nieprawidłowości polegały na dostarczaniu cukru bez właściwego zabezpieczenia możliwości wyegzekwowania należności za cukier, a także dostarczaniu kolejnych partii w sytuacji braku płatności za poprzednie.

Już początki współpracy KSC SA z firmą ANMAR BIS Sp. z o.o. nie pozwalały traktować tego kontrahenta jako solidnego partnera handlowego (dwukrotnie zawierano umowy komisowe, a cukier nie został odebrany). W połowie czerwca 2004 r. KSC SA podjęła obarczoną ryzykiem współpracę handlową na zasadach odroczonego terminu płatności. Następnie KSC wydawała cukier pośrednikowi nawet wówczas, gdy ten przestał terminowo regulować swoje zobowiązania. W sytuacji, gdy ANMAR BIS Sp. z o.o. nie uregulował 8 kolejnych faktur, było to działanie lekkomyślne i narażające KSC na straty. ANMAR BIS Sp. z o.o. przestała regulować swoje zobowiązania już z początkiem sierpnia 2004 r. Ostatnia dostawa cukru przez KSC, o wartości 74 215 zł brutto, miała miejsce 30 sierpnia 2004 r., gdy dług firmy ANMAR BIS Sp. z o.o., w ocenie Izby, nie pozwalał na realizację zamówienia. W wyniku wezwania do zapłaty udało się KSC wyegzekwować do końca sierpnia 2004 r. jedynie kwotę 211 685 zł, a zapłaty pozostałej należności dochodzi w postępowaniu upominawczym. Łączne należności KSC SA za dostarczony cukier wynoszą 776 893 zł.

W wyniku restrukturyzacji zaopatrzenia wprowadzono centralizację dostaw materiałów do produkcji i remontów. KSC SA, jako duży podmiot, stała się istotnym partnerem przy bezpośrednich rozmowach z producentami materiałów, przez co korzysta z możliwości obniżenia cen dla zakupów realizowanych w większej skali i bezpośrednio od producentów.

**Restrukturyzacja
majątkowa**

W KSC SA nie zostały opracowane szczegółowe programy działań pozwalających na optymalne zagospodarowanie posiadanego majątku i objęcia ich etapową realizacją. Zadanie takie przewidywane było w „*Planie restrukturyzacji KSC SA na lata 2003-2005*”. Izba stwierdziła również, że KSC SA nie posiada informacji o nieruchomościach zbędnych w skali spółki i dopiero zamierza zcentralizować ewidencje nieruchomości zbędnych.

Szacunkowa wartość nieruchomości zbędnych przeznaczonych do zbycia w 2004 r. wynosiła 9,3 mln zł (85 nieruchomości). Ze sprzedaży nieruchomości zbędnych KSC SA uzyskała dotychczas jedynie kwotę 121 tys. zł. Ponadto, dokonano nieodpłatnego zbycia 2 nieruchomości o wartości 34 tys. zł. Szacunkowe oszczędności (obniżenie opłat podatków od nieruchomości i prawa wieczystego użytkowania) uzyskane w wyniku sprzedaży nieruchomości zbędnych wyniosły w roku obrotowym 2003/2004 ok. 430 tys. zł.

**Restrukturyzacja
produkcji**

W ocenie NIK, zarząd KSC SA wciąż nie przekroczył etapu rozważania podjęcia produkcji alternatywnej w wygaszanych cukrowniach. Prowadzone są wprawdzie różne działania w celu uruchomienia produkcji etanolu jako biokomponentu do paliw ciekłych, kwasu cytrynowego, suszu owocowego i warzywnego, suszu z lucerny, wykorzystania paliw odnawialnych. Działania te do czasu kontroli nie przyniosły spodziewanych efektów. Izba negatywnie ocenia fakt braku uruchomienia produkcji alternatywnej w cukrowniach wyłączonych z produkcji, ze względu na społeczno-gospodarcze znaczenie tego zaniechania.

Już Konsorcjum WGK podejmując opracowanie programu restrukturyzacji KSC SA w 2002 r. stwierdziło, że szefowie cukrowni nie byli do niej przygotowani, nie prowadzili żadnych działań zmierzających do pozyskania inwestorów czy opracowania koncepcji alternatywnej działalności na majątku wygaszanej cukrowni. W kilku cukrowniach prowadzone były działania przeciwdziałające projektowanym lub antycypowanym zmianom i włączanie do tych akcji parlamentarzystów i władz lokalnych.

KSC bierze także pod uwagę możliwość zastosowania paliwa odnawialnego jako czynnika grzewczego w elektrociepłowni.

W dniu 18 sierpnia 2003 r. została zawarta ze spółką ENOD umowa w sprawie podjęcia prac przygotowawczych do realizacji na bazie majątku oraz potencjału osobowego Cukrowni Janikowo, Klemensów i Rejowiec trzech „Kompleksów Agro-Energetycznych” (KAE).

Natomiast rozwiązania dotyczące outsourcingu nie znalazły się w zatwierdzonym „*Planie Restrukturyzacji KSC SA na lata 2003-2005*” ze stycznia 2004 r. Uznano, że przed zakończeniem procesu inkorporacji nie będzie się tworzyło nowych podmiotów zależnych.

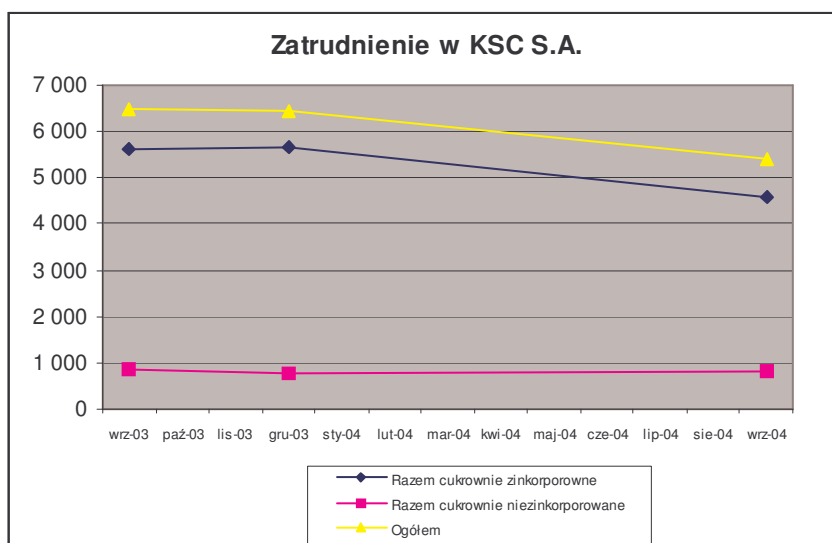
**Restrukturyzacja
zatrudnienia**

Z przewidzianych w „*Planie restrukturyzacji KSC SA na lata 2003-2005*” zamierzeń dotyczących restrukturyzacji zatrudnienia, polegających na zoptymalizowaniu zatrudnienia w cukrowniach kontynuujących produkcję, poprzez określenie przerostów zatrudnienia w stosunku do potrzeb według ustalonego normatywu zatrudnienia, a następnie uwolnienie nadmiernych zasobów ludzkich, osiągnięto dotychczas ograniczone efekty, ponosząc znaczne

koszty.

W załączniku na str. 91 zestawione zostały wielkości obrazujące zatrudnienie w poszczególnych cukrowniach/Oddziałach KSC SA na ostatni dzień roku obrachunkowego 2003 i 2004 oraz roku kalendarzowego 2003:

Zatrudnienie w holdingu KSC SA zmniejszyło się w ciągu roku funkcjonowania spółki z 6 487 do 5 402 osób, tj. o 16,7 %. W samej KSC zatrudnienie spadło nawet w wyższym stopniu, bo o 19,2%. Liczba pracowników stałych holdingu spadła w tym okresie z 5 636 do 4 750 osób (o 15,7%), z tego w KSC SA (Centrala i 22 oddziały) odpowiednio z 4 856 do 4 122 osób (o 15,1%).

Osiągnięto nieznaczne obniżenie przerostów zatrudnienia. Przerost zatrudnienia, wyliczony przez KSC w stosunku do szacunkowo określonego normatywu⁶¹ udało się zmniejszyć dla cukrowni holdingu KSC SA ze 1 158 pracowników stałych na dzień 30.09.2003 r. do 972 na dzień 30.09.2004 r., w tym dla cukrowni zinkorporowanych ze 1 101 do 944 osób. W 4 cukrowniach wygaszonych, w których założony poziom zatrudnienia wynosić ma 40 osób/cukrownię, na koniec roku obrotowego 2003/2004 zatrudnienie było wyższe od docelowego w każdej z tych cukrowni, o co najmniej 15 osób, a łącznie o 142 osoby.

Efekty restrukturyzacji zatrudnienia uzyskane zostały dzięki poniesieniu kosztów dodatkowych odpraw przyznawanych pracownikom odchodzącym z pracy za porozumieniem stron (dwa Programy Dobrowolnych Odejść - PDO) oraz kosztów Pakietu socjalnego.

Realizacja przez KSC kolejnych dwóch Programów Dobrowolnych Odejść pozwoliła na obniżenie zatrudnienia łącznie o 638 pracowników, w tym 346 osób w roku obrotowym 2003/2004. Programy zostały sfinansowane z własnych środków KSC SA i cukrowni niezinkorporowanych. Koszt realizacji tych programów obciążający rok

⁶¹ Normatyw zatrudnienia pracowników w poszczególnych cukrowniach obliczony został na podstawie liczby zatrudnionych na dzień 1 stycznia 2004 r. i średniego przerobu produkcyjnego w tych cukrowniach, przyjmując za wzorcowe zatrudnienie Cukrowni Brześć Kujawski - najniższe w stosunku do przerobu dobowego spośród zinkorporowanych cukrowni KSC.

obrotowy 2003/2004 wynosił 8 257,1 tys. zł oraz pozostało zobowiązanie wypłaty 1 859,0 tys. zł (razem 15,9 tys. zł/pracownika).

Niezależnie od PDO, w roku 2003/2004 realizowane było porozumienie - Pakiet socjalny, podpisane w dniu 30 grudnia 2003 r. pomiędzy reprezentacją związkową a spółką, z adnotacją „w obecności Podsekretarz Stanu Józef Woźniakowski”. Koszt jego realizacji wyniósł 17 036,1 tys. zł, a skorzystało 266 pracowników wyłączonych z produkcji cukrowni w Klemensowie, Sokołowie i Żninie.

Pakiet socjalny przewidywał gwarancje zatrudnienia, przy czym - wg § 35 - realizacja zobowiązań finansowych z niego wynikających miała nastąpić po dofinansowaniu KSC SA przez Skarb Państwa, a do czasu dofinansowania miały nie nastąpić zwolnienia pracowników z przyczyn leżących po stronie pracodawcy. Pakiet socjalny miał obowiązywać z mocą wsteczną – od 27 września 2003 r. Wypłaty na podstawie Pakietu zostały dokonane, mimo że Skarb Państwa z przewidywanych 100 mln zł zakładanych na restrukturyzację zatrudnienia nie przekazał na ten cel żadnych środków. Koszt realizacji Pakietu wyniósł 64,0 tys. zł/pracownika.

NIK krytycznie ocenia fakt uruchomienia znacznych wypłat z Pakietu socjalnego i rozbudzenia aspiracji pracowników KSC w aktualnej, niestabilnej sytuacji ekonomiczno-finansowej spółki. KSC SA zaniechała równocześnie innej, przewidzianej w planie restrukturyzacji ze stycznia 2004 r. drogi restrukturyzacji zatrudnienia, łączącej zachowanie miejsc pracy ze zlikwidowaniem przerostów zatrudnienia w spółce - wyłączenia działalności pomocniczej poza podstawową działalność spółki, usamodzielnienia służb pomocniczych i oddzielenia ich od przedsiębiorstwa. Z wyłączeniem tym miało się wiązać przeniesienie części majątku i zatrudnionych osób w formie przejmowania majątku zbędnego spółki przez podmioty zewnętrzne wraz z pracownikami, na zasadzie art. 23¹ *Kodeksu pracy*, i tworzenia spółek pracowniczych.

3.2.6. DZIAŁANIA PRYWATYZACYJNE

Prywatyzacja⁶² przez Spółki Cukrowe

Po ich utworzeniu w 1996 roku, w trzech spośród czterech, Spółkach Cukrowych: Lubelsko - Małopolskiej Spółce Cukrowej SA, Mazowiecko – Kujawskiej Spółce Cukrowej SA i Poznańsko – Pomorskiej Spółce Cukrowej SA został przyjęty do realizacji tzw. program restrukturyzacji regionalnej i prywatyzacji. Według artykułowanych założeń programu⁶³, prywatyzacja Spółek Cukrowych miała być poprzedzona restrukturyzacją, w ramach której zarządy Spółek Cukrowych dokonają sprzedaży, za zgodą Walnego Zgromadzenia Spółki Cukrowej, na zasadach tzw. sprzedaży związanej, 51 % akcji cukrowni należących do Spółek Cukrowych, zlokalizowanych w uprzednio określonych *Grupach Regionalnych*.

Trzy Spółki Cukrowe objęły „programem restrukturyzacji regionalnej i prywatyzacji” 42 cukrownie spośród 45 wchodzących pierwotnie w ich skład (13 cukrowni w 4 grupach L-M S.C., 13 cukrowni w 3 grupach M-K S.C.,

⁶² Prywatyzacja w rozumieniu udostępniania państwowej domeny podmiotom niepaństwowym.

⁶³ W „*Informacji o przebiegu procesu restrukturyzacji i prywatyzacji przemysłu cukrowniczego w Polsce*” z 23 lipca 1999 r. wraz z uzupełnieniem z 18 sierpnia 1999 r. – opr. MSP.

16 cukrowni w 4 grupach P-P S.C. Przewidziano także sprzedaż akcji grupy mieszanej, sformowanej z dwóch cukrowni z M-K S.C. i dwóch z P-P S.C.).

Zarząd Śląskiej Spółki Cukrowej SA (ŚSC), w skierowanym do MSP piśmie z dnia 2 listopada 1998 r., opowiedział się za prywatyzacją całego holdingu i zbyciem przez Skarb Państwa 51 % akcji ŚSC, tj. prywatyzację według art. 9 ustawy z dnia 26 sierpnia 1994 r., z horyzontem czasowym przewidującym podpisanie umowy zbycia we wrześniu 1999 r. W ocenie zarządu ŚSC, przyjęcie postulowanej kolejności działania, tj. sprywatyzowanie całej grupy kapitałowej, a następnie dokonanie restrukturyzacji cukrowni wokół 3 grup (Dolnośląskiej, Opolskiej i Sudeckiej), dawało realną szansę szybkiego osiągnięcia zamierzonego celu - modernizacji technicznej i technologicznej cukrowni, zwiększającej ich zdolność do konkurencji na rynku cukru. W efekcie, ŚSC jako jedyna Spółka Cukrowa została sprywatyzowana jako holding (w 2003 r.).

Proces udostępniania akcji cukrowni i ich grup przez Spółki Cukrowe za aprobatą Ministra Skarbu Państwa, miał następujący przebieg i rezultaty.

W Lubelsko-Małopolskiej Spółce Cukrowej SA

Trzynaście cukrowni wchodzących w skład L-M S.C. SA, uchwałą nr III/139/99 zarządu spółki z dnia 8 marca 1999 r. zostało podzielone na 4 grupy regionalne. NWZA spółki w dniu 22 marca 1999 r. podjęło uchwały w sprawie określenia warunków i trybu zbycia akcji cukrowni grup: Wschodniej, Zachodniej i Południowej (razem 8 cukrowni), przewidujące, że wyboru nabywcy akcji dokona zarząd L-M S.C. SA i akcje cukrowni każdej z grup zbyte zostaną jednemu inwestorowi.

Zamierzenie zostało podjęte i nie zrealizowane. Między innymi, w dniu 17 maja 1999 r. wysłano zaproszenia do udziału w prywatyzacji cukrowni do potencjalnych inwestorów. W związku z koncepcją utworzenia koncernu „Polski Cukier” prywatyzacja cukrowni L-M S.C. SA została wstrzymana, uchwałami NWZ odmawiającymi wyrażenia zgody na zbycie akcji cukrowni grup: Zachodniej - dnia 15 września 2000 r., Wschodniej i Południowej - dnia 1 sierpnia 2001 r.

Cukrownie Strzyżów SA i Przeworsk SA zostały przejęte przez Südzucker AG. Po zgłoszeniu przez zarząd Cukrowni Strzyżów SA wniosku o ogłoszenie upadłości, NWZA tej Cukrowni w dniu 2 sierpnia 2000 r. podjęło uchwałę o podwyższeniu kapitału akcyjnego cukrowni od kwoty 32 500,0 tys. zł do kwoty 35 600,0 tys. zł w drodze emisji nowych akcji. Akcje w podwyższonym kapitale objął Südzucker AG. W dniu 9 lipca 2002 r. Sąd Rejonowy w Krośnie, Sąd Gospodarczy ogłosił upadłość Cukrowni Przeworsk SA w Przeworsku. W związku z procesem upadłościowym o majątku Cukrowni Przeworsk SA decydował syndyk.

Akcje 10 cukrowni zostały wniesione do Krajowej Spółki Cukrowej w Toruniu.

W Poznańsko-Pomorskiej Spółce Cukrowej SA

NWZA spółki w dniu 5 marca 1999 r. podjęło uchwały w sprawie określenia warunków i trybu zbycia akcji cukrowni grup: Kalisko-Konińskiej, Poznańskiej, Szczecińskiej i Gdańskiej (razem 11 cukrowni), przewidujące, że

wyboru nabywcy akcji dokona zarząd P-P S.C. SA i akcje cukrowni każdej z grup zbyte zostaną jednemu inwestorowi.

Zamierzenie zostało podjęte i zrealizowane w przypadku cukrowni Grupy Kalisko-Konińskiej i Grupy Poznańskiej, a dla pozostałych podjęte i wstrzymane po dokonaniu wyboru inwestora.

- W dniu 22 sierpnia 2000 r. P-P S.C. SA sprzedała firmie Nordzucker AG pakiety akcji 2 cukrowni (Cukrownie Opalenica SA i Szamotuły SA) za łączną kwotę 38 301 tys. zł plus 29 500 tys. zł zobowiązanie inwestora do podwyższenia kapitału.
- W dniu 13 lipca 2001 r. P-P S.C. SA sprzedała firmie Pfeifer&Langen KG pakiety akcji 5 cukrowni Grupy Kalisko-Konińskiej za łączną cenę 97 226,4 tys. zł plus 50 000 tys. zł zobowiązanie inwestora do podwyższenia kapitału. Zgodę na zbyte akcji wyraził Minister Skarbu Państwa, działając jako Walne Zgromadzenie P-P S.C. SA, uchwałą nr 1 z dnia 27 czerwca 2001 r., uzupełnioną uchwałą NWZ nr 1 z dnia 13 lipca 2001 r. Umowa została sfinalizowana w dniu 24 sierpnia 2001 r.
- Procedura zbycia przez P-P S.C. SA akcji cukrowni Grupy Szczecińskiej (Cukrownie: Gryfice SA, Kluczewo SA) i Grupy Gdańskiej (Cukrownie Pelplin SA i Pruszcz SA) wyłoniła nabywcę - Nordzucker AG i została wstrzymana, nie uzyskując akceptacji WZ spółki. W tym stanie rzeczy, Nordzucker AG pozwem z dnia 25 kwietnia 2001 r. wszczął sprawę o zobowiązanie spółki do przeniesienia własności akcji wraz z wnioskiem o zabezpieczenie powództwa poprzez zakazanie spółce dokonywania jakichkolwiek rozporządzeń akcjami będącymi przedmiotem sporu. Wyrokiem z dnia 24 czerwca 2003 r. Sąd oddalił w całości powództwo o nakazanie KSC SA (jako następcy prawnemu P-P S.C. SA) złożenia oświadczenia woli przenoszącego na Nordzucker AG akcje cukrowni Kluczewo SA, Gryfice SA, Pruszcz SA oraz Pelplin SA. Wyrok uprawomocnił się z dniem 12 sierpnia 2003 r. W dalszym ciągu w toku jest sprawa zgłoszonych przez Nordzucker AG roszczeń odszkodowawczych.

W Mazowiecko-Kujawskiej Spółce Cukrowej SA

NWZA spółki w dniu 5 marca 1999 r. podjęło uchwały w sprawie określenia warunków i trybu zbycia akcji cukrowni M-K S.C. SA. Zamierzenie zostało podjęte i zrealizowane w przypadku cukrowni Grupy Toruńskiej i Cukrowni Głinojeck SA, a dla pozostałych podjęte i wstrzymane po dokonaniu wyboru inwestora.

- W dniu 4 września 2000 r. M-K S.C. SA sprzedała firmie Nordzucker AG pakiety akcji 3 cukrowni Grupy Toruńskiej (Cukrownie: Chełmża SA, Krasiniec SA, Mełno SA) za łączną cenę 77 892,1 tys. zł⁶⁴. Zgodę na warunki zbycia akcji wyraził Minister Skarbu Państwa, działając jako Walne

⁶⁴ Wg MSP wartość transakcji 8 189 tys. zł plus 46 000 tys. zł zobowiązanie inwestora do podwyższenia kapitału.

Zgromadzenie M-K S.C. SA. Umowa została sfinalizowana w dniu 11 października 2000 r.

W okresie od 1 października 2000 r. do 30 września 2001 r. zarząd M-K S.C. SA prowadził działania w sprawie zbycia akcji spółek Grupy Gdańskiej, spółki Cukrownie Toruńskie SA oraz Cukrowni Głinojeck SA.

- Procedura zbycia przez M-K S.C. SA akcji spółki Cukrownie Toruńskie SA wyłoniła nabywcę - BSO Polska Sp. z o.o. i została wstrzymana, nie uzyskując akceptacji WZ spółki.
- Procedura zbycia przez M-K S.C. SA akcji cukrowni Grupy Gdańskiej (Cukrownie Malbork SA i Nowy Staw SA z M-K S.C. SA oraz Cukrownie Pelplin SA i Pruszcz SA z P-P S.C. SA) wyłoniła nabywcę - Nordzucker AG i została wstrzymana, nie uzyskując akceptacji WZ spółki. Nordzucker AG wszczął sprawę o zobowiązanie spółki do przeniesienia własności akcji wraz z wnioskiem o zabezpieczenie powództwa poprzez zakazanie spółce dokonywania jakichkolwiek rozporządzeń akcjami będącymi przedmiotem sporu. W dniu 18 lutego 2002 roku Nordzucker AG zgłosił roszczenie o solidarne zasądzenie od spółki i Skarbu Państwa kwoty 107 581,4 tys. zł z tytułu wyrządzenia szkody. W dniu 29 września 2003 r. Sąd Okręgowy w Toruniu wydał postanowienie o podjęciu postępowania w zakresie roszczeń odszkodowawczych. Wyrokiem z dnia 1 grudnia 2003 r. Sąd oddalił powództwo o zasądzenie na rzecz Nordzucker AG kwot 78 071,8 tys. zł, umarzając postępowanie w zakresie kwoty 29 509 509,6 tys. zł.
- Procedura zbycia przez M-K S.C. SA akcji cukrowni Głinojeck SA pochodzących z podwyższenia kapitału spółki wyłoniła nabywcę - BSO Polska Sp. z o.o. i została wstrzymana. MSP zwróciło uwagę na potrzebę aktualizacji wycen akcji spółki, co M-K S.C. SA zleciła Warszawskiej Grupie Konsultingowej Sp. z o.o. w dniach 18 kwietnia i 17 maja 2001 r. W dniu 21 września 2001 r. zarząd spółki dokonał odbioru zleconej aktualizacji, która jednakże - w związku z wejściem w życie przepisów *ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o regulacji rynku cukru* – nie została wykorzystana do zbycia akcji.

**Koszty
prywatyzacji przez
Spółki Cukrowe**

Poniesione przez Spółki Cukrowe koszty wymienionych powyżej działań prywatyzacyjnych związanych ze sprzedażą akcji przez Spółki Cukrowe wyniosły ogółem 2 520,1 tys. zł. Z tego kwotę 1 231,9 tys. zł skompensowano z przychodami ze sprzedaży akcji, a pozostała kwota 1 288,2 tys. zł została spisana w koszty niestanowiące kosztu uzyskania przychodu.

Tabela 11 – Koszty sprzedaży akcji cukrowni w grupach regionalnych

Spółka Cukrowa Grupa regionalna	Koszty sprzedaży akcji, w tys. zł			
	Koszty ogółem	Z tego w latach 2000/01 do 2002/03*	Spisane w koszty niestanowiące kosztu uzyskania przychodu	Księgowane w koszty sprzedaży akcji
I. KSC SA (M-K S.C. SA)				
Grupa Toruńska	292,7	0,0		292,7

Grupa Gdańska	280,3	112,2	280,3	0,0
Cukrownia Głinojeck	78,4	19,3	78,4	0,0
Cukrownie Toruńskie	56,0	0,0	56,0	0,0
Razem KSC SA	707,5	131,5	414,8	292,7
II. P-P S.C. SA				
Grupa Kalisko-Konińska	697,2	82,0	0,0	697,2
Grupa Szczecińska	258,2	72,0	258,2	0,0
Grupa Gdańska	179,3	32,0	179,3	0,0
Grupa Poznańska	242,0	0,0	0,0	242,0
Razem P-P S.C. SA	1 376,7	186,0	437,5	939,2
III. L-M S.C. SA				
Grupa Południowa	140,0	25,0	140,0	0,0
Grupa Wschodnia	122,0	24,0	122,0	0,0
Grupa Zachodnia	20,0	0,0	20,0	0,0
Obsługa prawna zbywania akcji	154,0	0,0	154,0	0,0
Razem L-M S.C. SA	436,0	49,0	436,0	0,0
Łącznie I, II, III	2 520,1	317,6	1 288,2	1 231,9

Poniesione koszty dotyczyły opłacenia usług doradczych, kosztów notarialnych, ogłoszeń prasowych oraz pokrycia kosztów sądowych z powództwa Nordzucker AG. Pokryto także koszty noclegów i wyżywienia Zespołów Negocjacyjnych pracowników i plantatorów.

**Przychody z
prywatyzacji przez
Spółki Cukrowe**

Dwie Spółki Cukrowe: Poznańsko-Pomorska Spółka Cukrowa SA i Mazowiecko-Kujawska Spółka Cukrowa SA, ze sprzedaży akcji cukrowni, uzyskały środki pieniężne w łącznej kwocie 212 539,8 tys. zł, w tym - P-P S.C. SA – 135 527,4 tys. zł, a M-K S.C. SA – 77 012,4 tys. zł. Wyniki transakcji prywatyzacyjnych zostały rozliczone, w roku bilansowym 2000/2001, w wyniku brutto poszczególnych spółek, jak wykazano poniżej. Nie przeznaczono żadnych kwot z przychodów z prywatyzacji na rzecz wsparcia „całego sektora”, wbrew deklaracji Ministra Skarbu Państwa.

P-P S.C. SA	
Przychody finansowe sprzedaż akcji Grupy Kalisko-Konińskiej	97 226,40
Wartość sprzedanych akcji	41 192,70
Pozostałe koszty finansowe związane ze sprzedażą akcji	697,2
Wynik brutto na sprzedaży	55 336,50
M-K S.C. SA	
Przychody finansowe	77 012,40
Wartość sprzedanych akcji	33 364,40
Wynik brutto na sprzedaży	43 648,00

Wartość kontrolnego pakietu 51 % głosów na 1 tonę limitu A+B produkcji cukru wahała się od 110 zł (1047 zł wraz z zobowiązaniami) dla Grupy Toruńskiej, poprzez 696 zł dla Grupy Poznańskiej do 935 zł (1416 zł wraz z zobowiązaniami) dla Grupy Kalisko-Konińskiej. Dla porównania, Skarb Państwa zbył w dniu 15 listopada 2000 r. pakiet 95 % akcji Śląskiej Spółki Cukrowej SA, kontrolującej 16 cukrowni, za 250 472,7 tys. zł plus 80 000 tys. zł

ówczesne zobowiązanie inwestora do podwyższenia kapitału, co odpowiadało kwocie 940 zł/tonę limitu lub 1241 zł/tonę wraz z zobowiązaniem.

Minister Skarbu Państwa, wykonując prawa głosu na Walnych Zgromadzeniach Akcjonariuszy Spółek Cukrowych, uchwalił⁶⁵ zobowiązanie zarządów Spółek Cukrowych do utworzenia odrębnego subkonta bankowego, na którym zgromadzone zostaną środki finansowe pochodzące ze sprzedaży akcji spółek wchodzących w skład grupy oraz uzależnił od wyrażenia zgody WZA dysponowanie tymi środkami. Zobowiązanie nie było honorowane (vide str. 151 i dalsze).

3.2.7. UDOSTĘPNIANIE AKCJI PRACOWNIKOM I PLANTATOROM

Uprawnienia do bezpłatnych akcji cukrowni

Krąg osób uprawnionych do nieodpłatnego nabycia akcji spółek-cukrowni, powstałych z przekształcenia cukrowni-przedsiębiorstw państwowych⁶⁶, obejmował pracowników cukrowni i plantatorów buraka cukrowego.

Pracowników cukrowni zdefiniowano jako osoby fizyczne, które w dniu wykreślenia z rejestru przedsiębiorstwa państwowego przekształconego w spółkę były pracownikami tego przedsiębiorstwa państwowego oraz osoby, które w tym dniu były stroną umowy o zarządzanie przedsiębiorstwem państwowym zawartej na podstawie przepisów rozdziału 8a ustawy z dnia 25 września 1981 r. o przedsiębiorstwach państwowych⁶⁷, przepracowały w przekształcanym przedsiębiorstwie co najmniej 10 lat, a rozwiązanie stosunku pracy nastąpiło wskutek przejścia na rentę lub emeryturę albo z przyczyn określonych w art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 28 grudnia 1989 r. o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunku pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy oraz o zmianie niektórych ustaw⁶⁸.

Plantatorów buraka cukrowego zdefiniowano jako rolników, ich następców prawnych oraz przedsiębiorców, którzy w okresie pięciu lat przed wykreśleniem przedsiębiorstwa państwowego z rejestru przedsiębiorstw państwowych dostarczyli do przedsiębiorstwa-cukrowni z prowadzonych gospodarstw rolnych co najmniej 50 ton korzeni buraka cukrowego.

Ustawa przyznała uprawnionym pracownikom oraz plantatorom buraka cukrowego po 15% należących do Skarbu Państwa akcji spółek-cukrowni, z tym, że uprawnienie obejmowało po 15% należących do Skarbu Państwa akcji spółek-cukrowni i powstało z dniem wniesienia do Spółek Cukrowych akcji cukrowni-spółek, powstałych w wyniku przekształcenia cukrowni-przedsiębiorstw państwowych.

⁶⁵Uchwała nr 3 z dnia 13 lipca 1999 r. NWZA Mazowiecko-Kujawskiej Spółki Cukrowej (dot. zbycia akcji cukrowni Grupy Toruńskiej), uchwały NWZA Poznańsko-Pomorskiej Spółki Cukrowej SA z dnia 13 lipca 1999 r.: nr 1 - dot. zbycia akcji cukrowni Grupy Kalisko-Konińskiej) i nr 2 - dot. zbycia akcji cukrowni Grupy Poznańskiej.

⁶⁶ Ustawa z dnia 26 sierpnia 1994 r. o regulacji rynku cukru i przekształceniach własnościowych w przemyśle cukrowniczym (Dz.U. z 1994 r. Nr 98, poz. 473 ze zm.) - obecny tytuł ustawy to: „ustawa o przekształceniach własnościowych w przemyśle cukrowniczym”- w art. 1a.

⁶⁷ j.t. Dz.U. z 2002 r. Nr 112, poz. 981 ze zm.

⁶⁸ Dz.U. z 1990 r. Nr 4, poz. 19 ze zm.

Pracownikowi przysługiwała liczba akcji będąca iloczynem liczby lat przepracowanych łącznie w przedsiębiorstwie państwowym i spółce do dnia 31 lipca 1998 r. oraz liczby akcji przypadających na jeden rok pracy.

Plantatorom danej cukrowni przysługiwała jednakowa liczba akcji, bez względu na ilość dostarczonych korzeni buraka cukrowego (ponad określone w ustawie minimum - 50 ton).

Skarb Państwa zobowiązany jest zabezpieczyć dla uprawnionych pulę 30% akcji cukrowni - do upływu wygaśnięcia praw pracowników i plantatorów. Prawa te przedawniają się na podstawie art.118 *Kodeksu cywilnego* z upływem 10 lat od chwili powstania i będą mogły być realizowane do 31 lipca 2008 r. Prawa pracowników i plantatorów do nieodpłatnego nabycia akcji mają - z chwilą złożenia wymaganych oświadczeń przez plantatorów i z dniem 31 lipca 1998 r. dla pracowników - charakter prawa majątkowego i podlegają dziedziczeniu.

Według stanu na dzień 30 września 2003 r.⁶⁹ na 63 cukrownie w wykazie (bez ŚSC):

- pracownikom udostępniono akcje 32 cukrowni w liczbie w poszczególnych przypadkach od 8,2% należnych w Cukrowni Cerekiew do 99,99% w Cukrowni Głinojeck.
- plantatorom udostępniono akcje 33 cukrowni w liczbie w poszczególnych przypadkach od 4,97 % należnych w Cukrowni Cerekiew do 99,98% w spółce Cukier Małopolski SA

Pracownikom udostępniono ogółem 30 552 227 akcji, co stanowi, iż pozostawało do udostępnienia do 56,1 % należnych akcji.

Plantatorom udostępniono ogółem 28 674 782 akcji, co stanowi, iż pozostawało do udostępnienia do 58,8% należnych akcji.

Proces wydawania należnych akcji, rozpoczęty w roku 1999, przebiegał w okresie objętym kontrolą z zahamowaniami, o których decydował Minister SP.

- Do kwietnia 2000 r. Minister Skarbu Państwa wydał pełnomocnictwa do zawierania umów nieodpłatnego zbycia akcji z plantatorami w 54 cukrowniach oraz z pracownikami w 59 cukrowniach, spośród 62 zgrupowanych w Spółkach Cukrowych.
- Dnia 10 marca 2000 r. Minister SP Emil Wąsacz zwrócił się do zarządów Cukrowni o wstrzymanie do odwołania *podpisywania umów i wydawania akcji uprawnionym pracownikom i plantatorom*. Miało to usprawnić proces podwyższania kapitałów akcyjnych w cukrowniach wchodzących w skład poszczególnych grup regionalnych.
- Dnia 21 lutego 2001 r. Minister SP Andrzej Chronowski przekazał zarządom cukrowni pismo odwołujące wstrzymanie wydawania akcji.

Tymczasem departamenty Ministerstwa Skarbu Państwa właściwe w sprawie polityki właścicielskiej i udostępniania akcji, tj. DNiP I i Biuro ds.

⁶⁹ Na podstawie danych DEiG MSP.

Udostępniania Akcji (następnie Departament Reprywatyzacji i Udostępniania Akcji) prowadziły korespondencję wewnętrzną, ustalając akcje których cukrowni i kiedy mogą być udostępniane, w rezultacie czego akcje niektórych cukrowni w okresie pomiędzy marcem 2000 r. a wrześniem 2003 r. były udostępniane, innych nie.

Liczbę pracowników i plantatorów uprawnionych do nieodpłatnego nabycia akcji ustalono w MSP odpowiednio na:

- 67 054 530 szt. akcji o łącznej wartości nominalnej 67 054,5 tys. zł, na rzecz 181 640 plantatorów.
- 68 029 530 szt. akcji o łącznej wartości nominalnej 68 029,5 tys. zł na rzecz 26 431 pracowników.

Średnio na jednego uprawnionego pracownika przypada 2574 szt. akcji, a na jednego uprawnionego plantatora - 369 szt. akcji o wartości nominalnej 1 zł każda.

W okresie od 28.02.01 r. do 30.09.03 r. pracownikom w 31 cukrowniach udostępniono 16 166 444 akcji, a plantatorom 30 cukrowni - 19 308 425 akcji.

Jeśli przyjąć, że plantatorzy i pracownicy wykorzystają w pełni 15% pulę przyznaną im akcji (po 68 029 530 szt. odpowiednio dla obu grup), zaawansowanie udostępnienia tych akcji na dzień 30 września 2003 r. wynosiło 31,2 % dla akcji pracowniczych i 52,1 % akcji plantatorskich.

Zostały udostępnione m.in. akcje 6 cukrowni Śląskiej Spółki Cukrowej SA. Pracownikom cukrowni ŚSC do 30 marca 2003 r. udostępniono 4 306 935 akcji Cukrowni, a plantatorom 4 131 708 akcje. Należne było maksymalnie 10 336 200 akcji, stąd zaawansowanie wydawania akcji cukrowni ŚSC uprawnionym pracownikom wynosiło - na dzień 30 września 2003 r. - 41,7%, a plantatorom 40,0 %.

Na podstawie badań w cukrowniach, NIK oceniła jako przeprowadzoną w zasadzie rzetelnie i zgodnie z obowiązującymi przepisami realizację przez Cukrownie czynności związanych z nieodpłatnym udostępnianiem akcji pracownikom i plantatorom. Działania te były dokonane zgodnie z postanowieniami *rozporządzenia Ministra Skarbu Państwa z dnia 4 sierpnia 1997 r. w sprawie szczegółowego trybu nabywania przez uprawnionych pracowników akcji Skarbu Państwa w spółkach, których akcje wniesione zostały do Spółek Cukrowych*⁷⁰ oraz *rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej z dnia 5 maja 1997 r. w sprawie szczegółowego trybu nabywania akcji przez uprawnionych plantatorów buraka cukrowego*⁷¹. Stwierdzono nieliczne uchybienia.

Cukrownia Kluczewo

Na mocy uchwały nr 5 zwyczajnego WZA Cukrowni Kluczewo SA z dnia 26 marca 1998 r., podlegało wydaniu uprawnionym pracownikom i plantatorom buraka cukrowego po 1 455 tys. szt. akcji Skarbu Państwa. Spółka przygotowała

⁷⁰ Dz. U. Nr 95, poz. 587 ze zm.

⁷¹ Dz. U. Nr 47, poz. 311.

listę pracowników i wykaz uprawnionych plantatorów, ale pomimo umów zawartych z Ministrem Skarbu Państwa i udzieleniu przez niego stosownych pełnomocnictw w dniu 20 stycznia 2000 r., procesu wydawania akcji nie rozpoczęto, po wstrzymaniu przez MSP, pismem z dnia 10 marca 2000 r., podpisywania umów i wydawania akcji uprawnionym.

Sporządzając ww. listę i wykaz dopuszczono do powstania szeregu uchybień formalnych, w tym m.in.: nie naniesiono dat sporządzenia list, nie udokumentowano czy i na jak długo listy te wywieszono w siedzibie spółki, w listach nie ujęto danych dotyczących liczby akcji przysługujących danemu pracownikowi, nie udokumentowano tego, czy jeden z dwóch członków rady nadzorczej wchodzących w skład komisji reklamacyjnej został wybrany przez pracowników.

**Cukrownia
Pruszcz**

Czynności przygotowawcze związane z nieodpłatnym udostępnieniem 15 % akcji należących do Skarbu Państwa uprawnionym plantatorom przeprowadzono zgodnie z *rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej z dnia 5 maja 1997 r.* Prawo do nieodpłatnego nabycia akcji uzyskało 869 uprawnionych plantatorów – każdy po 707 akcji Cukrowni. Natomiast czynności związane z udostępnieniem 15 % akcji Cukrowni uprawnionym pracownikom nie zostały zakończone, skutkiem czego nie ustalono ostatecznej liczby pracowników Cukrowni uprawnionych do nabycia akcji.

3.2.8. PRYWATYZACJA KRAJOWEJ SPÓŁKI CUKROWEJ SA

Izba dostrzega występujące opóźnienia w zakończeniu procesu połączeniowego, a tym samym brak docelowej struktury koncernowej i opóźnianie się przekształceń własnościowych KSC SA.

W cukrowniach połączonych z Krajową Spółką Cukrową SA - uprawnionych do nieodpłatnego nabycia akcji KSC w zamian za akcje macierzystych cukrowni jest 11 400 pracowników cukrowni, które weszły w skład KSC oraz 92 766 plantatorów tych cukrowni, czyli **łącznie 104 166 osób**.

W dniu inkorporacji z cukrowniami 12 601 271 akcji KSC SA było już własnością uprawnionych pracowników i plantatorów buraka cukrowego. Osoby fizyczne będące akcjonariuszami spółek przejmowanych – **Cukrowni Borowiczki SA i Cukrowni Kruszwica SA**, z dniem połączenia z KSC SA w dniu 30 września 2003 r. uzyskały status akcjonariuszy Krajowej Spółki Cukrowej SA.

Bezpośrednio po inkorporacji cukrowni kapitał zakładowy KSC SA wynosił 838 698 781 zł i dzielił się na 838 698 781 akcji imiennych o wartości nominalnej 1 zł każda, z czego 826 097 510 akcji było własnością Skarbu Państwa (98,5% kapitału zakładowego spółki), a pozostałe 12 601 271 akcji - własnością uprawnionych pracowników i plantatorów.

Proces wydawania nieodpłatnych akcji KSC SA wznowiony został w dniu 28 października 2004 r. Według stanu na koniec listopada 2004 r. 753 896 562 akcji KSC było własnością Skarbu Państwa, co stanowiło 89,9 % kapitału zakładowego spółki, natomiast 84 802 239 akcji (10,1 %) było własnością uprawnionych pracowników i plantatorów buraka cukrowego, którym wydano nieodpłatnie należne akcje zamienne. Zakończenie wydawania akcji dla

pracowników i plantatorów 23 zinkorporowanych spółek przewidywane było do końca marca 2005 r. Wydawanie akcji dla uprawnionych z kolejnych 4 przewidzianych do zinkorporowania cukrowni przewidywane jest w ciągu 4 miesięcy od daty rejestracji połączenia.

Udostępnianie akcji tej grupie uprawnionych było odwlekane, przy czym istniały wątpliwości interpretacyjne odnośnie stosowania ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o regulacji rynku cukru:

Zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 30 listopada 2004 r. w sprawie programu prywatyzacji KSC SA⁷² termin prywatyzacji Krajowej Spółki Cukrowej SA uzależniony został od zakończenia inkorporacji wszystkich spółek, w których KSC SA posiada 100 % akcji oraz KSC SA i Skarb Państwa wykonują łącznie i bez ograniczeń prawa z co najmniej 75 % akcji, zgodnie z art. 11a ustawy o przekształceniach własnościowych w przemyśle cukrowniczym⁷³. W tym stanie rzeczy dopiero zakończenie inkorporacji stwarza podstawową strukturę, która podlegać będzie prywatyzacji.

3.2.9. GOSPODAROWANIE KONTROLOWANYCH CUKROWNI

Kontrolą NIK objęto 14 cukrowni, dysponujących łącznie limitem A+B w kwocie 376 007 ton (średnio 26 858 ton na cukrownię), z których 9 weszło w skład Krajowej Spółki Cukrowej SA i stało się jej oddziałami, 3 (będąc kontrolowane przez KSC) nie zostały inkorporowane, jedna pozostała kontrolowana przez Skarb Państwa, a jedna przez inwestora zagranicznego.

Ze skontrolowanych 14 cukrowni, w 5 akcjonariuszem większościowym przed restrukturyzacją była L-M S.C., w 5 - M-K S.C., a w 3 - P-P S.C.

Wszystkie kontrolowane cukrownie były starsze niż 30 lat, przy czym około połowy z nich produkcję cukru prowadziło już w XIX wieku.

Tabela 12 - Kontrolowane cukrownie

Lp.	Cukrownia	Forma organizacyjna	% akcji Skarb Państwa Inwestor większościowy	Rok pierwszego przerobu buraków	Kwota cukrowa A (w tonach)	Kwota cukrowa B (w tonach)
1	2	3	4	5	6	7
1	Borowiczki	Oddział KSC	71,22 SP 28,78 LMSC	*	15546	505
2	Brześć Kuj.	Oddział KSC	49 SP 51 MKSC	*	26017	845
3	Dobrzelin	Oddział KSC	49 SP 51 MKSC	1848	22629	735
4	Kluczewo	Spółka akcyjna	49 SP 51 PPSC	1948	32292	1048
5	Krasnystaw	Oddział KSC	49 SP 51 LMSC	1976	43653	1417
6	Leśmierz	Spółka akcyjna	21,78 SP 51 MKSC	1838	20677	671
7	Lublin	Oddział KSC	49 SP	1895	35641	2 339,5

⁷² Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 listopada 2004 r. w sprawie programu prywatyzacji Krajowej Spółki Cukrowej oraz trybu zbywania akcji tej spółki plantatorom (Dz.U. Nr 264, poz. 2628).

⁷³ Ustawa z dnia 26 sierpnia 1994 r. - Dz.U. Nr 98, poz. 473 ze zm.

Lp.	Cukrownia	Forma organizacyjna	% akcji Skarbu Państwa Inwestor większościowy	Rok pierwszego przerobu buraków	Kwota cukrowa A (w tonach)	Kwota cukrowa B (w tonach)
8	Łapy	Oddział KSC	51 LMSC 49 SP	1974	32584	1059
9	Mała Wieś	Oddział KSC	51 LMSC 49 SP	*	16147	524
10	Opalenica	Spółka akcyjna	51 MKSC 4,65 SP	1884	31519	1023
11	Pruszcz Gd.	Spółka akcyjna	93,78 Nordz. 19 SP	1881	15024	488
12	Sokołów	Oddział KSC	51 PPSC 49 SP	1846	22435	1458
13	Szczecin	jsSP	51 MKSC 100 SP	1946	16004	1085
14	Werbkowice	Oddział KSC	49 SP 51 LMSC	1963	33881	1100

Charakterystyka cukrowni

Kontrolowane cukrownie miały bazę surowcową o łącznej powierzchni 75 348 ha, zlokalizowaną na terenie 10 województw. Związane były umowami kontraktacyjnymi z 24 727⁷⁴ plantatorami: od 169 w Cukrowni Szczecin do 4 966 w Cukrowni Krasnystaw, przy czym w 10 cukrowniach liczba związanych plantatorów przekraczała 1000 osób. Średni obszar plantacji dostarczającej buraki wyniósł 3,3 ha i wahał się od 1,65 ha w Cukrowni Lublin do 22 ha dla Cukrowni Szczecin.

Cukrownie w ostatniej skontrolowanej kampanii zakontraktowały 2 731,4 tys. ton buraków cukrowych, a skupiły 2 971,9 tys. ton⁷⁵, tj. średnio o 8,8% więcej. Rozpiętość wskaźnika wykonania skupu wahała się od 89,7 % w Cukrowni Leśmierz do 128,9 % w Cukrowni Borowiczki.

Liczba plantatorów, od których odbierano surowiec w ostatniej kampanii, była znacznie niższa od liczby plantatorów związanych umowami kontraktacyjnymi i wyniosła 23 013, przy czym w niektórych cukrowniach (Dobrzelin) spadek był znaczący.

Tabela 13 – Baza surowcowa cukrowni

LP	Cukrownie	Kontraktacja buraków (tony)	Skup buraków (tony)	Liczba plantatorów, od których odbierano surowiec	Średni obszar plantacji na 1 plantatora (ha)	Liczba umów kontraktacyjnych	Areał plantacyjny (ha)	Lokalizacja areału plantacyjnego według województw
1	Borowiczki	110 740	142 708	1188	2,75	1202	3 272	mazowieckie,
2	Brześć Kuj.	225 226	235 622	2020	2,75	2020	5 547	kujawsko-pomorskie
3	Dobrzelin	185 300	174 435	894	2,04	2 326	4 757	kujawsko-pomorskie
4	Kluczewo	283 022	281 051	574	12,77	568	7 252	łódzkie
5	Krasnystaw	372 396	395 305	4 364	1,90	4 966	9 432	mazowieckie
6	Leśmierz	180 738	162 188	2 331	1,81	2 358	4 277	zachodniopomorskie
7	Lublin	286 457	312 897	4 260	1,65	4 273	7 059	lubuskie

⁷⁴ Dane z wyjątkiem Sokołowa i Pruszcza.

⁷⁵ Dane z wyjątkiem Sokołowa.

LP	Cukrownie	Kontrakcja buraków (tony)	Skup buraków (tony)	Liczba plantatorów, od których odbierano surowiec	Średni obszar plantacji na 1 plantatora (ha)	Liczba umów kontraktacyjnych	Areał plantacyjny (ha)	Lokalizacja areału plantacyjnego według województw
8	Łapy	278 478	254 588	2007	3,30	2026	6 648	podlaskie, warmińsko-mazurskie
9	Mała Wieś	128 615	149 909	1273	2,46	1356	3 333	mazowieckie
10	Opalenica	243 224	239 251	959	5,03	1049	5 280	wielkopolskie
11	Pruszcz Gd.	147 882	172 906	561	6,64	*	3 724	pomorskie, kujawsko-pomorskie
12	Sokołów	*	*	*	2,09	*	4 500	mazowieckie, lubelskie, podlaskie
13	Szczecin	0	135 049	169	22,0	169	3 721	zachodniopomorskie
14	Werbkowice	289 317	315 956	2 413	2,71	2 414	6 546	lubelskie

Podstawową produkcję stanowił cukier – ogółem 434 177 ton, przy rozpiętości⁷⁶ od 18 708 ton do 65 815 ton na cukrownię. Ponadto, produkowane były wysłodki w ilości 1 535 030 ton: od 69 948 ton do 208 226 ton na cukrownię oraz melasa w przeliczeniu na 50 % w ilości 111 550 ton: od 4 500 ton w Cukrowni Szczecin do 22 480 ton w Cukrowni Krasnystaw. W kontrolowanych Cukrowniach wyprodukowano ogółem 193 197 MWh energii elektrycznej, a w 10 z nich ponadto 1 294 tys. GJ energii cieplnej.

Profil produkcyjny poszczególnych cukrowni był zróżnicowany. Cukrownie produkowały średnio 3,54 razy więcej masy wysłodków i 0,26 razy więcej melasy niż wyprodukowanego cukru, jednakże rozpiętość pomiędzy poszczególnymi cukrowniami wahała się przy wysłodkach od 2,58 (Cukrownia Szczecin) do 4,29 (Cukrownia Opalenica) i przy melasie od 0,17 (Cukrownia Lublin) do 0,34 (Cukrownia Krasnystaw).

Tabela 14 - Podstawowa produkcja

LP	Cukrownie	Ogółem ⁷⁷ (tony)	Cukier (tony)	Wysłodki (tony)	Melasa (50 %) (tony)	Wapno defekacyjne (tony)	Energia elektryczna (MWh)	Energia cieplna (tys. GJ)
1	Borowiczki	110 125	20 200	76 878	5 357	7 690	3 294	157
2	Brześć Kuj.	169 941	31 859	119 597	6 485	12 000	65 114	*
3	Dobrzelin	123 724	24 154	87 258	6 534	5 883	5 576	*
4	Kluczewo	240 968	42 726	170 983	12 277	14 968	5 341	213
5	Krasnystaw	296 521	65 815	208 226	22 480	19 778	15 735	554,9
6	Leśmierz	118 776	22 825	79 062	6 077	10 812	4 015	171
7	Lublin	223 517	46 843	168 541	8 133	20 634	9 501,8	481,1
8	Łapy	188 142	37 497	127 258	11 448	11 454	10 564	373,8
9	Mała Wieś	105 317	21 064	78 228	6 025	10 701	4 076	146,8
10	Opalenica	189 211	32 542	139 569	7 400	9 700	8 084	185
11	Pruszcz Gd.	127 772	23 137	88 874	6 005	9 706	59 689	*
12	Sokołów	*	*	*	*	*	*	*
13	Szczecin	258 313	18 708	69 948	4 500	7 500	2 827	176
14	Werbkowice	176 244	46 807	120 608	8 829	21 567	8 882	392

Cukier wyprodukowany został w ilości przekraczającej średnio o 15,6 % przydzielone cukrowniom limity A+B (w ilości 375 442 ton). Z wyjątkiem jednej (Opalenica), wszystkie cukrownie produkowały cukier w ilościach

⁷⁶ Najniższa produkcja w Cukrowni Szczecin, najwyższa w Cukrowni Krasnystaw.

⁷⁷ Cukier + wysłodki + melasa.

przekraczających limity. Największa nadprodukcja wystąpiła w Cukrowni Pruszcz (149,2 % limitów) i Cukrowni Krasnystaw (146,0 %). Wyprodukowany cukier był konfekcjonowany średnio w 67 %, w pozostałej części produkowany jako cukier luzem, przy czym w 5 cukrowniach (Brześć, Dobrzelin, Łapy, Mała Wieś, Szczecin) produkowany był wyłącznie cukier konfekcjonowany, a w 2 cukrowniach (Pruszcz, Opalenica) niemal wyłącznie cukier luzem.

Tabela 15 – Produkcja cukru

LP	Cukrownie	Podstawowa produkcja (tony)	Produkcja cukru			Kwota A+B	Ogółem /Kwoty A+B w %
			Ogółem	Konfekcjonowany	Luzem		
1	Borowiczki	110 125	20 200	11 459	8 741	16 051	125,8
2	Brześć Kuj.	169 941	31 859	31 859	0	26 862	118,6
3	Dobrzelin	123 724	24 154	24 154	0	23 364	103,4
4	Kluczewo	240 968	42 726	24 096	18 630	33 340	128,2
5	Krasnystaw	296 521	65 815	62 980	2 835	45 070	146,0
6	Leśmierz	118 776	22 825	*	*	21348	106,9
7	Lublin	223 517	46 843	27 873	18 970	35 641	131,4
8	Łapy	188 142	37 497	37 497	0	33 643	111,5
9	Mała Wieś	105 317	21 064	21 064	0	16 671	126,4
10	Opalenica	189 211	32 542	665	31 877	32 542	100,0
11	Pruszcz Gd.	127 772	23 137	0	23 137	15512	149,2
12	Sokołów	*	*	*	*	23 893	*
13	Szczecin	258 313	18 708	18 708	0	16 524	113,2
14	Werbkowice	176 244	46 807	30 447	16 360	34 981	133,8

Cukrownia Brześć w badanym okresie skupowała większą masę buraków niż zakontraktowana, z wyjątkiem roku 2001/2002, w którym plony z hektara (34,72 ton) odbiegały na niekorzyść od uzyskanych w pozostałych latach (odpowiednio 42,16 i 42,48 ton). Skupiono odpowiednio 208 253, 186 953 i 235 622 tony buraków, podczas gdy zakontraktowano odpowiednio 194 642, 215 000 i 225 226 ton. Wyprodukowana z tych buraków ilość cukru wyniosła odpowiednio: 29 998, 22 428 i 31 858 ton, co stanowiło 115,8 %, 80,7 % i 133,2 % przyznanых Cukrowni Brześć limitów produkcyjnych w kwotach A i B. Cukrownia wprowadziła na rynek, zgodnie z ustawą, cukier A w ilości nie wyższej od otrzymanego limitu (wykorzystanie limitu wyniosło w latach obrachunkowych 2000/2001 – 2002/2003 odpowiednio: 98,95 %, 86,04 % i 100 %). Nadwyżki cukru sprzedawano w kwocie C, po niskich cenach.

Wyprodukowany cukier kontrolowane cukrownie sprzedały w ilości 415 653 ton (o 18 524 ton mniej niż wyprodukowano w okresie obrachunkowym), z czego w kraju 344 411 ton, a na eksport 71 242 ton (średnio 17,1% cukru sprzedanego ogółem). Krajowa sprzedaż hurtowa stanowiła 96,4 % sprzedaży na kraj. Najniższy wskaźnik wyeksportowanego cukru – co wobec uzyskiwanych relacji cenowych było korzystne dla cukrowni – miały Cukrownia Opalenica (1,8 %), Cukrownia Szczecin (5 %) i Cukrownia Dobrzelin (5,9 %). Najwyższy udział eksportu w dystrybucji wyprodukowanego cukru miały cukrownie Pruszcz – 34,9 % i Werbkowice – 27,5 %.

Skontrolowane cukrownie sprzedawały ponadto energię ciepłą (6 cukrowni) i elektryczną (10 cukrowni).

Tabela 16 - Sprzedaż

LP	Cukrownia	Cukier (w tonach)					Energia elektryczna (MWh)	Energia cieplna (tys. GJ)
		Ogółem	Kraj		Eksport			
			Ogółem	Hurt				
1	Borowiczki	20 082	15 546	15 317	229	4 536	*	*
2	Brześć Kuj.	31 862	26 017	26 007	10	5 845	1075	0
3	Dobrzelin	24 048	22 629	21 955	675	1 419	959	0
4	Kluczewo	41 929	32 292	32 152	140	9 637	78	2,9
5	Krasnystaw	49 891	43 653	39 285	10 606	6 238	113,2	323,7
							tys. zł	tys. zł
6	Leśmierz	22 790	20 642	20 642	0	2 148	404,4	14,1
7	Lublin	45 359	35 641	35 136	505	9 718	1 011,3	40,5
8	Łapy	37 169	32 574	*	*	4 595	1 856,4	*
9	Mała Wieś	20 748	16 147	20 748	0	4 601	124,8	*
10	Opalenica	32 109	31 519	*	*	590	1 127	2,3
11	Pruszcz Gd.	23 085	15 024	15 024	0	8 061	*	*
12	Sokołów	*	*	*	*	*	*	*
13	Szczecin	19 902	18 906	19 902	0	996	0	*
14	Werbkowice	46 679	33 821	33 646	175	12 858	366	26

Kontrolowane cukrownie dysponowały potencjałem przerobowym określonym nominalnie średnio na 3 031 ton buraków cukrowych na dobę, przy rozpiętości od 1 400 ton/dobę w Cukrowni Borowiczki do 6 000 ton/dobę w Cukrowni Opalenica. Możliwe do osiągnięcia zdolności przerobowe oceniano na średnio 4 126 ton na dobę (od 2 010 w Cukrowni Pruszcz do 6 700 ton/dobę w Cukrowni Krasnystaw). Średni czas trwania kampanii wyniósł 61 dni i wahał się od 50 dni w Cukrowni Łapy do 76 dni w Cukrowni Krasnystaw i 86 dni w Cukrowni Pruszcz Gd. Cukrownie uzyskały z 1 tony buraków średnio wydatek 143,6 kg cukru, przy czym najmniej uzyskała Cukrownia Krasnystaw – 135,1 kg/tonę, a najwięcej Cukrownia Opalenica – 155,5 kg/tonę. Powyżej średniej produkowały oprócz tej ostatniej cukrownie: Kluczewo, Lublin, Werbkowice i Łapy. Średni koszt wytworzenia 1 kg cukru wyniósł 1,45 zł, przy czym najwyższy był w Cukrowni Łapy, a najniższy w Cukrowni Mała Wieś. Tzw. straty z ubytku surowca wyniosły średnio 1,5 %, przy czym wahały się od 0 w Cukrowni Opalenica do 4,7 % w Cukrowni Borowiczki. Gdyby cukrownie przerabiały buraki w kampanii 86 dniowej i przy pełnym wykorzystaniu możliwej do osiągnięcia zdolności przerobowej, przerobiłyby 4 724,8 tys. ton buraków, tj. 34% krajowej produkcji i o ok. 50% więcej niż przerobiły.

Tabela 17 - Przerób buraków cukrowych

LP	Cukrownie	Przerób buraków cukrowych (w tonach na dobę)	Nominalna zdolność przerobowa	Rzeczywista – możliwa do osiągnięcia zdolność przerobowa	Czas trwania kampanii (w dniach)	Wydatek z tony buraków (kg)	Straty z ubytku surowca (%)	Koszt zł/kg cukru
1	Borowiczki	2 148	1 400	2 200	69	142,0	4,7	*
2	Brześć Kuj.	3 888	3 000	3 888	63	137,1	1,4	*
3	Dobrzelin	3 432	2 400	3 432	53	139,2	1,3	1,22
4	Kluczewo	5 004	2 800	5 500	58	152,0	1,1	1,13
5	Krasnystaw	6 614	4 800	6 700	76	135,1	0,2	1,45
6	Leśmierz	2 984	2 000	3 300	54	141,8	0,8	1,17
7	Lublin	6 148	3 400	6 148	54	150,0	0,2	1,12
8	Łapy	5 257	4 800	5 500	50	147,2	0,1	1,77

LP	Cukrownie	Przerób buraków cukrowych (w tonach na dobę)	Nominalna zdolność przerobowa	Rzeczywista – możliwa do osiągnięcia zdolność przerobowa	Czas trwania kampanii (w dniach)	Wydatek kg cukru z tony buraków	Straty z ubytku surowca (%)	Koszt zł/kg cukru
9	Mała Wieś	2 466	1 700	2 466	64	141,0	3,8	1,11
10	Opalenica	4 694	6 000	4 694	54	155,5	0	1,30
11	Pruszcz Gd.	2 010	1 400	2 010	86	136,3	1,8	1,35
12	Sokołów	3 800	*	*	*	*	*	*
13	Szczecin	2 343	1 700	2 295	57	141,3	2,0	1,42
14	Werbkowice	5 445	4 000	5 500	60	148,0	2,7	*

Pozostałe wskaźniki produkcyjne, istotne dla oceny uciążliwości dla środowiska i zarządzania jakością – to zużycie wody w litrach/kg wytworzonego cukru, wynoszące średnio 3,1 l/kg, przy czym w 5 cukrowniach (Szczecin, Lublin, Krasnystaw, Werbkowice i Pruszcz) powyżej tej wartości, oraz wytwarzanie ścieków – średnio 2,4 l/kg, przy czym w 5 cukrowniach (Lublin, Krasnystaw, Opalenica, Szczecin, Kluczewo) powyżej tej wartości. Tylko dwie cukrownie (Lublin i Borowiczki) zgłaszały, że nie wszystkie obiegi wodne mają zamknięte. Trzy zgłaszały, że nie oczyszczają spalin.

Trzy cukrownie (Lublin, Łapy i Opalenica) zgłosiły wdrożenie w ostatnich latach normy ISO 9001, a wdrożenie HACCP znajdowało się na różnych etapach zaawansowania w 10 cukrowniach, z wyjątkiem Cukrowni: Łapy, Opalenica, Pruszcz i Szczecin.

Tabela 18 - Wskaźniki produkcyjne i zarządzanie jakością

LP	Cukrownie	Zużycie wody w l/kg cukru	Zamknięte obiegi wodne	Wytwarzanie ścieków w l/kg cukru	Oczyszczanie ścieków (m ³)	Oczyszczanie spalin	Wdrożenie ISO 9001	Wdrożenie HACCP
1	Borowiczki	1,34	90%	1,31	26 506	tak	nie	w części
2	Brześć Kuj.	0,13	tak	*	tak	tak	nie	tak 2003
3	Dobrzelin	2,92	tak	1,24	100 881	nie	nie	w trakcie
4	Kluczewo	1,70	tak	2,78	118 852	tak, 388 t	nie	w trakcie
5	Krasnystaw	5,53	tak	4,70	309 578	nie	nie	tak 2003
6	Leśmierz	2,01	tak	0,90	146 385	tak	nie	tak 2003
7	Lublin	5,57	główne	5,03	78 598	odpylanie	1997 r.	tak 2003
8	Łapy	2,28	tak	0,95	nie	nie	2001r.	nie
9	Mała Wieś	0,40	tak	2,17	tak	tak - multicyklon	nie	faza początkowa
10	Opalenica	2,47	tak	4,48	tak	tak	2002 r.	nie
11	Pruszcz Gd.	3,70	tak	*	100%	99%	nie	nie
12	Sokołów	1,72	tak	0,69	*	*	*	w trakcie, od 2002 r.
13	Szczecin	9,72	tak	3,38	tak	tak	nie	nie
14	Werbkowice	3,86	tak	1,70	79 415	90,7-92,7%	nie	w trakcie

NIK dostrzegła, i pozytywnie oceniła, poprawę gospodarki energetycznej i wodnej w Cukrowni Sokołów w ostatnich trzech latach. Poprawa była przede wszystkim efektem nakładów inwestycyjnych poniesionych w trzyleciu 1996-1998. Wyniosły one łącznie w tym okresie 10,2 mln zł, tj. blisko 2-krotnie więcej niż poziom naliczonych odpisów amortyzacyjnych. W okresie objętym kontrolą inwestycje

kontynuowano w mniejszym zakresie: w 2001 r. zakupiono i zamontowano krajalnice do buraków za 1,2 mln zł oraz dokonano technicznego zamknięcia obiegów wód chłodniczych (0,6 mln zł) i wykonano modernizację stacji dyfuzji i stacji oczyszczania soku (0,8 mln zł). Efektem usprawnień było zmniejszenie zużycia węgla na 1 tonę przetworzonych buraków o ponad 20% i ponad 5-krotny spadek zużycia wody pobranej ze studni głębinowych. Po pełnym zamknięciu w 2001 r. obiegów wód chłodniczych, prawie 4-krotnie zmniejszyła się ilość odprowadzanych ścieków produkcyjnych. W Cukrowni utrzymywało się stosunkowo wysokie zużycie kamienia wapiennego - ok. 50-55 kg na 1 tonę przetworzonych buraków, uwarunkowane charakterystyką techniczną pieca wapiennego, wybudowanego w 1994 r.

W ocenie Izby, Cukrownia Sokołów, mimo wprowadzonych usprawnień modernizacyjnych, była nadal technicznie zapóźniona względem cukrowni zmodernizowanych na wzór rozwiązań stosowanych w UE. Dla porównania, w zmodernizowanej w 2002 r., przez nowego właściciela⁷⁸ Cukrowni Gosławice, zużycie kamienia wapiennego na 1 tonę buraków spadło z 34 kg do 27 kg, koksu z 2,9 kg do 2,2 kg, a wody z 200 do 80 litrów⁷⁹. Izba zwróciła uwagę na występującą niestabilność procesu technologicznego przerobu surowca buraczanego na cukier. Ponieważ w ilościowej strukturze strat cukru, 12-20% stanowią straty bezpowrotne (niewykorzystywane w Cukrowni), ograniczenie takich strat w procesie technologicznym prowadzi do poprawy wydajności cukru z buraka. Izba zauważyła i oceniła pozytywnie, że w dwóch ostatnich latach działalności Cukrowni Sokołów, względne straty cukru zostały zmniejszone do poziomu 10-11%. Odpowiadało to zwiększeniu pozyskania cukru ogółem o ok. 1400 ton (o 5,6%) w 2002/2003 r. i o ok. 600 ton (o 2,7%) w 2003/2004 r.

**Działania
restrukturyzacyjne
i przygotowawcze**

W okresie objętym kontrolą (latach 2000-2003), Cukrownie w większości nie posiadały programu restrukturyzacyjnego. Realizację zadań inwestycyjnych wykazały jedynie 2 cukrownie (Opalenica i Brześć Kujawski) na kwotę łącznie 3 692,4 tys. zł, z czego Opalenica inwestycje na kwotę 2 779 tys. zł, zadania modernizacyjne – 6 cukrowni na kwotę łącznie 1 539,7 tys. zł, zakup urządzeń bądź linii technologicznych – 8 cukrowni na kwotę łącznie 5 691,4 tys. zł (najwyższe nakłady - 3 602 tys. zł - dotyczyły Cukrowni Kluczewo). Podjęte przedsięwzięcia były z reguły na niewielką skalę. Wdrażanie wymagań GMP i GPH lub ich podjęcie zgłaszało 11 cukrowni, z wyjątkiem Cukrowni Łapy, Pruszcz i Szczecin.

Tabela 19 - Realizacja programów restrukturyzacyjnych

LP	Cukrownie	Opracowany	Realizowany	Zadania inwestycyjne (tys. zł)	Moderнизacja zakładu (tys. zł)	Zakup nowych urządzeń (tys. zł)	Zakup linii technologicznych (tys. zł)	Wdrażanie wymagań GMP	Wdrażanie wymagań GPH
1	Borowiczki	nie	nie		*	*	*	w części	w części
2	Brześć Kuj.	nie	nie	913,4	*	*	*	tak 2003	tak 2003
3	Dobrzelin	sty-03	tak		*	*	0	w trakcie	w trakcie
4	Kluczewo	lip-98	tak		230	146	3 602	tak	tak

⁷⁸ Pfeifer &Langen.

⁷⁹ Źródło: Nowe Cukrownictwo nr 3/2003, str. 8.

LP	Cukrownie	Opracowania	Realizowane	Zadania inwestycyjne (tys. zł)	Moderalizacja zakładu (tys. zł)	Zakup nowych urządzeń (tys. zł)	Zakup linii technologicznych (tys. zł)	Wdrażanie wymagań GMP	Wdrażanie wymagań GPH
		luty-03							
5	Krasnystaw	list-02	tak		0	151,5	0	tak	tak
6	Leśmierz	nie	nie		20,55	17,55	0	tak	tak
7	Lublin	lip-02	tak	x	329,8	83,1	0	tak	tak
8	Łapy	nie	nie		tak	tak	nie	nie	nie
9	Mała Wieś	nie	nie		*	800,6	*	tak	tak
10	Opalenica	tak 1999	tak	2 779	*	*	*	tak 2002	tak 2002
11	Pruszcz Gd.	sty-02	tak		33,7	*	0	nie	nie
12	Sokołów	*	*	*	*	*	*	tak	*
13	Szczecin	nie	nie		0	33,1	0	nie	nie
14	Werbkowice	wrz-02	tak		925,6	857,5		tak	tak

Realizowane były ograniczone zadania restrukturyzacyjne, zmierzające do obniżenia kosztów i usprawnienia działalności gospodarczej. Działania te były ograniczone pod względem zakresu i skali, co było uwarunkowane funkcjonowaniem cukrowni na regulowanym przez państwo rynku cukru - produkcji w oparciu o ustalone limity wielkości produkcji na kraj i eksport, ustalone ceny zakupu surowca oraz ustalone ceny minimalne sprzedaży cukru. W okresie tym, przydzielony Cukrowniom łączny limit wielkości produkcji cukru, określony kwotami A i B, wynosił 375 442 tony, tj. 22,5% limitu krajowego.

Zakres działań restrukturyzacyjnych Cukrowni, w istniejących uwarunkowaniach, które nie sprzyjały – w ocenie NIK - wdrażaniu szeroko rozumianych programów restrukturyzacyjnych, ograniczał się do podejmowania doraźnych przedsięwzięć oszczędnościowych w procesie bieżącego kierowania i zarządzania Cukrowniami. Na tym tle, NIK pozytywnie ocenia przyjęte kierunki działań oszczędnościowych Cukrowni, zaprezentowane w opracowanym z inicjatywy Krajowej Spółki Cukrowej SA i realizowanym planie oszczędnościowym na rok 2003. Działania oszczędnościowe zmierzające do poprawy efektywności gospodarowania, objęły między innymi ograniczenie kosztów produkcji, kosztów skupu surowca, zmniejszenie zatrudnienia i kosztów wynagrodzeń. Zakres ten był, zdaniem NIK, optymalny w warunkach istniejących ograniczeń rynku cukru w Polsce.

Do istotnych zadań restrukturyzacyjnych należało objęcie Cukrowni zintegrowanym systemem informatycznym EGERIA. Przygotowania organizacyjne Cukrowni do wdrożenia tego systemu trwały od początku 2003 r.

**Cukrownia
Brześć**

Cukrownia Brześć w badanym okresie nie opracowała programu restrukturyzacyjnego, jednak podejmowała działania zmierzające do uporządkowania stanu prawnego majątku, do zmniejszenia kosztów prowadzonej działalności, w tym wyprzedaży zbędnych nieruchomości oraz określiła obciążenia majątku przed włączeniem do KSC.

W ramach działań zmierzających do zmniejszenia kosztów działalności Cukrowni Brześć, m.in. wyeliminowano w okresie remontowym pracę w systemie ponadnormatywnym, a w okresie kampanii dla pracowników sezonowych utrzymano pracę w systemie czterozmianowym, dostosowano pakownię cukru do pakowania cukru w worki 25 kg (zamiast 50 kg), rozpoczęto odbiór buraków

bezpośrednio od rolników oraz prowadzono likwidację terenowych punktów skupu buraków.

**Cukrownia
Dobrzelin**

Cukrownia Dobrzelin m.in. w 2002 roku wprowadziła nową organizację produkcji, której celem było uproszczenie struktur organizacyjnych i sprawniejsze zarządzanie zasobami ludzkimi. Zmiany polegały na likwidacji wszystkich terenowych punktów skupu buraków cukrowych, skomputeryzowaniu przyjęcia i ważenia buraków na placu fabrycznym, a także ważenia i wydawania wysłodków. Zmniejszono zatrudnienie pracowników stałych z 258 osób (30 września 2000 r.) do 213 osób odpowiednio w 2003 r.

Zwiększono zakres pomocy udzielanej plantatorom buraków cukrowych (pomoc w uprawie ziemi za pomocą sprzętu Cukrowni, wprowadzenie doczyszczania buraków bezpośrednio na polu, pomoc w zakupie nasion, środków ochrony roślin itp.). W wyniku poszukiwania dodatkowych źródeł przychodów, uruchomiono sprzedaż paliw dla podmiotów zewnętrznych.

**Cukrownia
Krasnystaw**

W latach 2000-2003 poniesiono w Cukrowni Krasnystaw nakłady inwestycyjne w łącznej wysokości 7 881,4 tys. zł, z czego 4 527,10 tys. zł na modernizację Cukrowni. Zakupiono nowe urządzenia technologiczne za kwotę 2 144,40 tys. zł.

W listopadzie 2002 r. przyjęte zostały do realizacji programy restrukturyzacyjny i oszczędnościowy Cukrowni. Uzyskane w ich wyniku efekty polegały m.in. na: zredukowaniu zatrudnienia o 61 osób, tj. o 11% pracowników stałych, (z tego 60 odeszło na świadczenia emerytalne lub przedemerytalne), zlikwidowaniu pięciu (17,9%) terenowych punktów odbioru buraków, w wyniku czego uzyskano przychody w wysokości 387,1 tys. zł i przewiduje się oszczędności kosztów w przyszłości, sprzedaży zbędnych ruchomych środków trwałych za kwotę ogółem 337,5 tys. zł oraz stołówki zakładowej za kwotę 90 tys. zł, uzyskaniu oszczędności w kwocie 437,8 tys. zł w zużyciu paliw i energii elektrycznej, w wyniku m.in. przesunięcia pracy urządzeń energochłonnych na czas obowiązywania najtańszej taryfy, zmniejszeniu kosztów opłat telekomunikacyjnych o 81,3 tys. zł, w wyniku wprowadzenia indywidualnych limitów na rachunki telefoniczne, zmniejszeniu wydatków reprezentacyjnych i na reklamę o 81,3 tys. zł.

**Cukrownia
Lublin**

W latach 2000/2001-2002/2003 poniesiono w Cukrowni Lublin nakłady inwestycyjne w łącznej wysokości 6 510,9 tys. zł, w tym 4 947,6 tys. zł (76%) na modernizację Cukrowni i 1 563,3 tys. zł (24%) na zakupy nowych urządzeń.

W wyniku realizacji przyjętego w lipcu 2002 r. programu restrukturyzacyjnego uzyskano efekty ekonomiczne na kwotę 6 071 tys. zł, tj. 82% zakładanych (7 400 tys. zł), w tym m.in. o ok. 3 500 tys. zł obniżono koszty osobowe w wyniku zredukowania zatrudnienia o 54 osoby, tj. o 11,8% oraz zmian w systemie wynagrodzeń (głównie eliminacji nagród kampanijnych i zmian systemu premiowania w okresach remontowych), o 2 111 tys. zł z tytułu sprzedaży 3 terenowych punktów odbioru buraków (1 837 tys. zł) i zbędnego wyposażenia (274 tys. zł).

**Cukrownia
Mała Wieś**

Cukrownia Mała Wieś wykorzystwała dobrą płynność finansową do sfinansowania z własnych środków przedsięwzięć inwestycyjnych i organizacyjno-technicznych służących podniesieniu wydajności i efektywności procesu technologicznego.

Mimo braku sformułowanego w formie pisemnej programu restrukturyzacyjnego, Izba odnotowała prowadzenie przez Cukrownię działań zmierzających do obniżenia kosztów produkcji i usprawnienia procesu technologicznego: wprowadzenie informatyzacji procesu zarządzania, w ramach inwestycji wprowadzenie automatyzacji sterowania procesu wyparnego (w roku 2002 - koszt inwestycji *Wyparka* 999,5 tys. zł, w roku 2003 - koszt inwestycji: *Warniki – produktownia* 983,7 tys. zł i *Schladzarka cukru* – 636,5 tys. zł).

**Cukrownia
Sokołów**

Cukrownia Sokołów zmniejszyła liczbę terenowych punktów odbioru buraków od plantatorów z 22 punktów w 1999 r. do 14 w 2002 r. i 11 w 2003 r.

Wiosną 2003 r. zaniechano w Cukrowni produkcji suszonych wysłodków. W ocenie NIK, zamknięcia tej nierentownej produkcji dokonano co najmniej o kilka lat za późno. Potrzeba zaprzestania suszenia wysłodków na skalę produkcyjną wyraźnie wynikała z rachunku kalkulacyjnego kosztów, wskazującego na wysoką nieopłacalność takiej produkcji. W roku 2000/2001, koszty własne wyprodukowanych 567 ton suchych wysłodków były wyższe o 55 tys. zł od rozliczonej wartości ich sprzedaży. W kolejnym roku 2001/2002, Cukrownia zwiększyła sprzedaż wysuszonych wysłodków do 848 ton (o 50%), zwiększając zarazem niepokrytą stratę na tej sprzedaży do 106 tys. zł, tj. o 92%.

Ograniczono koszty pracy, przez ograniczanie zatrudnienia i racjonalizację płac. Ze stanu 248 osób w dniu 1 stycznia 2001 r. zatrudnienie zmniejszono do 224 osób odpowiednio w 2003 r.

Działania zarządu Cukrowni Sokołów w zakresie redukcji zatrudnienia były niewystarczające w stosunku do potrzeb oraz w świetle ówczesnie aktualnego zalecenia L-M S.C. SA, z maja 2002 r., wyznaczającego dla holdingu docelowy poziom uzasadnionego zatrudnienia w cukrowniach w zależności od limitu produkcji cukru - roczna wydajność pracy 160 ton cukru na jednego stałego pracownika. Odpowiadało to uzasadnionemu zatrudnieniu w Cukrowni Sokołów na poziomie 148-150 pracowników stałych. Zważywszy, że Cukrownia zatrudniała w poszczególnych latach z okresu 2001-2003 odpowiednio 248, 238 i 224 pracowników stałych, ponadnormatywne, zawyżone zatrudnienie wynosiło odpowiednio w tych latach: 98, 89 i 76 stałych pracowników.

Podjęmowane przez zarząd Cukrowni w ostatnich dwóch latach niektóre działania, prowadzące do oszczędności funduszu płac o 4-10% w skali roku, a polegające na obowiązkowym, krótkookresowym bezpłatnym urlopowaniu załogi (14 dni w 2002 r.), czy też wdrożeniu 4-miesięcznego okresu przestoju (w okresie styczeń – kwiecień 2003 r.) za 70% odpłatnością, nie prowadziły do trwałej restrukturyzacji zatrudnienia w Cukrowni.

**Cukrownia
Werbkowice**

Cukrownia Werbkowice w okresie objętym kontrolą wydatkowała na inwestycje i na modernizację łącznie 9 147 tys. zł. We wrześniu 2002 r. podjęto realizację *Programu restrukturyzacyjno-naprawczego*, uszczegółowionego w maju 2003 r. *Program* przewidywał działania zmierzające do pełniejszego wykorzystania mocy produkcyjnych, zmian w obrębie marketingu i sprzedaży, restrukturyzacji kosztów, m.in. poprzez redukcję zatrudnienia, minimalizację kosztów zaopatrzenia w surowiec i wzrost jakości produkowanego cukru.

W ramach realizacji *Programu*, do września 2003 r. dokonano m.in. redukcji zatrudnienia o 53 osoby, tj. 66 % wielkości planowanej, likwidacji 4 terenowych punktów odbioru surowca - przez co obniżono koszty skupu buraka cukrowego, ograniczenia kosztów wypłat ekwiwalentów dla pracowników za pranie i reperację odzieży roboczej, opracowania nowej taryfy opłat za energię ciepłą, uwzględniającej rzeczywiste koszty jej produkcji, obniżenia kosztów wywózki błota czarnego i ogrzewania obiektów fabrycznych, naprawy we własnym zakresie urządzeń produkcyjnych (klarownicy, pomp *cukrzycy III*, urządzeń do oczyszczania mleka wapiennego). Łącznie oszczędności wyniosły 1 039 tys. zł, tj. 44 % kwoty zakładanej (2 380,6 tys. zł).

Ze względu na brak środków finansowych nie zrealizowano jednak przewidzianych *Programem* przedsięwzięć inwestycyjnych, dotyczących: zakupu wagopakowaczki i schładzarki do cukru rafinowanego, wykonania instalacji suchego rozładunku buraków, modernizacji stacji warników pierwszego i drugiego stopnia oraz oczyszczania i mycia buraków.

Nieruchomości

W kontrolowanym okresie cukrownie podejmowały działania zmierzające do uporządkowania stanu prawnego majątku. Działania te prowadziły do zmniejszenia kosztów działalności poprzez wyprzedaż zbędnych nieruchomości. Przed planowanym włączeniem do KSC, Cukrownie opracowywały raporty z badania stanu prawnego majątku, określające m.in. obciążenia majątku. Zinventaryzowany stan w tym zakresie przedstawiony jest w załączniku na str. 188. Cukrownie posiadały łącznie 2 191,299 ha gruntów, z czego na własność 135,5145 ha, a 1 977,807 ha w użytkowaniu wieczystym i 77,977 ha bez tytułu prawnego. Nieruchomości były obciążone hipotecznie na sumę 491 254 tys. zł.

Cukrownia Brześć

Cukrownia Brześć w badanym okresie uporządkowała stan prawny większości nieruchomości. Sprzedano hotel robotniczy i kontynuowano sprzedaż lokali mieszkalnych. Według stanu na dzień 30 września 2003 r. Cukrownia dysponowała prawem wieczystego użytkowania 22 nieruchomości o pow. 718,858 m², spośród 25 będących w jej posiadaniu o powierzchni 736,358 m². Dwie jej nieruchomości obciążone były na ten dzień hipoteką w kwocie 12 160,0 tys. zł, z tego hipoteka w kwocie 7 160,0 tys. zł na nieruchomości o pow. 10,710 m² nie została wykreślona z księgi wieczystej, pomimo spłacenia kredytu.

Cukrownia Dobrzelin

Cukrownia Dobrzelin ponosiła koszty utrzymania nieruchomości nie wykorzystywanych gospodarczo. Koszty ponoszone były między innymi na utrzymywanie 2 parków miejskich, cmentarza wojennego, kapliczki kultu religijnego, przystanku PKS oraz tzw. *Kina i stołówki*. Ponoszono także w 2003 r. stosunkowo wysokie zbędne koszty związane z utrzymywaniem, wyłączonych z wykorzystania organizacyjnego, nieruchomości b. terenowych punktów skupu (w latach 1999-2003 na sumę 139,1 tys. zł, z tego 53,9 tys. zł w roku 2003 r.). Za nieuzasadnione gospodarczo ponoszenie tych kosztów odpowiedzialność ponosiły kolejne zarządy Cukrowni Dobrzelin SA. Izba oceniła, że podejmowane działania zarządu, zmierzające do rozwiązania problemu nieruchomości zbędnych, hamowała bezczynność Rady Nadzorczej Cukrowni.

W dniu 7 czerwca 2003 r. Rada Nadzorcza pozytywnie zaakceptowała wniosek zarządu o zbycie nieruchomości zbędnych, nie sporządzając jednak w tej sprawie

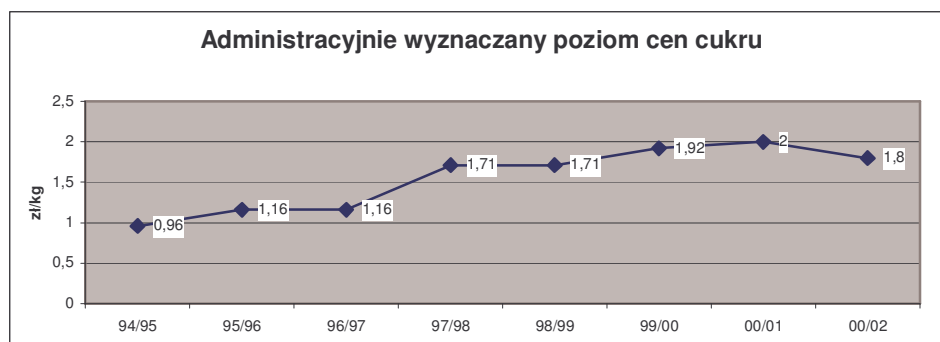
pisemnej uchwały, wymaganej § 19 pkt 2 lit. g¹ statutu Cukrowni. Zarząd Cukrowni zawarł w lipcu i sierpniu 2003 roku – bez dochowania formy aktu notarialnego i powołując się na zgodę Rady Nadzorczej, dwie umowy dotyczące sprzedaży nieruchomości zbędnych (w Młogoszynie o powierzchni 1,32 ha i Mariance o powierzchni 0,91 ha), warunkując w umowach zawarcie notarialnych aktów sprzedaży, uzyskaniem pisemnej uchwały RN. W wykonaniu umów Cukrownia pobrała pełne wynegocjowane kwoty (25 tys. zł za nieruchomości w Młogoszynie i 33 tys. zł za nieruchomości w Mariance), a nieruchomości zostały wydane. Nie sporządzono (przewidzianych w umowach warunkowych) protokołów zdawczo-odbiorczych. Kontrola NIK wykazała w dniu 4 grudnia 2003 r., że nieformalni nabywcy użytkują nieruchomości według swoich potrzeb. Dyrektor Oddziału, zgodnie z pełnomocnictwem z dnia 8 października 2003 r. nie był upoważniony do zbywania nieruchomości. Z ustaleń kontroli wynika, że uchwały Rady Nadzorczej dotyczące zgody na zbycie nieruchomości w Młogoszynie i Mariance zostały w postaci dokumentu sporządzone i podpisane dopiero w drugiej połowie listopada 2003 r., blisko 2 miesiące po wygaśnięciu kadencji Rady Nadzorczej Cukrowni Dobrzelin SA, w związku z inkorporacją Cukrowni do KSC SA. Roczne koszty utrzymania nieruchomości w Młogoszynie wynosiły 8,1 tys. zł, a w Mariance – 6,9 tys. zł.

Kontrola NIK ujawniła ponadto, że jeden z obiektów zbędnych Cukrowni Dobrzelin został doprowadzony do stanu dewastacji. Dotyczy to obiektu z 1906 roku, tzw. *Kina i stołówki*, objętego nadzorem konserwatora zabytków. Na sprzedaż powyższego budynku nie zgadzała się Rada Nadzorcza byłej spółki. Na podstawie art. 5 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami⁸⁰ właściciel zabytku ma obowiązek zabezpieczenia i utrzymania zabytku oraz jego otoczenia w jak najlepszym stanie oraz korzystania z zabytku w sposób zapewniający trwałe zachowanie jego wartości.

Przestrzeganie cen minimalnych i interwencyjnych

Regulowanie rynku cukru, obok limitowania produkcji, charakteryzowało administracyjne ograniczanie swobody ustalania i stosowania cen. Dyscyplinowaniu transakcji zbytu cukru miała służyć, obowiązująca producentów cukru, cena minimalna sprzedaży cukru na rynek krajowy. Poziom cen minimalnych cukru w początkowym okresie regulacji podążał za wskaźnikiem wzrostu cen towarów i usług konsumpcyjnych (0,96 zł/kg w 1994/1995 r., 1,16 zł/kg w 1995/1996 r., 1,71 zł/kg w 1998/1999 i 1999/2000 r.), a w okresie objętym kontrolą wynosił: 1,92 zł/kg w 2000/2001 r. i 2,00 zł/kg w 2001/2002 r. Z dniem 1 lipca 2002 r. wprowadzono cenę interwencyjną cukru na okres 2002/2003, w wysokości 1,80 zł/kg, przypisując jej z dniem 28 sierpnia 2002 r. atrybut ceny minimalnej i zarazem rozszerzając zakres jej podmiotowego obowiązywania - nie tylko na producentów cukru, ale i na „innych przedsiębiorców” sprzedających cukier, a następnie - dyspozycją art. 1 pkt 4 ustawy z dnia 21 maja 2003 r. o zmianie ustawy o regulacji rynku cukru - z dniem 20 czerwca 2003 r. uchylono.

⁸⁰ Dz. U. Nr 162, poz. 1568.

W warunkach roku 2001/2002 rynek cukru uległ rozregulowaniu. Administracyjnie wprowadzony poziom cen minimalnych, obowiązujący producenta, nie obowiązywał handlowców. Poziom ten był za wysoki w stosunku do wynikającego z praw podaży i popytu i stworzył podłoże tzw. wtórnego obrotu cukrem.

Cukrownie w zasadzie formalnie wywiązywały się z przepisów *ustawy o regulacji rynku cukru i przekształceniach własnościowych*, dotyczących obowiązku sprzedaży przez producenta cukru na rynek krajowy po cenach wyższych od minimalnych określonych przez Radę Ministrów. Z ustaleń kontroli wynika, że cukrownie podejmowały jednakże różnorodne działania w celu obejścia ograniczeń cen obowiązujących producenta cukru:

- sprzedając i kupując cukier w łańcuszku transakcji pomiędzy cukrowniami albo pomiędzy cukrowniami a Spółką Cukrową, w wyniku czego cukier-produkt uzyskiwał atrybut cukru-towaru,
- stosując fakturowania po cenach minimalnych i faktury korygujące *in minus*,
- obciążając transakcje nierzetelnymi kosztami usług obcych, itp.

**Cukrownia
Brześć**

Kontrola faktur wystawionych w roku obrachunkowym 2002/2003 wykazała (zbadano 239, tj. 20 % faktur), że w okresie od października do grudnia 2002 i od maja do 19 czerwca 2003 r., sprzedawano cukier po cenie netto od 1,83 zł do 1,92 zł, tj. po cenie wyższej od ceny interwencyjnej wynoszącej 1,80 zł, zgodnie z *rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 12 listopada 2001 r. w sprawie ustalenia ceny interwencyjnej cukru białego i ceny podstawowej buraków cukrowych*⁸¹.

**Cukrownia
Borowiczki**

Stwierdzono, że w okresie rozliczeniowym 2001/2002 Cukrownia Borowiczki dla wprowadzenia cukru na rynek, m.in.:

- sprzedała 7 647 ton cukru – produktu (45,9 % limitu A i B) do 4 innych cukrowni (producentów cukru), a następnie odkupiła ten cukier jako towar. Do ceny netto 1 kg cukru naliczano 7 % podatek VAT i 1,5 % opłatę przeznaczoną na dopłaty do eksportu cukru, określoną w przepisach § 1 *rozporządzenia Rady Ministrów z 12 grudnia 2000 r. w sprawie wysokości opłat przeznaczonych na dopłaty do eksportu cukru oraz zasad stosowania dopłat do cukru wyeksportowanego w ramach kwoty B w 2001 r.*⁸²

⁸¹ Dz. U. Nr 133, poz. 1482.

⁸² Dz. U. Nr 117, poz. 1229.

- sprzedała 8 312,1 ton cukru – towaru o wartości netto 14 150,6 tys. zł, przy średniej cenie netto 1,70 zł/kg – tj. niższej od ceny minimalnej.

**Cukrownia
Krasnystaw**

W roku obrachunkowym 2001/2002 Cukrownia Krasnystaw wyprodukowała i wprowadziła na rynek krajowy 48,3 tys. ton cukru, w tym 8,9 tys. ton (18,4%) po cenach niższych od ceny minimalnej, wynoszącej – zgodnie z § 1 *rozporządzenia Rady Ministrów z 17 lipca 2001 r. w sprawie ustalenia dla producentów cukru minimalnej ceny zbytu cukru na rynku krajowym*⁸³ - 2 zł/kg. Sprzedaży 8,9 tys. ton cukru dokonano w okresie od maja do września 2002 r. na rzecz 13 odbiorców za kwotę 13 747,5 tys. zł. Ceny sprzedaży wynosiły od 1,40 do 1,85 zł/kg i były o 0,15 zł do 0,60 zł/kg niższe od ceny minimalnej. Sprzedaż cukru po ww. cenach spowodowała zmniejszenie przychodów Cukrowni Krasnystaw o kwotę 4 122,2 tys. zł.

Sprzedaż fakturowano po cenie minimalnej, a następnie wartość transakcji obniżono 269 fakturami korygującymi. Zwraca uwagę, że 260 faktur korygujących (96,7%) wystawiono albo w tym samym dniu, co faktura podstawowa, albo co najwyżej 1-2 dni później. Sprzedaż cukru po cenie niższej od ceny minimalnej – stosownie do art. 10 ust. 3 w związku z art. 4 ust. 6 *ustawy z dnia 26 sierpnia 1994 r. o regulacji rynku cukru i przekształceniach własnościowych w przemyśle cukrowniczym* - obwarowana była obowiązkiem wniesienia na rzecz Skarbu Państwa opłaty sankcyjnej w wysokości 100% wartości sprzedanego cukru liczonego po cenie minimalnej. Cukrownia Krasnystaw nie uregulowała tej opłaty. Kwota opłaty sankcyjnej, wyliczona stosownie do art. 10 ust. 3 ww. ustawy, wynosiła 17 870 tys. zł. Zgodnie z art. 4 ust. 6 ustawy, opłatę należało wnieść w terminie 14 dni od dnia wprowadzenia cukru do obrotu. Odsetki za nieterminową wpłatę - naliczone przez NIK na dzień 31 grudnia 2003 r. – wyniosły 4 237,4 tys. zł.

**Cukrownia
Łapy**

Analiza wyników Cukrowni Łapy w latach 2001-2003 ujawniła dynamiczny wzrost kosztów usług obcych w roku 2001/2002. Koszty dotyczyły składowania cukru w magazynach obcych, pośrednictwa sprzedaży, wprowadzenia produktu do sieci handlowych. W ocenie NIK, zlecenie usług składowania oraz płaconie prowizji od sprzedaży były działaniami maskującymi omijanie postanowień *rozporządzenia Rady Ministrów*⁸⁴ określających obowiązującą producentów, minimalną cenę zbytu cukru oraz *ustawy o regulacji rynku cukru* i nakładającej obowiązek stosowania cen nie niższych niż cena interwencyjna.

W roku obrotowym 2001/2002, Cukrownia Łapy zleciła ośmiu kontrahentom usługę składowania łącznie 15 328,1 ton cukru. Koszty z tego tytułu wyniosły 5 026,9 tys. zł w skali roku. Składowany w magazynach obcych cukier został następnie sprzedany w całości przechowującym go przedsiębiorstwom. Stawki za składowanie łącznie ze stawką za rozładunek i załadunek, dochodziły nawet do 410 zł za tonę cukru⁸⁵. Poniesione w tym samym roku obrotowym przez Cukrownię koszty pośrednictwa w sprzedaży oraz prowizji płaconych w związku z wprowadzeniem produktu do sieci

⁸³ Dz.U. Nr 81, poz. 878.

⁸⁴ *Rozporządzenie RM z dnia 17 lipca 2001 r. w sprawie ustalenia dla producentów cukru minimalnej ceny zbytu cukru na rynku krajowym* (Dz. U. Nr 81, poz. 878).

⁸⁵ Dla porównania cena minimalna, obowiązująca producenta, wynosiła do 30 września 2002 r. 2000 zł/tonę; później obowiązywała tzw. cena interwencyjna 1800 zł/tonę.

handlowej (w tym także sieci przedsiębiorców świadczących usługi składowania cukru) wyniosły 4 378,9 tys. zł. W ocenie Izby, czynnikiem generowania kosztów w Cukrowni nie był bynajmniej obiektywny brak możliwości składowania cukru w magazynach Cukrowni: koszty z tytułu składowania cukru w magazynach wynajętych nie występowały w poprzednim okresie, a koszty prowizji i pośrednictwa w sprzedaży były ponad 7-krotnie niższe (wynosiły 570 tys. zł). Opłaty za składowanie i prowizje z tytułu pośrednictwa, stosowane przez Cukrownię, zdaniem NIK, były bez wątpienia formą omięcia obowiązujących producenta cen minimalnych cukru i wprowadzenia wyprodukowanego cukru na rynek krajowy (sprzedawcę ceny minimalne nie obowiązywały), na którym występowały ceny niższe od obowiązujących producenta cen minimalnych.

W roku obrotowym 2002/2003, zleceniami usługi składowania w magazynach obcych objęte było w Cukrowni Łapy 12 336,6 ton cukru. Koszty z tego tytułu wyniosły 1 133,5 tys. zł i były niższe o 77,5% od poniesionych w roku poprzednim. Niezależnie od powyższego, w Cukrowni Łapy w roku 2002/2003 zmniejszyły się koszty z tytułu opłat za pośrednictwo i prowizji od sprzedaży o 73,9%. Jednostkowy koszt własny produkcji i sprzedaży cukru zmniejszył się w roku 2002/2003 do 1 767 zł za tonę (z 2 215 zł za tonę z okresu 2001/2002), tj. o 20,2%. Doprowadziło to do względnej poprawy sytuacji finansowej Cukrowni, wystąpienia zysku na działalności operacyjnej i zmniejszenie wielkości straty netto.

Cukrownia Sokołów

W roku 2001/2002 Cukrownia Sokołów częściowo zmieniła profil działalności, w szerokiej skali wdrażając wtórny obrót cukrem. W roku 2001/2002 r. w Cukrowni blisko 3-krotnie w porównaniu z rokiem poprzednim - do wartości 17,4 mln zł - wzrosła wartość zakupionych i odsprzedanych towarów handlowych. Przyrost w wysokości 10,2 mln zł dotyczył transakcji wtórnego obrotu cukrem. Cukrownia cukier ten sprzedała uprzednio swoim głównym kontrahentom - jako produkt - przestrzegając przy tym wymaganego poziomu cen minimalnych (2 zł/kg). Następnie po tych samych cenach transakcyjnych, ale na warunkach odroczonej płatności, cukier ten od nich odkupiła, by powtórnie go sprzedać - jako towar handlowy - niepodlegający ograniczeniom stosowania ceny minimalnej, po cenach obniżonych o 20-30%, na warunkach bieżącej płatności.

Od głównego partnera handlowego, tj. firmy CUKROHURT w Siedlcach, Cukrownia odkupiła, z odroczonym terminem płatności, 4 931 ton cukru, tj. 31,2% łącznej ilości cukru sprzedanego po cenie sprzedaży 2,0 zł/kg. Do czasu wtórnej odsprzedaży cukier ten pozostawał w magazynach CUKROHURT-u. Z tego tytułu Cukrownia ponosiła dodatkowe opłaty magazynowe w wysokości 8,0 zł za tono-miesiąc, zwiększając tym samym z każdym miesiącem swoje koszty.

Na analogicznych warunkach Cukrownia odkupiła stosunkowo niewielkie ilości cukru od pozostałych dwóch partnerów „wtórnego obrotu cukrem”, tj. od firmy BOWET z Drwalewa, w ilości 133 tys. ton i RELAX z Łukowa – 63 tony. W ostatniej fazie obrotu, Cukrownia cukier ten, już jako towar handlowy, wtórnie odsprzedała 43 nowym kontrahentom. Największe jego ilości (łącznie 65%) Cukrownia odsprzedała po cenach niższych od obowiązującej producenta, a nie obowiązującej pośrednika ceny minimalnej, pięciu firmom: po cenach od 1,39 zł/kg do 1,60 zł/kg,

tj. od 20% do 30,5 % niższych od ceny minimalnej. W sumie za całą partię (5 128 ton) odsprzedanego cukru w 2001/2002 r. Cukrownia uzyskała 7 833 tys. zł, ponosząc, poprzez wtórny obrót cukrem, stratę w wysokości 2 330 tys. zł. Strata ta stanowiła 57% całkowitej rocznej straty finansowej Cukrowni.

Cukrownia Sokołów wtórny obrót cukrem i narosłe z tego tytułu straty uzasadniała potrzebą „utrzymania współpracy” w celu „nie stracenia kontrahentów”. Zdaniem Izby, działania takie wpływały deregulująco na krajowy rynek cukru i, mimo że - formalistycznie rzecz biorąc - były legalne, podejmowane były w celu omięcia rygorów obowiązującej do końca 2001/2002 r. ceny minimalnej. Izba zwróciła uwagę, że zarząd Cukrowni, ratując tymi działaniami bieżącą płynność finansową, zarazem doprowadził do pogłębienia ponad 2-krotnie deficytowości Cukrowni, której rentowność spadła do poziomu (-)7%.

**Cukrownia
Werbkowice**

Izba krytycznie oceniła stosowanie przez Cukrownię Werbkowice cen zbytu cukru na rynek krajowy w okresie 1 października 2002 r. do 19 czerwca 2003 r. W tym okresie obowiązywała cena interwencyjna, określona *rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 12 listopada 2001 r. w sprawie ustalenia ceny interwencyjnej cukru białego i ceny podstawowej buraków cukrowych* w kwocie 1 800 zł/tonę.

W okresie tym Cukrownia sprzedała 18 860 ton cukru (604 partii), z czego 11 partii (1,2%) o masie 379,527 ton (2,0%) po cenach niższych od interwencyjnej - niezgodnie z art. 15 ust. 2 a *ustawy o regulacji rynku cukru*. Dwóm firmom PPH POLBRIX Sp. z o.o. w Lublinie (300 ton) i Przetwórni Owoców i Warzyw PROSPONA Sp. z o.o. w Nowym Sączu (79,527 ton) zafakturowano cukier po cenach 1 860 i 1 810 zł/tonę, a następnie 11 fakturami korygującymi obniżono ceny sprzedaży do 1 480 i 1 500 zł/tonę. Cukrownia, wbrew przepisom art. 15 ust. 2b *ustawy*, nie wniosła opłaty sankcyjnej z tytułu wprowadzenia ww. partii cukru na rynek krajowy po cenach niższych od ceny interwencyjnej (683,1 tys. zł). Odsetki za nieterminową wpłatę - obliczone przez NIK na dzień 31 grudnia 2003 r. - wyniosły 106,2 tys. zł.

Sprzedaż cukru poniżej ceny interwencyjnej, jak i nieuregulowanie opłaty sankcyjnej, usprawiedliwiano uznaniem reklamacji odbiorców odnośnie jakości nabytego cukru. W postępowaniu reklamacyjnym uznano, że sprzedany cukier nie spełniał wymogów jakościowych dla cukru kategorii III i dlatego obniżono jego cenę fakturami korygującymi. Zgodę na obniżenie cen sprzedaży cukru ww. firmom wyrazili: prezes i członek zarządu Cukrowni - Dyrektor Handlowy. W 10 fakturach korygujących ceny sprzedaży cukru dla spółki POLBRIX poświadczono, że przedmiotem sprzedaży był cukier kategorii III, podczas gdy w wyniku ww. postępowania reklamacyjnego ww. partia cukru uznana została za cukier nienormowany. Odbiorcą był zakład winiarski (przetwórczy) - w związku z czym powyższe postępowanie Izba oceniła jako nierzetelne.

**Problem wysokich
kosztów
wytworzenia cukru**

Z ustaleń kontroli wynika, że problemem niektórych cukrowni był fakt, że obowiązujący poziom cen minimalnych cukru i ceny interwencyjnej był ustalony na poziomie niższym od ich kosztu wytworzenia cukru. Utrzymująca się nadwyżka cukru na rynku krajowym spowodowała przy tym ograniczenie możliwości jego sprzedaży po cenach wyższych od kosztów wytworzenia

i zarazem równych lub wyższych od ceny regulowanej administracyjnie. Złą sytuację ekonomiczno-finansową cukrowni pogarszała tendencja obniżania się od II kwartału 2001 r. cen zbytu cukru na rynku krajowym oraz nieopłacalny eksport cukru. W tym stanie rzeczy, kredytujące Cukrownie w latach poprzednich banki odmawiały udzielania kredytu na kampanię cukrowniczą.

**Cukrownia
Lublin**

W badanym okresie w Cukrowni Lublin przestrzegano przepisów art. 10 ust. 3 ustawy z dnia 26 sierpnia 1994 r. o regulacji rynku cukru i przekształceniach własnościowych w przemyśle cukrowniczym oraz art. 15 ust. 2a ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o regulacji rynku cukru dotyczących odpowiednio: cen minimalnych i interwencyjnych zbytu cukru na rynku krajowym. Cukrownia sprzedawała cukier po cenach: od 1 920 do 2 590 zł/tonę w roku 2000/2001, od 2 000 do 2 300 zł/tonę w roku 2001/2002 i od 1 600 do 2 020 zł/tonę w roku 2002/2003 (cenę 1 600 zł/tonę stosowano po uchyleniu art. 15 ust. 2a ustawy o regulacji rynku cukru, tj. po 20 czerwca 2003 r.). Tymczasem całkowity koszt własny (CKW) wytworzenia cukru w tych latach wynosił odpowiednio: 1 561,25 zł/tonę, 2 282,77 zł/tonę i 1 671,70 zł/tonę. W szczególności stwierdzono, że ze sprzedanej na rynku krajowym w roku rozliczeniowym 2001/2002 masy 32 683,9 ton cukru, 48% sprzedano po cenach niższych od CKW. W kolejnym roku 2002/2003 sprzedano w ten sposób 15,3%.

Działanie takie, chociaż podyktowane koniecznością zbywania cukru w sytuacji jego nadwyżki na rynku krajowym, przyczyniało się do powiększania tej nadwyżki i dalszego spadku cen cukru.

**Utworzenie
i działanie Komisji
Mieszanej**

Ważnym elementem docelowej restrukturyzacji sektora cukrowniczego było przyznanie poszczególnym plantatorom praw do uprawy i dostawy buraków cukrowych w trybie § 1 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 15 marca 2002 r. w sprawie szczegółowych zasad współpracy między producentami cukru i plantatorami buraków cukrowych⁸⁶. Wymagało to utworzenia i sprawnego działania Komisji Mieszanej przy poszczególnych cukrowniach oraz terminowego przyznania przez Komisję (do 2 kwietnia 2002 r.) poszczególnym plantatorom praw do uprawy i dostawy buraków cukrowych. Nieprawidłowości stwierdzono w Cukrowniach Brześć, Łapy, Lublin i Mała Wieś.

**Cukrownia
Brześć**

W ocenie NIK, w Cukrowni Brześć nierzetelnie i niezgodnie z przepisami rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 15 marca 2002 r. w sprawie szczegółowych zasad współpracy między producentami cukru i plantatorami buraków cukrowych przeprowadzono procedurę przyznania przez Komisję Mieszaną prawa do uprawy i dostawy buraków cukrowych na kampanię 2002/2003 poszczególnym plantatorom buraków. Ponadto, rozliczeń dostaw buraków dokonano niezgodnie z zasadami ustalonymi w art. 8 ustawy oraz przepisami ww. rozporządzenia.

Komisja Mieszana przy Cukrowni Brześć nie dotrzymała terminu doręczenia 2 020 plantatorom prawa do uprawy i dostawy buraków cukrowych na kampanię 2002/2003 zgodnie z rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 15 marca

⁸⁶ Dz.U. Nr 26, poz. 260.

2002 r. Opóźnienia w doręczeniu wynosiły średnio 35 dni. Decyzje przygotowano w formie druku, bez oryginalnych podpisów członków Komisji Mieszanej. Jednocześnie nie posiadano udokumentowanych danych dotyczących dat doręczenia decyzji. Cukrownia nie posiadała wyliczeń wskaźników będących podstawą do przyznania każdemu plantatorowi prawa (ilości ton) do uprawy i dostawy buraków na kampanię 2002/2003. Porównując wielkości dla poszczególnych plantatorów prawa przyznanego przez Cukrownię Brześć w 2002 r. do prawa należnego w 2002 r. (opartego o przyjęte dane dostaw buraków z lat 1997-2001) NIK stwierdziła różnice i brak zgodności z § 2 *rozporządzenia*. Dla 24 wybranych plantatorów różnice te zawierały się w granicach od (minus) 158,2 ton do plus 158,4 ton. Ustalono m.in., że plantatorowi z Brzezia nie przyznano prawa do uprawy i dostawy buraków, podczas gdy należało mu się to prawo w ilości 158,2 ton, natomiast plantatorowi z Brześcia Kujawskiego przydzielono prawo do uprawy 359 ton, gdy należało mu się 200,6 ton.

Różnice pomiędzy faktycznie przyznanym przez Komisję Mieszaną prawem do uprawy i dostawy buraków w kwotach A i B w kampanii 2002/2003 a prawem należnym, wynikały z błędnie przyjętej do rozliczeń ogólnej ilości skupionych buraków od plantatorów w okresie 1997-2001 (w ilości 1 022 826,1 ton zamiast 940 821,8 ton) jak i z przyjętych różnych ilości dostaw od poszczególnych plantatorów. Postanowienia umów kontraktacyjnych dotyczące podziału kwot A i B, jak i dokonane przez Cukrownię Brześć rozliczenia, były niezgodne z przepisami art. 8 ustawy, w którym m.in. postanowiono, że suma limitów rozdzielona przez producenta cukru plantatorom musi być równa sumie limitu A i limitu B, które zostały przyznane producentowi, a producent cukru, który otrzymał limit A i limit B, jest obowiązany zawrzeć z plantatorami buraków cukrowych umowy kontraktacji na buraki w wysokości odpowiadającej przyznanemu plantatorowi limitowi produkcji cukru.

Cukrownia Brześć zawarła z plantatorami umowy kontraktacyjne, w których podzielono ilości buraków w kwotach A i B w proporcji odpowiednio 94 % i 6 %. Było to niezgodne z art. 8 ust. 4 ustawy. Według decyzji Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 29 listopada 2001 r.⁸⁷, kwoty A i B w tej cukrowni winny być podzielone w proporcji 96,85 % i 3,15 %. Zgodnie z umowami kontraktacyjnymi cukrownia skupiła i rozliczyła w kampanii 2002/2003 w kwocie A – 182 450,31 ton buraków (94 %) po 118,77 zł za tonę (na kwotę 21 669,2 tys. zł) oraz w kwocie B – 11,644,95 ton buraków (6 %) po 82,38 zł za tonę (na kwotę 959,3 tys. zł).

Różnica pomiędzy rozliczeniem dokonany przez Cukrownię Brześć na podstawie zawartych umów kontraktacyjnych, a rozliczeniem opartym o otrzymaną decyzję Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi wyniosła 201,8 tys. zł na niekorzyść plantatorów.

**Cukrownia
Łapy**

Wprawdzie w terminie wymaganym *rozporządzeniem* - przyznane zostało przez utworzoną przy Cukrowni Łapy Komisję Mieszaną prawo do uprawy i dostawy buraków cukrowych w kampanii 2002/2003, jednakże umowy kontraktacyjne na tę kampanię zostały zawarte z plantatorami w okresie wcześniejszym (przed

⁸⁷ Nr RR-sp-c-0133/214/497/01.

posiedzeniami Komisji, a niekiedy nawet przed wydaniem *rozporządzenia*), niezależnie od przyznania bądź nieprzyznania tego prawa. Pomimo przyznania plantatorom przez Komisję Mieszaną prawa do uprawy i dostawy buraków cukrowych w kampanii 2003/2004 w łącznej kwocie odpowiadającej przydzielonym limitom, Cukrownia zawarła umowy kontraktacyjne na tę kampanię z 57 plantatorami, którzy ani nie mieli przyznanych takich praw przez komisję, ani ich nie nabyli od osób uprawnionych.

W procedurze, przewidzianej przepisami ww. *rozporządzenia*, odwołania od decyzji Komisji Mieszanej złożyło 50 plantatorów, z czego 33 zostało uwzględnionych. Pozostałe zostały zgodnie z prawem oddalone, jako przypadki nieprzewidziane regulacjami przywołanego *rozporządzenia*. W ocenie NIK – odwołania niekiedy miały racjonalne podstawy, np. gdy dotyczyły wieloletnich plantatorów buraka, którzy z racji stosowania płodozmianu nie kontraktowali go akurat w roku 2001/2002, wymienionym w *rozporządzeniu*, czego legislatorzy nie przewidzieli.

Stwierdzono, że przydzielone prawo do uprawy i dostawy buraków, przyznane 2 223 plantatorom, nie zostało wykorzystane zgodnie z jego treścią w kampanii 2003/2004 przez łącznie 283 plantatorów, tj. 12,7%. Wymienieni plantatorzy zbyli swoje prawa 240 innym plantatorom, spośród których 125 powiększyło swoje prawa, a 115 nabyło je po raz pierwszy.

Cukrownia Lublin

Zarząd Cukrowni Lublin zapewnił odpowiednie warunki do funkcjonowania Komisji Mieszanej oraz terminowego (2 kwietnia 2002 r.) i zgodnego z przepisami *rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 15 marca 2002 r.* przyznania przez tę Komisję plantatorom prawa do uprawy i dostawy buraków cukrowych w pierwszym roku rozliczeniowym (2002/2003), w wysokości (254 528 ton) odpowiadającej przyznanej Cukrowni wielkości produkcji cukru w kwotach A i B (36 798 ton). Wielkość tego prawa nie była jednak skorelowana w wielkościami wynikającymi z umów kontraktacyjnych i ze skupem surowca. Umowy zawarto na dostawę 286 457 ton buraków, tj. ilość o 12,5% wyższą od przyznanego prawa, a faktycznie skupiono 312 897 ton, tj. o 22,9% więcej od przyznanego prawa. Stan ten tłumaczono głównie trudnością trafnego prognozowania plonów buraków cukrowych i zawartości w nich cukru. Na niską trafność prognoz w tym zakresie wskazują też wyniki 2 poprzednich lat: na rok 2000/2001 zakontraktowano 281 024 ton buraków, a skupiono 274 055 ton, zaś na rok 2001/2002 odpowiednio: 282 819 ton i 229 915 ton.

Cukrownia Mała Wieś

Kampania 2002/2003 była pierwszą, dla której ustalone zostały w Cukrowni Mała Wieś szczegółowe zasady wyliczania ilości potrzebnych buraków pod przyznany limit produkcji cukru, na podstawie *rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 15 marca 2002 r.* Na przyznany limit produkcji cukru A+B w wysokości 122 419 ton buraków kontyngentowych zostało zakontraktowane dodatkowo 6 196 ton, tj. ok. 5% buraków ponad przydzielone limity. Cukrownia tłumaczyła to koniecznością uwzględniania w planach kontraktacji buraków cukrowych występującego co roku niedosiewu w granicach 4-7%. W dniu 26 listopada 2002 r. Komisja Mieszana pojęła uchwałę, że Cukrownia Mała Wieś

zakontraktuje na rok następny 117 721 ton buraków, tj. wielkość wynikająca z zastosowania przepisów *rozporządzenia MRiRW* do przydzielonych limitów.

**Wdrożenie norm
HACCP
GMP i GHP**

W celu dostosowania technicznych warunków produkcji cukrowni do wymogów jakościowych i higienicznych, wymaganych od producentów krajowych po włączeniu Polski w struktury Unii Europejskiej, tj. systemu jakości HACCP (zapewnienie gwarancji bezpieczeństwa żywności dla zdrowia konsumenta) w oparciu o dyrektywy UE 93/43 EEC, wymagań Dobrej Praktyki Produkcyjnej (GMP) oraz wymagań Dobrej Praktyki Higienicznej (GHP) niezbędne były i są nakłady finansowe. Niekorzystne wyniki finansowe Cukrowni zrealizowane w objętych kontrolą latach rozliczeniowych powodowały, że w kontrolowanych cukrowniach w coraz mniejszym zakresie podejmowano zadania inwestycyjne. W ocenie NIK, może to mieć wpływ na działania dostosowawcze. Niemniej, Izba dostrzegła i pozytywnie oceniła częściowe wdrożenie w Cukrowniach tych systemów.

Do maja 2003 r. w Cukrowni Borowiczki opracowano księgę HACCP i księgę procedur systemowych oraz wykonano aktualizację instrukcji stanowiskowych do wymogów systemu HACCP. Łączne koszty wdrażania systemu wynosiły 390 tys. zł. W 2003 r. zaniechano dalszych działań, z uwagi na zamierzenia KSC SA.

**Problemy
organizacyjne**

NIK krytycznie oceniła niedostatki organizacyjne, związane z odrębną działalnością cukrowni w formie spółki akcyjnej jak również towarzyszące inkorporacji do KSC SA.

**Cukrownia
Dobrzelin**

Zarząd Cukrowni Dobrzelin SA, mimo wprowadzenia w 2002 r. zmian w organizacji produkcji, zaniechał uchwalenia regulaminu organizacyjnego, określającego nowe zadania, obowiązki oraz wzajemne zależności poszczególnych służb. Ostatni zarząd Cukrowni Dobrzelin SA, działający od 15 listopada 2002 r. nie przystąpił do opracowania regulaminu organizacyjnego z uwagi – jak wyjaśnił w dniu 2 grudnia 2003 r. były prezes - na niecelowość, w związku z bliskim połączeniem Cukrowni z KSC SA. Odpowiednie regulacje regulaminowe i podział obowiązków w Cukrowni nie powstały również niezwłocznie w strukturze KSC - w ramach jednolitej koncepcji zarządzania oddziałami.

Zarząd Cukrowni Dobrzelin SA nie przekazał do KSC SA ani protokołarnie, ani faktycznie dokumentów byłej Rady Nadzorczej spółki. Sytuacja ta była wykorzystana przez członków byłej Rady Nadzorczej Cukrowni do tworzenia dokumentów uchwał z datą wsteczną.

Członkowie zarządu Cukrowni Dobrzelin SA pełnili jednocześnie funkcje kierownicze w innych cukrowniach, a mianowicie prezes zarządu Cukrowni Dobrzelin SA był jednocześnie prezesem zarządu Cukrowni Mała Wieś SA, a członek zarządu Cukrowni Dobrzelin był jednocześnie prezesem zarządu Cukrowni Leśmierz SA. Po inkorporacji, dyrektor oddziału KSC SA - Cukrownia Dobrzelin był również dyrektorem innego oddziału KSC SA - Cukrownia Mała Wieś. W ocenie Izby, zarówno poprzednio zarząd spółki, jak obecnie dyrektor oddziału KSC, będąc zatrudnieni na pełnych etatach, mogą poświęcać zarządzaniu każdej z cukrowni jedynie część nominalnego czasu pracy.

Cukrownia Łapy

W Cukrowni Łapy NIK stwierdziła fakt stosowania zakładowego układu zbiorowego pracy, ustanowionego w roku 1993 dla Cukrowni jako przedsiębiorstwa państwowego. Wiele postanowień układu uległo dezaktualizacji, np. stawki wynagrodzeń, stawki zaszeregowania osobistych czy też elementy płacy typowe dla przedsiębiorstwa państwowego.

Nieprawidłowości finansowe

W skontrolowanych cukrowniach Izba odnotowała nieprawidłowości finansowe, dotyczące regulowanych z opóźnieniem bądź wcale, zobowiązań podatkowych i publicznoprawnych zobowiązań niepodatkowych. Najwyższe kwotowo nieprawidłowości dotyczyły opłat cukrowych.

Cukrownia Dobrzelin

Cukrownia Dobrzelin dopuściła do konieczności zapłacenia odsetek za nieterminowe lub niewłaściwe naliczanie i regulowanie zobowiązań publicznoprawnych. Łącznie z tego tytułu zapłacono odsetki i opłaty karne w wysokości 126,4 tys. zł, z czego 85,7 tys. zł stanowiły zapłacone w roku obrachunkowym 2000/2001 odsetki za zaniżone wpłaty części podatku dochodowego od osób prawnych. Odpowiedzialność za te nieprawidłowości, jak również za niewłaściwe wyliczenie w roku obrachunkowym 2001/2002 zobowiązań VAT dla jednej z transakcji sprzedaży, w konsekwencji czego Cukrownia zapłaciła odsetki w kwocie 22,95 tys. zł i dodatkową opłatę sankcyjną w wysokości 17,5 tys. zł, ponosił zastępca głównego księgowego i dyrektor ekonomiczno-handlowy spółki.

Cukrownia Krasnystaw

Cukrownia Krasnystaw w okresie objętym kontrolą, pomimo trudnej sytuacji finansowej, terminowo regulowała zobowiązania z tytułu podatku dochodowego od osób prawnych, podatku akcyzowego i od towarów i usług. Do końca 2001 r. również naliczanie i regulowanie opłat cukrowych przebiegało zgodnie z art. 5 ust. 2 *ustawy o regulacji rynku cukru i przekształceniach własnościowych w przemyśle cukrowniczym*. Opłaty te pobierano od nabywców cukru i w miarę dokonywania przez nich zapłat odprowadzono do Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, a następnie Agencji Rynku Rolnego. Łączna kwota opłat cukrowych zapłaconych w roku 2000/2001 wyniosła 1 769,6 tys. zł, a w roku 2001/2002 – 178 tys. zł. Nieprawidłowości stwierdzono w przypadku regulowania opłaty za 2002/2003 r. Z należnej kwoty 1 979,6 tys. zł, Cukrownia zapłaciła jedynie ratę zaliczkową w wysokości 593,9 tys. zł, przy czym wpłaty dokonano dopiero w dniu 3 lutego 2003 r., tj. z 34-dniowym opóźnieniem w stosunku do terminu (31 grudnia 2002 r.) określonego w § 4 ust. 1 *rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 20 grudnia 2001 r. w sprawie trybu oraz terminów pobierania opłat cukrowych*⁸⁸. Do dnia kontroli nie uregulowano II raty opłaty w kwocie 1 385,7 tys. zł, której termin płatności upłynął 30 kwietnia 2003 r. (§ 4 ust. 2 pkt 1 *rozporządzenia*). Raty tej nie uregulowała także KSC – następca prawny spółki Cukrownia Krasnystaw SA.

Cukrownia Lublin

Negatywnie oceniono nieterminowe regulowanie przez Cukrownię zobowiązań podatkowych, głównie podatku dochodowego od osób fizycznych za I kwartał 2003, co doprowadziło do zapłaty 4,5 tys. zł odsetek za zwłokę. Ponadto, od 1 maja 2003 r. Cukrownia zalegała z drugą ratą opłaty cukrowej za rok

⁸⁸ Dz. U. Nr 153, poz. 1770.

rozliczeniowy 2002/2003 w kwocie 1 131,4 tys. zł, co naruszało postanowienia § 4 ust. 2 pkt 1 *rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 20 grudnia 2001 r. w sprawie trybu oraz terminów pobierania opłat cukrowych*. Raty tej nie uregulowała także KSC – następcą prawnym spółki Cukrownia Lublin SA. Mimo to, spółka poinformowała NIK, że zobowiązanie powyższe przejęła i uregulowała KSC SA.

**Cukrownia
Werbkowice**

W Cukrowni Werbkowice wystąpiły 2 przypadki opóźnień w regulowaniu zobowiązań podatkowych z tytułu VAT, tj.: 1–dniowa zwłoka w zapłacie 69,0 tys. zł zobowiązania za lipiec 2000 r. i 2–dniowa w zapłacie kwoty 322,2 tys. zł za maj 2001 r. Z tytułu opóźnień w uregulowaniu ww. płatności Cukrownia zapłaciła odsetki ustawowe w łącznej kwocie 828,60 zł.

W roku 2002/2003 Cukrownia Werbkowice nie w pełni wywiązała się z obowiązku wniesienia do Agencji Rynku Rolnego (ARR) opłaty cukrowej, wynikającej z art. 17 ust. 1 *ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o regulacji rynku cukru*. Terminowo (30 grudnia 2002 r.) wniesiono jedynie jej ratę zaliczkową w kwocie 4 601,0 tys. zł, stanowiącą 30% kwoty należnej. Do dnia zakończenia kontroli nie uregulowano natomiast raty końcowej w wysokości 1 075 561 zł, mimo że termin jej wpłaty – stosownie do § 4 ust. 2 pkt 1 *rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 20 grudnia 2001 r. w sprawie trybu oraz terminów pobierania opłat cukrowych* - upłynął z dniem 30 kwietnia 2003 r. W bilansie wg stanu na 30 września 2003 r. zaległość ta została wykazana prawidłowo, jako inne zobowiązanie krótkoterminowe. Nieuregulowanie tego zobowiązania usprawiedliwiano głównie trudną sytuacją finansową Cukrowni.

Nieterminowo, tj. 11 dni po terminie określonym § 2 ust. 1 ww. *rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi*, przekazano ARR oświadczenie w sprawie ilości wyprodukowanego cukru A i B w roku rozliczeniowym 2002/2003.

**Gospodarowanie
i wyniki cukrowni**

Niezależnie od przyczyn makroekonomicznych, kontrola ujawniła niektóre przyczyny systematycznego pogarszania się wyników ekonomicznych kontrolowanych Cukrowni, zależne od decyzji mikroekonomicznych. Należą tu: ograniczanie przerobu cukru przy konieczności ponoszenia kosztów stałych, wysokie koszty o charakterze socjalnym (koszty PDOP) i niski wydatek cukru z buraka.

**Cukrownia
Borowiczki**

Cukrownia Borowiczki w latach 2000/2001 i 2001/2002 na działalności gospodarczej uzyskała zysk netto w kwotach odpowiednio 5 551,2 tys. zł i 420,1 tys. zł. W roku 2002/2003 wystąpiła strata na sprzedaży (-)7 856,35 tys. zł, mająca pokrycie w kapitale zapasowym Cukrowni. Na powstanie straty netto decydująco wpłynęły koszty odpraw z PDOP w kwocie 6 018,2 tys. zł.

**Cukrownia
Brześć**

Cukrownia Brześć odnotowała za rok obrachunkowy 2002/2003, tj. bezpośrednio przed włączeniem do KSC, stratę netto w kwocie 1 733,6 tys. zł. W poprzednich kolejnych latach obrachunkowych 1999/2000, 2000/2001 i 2001/2002 uzyskiwała zysk netto w kwotach odpowiednio: 3 478,9 tys. zł, 3 700,9 tys. zł i 357,8 tys. zł. W ostatnim roku samodzielnego funkcjonowania odnotowano pogorszenie wskaźników: płynności finansowej ogólnej z 109 % w 2000/2001 r. do 88 %

w 2001/2002 r. i 68 % w 2002/2003 r. oraz wskaźnika ogólnego zadłużenia (odpowiednio: z 0,6 do 0,5 i 0,7 %). Spadał wskaźnik rentowności sprzedaży z 6,21 % w 2000/2001 r. do 0,69 % w roku 2001/2002 i 2,93 % w roku 2002/2003). Na sytuację ekonomiczno-finansową Cukrowni w roku 2002/2003 znaczny wpływ wywarło obniżenie się wydatku cukru z 1 tony buraków z 146,4 kg w roku 2000/2001 do 137,1 kg w roku 2002/2003, które spowodowało podniesienie kosztów produkcji cukru z 1,57 zł/kg w 2001/2002 r. do 1,86 zł/kg w roku 2002/2003. Po zniesieniu ceny interwencyjnej wynoszącej 1,80 zł za kg od dnia 20 czerwca 2003 r. ceny zbytu cukru na rynku krajowym znacznie się obniżyły i cukrownia zmuszona była sprzedawać cukier poniżej kosztu własnego. Przykładowo, w maju 2003 r. sprzedano 378,8 ton cukru o wartości 744,9 tys. zł, tj. po średniej cenie netto 1,84 zł/kg, natomiast w okresie od 24 czerwca 2003 r. do 22 lipca 2003 r. sprzedano 599,8 ton cukru o wartości brutto 1 119,2 tys. zł, tj. po średniej cenie netto 1,74 zł/kg.

**Cukrownia
Krasnystaw**

W okresie 2000-2003 areal plantacyjny Cukrowni Krasnystaw zmniejszył się z 12 165 ha do 9 432 ha, a liczba plantatorów z 8 453 do 4 966⁸⁹. Przyznane Cukrowni limity produkcji cukru uległy w tym okresie zmniejszeniu z 48,9 tys. ton do 45,1 tys. ton, tj. o 7,8%. Spowodowało to zwiększenie stopnia niewykorzystania możliwości produkcyjnych Cukrowni i związany z tym wzrost całkowitych kosztów jednostkowych produkcji 1 tony cukru (z 1 789 zł w 2000/2001 do 2 437 zł w roku 2002/2003). Równocześnie utrzymująca się nadwyżka cukru na rynku krajowym spowodowała ograniczenie możliwości sprzedaży cukru i wywołała spadek cen. Średnia cena sprzedaży przez Cukrownię 1 tony cukru zmniejszyła się z 1 990 zł w 2000/2001 do 1 796 zł w 2002/2003 r., przy czym w 2000/2001 r. była wyższa od całkowitego kosztu jego wytworzenia (CKW) w wysokości 1 789 zł/tonę, a w latach kolejnych kształtowała się na poziomie 82,2% i 73,7% CKW. Wpłynęło to na pogorszenie sytuacji finansowej Cukrowni.

W roku 2000/2001 Cukrownia osiągnęła zysk netto w kwocie 7 942,1 tys. zł, a rentowność, liczoną jako stosunek zysku netto do przychodów ogółem - 6,43%. W latach następnych Cukrownia generowała straty, a wskaźniki rentowności były ujemne: w roku 2001/2002 strata wyniosła 21 744,9 tys. zł, a rentowność (-) 19,2%, a w roku 2002/2003 strata wyniosła 8 540,4 tys. zł, a rentowność (-) 8,4%. Straty pokrywano z kapitału własnego, który w kontrolowanym okresie 2000-2003 obniżył się o 65,9% (ze stanu 40 706 tys. zł na dzień 30 września 2000 r. do 13 878,8 tys. zł na 30 września 2003 r.) i nie pokrywał nawet kapitału akcyjnego, wynoszącego 24 164 tys. zł. Zwiększało się zadłużenie Cukrowni. Szczególnie niepokojący był wzrost zobowiązań krótkoterminowych, które zwiększyły się o 240% - z 23 170,2 tys. zł na dzień 30 września 2000 r. do 78 784,9 tys. zł na 30 września 2003 r. Z tego, zadłużenie z tytułu kredytów wzrosło z 4 222,9 tys. zł do 45 987,1 tys. zł, tj. o 989%. Na trudności w regulowaniu zobowiązań przez Cukrownię wskazuje kształtowanie się wskaźników płynności finansowej: wskaźnik płynności finansowej ogólnej, liczony jako stosunek majątku obrotowego do zobowiązań

⁸⁹ Zwraca uwagę, że do nieodpłatnego nabycia akcji tej Cukrowni uprawnionych było 12 193 plantatorów (oraz 721 pracowników).

bieżących, zmniejszył się z 166,9% w 2000/2001 do 49,6% w 2002/2003, a wskaźnik płynności finansowej szybkiej I stopnia, liczony jako stosunek stanu majątku obrotowego bez zapasów do zobowiązań bieżących, obniżył się z 143,8% (w roku 2000/2001) do 29,3% (w roku 2002/2003).

Cukrownia Łapy

Zdecydowane pogorszenie efektów gospodarowania Cukrowni nastąpiło w roku obrachunkowym 2001/2002. Ostateczny wynik finansowy za ten okres zamknął się stratą w wysokości 5 160,3 tys. zł, przy wskaźniku rentowności przychodów minus 6,1%. Na wyniki te miały wpływ niższa (o 4 398 ton, tj. o 11,4%, w porównaniu z rokiem poprzednim) ilość wyprodukowanego cukru, wzrost kosztów operacyjnych ogółem o kwotę około 10 940 tys. zł (tj. o 14,9%), w ramach czego blisko dwukrotny wzrost kosztów usług obcych (z 8 268,7 tys. zł do 15 878,1 tys. zł, tj. o 92%), strata na działalności finansowej, w wysokości 3 920,9 tys. zł, wynikająca z wysokiego poziomu kosztów finansowych (3 978,8 tys. zł).

W roku obrotowym 2002/2003, częściowa poprawa efektów gospodarowania Cukrowni nastąpiła wskutek zmniejszenia o 12,5% kosztów działalności operacyjnej, z czego kosztów usług obcych o 50,7%. Uzyskany zysk na sprzedaży, w wysokości 1 191,9 tys. zł, nie był wystarczający do pokrycia strat na działalności finansowej (w kwocie 3 128,9 tys. zł). Strata netto Cukrowni za rok obrotowy 2002/2003 wyniosła 1 697,1 tys. zł.

Kategorią kosztów wpływających na ujemne wyniki finansowe Cukrowni Łapy były m.in. koszty finansowe, na które składały się opłaty związane z obsługą kredytów zaciąganych przez Cukrownię. NIK pozytywnie oceniła działania zarządu Cukrowni, w wyniku których znacznie ograniczono skalę tych kosztów. W badanym okresie zmniejszyły się one z 6 399,7 tys. zł w roku 2000/2001 do 3 146,6 tys. zł w roku 2002/2003 (spadek o 50,8%), w związku z sukcesywnym zmniejszaniem poziomu zadłużenia Cukrowni w bankach: z kwoty 23,9 mln zł na dzień 1 października 2000 r. do kwoty 18,7 mln zł na dzień 30 września 2003 r.

W świetle niekorzystnych wyników finansowych Cukrowni, Izba pozytywnie oceniła działania zarządu w zakresie zarządzania kadrami i związanych z tym kosztów wynagrodzeń. Systematycznie zmniejszono stan zatrudnienia, nie stosując przy tym zwolnień grupowych, wynikających z ustawy z dnia 28 grudnia 1989 r. o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy⁹⁰ (odnotowano zmniejszenie stanu zatrudnienia odpowiednio w skali roku o 4,6%, 2,7% i 7,5%). Ograniczono i racjonalizowano poziom wynagrodzeń, w efekcie czego przeciętna płaca w Cukrowni w roku 2002/2003 uległa obniżeniu o 3%, przy czym przeciętną płacę pracowników stałych obniżono o 3,6% na korzyść płac pracowników sezonowych (wzrost o 5,2%). W całym badanym okresie poziom kosztów wynagrodzeń w Cukrowni zmniejszał się kolejno o: 5,6%, 2,4% i 7,9%.

W roku obrotowym 2002/2003 Cukrownia odzyskała rentowność na podstawowej działalności operacyjnej (wzrost wskaźnika rentowności z minus 1,2% w roku 2001/2002 do plus 1,6%) i ograniczyła wielkość straty netto (o 67,1%).

⁹⁰ Dz. U. z 1990 r. Nr 4, poz. 19 ze zm.; od 20 lipca 2002 r. - tj. Dz.U. z 2002 r. Nr 112, poz. 980 ze zm.

**Cukrownia
Lublin**

W Cukrowni Lublin wyprodukowana ze skupionego surowca ilość cukru wynosiła: 44 926,4 ton w roku 2000/2001, 32 683,9 ton w roku 2001/2002 i 46 843,4 ton w roku 2002/2003, co stanowiło odpowiednio: 124,1%, 85,9% i 127,3% przyznanых Cukrowni Lublin limitów produkcyjnych w kwotach A i B. Limity te (odpowiednio: 36 188 ton, 38 057 ton i 36 798 ton) pozwalały wykorzystać około połowę zdolności przerobowych Cukrowni. Przy możliwej do osiągnięcia zdolności przerobowej buraków (ponad 6 tys. ton/dobę), optymalnej długości kampanii (ok. 80 dni, dotychczas tylko 40-55) oraz uzyskiwanym w analizowanych latach wydatku cukru (średnio 15,2%) Cukrownia była w stanie wyprodukować ponad 72 tys. ton cukru. Niepełne wykorzystanie zdolności produkcyjnych podwyższało jednostkowe koszty produkcji cukru, co w konsekwencji niekorzystnie wpływało na wyniki finansowe Cukrowni. Uwidoczniło się to zwłaszcza w roku 2001/2002, w którym produkcja spadła o 27% w stosunku do roku poprzedniego, co spowodowało ponad 33% wzrost technicznego kosztu wytworzenia jednej tony cukru (z 903,7 zł/tonę do 1 206,5 zł/tonę).

Na dzień 1 października 2003 r., tj. dzień połączenia z KSC SA, sytuacja ekonomiczna Cukrowni była niekorzystna. Wskaźnik rentowności sprzedaży zmniejszył się z 12,6% za rok 2000/2001 do minus 9,7% za rok 2001/2002, zaś za ostatni rok obrachunkowy spodziewano się, iż nie przekroczy 0,9%.

W badanym okresie wskaźnik ogólnego zadłużenia Cukrowni Lublin utrzymywał się na zbliżonym poziomie, wynoszącym: 49,4% za rok 2000/2001, 51,3% za rok 2001/2002 i 49,6% za rok 2002/2003. Niekorzystnie i z tendencją spadkową kształtowały się natomiast wskaźniki płynności finansowej ogólnej (odpowiednio: 0,79, 0,61 i 0,58) i szybkiej (odpowiednio z 0,68 do 0,42 i 0,34).

**Cukrownia
Mała Wieś**

W badanym okresie postępowo obniżenie zyskowności spółki Cukrownia Mała Wieś: zysk netto zmniejszył się z 6 521,8 tys. zł za rok 2000/2001, poprzez 105,2 tys. zł w roku 2001/2002, do (-)664,1 tys. zł za rok 2002/2003. Przyczyną były trudności ze zbytem cukru, a ponadto (w roku 2001/2002) zmniejszenie produkcji cukru oraz zwiększenie kosztu zakupu surowca, o mniejszej zawartości cukru.

Ze względu na bardzo dobre wyniki finansowe osiągnięte w latach 1999-2000 (odnotowano wówczas tendencję do nadpłynności), Cukrownia w badanym okresie posiadała dobrą płynność finansową i bez problemów realizowała swoje zobowiązania. Wskaźnik płynności finansowej ogólnej wynosił: w roku 2000/2001 - 222%; w roku 2001/2002 - 206% i w roku 2002/2003 - 204%.

NIK pozytywnie ocenia działania spółki Cukrownia Mała Wieś SA w celu utrzymania stałych odbiorców przemysłowych z terenu Warszawy i województwa mazowieckiego, którzy zapewniali zbyt około 70% produkcji Cukrowni.

Na terenie działalności Cukrowni odnotowano zmniejszanie się areálu zakontraktowanych upraw buraka cukrowego z 3 545 ha na rok 2000/2001, przez 3 357 ha na rok 2001/2002 do 3 333 ha na rok 2002/2003, a także spadek liczby plantatorów związanych kontraktacją (odpowiednio z 1 746, 1 448 i 1 356 plantatorów). Średni areał jednej plantacji uległ w tym czasie zwiększeniu z 2,03 ha, przez 2,32 ha do 2,46 ha, co miało przełożenie na proces mechanizacji uprawy i zbioru buraków cukrowych. Mimo wzrostu przeciętnej powierzchni

plantacji buraków cukrowych, była ona w Cukrowni Mała Wieś nadal o ok. 30% niższa od wielkości ogólnokrajowej.

**Cukrownia
Sokołów**

Cukrownia Sokołów w ciągu trzech lat objętych kontrolą prowadziła działalność w stanie zagrożenia upadłością. Trudności dopełniał niski poziom bieżącej płynności finansowej spółki i okresowo występujący jej brak. W roku 2000/2001 Cukrownia wygospondarowała dodatni wynik finansowy, w kwocie 4,2 mln zł, okresowo przywracając na dzień 30 września 2001 r. dodatnią wartość kapitału własnego - w wysokości 1,6 mln zł. W pozostałych dwóch latach objętych kontrolą – roku 2001/2002 i 2002/2003 – kapitał własny Cukrowni był ujemny, wynosząc odpowiednio (-)2,5 mln zł i (-)3,2 mln zł. Ogólny wskaźnik płynności finansowej, wyrażający procentowe pokrycie środkami obrotowymi zobowiązań krótkoterminowych, w ostatnich czterech latach kształtował się w Cukrowni na poziomie 60-30%.

Przydzielone przez Ministra Rolnictwa i RW limity produkcji cukru A i B były przez Cukrownię w pełni wykorzystywane. Wyprodukowana ponadlimitowa nadwyżka cukru C była eksportowana na rachunek Cukrowni, po cenach blisko dwukrotnie niższych od kosztów produkcji cukru i zarazem od uzyskiwanych cen na rynku krajowym - za pośrednictwem wyspecjalizowanych firm komisowych. Nadwyżka ta w trzech latach objętych kontrolą została wyraźnie zmniejszona do salda (-)0,4 tys. ton w 2000/2001 r. i (-)2,5 tys. ton w roku 2001/2002 oraz rzeczywistej nadwyżki 2,5 tys. ton (10%) w 2002/03 r., podczas gdy w poprzednich latach 1996/1997 – 1999/2000 była znacząca i wynosiła przeciętnie 25% produkcji (od 3 do 9 tys. ton).

**Cukrownia
Werbkowice**

W Cukrowni Werbkowice, z wyjątkiem roku 2001/2002, kontraktacja oraz zrealizowany w jej wyniku skup i przerób buraków były niedostosowane do limitowanej produkcji cukru. W roku 2000/2001 w Cukrowni skupiono i przerobiono 267 700 ton buraków, w roku 2001/2002 – 262 920 ton i 314 700 ton w kampanii 2002/2003. Wyprodukowana z tego surowca ilość cukru wyniosła odpowiednio: 43 840 ton, 35 444 ton i 46 589 ton, co stanowiło 126,4%, 98,0% i 133,2% przyznaných Cukrowni limitów produkcyjnych w kwotach A i B. Przydzielone Cukrowni limity produkcji cukru (34 675 ton na rok 2000/2001, 36 178 ton na rok 2001/2002 i 34 981 ton na rok 2002/2003) były niewspółmiernie niskie w stosunku do jej zdolności przerobowych. Niepełne wykorzystanie zdolności produkcyjnych podwyższało jednostkowe koszty produkcji cukru, a w konsekwencji niekorzystnie wpływało na wyniki finansowe. Przy możliwej do osiągnięcia zdolności przerobowej buraków (ok. 5 500 ton/dobę), optymalnej długości kampanii (ok. 80 dni, dotychczas tylko 55-60 dni) oraz uzyskiwanym w ostatnich latach wydatku cukru (13,92%) Cukrownia była w stanie przerobić co najmniej 440 tys. ton buraków i wyprodukować ok. 61 tys. ton cukru.

Sytuacja ekonomiczno – finansowa Cukrowni, na dzień połączenia z KSC, była niekorzystna. Wprawdzie za lata obrachunkowe 1999/2000 i 2000/2001 Cukrownia osiągnęła dodatnie wyniki finansowe w wysokości 856,2 tys. zł i 6 192,3 tys. zł, to jednak były one niewystarczające nawet do pokrycia strat bilansowych z lat ubiegłych. Za kolejne 2 lata obrotowe działalność Cukrowni zamknęła się stratami wynoszącymi

(netto): 11 976 tys. zł za rok 2001/2002 oraz 7 716,7 zł za rok 2002/2003 (dane sprzed weryfikacji). W okresie dwóch ostatnich lat obrotowych odnotowano także znaczne pogorszenie wskaźników, m.in.: płynności finansowej ogólnej (z 1,10 w roku 2000/2001 do 0,80 w roku 2001/2002 i 0,37 w roku 2002/2003) oraz ogólnego zadłużenia (odpowiednio: z 64,3 do 84,1 i 98,3%). Równie niekorzystnie kształtował się wskaźnik rentowności sprzedaży (minus 10,15 za rok 2001/2002 i minus 8,54 za 2002/2003).

3.2.10. WYNIKI EKONOMICZNE KONTROLOWANYCH CUKROWNI

Dynamika przychodów w kontrolowanych 14 cukrowniach w ostatnich trzech latach obrotowych wykazywała trend malejący. W roku 2003/2002 przychody ze sprzedaży wyniosły ogółem 843 618,9 tys. zł i spadły o 14,5 % w porównaniu z rokiem poprzednim, a o 15,8 % w porównaniu z rokiem 2002/2001.

Kurczenie się przychodów związane było ze zmianami w profilu aktywności cukrowni, czego przejawem był skokowy wzrost w strukturze przychodów w roku 2001/2002 przychodu ze sprzedaży towarów i materiałów (z 9,8 % do 17,0 %) i towarzyszący mu spadek przychodu ze sprzedaży produktów (z 89,3 % do 82,6 %).

Tabela 20 – Przychody

Kategoria przychodów	2000/2001	2001/2002	2002/2003	Wskaźniki		
	a	b	c	c/b	b/a	c/a
Przychody ze sprzedaży i zrównane z nimi	1 001 957,0	986 516,0	843 618,9	85,5%	98,5%	84,2%
Przychód ze sprzedaży produktów - P	894 897,9	814 476,6	777 373,2	95,4%	91,0%	86,9%
Przychód ze sprzedaży towarów i materiałów - T	87 892,10	167 218,1	96 801,7	57,9%	190,3%	110,1%
udział w przychodach -P	89,3%	82,6%	92,1%			
udział w przychodach -T	9,8%	17,0%	11,5%			

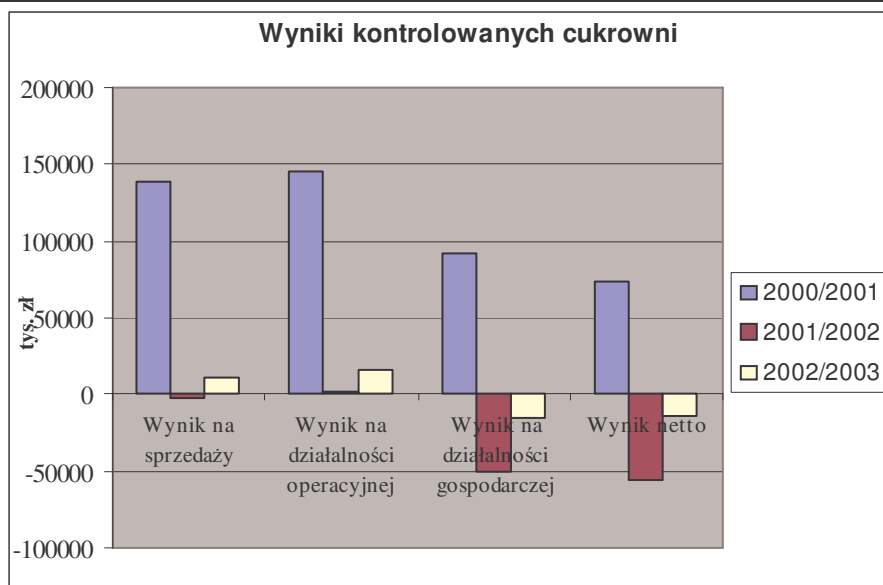
W poszczególnych skontrolowanych cukrowniach ponadprzeciętny przychód (więcej niż 9,8%) ze sprzedaży towarów i materiałów w roku 2000/2001 miało 5 spośród skontrolowanych cukrowni, a najwyższy odnotowany udział wynosił 14,5 % (Cukrownia Werbkowice). W roku 2001/2002 poziom ten przekroczyło już 7 skontrolowanych cukrowni, przy czym najwyższy odnotowany udział wynosił 42,3% (Cukrownia Pruszcz Gdański). Sytuacja uległa stabilizacji w roku 2002/2003, w którym 6 cukrowni miało wyższy od 9,8% udział przychodów ze sprzedaży towarów i materiałów w przychodach, a w skrajnym przypadku był to udział 29,3 % (Cukrownia Pruszcz Gdański).

Tabele ilustrujące przychody badanych cukrowni w poszczególnych latach objętych kontrolą znajdują się w załączniku na str. 185.

Skontrolowane cukrownie – zyskowe w roku 2000/2001 – odnotowały załamanie wyników finansowych w roku 2001/2002, w którym wyniki dodatnie osiągnęła jedynie połowa z nich. W kolejnym roku 2002/2003 wyniki cukrowni ustabilizowały się na niskim poziomie – zyskowych było 8 cukrowni (wynik na działalności operacyjnej), przy czym jedynie 4 osiągnęły dodatni wynik na działalności gospodarczej (Opalenica – kontrolowana przez Nordzucker, Borowiczki, Dobrzelin i Sokołów – kontrolowane przez KSC).

Tabela 21 – Wyniki

	2000/2001		2001/2002		2002/2003	
	Liczba cukrowni zyskowych	Wynik per saldo	Liczba cukrowni zyskowych	Wynik per saldo	Liczba cukrowni zyskowych	Wynik per saldo
Wynik na sprzedaży	14	138 933,6	7	-1 868,9	9	10 676,5
Wynik na działalności operacyjnej	14	144 687,9	7	1 285,4	8	16 005,6
Wynik na działalności gospodarczej	14	91 545,7	6	-50 154,4	4	-15 808,4
Wynik netto	14	72 945,5	6	-55 091,2	6	-13 677,8

Tabele ilustrujące wyniki badanych cukrowni w poszczególnych latach objętych kontrolą znajdują się w załącznikach na str. 186.

Na sytuację finansową skontrolowanych cukrowni miał rozstrzygający wpływ skokowy wzrost kosztów operacyjnych w roku 2001/2002, spowodowany głównie zwiększeniem kosztów usług obcych. Odnotowano natomiast trend obniżania się kosztów materiałów i energii oraz kosztów wynagrodzeń. W poszczególnych skontrolowanych cukrowniach ponadprzeciętny udział kosztów usług obcych (o więcej niż 10,6%) w roku 2000/2001 miało 7 spośród skontrolowanych cukrowni, a najwyższy odnotowany udział wynosił 19 % (Cukrownia Kluczewo). W roku 2001/2002 poziom ten przekroczyło już 10 skontrolowanych cukrowni, przy czym najwyższy odnotowany udział wynosił 26,2% (Cukrownia Kluczewo). Sytuacja uległa stabilizacji w roku 2002/2003,

w którym 7 cukrowni miało wyższy od 10,6% udział kosztów usług obcych w kosztach operacyjnych, a w skrajnym przypadku był to udział 62,4 % (Cukrownia Opalenica, która wstrzymała przerób cukru).

Tabela 22 – Koszty

Kategoria kosztów	2000/2001	2001/2002	2002/2003	Wskaźniki		
	a	b	c	c/b	b/a	c/a
Koszty działalności operacyjnej	847 743	961 849	827 085	86,0%	113,5%	97,6%
Zużycie materiałów i energii - M	446 490	441 680	430 618	97,5%	98,9%	96,4%
Usługi obce - U	89 880	131 639	91 090	69,2%	146,5%	101,3%
Wynagrodzenia - W	123 751	120 973	113 150	93,5%	97,8%	91,4%
Udział w kosztach -M	52,7%	45,9%	52,1%			
Udział w kosztach -U	10,6%	13,7%	11,0%			
Udział w kosztach -W	14,6%	12,6%	13,7%			

Tabele ilustrujące koszty badanych cukrowni w poszczególnych latach objętych kontrolą znajdują się w załącznikach na str. 187.

3.2.11. RESTRUKTURYZACJA W CUKROWNIACH POZA STRUKTURĄ KSC

Ustalenia z kontroli Cukrowni Opalenica

Cukrownia Opalenica SA według stanu na dzień 21 czerwca 2001 r. miała następujący skład akcjonariatu: 91,81% akcji – Nordzucker AG, 5,08% - Skarb Państwa, 2,80% - plantatorzy i 0,19% - pracownicy. Większościowym akcjonariuszem Cukrowni do 2000 r. (od dnia 20 czerwca 1996 r.) była Poznańsko-Pomorska Spółka Cukrowa SA, dysponująca 51% (2 856 000 szt.) akcji. Na podstawie uchwały NWZA P-P S.C., w dniu 23 czerwca 1998 r. podwyższono kapitał akcyjny Cukrowni z 5 600 tys. zł do kwoty 13 695 439 zł, przy czym nowe akcje objęło 5 podmiotów (w tym 2 banki) na zasadach określonych w uprawomocnionej ugodzie bankowej z dnia 30 czerwca 1995 r. w bankowym postępowaniu ugodowym, wszczętym i prowadzonym przez BGŻ SA. Następnie, P-P S.C., w ramach programu „prywatyzacji regionalnej”, zawarła w dniu 12 sierpnia 2000 r. umowę z Nordzucker AG, na podstawie której w dniu 22 sierpnia 2000 r. zbyła posiadane 2 856 000 akcji. Dalsze akcje, w liczbie 8 066 614, Nordzucker AG nabył na podstawie umowy z dnia 21 sierpnia 2000 r. od 3 akcjonariuszy Cukrowni.

Restrukturyzacja

Realizując pakiet inwestycyjny, uchwałą NWZA z dnia 27 listopada 2000 r. podwyższono kapitał akcyjny Cukrowni o 11 mln zł (do wysokości 24 695,4 tys. zł), Wszystkie akcje związane z podwyższeniem kapitału akcyjnego objął Nordzucker AG. Według stanu na dzień 30 września 2003 r. Nordzucker AG posiadał już 93,78% akcji Cukrowni Opalenica.

W związku z przyjęciem w umowie prywatyzacyjnej pakietów pracowniczych, plantatorskich i inwestycyjnych, m.in. pracownikom stałym Cukrowni podwyższono z dniem 1 września 2000 r. wynagrodzenie o 300 zł brutto miesięcznie oraz wypłacono premie prywatyzacyjnej w wysokości jednokrotnego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego za 1999 r. (po 2 280 zł

brutto). Inwestycje w latach 2000-2002 – wyniosły odpowiednio 10 232,0 tys. zł, 20 839,5 tys. zł i 2 799,2 tys. zł, a nakłady na remonty - odpowiednio: 5 557,0 tys. zł, 3 800,9 tys. zł i 4 055,3 tys. zł. Poprawiono m.in. jakość produkowanego cukru oraz zmniejszono zużycie energii (modernizacja zakładu i linii technologicznych i zakup nowych urządzeń).

Cukrownia Opalenica SA nie przewiduje dalszej produkcji cukru. Majątek Cukrowni niezbędny do produkcji cukru wniesiony został do firmy Wielkopolski Cukier SA. W dniu 24 września 2002 r. Walne Zgromadzenie Cukrowni Opalenica SA, na podstawie art. 393 pkt 3 i 4 *Kodeksu spółek handlowych*, podjęło uchwałę wyrażającą zgodę na zbycie przedsiębiorstwa oraz zbycie nieruchomości lub udziałów w nieruchomościach. Sprzedaż przedsiębiorstwa produkcji cukru nastąpiła w dniu 20 grudnia 2002 r. W 2003 r. na bazie materialnej Cukrowni Opalenica SA, produkcję prowadziła odtąd firma Wielkopolski Cukier SA, która przejęła limit produkcji cukru z trzech cukrowni (64 174 ton w kwocie A i 4 315 ton w kwocie B).

**Ustalenia z kontroli
Cukrowni Kluczewo
i Pruszcz**

Cukrownie Kluczewo i Pruszcz SA nie zostały objęte z dniem 1 października 2003 r. procesem inkorporacji z KSC. W dniu tym toczące się procesy sądowe z koncernem Nordzucker AG, uniemożliwiające dysponowanie przez Skarb Państwa akcjami tych Cukrowni⁹¹, były już rozstrzygnięte.

**Cukrownia
Kluczewo**

Spółka Cukrownia Kluczewo SA powstała w 1995 r. w wyniku przekształcenia przedsiębiorstwa państwowego. Do dnia 10 stycznia 2003 r. Skarb Państwa dysponował 49% akcji, a pozostałe akcje obejmowała Poznańsko-Pomorska Spółka Cukrowa SA, po której z dniem 10 stycznia 2003 r. akcje te przejęła Krajowa Spółka Cukrowa SA. Cukrownia Kluczewo SA nie została objęta ówczesnie inkorporacją do KSC, mimo że KSC objęła jej wszystkie akcje.

Zdolność przerobowa spółki w okresie objętym kontrolą wynosiła nominalnie 2 800 ton buraków na dobę, a rzeczywistość - ok. 5 tys. ton. Cukrownia Kluczewo SA nie miała własnego programu restrukturyzacji. Objęta była projektem takiego programu opracowanym przez P-P S.C. w 1998 r. oraz wstępnym projektem restrukturyzacji opracowanym w 2003 r. przez KSC. Żaden z tych programów nie miał charakteru dyrektywnego, ich założenia nie były realizowane i, zdaniem prezesa spółki, nie będą realizowane.

Spółka podejmowała ograniczone działania restrukturyzacyjne, dokonywała modernizacji urządzeń produkcyjnych, zmodernizowała pakownię cukru. Wybudowano silos do składowania i przechowywania cukru o objętości 50 tys. ton („najnowocześniejszy w Polsce”), niektóre procesy technologiczne zautomatyzowano i skomputeryzowano, wdrażane były wymagania Dobrej Praktyki Produkcyjnej (GMP) i Dobrej Praktyki Higienicznej (GHP); kontynuowano działania dla wdrożenia systemów zarządzania jakością (HACCP i ISO). W celu ograniczenia nadmiernego zatrudnienia wdrożono uzgodniony ze związkami zawodowymi Program Dobrowolnych Odejść, kontynuowano działania marketingowe w celu zwiększenia sprzedaży cukru. W zakresie

⁹¹MSP oceniało, że włączenie cukrowni do planu połączenia spółki, przed uprawomocnieniem się wyroków mogłoby spowodować odmowę rejestracji Krajowej Spółki Cukrowej.

sprzedaży cukru Cukrownia Kluczewo SA współpracowała z KSC SA, wysyłając raporty dzienne.

W zakresie ochrony środowiska, spółka posiadała zamknięty obieg wody przemysłowej oraz pozwolenie wodnoprawne na eksploatację biologicznej oczyszczalni ścieków przemysłowych. Nie uzyskała natomiast pozwolenia wodnoprawnego na zrzut ścieków sanitarnych do rzeki Małej Iny, ze względu na niedostateczne ich oczyszczanie. Spółka uzyskała zezwolenie na eksploatację urządzeń ujęcia wody podziemnej, ale zezwolenie to zostało unieważnione przez wojewodę w części dotyczącej ustanowienia i utrzymania strefy. Realizując budowę silosu do składowania i przechowywania cukru, nie dopełniono obowiązku udokumentowania w sposób prawidłowy przebiegu robót i ich odbiorów; nie zawiadomiono w sposób prawidłowy właściwych organów o zakończeniu budowy i zamiarze przystąpienia do użytkowania silosu i obiektów towarzyszących. Kontrola ujawniła również, że nie wykonano zalecenia Państwowej Inspekcji Pracy w sprawie uzyskania zgody właściwych inspekcji (inspektora sanitarnego i okręgowego inspektora pracy), odnośnie oświetlenia w pakowni cukru.

Cukrownia Pruszcz

Kontrola wykazała systematyczne pogarszanie się wyników ekonomicznych Cukrowni. W roku 2000/2001 Cukrownia uzyskała na działalności gospodarczej zysk netto w kwocie 493,9 tys. zł, natomiast w kolejnych latach 2001/2002 i 2002/2003 stratę netto odpowiednio: 3 453,8 tys. zł i 1 254,3 tys. zł⁹². Na dzień 30 września 2003 r. łączne zadłużenie wynosiło 30 771,0 tys. zł, z czego wobec KSC - 16 284,9 tys. zł (52,9 %). Brakowało płynności finansowej, a rentowność była ujemna. Kontynuowanie przez ostatnie dwa lata działalności ze stratą powodowało pojawienie się w bilansie ujemnych kapitałów własnych, co stanowiło przesłankę do upadłości Cukrowni.

Za okres 2001/2002 Cukrownia nie wywiązała się w pełni z obowiązku wniesienia do Agencji Rynku Rolnego opłaty cukrowej, określonej w art. 17 ust. 1 *ustawy z 21 czerwca 2001 r. o regulacji rynku cukru*. Zadłużenie z tego tytułu w kwocie 5 703 zł za okres 2001/2002 nie zostało uregulowane do końca września 2003 r. We właściwym czasie nie uregulowano również opłaty eksportowej w kwocie 91,4 tys. zł.

Kontraktacja, skup i przerób buraków nie były dostosowane do limitowanej produkcji cukru. Wyprodukowana ilość cukru wynosiła odpowiednio: 12 853 ton i 23 086 ton, co stanowiło 125,9 % i 144,2 % wielkości przyznanych Cukrowni limitów produkcyjnych w kwotach A i B. W związku z tym w roku 2002/2003 sprzedano na eksport 7 573,0 ton cukru ponadlimitowego, po cenie 806,48 zł/tonę. Tymczasem koszt produkcji cukru w Cukrowni w roku 2001/2002 wyniósł 1 686,2 zł/tonę. Przyznane limity produkcji cukru A i B w okresach 2000/2001 i 2001/2002 odpowiednio: 16 065 ton i 10 208 ton nie były dostosowane do posiadanych przez Cukrownię rzeczywistych zdolności przerobowych (2 200 ton/dobę oraz 24 tys. ton/kampanię), skutkiem czego czas trwania kampanii wynosił 50,5 doby i 46,5 doby, (zamiast ok. 80 dni) i wpływał na wzrost kosztów jednostkowych produkcji cukru (1 584,5 zł/tonę i 1 686,2 zł/tonę).

⁹² Przed weryfikacją bilansu.

Cukrowni Pruszcz SA formalnie nie można zarzucić nieprzestrzegania przepisów ustawy z dnia 26 sierpnia 1994 r. o regulacji rynku cukru i przekształceniach własnościowych w przemyśle cukrowniczym, dotyczących obowiązku sprzedaży cukru-produktu na rynek krajowy po cenach wyższych od minimalnych, określonych dla producenta przez Radę Ministrów. Izba ujawniła sposób, w jaki Cukrownia ta używana była w latach 2001/2002 i 2002/2003 do zamknięcia łańcuszka w procedurze przekwalifikowywania cukru-produktu na cukier-towar, czego skutkiem było obejście ustawy.

- w roku 2001/2002 – Cukrownia sprzedała prawa do limitu produkcji cukru w kwocie A łącznie 6 500 ton, na rzecz Cukrowni Kruszwica SA i Janikowo SA, z jednoczesną usługą skupu, przerobu i sprzedaży wyprodukowanego cukru, po czym odkupiła łącznie 2 000 ton cukru (towaru). Cukier wprowadzono na rynek, jednakże poniesione przez Cukrownię koszty transakcji wzajemnych były o 1 620,0 tys. zł wyższe od przychodów.
- w roku 2002/2003, Cukrownia sprzedała P-P S.C. SA 15 024 ton cukru-produktu (100 % limitu kwoty A) z jednoczesną usługą jego przechowywania i sprzedaży, po czym odkupiła (od KSC SA w 2003 r.) 5 450 ton cukru-towaru.

W ww. okresach przychody ze sprzedaży cukru-towaru w kwocie odpowiednio: 9 557,0 tys. zł i 14 260,3 tys. zł stanowiły 59,3 % i 29,5 % przychodów Cukrowni ze sprzedaży ogółem cukru (16 124,9 tys. zł i 48 255,6 tys. zł).

Cukrownia opracowała program naprawczy na lata 2002-2004, zmierzający do ograniczenia kosztów i odzyskania zdolności kredytowej. Realizacja programu doprowadziła m.in. do zmniejszenia: zobowiązań kredytowych o 5 342,7 tys. zł (o 45 %), zobowiązań wobec KSC i pozostałych o 1 828,6 tys. zł (9,0 %) oraz ograniczenia zatrudnienia o 26 pracowników, w wyniku zwolnień grupowych. Cukrownia nie realizowała inwestycji, ograniczając się do niezbędnych zakupów odtworzeniowych o wartości od 20,1 tys. zł do 84,1 tys. zł (potrzeby szacowano na 7 100,0 tys. zł).

Zarząd Cukrowni Pruszcz SA, w sytuacji spełniania przesłanek upadłości, zrealizował kosztem 1 418,1 tys. zł Program Dobrowolnych Odejść Pracowników, zwiększając tym samym zadłużenie wobec KSC SA. W ocenie Izby, było to naruszenie zasad gospodarności, gdyż w sprawie wygaszenia produkcji cukru w Cukrowni brakowało decyzji jej organów. Nie było także deklaracji zarządu KSC – jako spółki dominującej – na temat przyszłości spółki, a inkorporacja zależała od wyników procesu sądowego. Koszty realizacji Programu Cukrownia sfinansowała ze środków własnych, jednakże pochodzących ze sprzedaży cukru pożyczonego od KSC SA. W przypadku rozwiązania stosunku pracy przez pracownika w terminie do 30 czerwca 2003 r. zaoferowano – oprócz ustawowej odprawy: jednorazową dodatkową odprawę w wysokości 12-krotności miesięcznego wynagrodzenia, ekwiwalent za niewykorzystany urlop wypoczynkowy oraz nagrodę jubileuszową w pełnej wysokości (o ile pracownicy nabyliby do niej prawo w okresie 12 miesięcy od daty rozwiązania stosunku pracy). Z Programu skorzystało 54 pracowników – tj. 42 % zatrudnionych (średnio 26,3 tys. zł na osobę).

**Ustalenia z kontroli
Cukrowni Leśmierz**

Przekształcenia własnościowe Cukrowni Leśmierz SA w latach 2000-2003 doprowadziły do dywersyfikacji akcjonariatu spółki, przy czym Cukrownia nie została inkorporowana do KSC ze względu na stanowisko akcjonariatu mniejszościowego, wyrażone w głosowaniach na WZ.

Działania restrukturyzacyjne Cukrowni były ograniczone pod względem zakresu i skali. W latach 2001-2003 Cukrownia nie opracowywała i nie wdrażała planowej restrukturyzacji. Opracowany został i przesłany przez Zarząd Cukrowni, pismem z dnia 11 grudnia 2000 r. do M-K S.C. SA, dokument *Program restrukturyzacji Cukrowni Leśmierz SA na lata 2000-2004*, lecz w okresie kontroli nie znajdował się on nawet w posiadaniu Cukrowni, a tym bardziej nie był wdrażany. Jedynie w obszarze zatrudnienia, zarząd podejmował działania prowadzące do zmniejszenia liczby zatrudnionych. W latach 2000-2003 (stan na dzień 30 września), na podstawie *ustawy z dnia 28 grudnia 1989 r. o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy oraz o zmianie niektórych ustaw*, zarząd dokonał zwolnień łącznie 20 pracowników. NIK krytycznie oceniła jako dokonane z naruszeniem gospodarności, wypłaty odpraw pieniężnych pracownikom odchodzącym z Cukrowni Leśmierz na zasadzie porozumienia stron w 2002 r. i w 2003 r.

W 2002 r. wypłacono odprawę w kwocie 4,1 tys. zł, tj. w wysokości trzymiesięcznego wynagrodzenia, pracownikowi, z którym został rozwiązany stosunek pracy na zasadzie porozumienia stron. Wypłacona odprawa nie wynikała z regulacji zakładowego układu zbiorowego pracy ani też wprost z *Kodeksu pracy* - dokonano jej na podstawie porozumienia pomiędzy prezesem zarządu a pracownikiem.

W 2003 r. wypłacono jednorazowe odprawy pieniężne dziewięciu pracownikom w łącznej kwocie 195,6 tys. zł. Wypłaty dokonano na podstawie *uchwały Zarządu Cukrowni z dnia 23 czerwca 2003 r. o wprowadzeniu Programu Dobrowolnych Odejść*. W *Programie* określono zasady rozwiązania umowy o pracę za porozumieniem stron z przyczyn ekonomicznych leżących po stronie zakładu pracy. *Program* przewidywał wypłatę pracownikowi jednorazowej odprawy pieniężnej w wysokości dwunastomiesięcznego wynagrodzenia, pod warunkiem złożenia przez niego oświadczenia woli o przystąpieniu do *Programu* w terminie do 30 czerwca 2003 r. *Programem* objęto osoby pracujące w Cukrowni co najmniej 3 lata, zatrudnione na czas nieokreślony.

Zarówno zasady określone w *Programie*, jak i wysokość wypłaconych jednorazowych odpraw pieniężnych wykraczały poza regulacje *ustawy z dnia 28 grudnia 1989 r. o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy oraz o zmianie niektórych ustaw*. Wypłata odpraw w wysokości dwunastomiesięcznego wynagrodzenia przewyższała poziom wynikający z art. 8 ust. 2 *ustawy*. Ponadto wysokość odpraw wypłaconych dziewięciu pracownikom przekroczyła limit określony w art. 8 ust. 2a *ustawy*, która ogranicza wysokość odprawy przyznanej jednemu pracownikowi do kwoty 15-krotnego najniższego wynagrodzenia obowiązującego w 2003 r. Powyższy limit został przekroczony łącznie o 87,6 tys. zł.

W objętym kontrolą okresie trzech lat obrachunkowych wyniki ekonomiczno-finansowe Cukrowni pogarszały się, tylko częściowo z przyczyn od

spółki niezależnych. Obniżenie wyniku na sprzedaży nastąpiło w rezultacie obniżania przychodów ze sprzedaży, za którym nie nadążało obniżenie ich kosztów uzyskania. Przychody ze sprzedaży wykazywały tendencję malejącą, wynosząc odpowiednio 55 647,1 tys. zł, 49 792,7 tys. zł oraz 45 837,8 tys. zł.

Kontrola wykazała, że – z wyjątkiem roku 2001/2002, który cechowały niekorzystne dla lokalnych plantatorów buraka cukrowego warunki atmosferyczne - Cukrownia produkowała cukier, mimo trudności ze zbytem, w ilościach przekraczających uzyskane limity A+B. Poniesione przez Cukrownię koszty uzyskania przychodów wyniosły w badanych okresach sprawozdawczych odpowiednio 47 227,7 tys. zł, 48 608,9 tys. zł i 46 227,3 tys. zł. Podstawową przyczyną wzrostu kosztów w okresie 2001/2002 było ponad dwukrotne zwiększenie kosztów usług obcych, które wzrosły o 4 832,7 tys. zł (o 107%) w porównaniu do roku poprzedniego, a w roku 2003/2002 były nadal wyższe o 2 518,9 tys. zł (o 56,1%) aniżeli w roku 2000/2001. Przyczyną skokowego wzrostu było rozpoczęcie dystrybucji cukru przez pośredników. Cukrownia, jako producent, do 20 czerwca 2003 r. sprzedawała cukier fakturując go po cenach wynikających z obowiązujących ograniczeń prawnych: w okresie 2000/2001 średnia cena sprzedaży cukru w kwocie A wyniosła 1 920 zł/tonę, co odpowiadało minimalnej cenie zbytu cukru na rynku krajowym ustalonej w *rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 26 lipca 2000 r.*⁹³, w okresie 2001/2002 - 2 000 zł/tonę, co odpowiadało minimalnej cenie zbytu cukru na rynku krajowym ustalonej w *rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 17 lipca 2001 r.*⁹⁴, od 1 października 2002 r. do 19 czerwca 2003 r. - 1 800 zł/tonę, co odpowiadało obowiązującej w tym okresie cenie interwencyjnej cukru, wprowadzonej *rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 12 listopada 2001 r.*⁹⁵ Średni poziom ceny sprzedaży cukru w okresie 2002/2003, uwzględniający trzymiesięczny okres po zniesieniu dolnych ograniczeń cen, ukształtował się w Cukrowni na poziomie 1 781,93 zł/tonę, tj. o 10,9% niższym od ceny sprzedaży cukru w roku poprzednim. W ostatnim kwartale roku obrachunkowego 2002/2003, po zniesieniu ograniczeń, średniomiesięczne ceny cukru spadały z 1 681 zł/tonę do 1 593 zł/tonę.

NIK stwierdziła sporządzanie przez kierownika Działu Energetycznego oraz kierownika ówczesnego Wydziału Energetycznego Cukrowni Leśmierz i przekazanie do Urzędu Statystycznego w Łodzi łącznie siedmiu nierzetelnych sprawozdań GUS G-02a i G-02b z okresu 2000-2002. Na podstawie art. 56 ust. 1 *ustawy z dnia 29 czerwca 1995 r. o statystyce publicznej*⁹⁶, przekazywanie organom statystyki publicznej obowiązkowych danych statystycznych niezgodnych ze stanem faktycznym jest kwalifikowane jako wykroczenie. W sprawozdaniach G-02a błędnie wykazano wielkość produkcji energii cieplnej oraz wielkość i wartość jej sprzedaży. W sprawozdaniach G-02b błędnie wykazano wartość sprzedaży energii elektrycznej.

⁹³ Dz. U. Nr 62, poz. 725.

⁹⁴ Dz. U. Nr 81, poz. 878.

⁹⁵ Dz. U. Nr 133, poz. 1482.

⁹⁶ Dz. U. Nr 88, poz. 439 ze zm.

**Ustalenia z kontroli
Cukrowni Szczecin**

Do zakończenia kontroli Cukrowni Szczecin miała ona status spółki akcyjnej - Minister Skarbu Państwa nie określił jej dalszych przekształceń. Do dnia 1 sierpnia 2003 r. Cukrownia funkcjonowała jako przedsiębiorstwo państwowe, przy czym od 19 kwietnia 1994 r. znajdowała się w zarządzie komisarycznym. W skomercjalizowanej - z dniem 1 sierpnia 2003 r. - spółce wszystkie akcje objął Skarb Państwa. Intencją komercjalizacji Cukrowni było połączenie powstałej spółki z Krajową Spółką Cukrową SA.

W okresie objętym kontrolą areal plantacyjny Cukrowni, zlokalizowany na terenie województwa zachodniopomorskiego, zmalał z 3 940 ha w 2000 r. do 3 553 ha w 2003 r. Zmalała również liczba plantatorów z 242 do 151. Cukrownia skupiła w latach 2000-2002 odpowiednio 139 598 ton, 132 174 ton i 135 049 ton buraków cukrowych. Nominalna zdolność przerobowa Cukrowni wynosiła 1 700 ton buraków na dobę. W wyniku przeprowadzonej w latach 1995-1998 modernizacji uzyskano przyrost mocy przerobowej o około 35% (2 295 ton/dobę), a rzeczywista zdolność przerobowa sięgała 2 718 ton/dobę. Wielkość produkcji cukru wynosiła w tych latach odpowiednio 21 818 ton, 18 911 ton i 18 708 ton. Cukrownia nie opracowywała programów modernizacyjnych i inwestycyjnych. Nakłady inwestycyjne, ograniczone z braku środków finansowych, związane były z utrzymaniem zdolności produkcyjnej i wynosiły w latach 2000-2002 odpowiednio 811,9 tys. zł, 457,8 tys. zł i 55,1 tys. zł, a 2,6 tys. zł w 2003 r. (do 30 lipca).

Działalność gospodarcza Cukrowni w latach 2000-2002 przyniosła zysk netto odpowiednio 3 050 tys. zł, 565 tys. zł i 2 540 tys. zł. Został on przeznaczony na pokrycie strat z lat poprzednich, celem odbudowy funduszy własnych. Działalność Cukrowni jako przedsiębiorstwa (do dnia 31 lipca 2003 r.) zakończyła się stratą netto w wysokości 3 097 tys. zł. W tym okresie zobowiązania odbiorców z tytułu dostaw wynosiły 2 608 tys. zł. Nie bez wpływu na to była m.in. beczynność Cukrowni wobec jej dłużników oraz nieskuteczność windykacji. Odpowiedzialność za powyższą sytuację ponosił – w ocenie NIK - zarząd komisaryczny Cukrowni Szczecin PP.

Na skutek trudności finansowych oraz w celu skorzystania z pomocy Krajowej Spółki Cukrowej SA w restrukturyzacji spółki, zarząd postanowił uchwałą nr 7/2003 z dnia 26 września 2003 r. zaprzestać produkcji cukru poczynając od roku 2003/2004. W dniu 7 października 2003 r. uchwała zarządu została zatwierdzona przez Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie spółki.

3.2.12. ZBYCIE AKCJI ŚLĄSKIEJ SPÓŁKI CUKROWEJ SA

W dniu 15 listopada 2000 r. Minister Skarbu Państwa zawarł umowę zbycia firmie Saint Louis Sucre International pakietu 95 % (92 767 672 szt. akcji) Śląskiej Spółki Cukrowej SA. Od dnia 14 lipca 2001 r., z powództwa Saint Louis Sucre International przeciwko Skarbowi Państwa, toczył się proces o wydanie akcji ŚSC SA.

Saint Louis Sucre International wniósł skargę do Naczelnego Sądu Administracyjnego na decyzję Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji odmawiającą wydania zezwolenia na nabycie akcji ŚSC, jak również wykorzystał postanowienia *umowy*

(art. 9 § 2) określające metody rozstrzygania sporów, wnosząc pozew do Sądu Okręgowego w Warszawie w sprawie nakazania Skarbowi Państwa, reprezentowanemu przez Ministra Skarbu Państwa, przeniesienia własności akcji ŚSC SA na rzecz SLS International S.A.S. Wyroki w imieniu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 7 listopada 2001 r. NSA w Warszawie oraz z dnia 31 stycznia 2003 r. Sądu Okręgowego w Warszawie zostały wydane na korzyść SLS International S.A.S. NSA zasądził jednocześnie od Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji na rzecz SLS kwotę 2 tys. zł tytułem kosztów postępowania. Sąd Okręgowy w Warszawie zasądził od Skarbu Państwa na rzecz SLS kwotę 110 tys. zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Wykonanie umowy

W dniu 26 marca 2003 r. uprawomocnił się wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 31 stycznia 2003 r., w wyniku czego nakazano Skarbowi Państwa wydanie spółce SLS International S.A.S. akcji – zgodnie z zawartą 15 listopada 2000 roku umową – w terminie 14 dni, za zapłatą kwoty 231 919,18 tys. zł oraz po złożeniu gwarancji bankowej na kwotę 250 000 tys. zł, jako zabezpieczenia podwyższenia kapitału Śląskiej Spółki Cukrowej SA. Minister Skarbu Państwa postanowił nie wnosić apelacji i umowę wykonać. W tym celu zostało wynegocjowane ze spółką SLS International S.A.S. i zawarte w dniu 25 marca 2003 r. *„Porozumienie dotyczące zasad wykonania niektórych postanowień umowy sprzedaży Śląskiej Spółki Cukrowej Spółka Akcyjna z siedzibą w Łosiowie nr MSP/505/2000 zawartej w dniu 15 listopada 2000 r. pomiędzy Skarbem Państwa Rzeczypospolitej Polskiej a Saint Louis Sucre S.A.S.”*.

Zdaniem NIK, przeciągająca się czasie prywatyzacja Śląskiej Spółki Cukrowej SA, w toku której od podpisania umowy w dniu 15 listopada 2000 r. do wydania akcji upłynęło ok. 2,5 roku, wynikała między innymi ze stanowiska MSP. Minister SP wprowadził bowiem do treści umowy sprzedaży warunek zawieszający, niemożliwy do spełnienia, od realizacji którego uzależniono przeniesienie własności akcji. Warunek dotyczył zgody MSWiA na nabycie akcji przez cudzoziemca w rozumieniu ustawy z dnia 24 marca 1920 r. o nabywaniu nieruchomości przez cudzoziemców⁹⁷. Z kolei MSWiA decyzją nr 2/01 z dnia 5 stycznia 2001 r. odmówiło zgody. Żądane pozwolenie nie dotyczyło *Kupującego*, co wyjaśnił Naczelny Sąd Administracyjny, podejmując uchwałę w dniu 24 września 2001 r. Rozbieżności w stosowaniu ww. ustawy przez organy administracji publicznej w sposób niekorzystny rzutowały na zaufanie inwestorów do stosowania prawa przez organy administracji.

W ocenie NIK, Minister Skarbu Państwa doprowadził do wydania objętych umową 95 % akcji ŚSC za kwotę wyższą od przewidzianej w umowie z 2000 r., naruszając jednocześnie obowiązujące przepisy w zakresie utrzymywania przez Skarb Państwa akcji uprzywilejowanej w Spółkach Cukrowych.

Umowa sprzedaży akcji Śląskiej Spółki Cukrowej SA zawarta w dniu 15 listopada 2000 r. objęła sprzedaż 95% akcji spółki, za cenę 250 472,7 tys. zł (nie uwzględniając ewentualnych potrąceń przewidzianych umową). Umowa nie

⁹⁷ Dz. U. 1996 Nr 45, poz. 255 ze zm.

dotyczyła zbycia akcji uprzywilejowanej serii A, z posiadaniem której wiązała się możliwość skutecznego sprzeciwu na Walnym Zgromadzeniu w sprawach: zmiany statutu spółki, postawienia spółki w stan likwidacji, jej połączenia lub przekształcenia oraz zbycia jej przedsiębiorstwa. Wydanie akcji spółce SLS nastąpiło w kwietniu 2003 r., na podstawie zawartego *Porozumienia z dnia 25 marca 2003 r.*, precyzującego niektóre postanowienia umowy z dnia 15 listopada 2000 r. i zarazem dokonującego zmian wykraczających poza ramy umowy i wskazanie sądu. W wyniku realizacji *Porozumienia* przychody Skarbu Państwa z prywatyzacji Śląskiej Spółki Cukrowej SA wyniosły 269 007,7 tys. zł.

Wyższe o 18534981 zł niż przewidziane w umowie sprzedaży przychody, uzyskane zostały w związku z rezygnacją Skarbu Państwa z uprzywilejowania akcji w Śląskiej Spółce Cukrowej SA (jedna akcja serii A) i w 16 Cukrowniach (16 akcji, po 1 akcji imiennej serii A w każdej z 16 Cukrowni należących do ŚSC). W ocenie NIK, uprzywilejowanie akcji w Śląskiej Spółce Cukrowej SA wynikające z obowiązującego postanowienia *rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 20 czerwca 1995 r. w sprawie określenia zasad i harmonogramu programu prywatyzacji Spółek Cukrowych*, które w § 3 ust. 1 stanowiło: „W każdej ze Spółek Cukrowych Skarb Państwa zachowa co najmniej jedną akcję uprzywilejowaną”, nie pozwalało Ministrowi Skarbu Państwa zbywać akcji serii A ŚSC bez zmiany przepisu rozporządzenia, a skoro do zmiany takiej nie doszło, Izba traktuje zbycie jako dokonane z naruszeniem prawa.

W ocenie NIK, obowiązujące postanowienie § 3 ust. 1 *rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 20 czerwca 1995 r. w sprawie określenia zasad i harmonogramu programu prywatyzacji Spółek Cukrowych* nie pozwalało Ministrowi Skarbu Państwa zbywać akcji uprzywilejowanej ŚSC. Skarb Państwa przestałby być akcjonariuszem Śląskiej Spółki Cukrowej i straciłby uprawnienia wynikające z posiadania uprzywilejowanej akcji z dniem wykonania postanowienia art. 20 ust. 1c *ustawy o regulacji rynku cukru*, co nastąpiło rok później - w kwietniu 2004 r. Jak wynika z kontroli KSC SA, Skarb Państwa dokapitalizował tę spółkę akcjami ŚSC SA i cukrowni zależnych i od dnia 16 kwietnia 2004 r. to KSC SA wykonuje prawa z tych akcji.

Izba ocenia jako dopuszczalną prawnie, lecz przedwczesną i niecelową, rezygnację Skarbu Państwa z uprzywilejowania jego 16 akcji uprzywilejowanych w 16 Cukrowniach holdingu ŚSC.

W ocenie NIK, celowym było utrzymanie przez Skarb Państwa uprawnień wynikających z posiadania akcji uprzywilejowanej do czasu realizacji zobowiązań umownych w stosunku do cukrowni, pracowników i plantatorów.

NIK pozytywnie oceniła realizację zobowiązań finansowych na rzecz Skarbu Państwa wynikających z umowy z dnia 15 listopada 2000 r. oraz *Porozumienia z dnia 25 marca 2003 r.* Inwestor zapłacił *Sprzedającemu w Dniu Zamknięcia Transakcji* (8 kwietnia 2003 r.) kwotę 250 472,7 tys. zł za sprzedane akcje imienne oraz kwotę 18 535 tys. zł z tytułu zrzeczenia się przez Skarb Państwa uprawnień, wynikających z posiadania 1 akcji serii A w Śląskiej Spółce Cukrowej SA i po 1 akcji serii A w 15 Cukrowniach holdingu ŚSC. Kwota 18 535 tys. zł była niemal 3,9-krotnie wyższa od przewidzianej w *Umowie z dnia 15 listopada 2000 r.*

**Realizacja
zobowiązań
umownych w ŚSC**

Jedna akcja serii A w Śląskiej Spółce Cukrowej SA dawała Skarbowi Państwa prawo sprzeciwu na Walnym Zgromadzeniu ŚSC w sprawach zmiany statutu spółki, postawienia spółki w stan likwidacji, połączenia lub przekształcenia spółki oraz zbycia jej przedsiębiorstwa, zadysponowania przez spółkę prawem do produkcji cukru w *kwocie A*. Jedna akcja serii A w Cukrowniach, wchodzących w skład holdingu ŚSC, dawała Skarbowi Państwa prawo sprzeciwu na Walnym Zgromadzeniu cukrowni w sprawach: zmiany statutu cukrowni, postawienia cukrowni w stan likwidacji, jej połączenia lub przekształcenia.

Zastrzeżenia NIK dotyczą realizacji zobowiązania wynikającego z umowy z dnia 15 listopada 2000 r. dotyczącego *Gwarantowanego Podwyższenia Kapitału*. Zgodnie z art. 5 § 2 ust. 1 pkt 4 *umowy*, kwota *Gwarantowanego Podwyższenia Kapitału* miała być przeznaczona na podwyższenie kapitałów wybranych niektórych Cukrowni wchodzących w skład holdingu ŚSC SA.

Gwarantowane Podwyższenie Kapitału Śląskiej Spółki Cukrowej SA nastąpiło na mocy *Uchwały nr 4 NWZ spółki z dnia 8 kwietnia 2003 r.* i stało się skuteczne z dniem 28 lipca 2003 r., tj. z dniem rejestracji. Kapitał zakładowy spółki przed dniem podwyższenia wynosił 97 650 183 zł. W wyniku objęcia przez *Kupującego* akcji serii C, o wartości nominalnej 1 zł każda, a wartości emisyjnej 2,70 zł każda, kapitały spółki zostały podwyższone o kwotę 250 000 001 zł, z czego 92 592 593 zł wpłynęło na kapitał zakładowy, a 157 407 408 zł na kapitał zapasowy.

Podwyższenie kapitałów Cukrowni winno było nastąpić w drodze dwóch emisji akcji cukrowni: pierwszej (serii G) - przeznaczonej do objęcia przez ŚSC i drugiej (serii F) – zaoferowanej plantatorom, z wyłączeniem innych akcjonariuszy, przy czym wysokość tej emisji miała umożliwić plantatorom osiągnięcie – przewidzianego ustawą - 15% udziału w kapitale Cukrowni. Z ustaleń kontroli wynika, że zobowiązanie to nie zostało zrealizowane zgodnie z umową. Dokonano podwyższenia kapitału 14 Cukrowni w wyniku pierwszej emisji - akcji serii F, zastrzeżonych dla ŚSC. Emisja akcji tej serii została zarejestrowana w sądach właściwych dla poszczególnych Cukrowni w okresie od 24 czerwca 2003 r. do 27 października 2003 r. Kapitały w 14 Cukrowniach wchodzących w skład holdingu⁹⁸ zostały podwyższone o kwotę 152 896 160 zł (z tego 77 085 000 zł zwiększyło kapitał zakładowy, a 75 811 160 zł – kapitał zapasowy). Nie została zrealizowana natomiast druga emisja akcji - serii G, zastrzeżonych i przeznaczonych do nieodpłatnego nabycia przez plantatorów. Skutkiem tego nie nastąpiło – mimo podjęcia odpowiednich uchwał przez Walne Zgromadzenia Cukrowni - podwyższenie kapitałów w 14 Cukrowniach o kwotę 26 280 438 zł, (z czego 13 145 789 zł na kapitał zakładowy i 13 134 689 zł – na kapitał zapasowy). NIK nie podziela poglądu zarządu ŚSC odnośnie, leżących jakoby poza spółką, przyczyn niepodwyższenia kapitałów Cukrowni poprzez emisję akcji serii G. Ze *Sprawozdania biegłego z dnia 5 listopada 2003 r.* wynika, że podjęte uchwały nie w każdym przypadku gwarantowały docelowy 15 % udział plantatorów w kapitale poszczególnych Cukrowni (udziały wahały się od 12,44% do 15,01%). Izba nie może uznać w tej części, za polegającą na prawdzie,

⁹⁸ W dniu zawarcia umowy sprzedaży akcji ŚSC w skład holdingu wchodziło 16 Cukrowni, z czego w *Dniu Zamknięcia Transakcji* funkcjonowało 15 (upadła Cukrownia Ziębice), z czego jedna – Fabryka Cukru Pastuchów postawiona była w stan likwidacji.

oceny Ministra Skarbu Państwa, zawartej⁹⁹ w przekazanej Komisji Rolnictwa i Rozwoju Wsi dnia 20 października 2004 r. „*Informacji Ministra Skarbu Państwa na temat realizacji Umowy Sprzedaży Akcji Śląskiej Spółki Cukrowej SA z siedzibą w Łosiosie zawartej w dniu 15 listopada 2000 r. pomiędzy Skarbem Państwa RP a Saint Louis Sucre International S.A.S.*”, iż zobowiązanie to zostało wykonane.

Pozostałe środki z *Gwarantowanego Podwyższenia Kapitału* w Śląskiej Spółce Cukrowej SA, w kwocie 97 103,8 tys. zł (250 000,0 tys. zł – 152 896,2 tys. zł), zasilły kapitałowo jedynie holding, a nie Cukrownie za jego pośrednictwem, jak przewidziano w art. 5 § 2 ust. 1 pkt 4 umowy z dnia 15 listopada 2000 r. ŚSC wykorzystywała uzyskaną nadpłynność na dofinansowywanie Cukrowni w formie pożyczek. Z ustaleń kontroli wynika, że były to świadczenia komercyjne: zwrotne, oprocentowanych powyżej jednomiesięcznej stopy WIBOR o +2,1%. W szczególności, według stanu na dzień 1 grudnia 2003 r., ŚSC udzieliła Cukrowniom pożyczek na kwotę ogółem 165 560 tys. zł, z czego 68 456,2 tys. zł pochodziło ze środków innych niż wpłata na *Gwarantowane Podwyższenie Kapitału*.

Kupujący zobowiązał się do zrealizowania, w terminie 36 miesięcy licząc od *Dnia Zamknięcia Transakcji*, tj. od 8 kwietnia 2003 r., gwarantowanych inwestycji w rzeczowy majątek trwały oraz systemy informatyczne o łącznej wartości 100 000 tys. zł (art. 5 § 3 umowy oraz punkt 4 *Porozumienia*). Do dnia kontroli NIK, 30 listopada 2003 r., tj. przy upływie 22,2% umownego czasu realizacji tego zobowiązania, nakłady poniesione na inwestycje w cukrowniach holdingu wyniosły 22 450,00 tys. zł, co stanowiło 22,4% kwoty gwarantowanych inwestycji.

NIK nie wniosła uwag do realizacji przez *Kupującego* umowy o *Pakiet Socjalny* dla Cukrowni wchodzących w skład Śląskiej Spółki Cukrowej SA, zawartej w dniu 4 maja 2000 r. przez *Kupującego* z upoważnioną reprezentacją działających w Cukrowniach ŚSC Związków Zawodowych.

Pakiet Socjalny gwarantował zatrudnienie dla pracowników przez okres 40 miesięcy od *Dnia Zamknięcia Transakcji* (8 kwiecień 2003 r.). Gwarancja była zabezpieczona zobowiązaniem wypłaty odszkodowania pracownikom zwalnianym z przyczyn leżących po stronie pracodawcy, za czas, jaki pozostaje do końca gwarantowanego okresu zatrudnienia. Do dnia 31 października 2003 r., z przyczyn leżących po stronie pracodawcy, zostało zwolnionych 553 pracowników uprawnionych do świadczeń odszkodowawczych i wyrównawczych, co stanowiło 19,1% stanu zatrudnienia (2 895 osób) w dniu 8 kwietnia 2003 r. Zwolnionym 450 uprawnionym pracownikom, wypłacono łącznie 29 486 tys. zł (średnio 65,5 tys. zł na osobę). W ramach programu ochrony pracowników w wieku przedemerytalnym wypłacono zwolnionym 103 uprawnionym pracownikom - do dnia 31 października 2003 r. - odszkodowania wyrównawcze w łącznej kwocie 4 032,4 tys. zł (średnio 39,1 tys. zł na osobę)¹⁰⁰.

⁹⁹ Na str. 7 – akapit ostatni.

¹⁰⁰ W przekazanej Komisji Rolnictwa i Rozwoju Wsi dnia 20 października 2004 r. „*Informacji Ministra Skarbu Państwa na temat realizacji Umowy Sprzedaży Akcji Śląskiej Spółki Cukrowej S.A....*”, uszczegółowiono, że od początku prywatyzacji do dnia 13 października 2004 r. z przyczyn zależnych od pracodawcy rozwiązano umowy o pracę z 1 421 pracownikami holdingu ŚSC, a koszty restrukturyzacji zatrudnienia wyniosły 67,7 mln zł.

W celu realizacji zobowiązania socjalnego polegającego na dokonaniu podwyżek wynagrodzeń pracownikom Cukrowni o 20% w stosunku do bazowego roku 1999, w terminie 4 miesięcy po *Dniu Zamknięcia Transakcji*, tj. do dnia 8 sierpnia 2003 r., zarząd ŚSC zobowiązał zarządy Cukrowni, pismem z dnia 24 lipca 2003 r., do wprowadzenia jednorazowych indywidualnych podwyżek wynagrodzeń, na warunkach określonych w artykule III pkt 1 *Pakietu*. Określono zasady zakwalifikowania pracowników do nabycia uprawnień do podwyżki oraz sposób liczenia indywidualnej podwyżki. Regulacją płac, obowiązującą od dnia 1 sierpnia 2003 r., objęto 2003 pracowników, zakwalifikowanych jako uprawnionych, także członków zarządów. Procentowy udział średniej podwyżki wynagrodzeń w sierpniu 2003 r. w stosunku do średnich miesięcznych zarobków w 1999 r. wyniósł od 6,1% w Cukrowni Małoszyn do 20% w Cukrowni Świdnica.

W zakresie zobowiązania *Kupującego* do utrzymania w ŚSC i Cukrowniach przywilejów socjalno-bytowych i innych stwierdzono, że wszystkie świadczenia socjalno-bytowe, które obowiązywały w *Dniu Zamknięcia Transakcji* lub w dniu podpisania *Pakietu Socjalnego* były realizowane.

Śląska Spółka Cukrowa SA, zgodnie z postanowieniem art. 6 § 5 ust. 3 *Umowy* i artykułem 6,2 *Porozumienia*, przeznaczyła w 2003 r. kwotę 300 tys. zł na szkolenia techniczne dla plantatorów, organizowane przez Związki Plantatorów. Do czasu kontroli, na ww. cele wykorzystano 94,7 tys. zł, co stanowiło 31,6%. Niewykorzystane przez Związki Plantatorów środki, stosownie do uzgodnień podjętych w dniu 16 września 2003 r. z prezesami Związków, zostały przesunięte na rok 2004.

Inwestor strategiczny Śląskiej Spółki Cukrowej SA zobowiązany był do spowodowania złożenia przez ŚSC SA Krajowej Spółce Cukrowej SA, w terminie 6 miesięcy od nabycia przez KSC, tzw. *Pozostałych Akcji Cukrowni*, oferty zakupu tych akcji.

W związku z przeniesieniem własności akcji przez MSP w dniu 16 kwietnia 2004 r., termin złożenia oferty przez ŚSC SA upływał 16 października 2004 r. W kontroli NIK w 2003 r. stwierdzono, że ŚSC SA nie złożyła takiej oferty, bowiem KSC nie nabyła wówczas *Pozostałych Akcji Cukrowni*. Jak wykazała kontrola NIK w Krajowej Spółce Cukrowej SA, przeprowadzona w IV kwartale 2004 r., ofertę zakupu posiadanych przez KSC SA akcji 15 cukrowni zależnych od ŚSC SA, Śląska Spółka Cukrowa SA z siedzibą we Wrocławiu złożyła w dniu 14 października 2004 r. Wartość tej oferty jest weryfikowana przez KSC. W wystąpieniu pokontrolnym skierowanym do Ministra Skarbu Państwa, Izba zwracała uwagę na niebezpieczeństwo deprecjacji majątku Skarbu Państwa przeznaczonego – na podstawie art. 20 ust. 2 *ustawy o regulacji rynku cukru*, na wzmocnienie kapitałowe Krajowej Spółki Cukrowej SA i na związaną z tym odpowiedzialność Ministra Skarbu Państwa. Minister Skarbu Państwa pominął stan realizacji tego zobowiązania¹⁰¹ w przedstawianej w dniu 20 października 2004 r. Komisji Rolnictwa i Rozwoju Wsi *„Informacji Ministra Skarbu Państwa na temat realizacji Umowy Sprzedaży Akcji Śląskiej Spółki*

¹⁰¹ Pkt. 5.2 *Porozumienia* z dnia 25 marca 2003 r.

Cukrowej SA z siedzibą w Łosiu zawartej w dniu 15 listopada 2000 r. pomiędzy Skarbem Państwa RP a Saint Louis Sucre International S.A.S.” W ocenie NIK, działania inwestora Śląskiej Spółki Cukrowej SA prowadzące w sposób niezgodny z umową prywatyzacyjną ŚSC - do zadłużania cukrowni holdingu ŚSC w miejsce ich dokapitalizowania, w konsekwencji prowadziły do stanu, w którym wartość należnego KSC aportu, w postaci pakietów akcji cukrowni ŚSC, poważnie się obniży.

Kupujący nie dotrzymał umownego terminu przekazania Ministrowi Skarbu Państwa sprawozdania z realizacji *Gwarantowanego Podwyższenia Kapitału*. Pierwsze sprawozdanie - z dnia 16 września 2003 r. - tj. wykonane po upływie 38 dni od umownego terminu, nie zostało przyjęte przez MSP, bowiem nie było sporządzone przez biegłego rewidenta. Prawidłowe sprawozdanie z realizacji *Gwarantowanego Podwyższenia Kapitału* zostało przekazane do Ministerstwa Skarbu Państwa Delegatura we Wrocławiu dnia 5 listopada 2003 r. w wyniku interwencyjnego pisma MSP z dnia 27 października 2003 r.

3.2.13. DZIAŁALNOŚĆ ORGANÓW REGULACJI RYNKU CUKRU

**Ministerstwo
Rolnictwa i
Rozwoju Wsi**

Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi – na podstawie ustawy o działach - jest właściwy w sprawie przetwórstwa i przechowania rolno-spożywczego oraz mechanizmów regulacji rynków rolnych. Zadania w zakresie mechanizmów regulacji i organizacji rynków rolnych wykonywał w ramach Ministerstwa RiRW Departament Przetwórstwa i Rynków Rolnych, a w jego obrębie Wydział Rynku Cukru, Izoglukozy i Inuliny. Wyszczególnione w odpowiednich regulaminach zadania to: analizowanie informacji dotyczących sytuacji organizacyjno-produkcyjnej i ekonomicznej branży cukrowniczej, przygotowywanie i opiniowanie projektów aktów prawnych dotyczących rynku cukru oraz programów związanych z branżą, współpraca z organizacjami społeczno-zawodowymi zrzeszającymi producentów i przetwórców cukru i izoglukozy, analizowanie Wspólnej Polityki Rolnej, współpraca z Agencją Rynku Rolnego w zakresie dopłat do eksportu cukru i monitorowania rynku cukru.

Ministerstwo wyjątkowo pasywnie rozumiało swoją rolę w regulacji rynku cukru.

Na pytanie NIK, jakie działania dotyczące sektora cukrowniczego podejmował resort w celu wspierania koncentracji produkcji cukru i zmiany profilu działalności wyłączanych cukrowni, dostosowania bazy surowcowej poszczególnych cukrowni do poziomu limitowanej produkcji cukru, zapewnienia racjonalnego gospodarowania środkami finansowymi, wyjaśniono m.in., że: „Polski rynek cukru funkcjonuje w oparciu o przepisy ustawy. Bezwzględne przestrzeganie ustawy i aktów wykonawczych do tej ustawy przez wszystkich uczestników rynku nie powoduje konieczności wprowadzania dodatkowych działań na tym rynku. Podobnie uregulowany jest rynek cukru w krajach UE, na którym nie są stosowane żadne dodatkowe instrumenty regulacyjne.”

W świetle ustaleń NIK, powyższe podejście do roli Ministerstwa jako regulatora przyniosło negatywne skutki: ustawa regulująca rynek cukru nie była bezwzględnie przestrzegana, akty wykonawcze były wydawane z opóźnieniem

i z naruszeniem ustawy, akty te wadliwie regulowały niektóre sprawy, wskutek czego w szerokim zakresie ich postanowienia były omijane i kontestowane.

**Opóźnione
wydawanie
rozporządzeń
regulacyjnych**

Izba skontrolowała przebieg wydawania 5 rozporządzeń wykonawczych do ustawy o regulacji rynku cukru, za których wydanie był odpowiedzialny minister właściwy do spraw rynków rolnych (MRiRW) bądź Rada Ministrów na jego wniosek (RM).

Tabela 23 – Przebieg wydawania 5 rozporządzeń wykonawczych do ustawy

LP	Rozporządzenie w sprawie Art. ustawy o regulacji ryku cukru	Data wejścia w życie delegacji ustawowej Data przesłania do uzgodnień wewnątrzresortowych	Data przesłania do uzgodnień zewnętrznych Data podpisania	Data publikacji
1.	szczegółowych zasad współpracy między producentami cukru i plantatorami buraków cukrowych (MRiRW) – art. 3 ust. 9	7.11.2001 r. 31.10.2001 r.	2.01.2002 r. 15.03.2002 r.	25 marca 2002 r.
2.	trybu oraz terminów pobierania opłat cukrowych (MRiRW) – art. 17 ust. 6	7.11.2001 r. 31.10.2001 r.	22.11.2001 r. 20.12.2001 r.	1 stycznia 2002 r.
3.	szczegółowych zasad dokonywania zakupów interwencyjnych cukru białego (MRiRW) – art. 15 ust. 4	7.11.2001 r. b.d.	3.09.2002 r. 27.09.2002 r.	1 października 2002 r.
4.	określenia wzorów oraz terminów składania wniosków o przyznanie limitów A i B cukru, A i B izoglukozy oraz wzorów sprawozdań z wyprodukowanego, przechowywanego i sprzedanego cukru buraczanego, izoglukozy i syropu inulinowego, (MRiRW) – art. 6 ust. 5	20.06.2003 r. 10.06.2003 r.	26.06.2003 r. 25.07.2003 r.	23 sierpnia 2003 r.
5.	cen minimalnych buraków A i B (MRiRW) – art. 13 ust 5	7.11.2001 r. b.d.	14.09.2001 r. 28.01.2002 r.	23 lutego 2002 r.
	cen minimalnych buraków A i B – art. 13 ust 5	7.11.2001 r. 22.08.2001 r.	b.d. 1.03.2003 r.	8 kwietnia 2003 r.
	cen minimalnych buraków A i B – art. 13 ust 5	b.d.	b.d. 5.12.2003 r.	31 grudnia 2003 r.
	ustalenia ceny interwencyjnej cukru białego i ceny podstawowej buraków cukrowych (RM) - 12 ust. 1.		1.11.2001 r.	6 grudnia 2001 r.

Zgodnie z art. 21 ust. 2 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o regulacji rynku cukru do dnia 15 października 2001 r. powinny zostać wydane, na wniosek ministra właściwego do spraw rynków rolnych, rozporządzenia Rady Ministrów dotyczące ceny interwencyjnej cukru białego i ceny podstawowej buraków cukrowych, obejmując – zgodnie z art. 21 ust. 1 ustawy - okres od dnia 1 października 2002 r. do dnia 30 czerwca 2003 r., jako pierwszy rok rozliczeniowy w rozumieniu ustawy. Rozporządzenie wydano 12 listopada 2001 r., nie dochowując wyznaczonego terminu o blisko miesiąc.

Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi w sprawie szczegółowych zasad dokonywania zakupów interwencyjnych cukru białego zostało wydane w dniu 27 września 2002 r. i weszło w życie 1 października 2002 r. – z rocznym opóźnieniem. Delegacja ustawowa weszła w życie

7 listopada 2001 r., a Ministerstwo RiRW zapoczątkowało uzgodnienia międzyresortowe projektu aktu prawnego w dniu 3 września 2002 r.

Rozporządzenie w sprawie cen minimalnych buraków A i B dotyczące roku rozliczeniowego 2002/2003 zostało wydane w dniu 28 stycznia 2002 r. – ok. 4 miesiące po rozpoczęciu roku rozliczeniowego. W tym przypadku Ministerstwo RiRW zapoczątkowało uzgodnienia międzyresortowe projektu aktu w dniu 14 września 2001 r. Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi w sprawie cen minimalnych buraków A i B dotyczące roku rozliczeniowego 2003/2004 zostało wydane jeszcze później, bo w dniu 11 marca 2003 r., i weszło w życie 8 kwietnia 2003 r.

Zgodnie z art. 5 *ustawy o regulacji rynku cukru*, na dany rok rozliczeniowy kwoty A i B cukru, kwoty A i B izoglukozy oraz kwoty A i B syropu inulinowego na dany rok rozliczeniowy określa, w drodze rozporządzenia, Rada Ministrów (na wniosek ministra właściwego do spraw rynków rolnych), w terminie do dnia 1 sierpnia roku kalendarzowego poprzedzającego ten, w którym przypada początek danego roku rozliczeniowego. Ponieważ pierwszym rokiem rozliczeniowym w rozumieniu ustawy jest okres od dnia 1 października 2002 r. do dnia 30 czerwca 2003 r., rozporządzenie RM w sprawie ustalenia kwot produkcji cukru na rok 2002/2003 winno być wydane do 1 sierpnia 2001 r. Zostało wydane w dniu 12 listopada 2001 r., tj. z 2,5-miesięcznym opóźnieniem. Dla porównania zestawiono daty wydania odpowiednich rozporządzeń w okresie 5-letnim.

Okres, którego dotyczy	2000/2001	2001/2002	2002/2003	2003/2004	2004/2005
Data wydania rozporządzenia RM	27 lipca 1999	26 lipca 2000	12 listopada 2001	30 lipca 2002	22 lipca 2003

Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi powołał członków pierwszej kadencji Komisji Porozumiewawczej do Spraw Cukru z 12-dniowym opóźnieniem – w dniu 23 stycznia 2001 r. Na podstawie *rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 10 grudnia 2001 r. w sprawie regulaminu Komisji Porozumiewawczej do Spraw Cukru* powinien to uczynić w ciągu 14 dni od wejścia w życie rozporządzenia - do 11 stycznia. W związku z opóźnieniem powołania Komisji, Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi, który na podstawie art. 17 ust. 6 *ustawy o regulacji rynku cukru* miał przedstawić projekt rozporządzenia w sprawie trybu i terminów pobierania opłat cukrowych po zasięgnięciu opinii Komisji Porozumiewawczej ds. Cukru, skierował projekt do uzgodnień z pominięciem przewidzianego ustawą trybu. W dniu 22 listopada 2001 r. projekt rozporządzenia w sprawie trybu i terminów pobierania opłat cukrowych został przesłany do 9 urzędów centralnych z prośbą o zgłaszanie ewentualnych uwag, a rozporządzenie podpisane zostało dnia 20 grudnia 2001 r.

Mimo że - na podstawie art. 3 ust. 8 *ustawy o regulacji rynku cukru* – podstawowym zadaniem Komisji Porozumiewawczej ds. Cukru jest opiniowanie szczegółowych zasad współpracy między producentami cukru i plantatorami buraków cukrowych, określonych w drodze rozporządzenia w sprawie szczegółowych zasad współpracy między producentami cukru i plantatorami

buraków cukrowych, projekt rozporządzenia Minister RiRW przesłał do uzgodnień międzyresortowych w dniu 25 stycznia 2002 r. do 25 urzędów centralnych i 13 związków zawodowych i organizacji społeczno-zawodowych rolników, z pominięciem członków Komisji.

Według przewodniczącego Komisji, od dnia pierwszego posiedzenia Komisji, na którym wręczono członkom akty powołania, tj. od 1 lutego 2002 r., Komisja (12-osobowa) odbyła łącznie 22 posiedzenia i podjęła 48 uchwał, Komisja Porozumiewawcza opiniowała dwukrotnie, na kampanię 2003 i 2004, propozycje Rady Ministrów w sprawie ceny interwencyjnej cukru, ceny podstawowej buraków cukrowych, cen minimalnych buraków cukrowych.

Jakość prawa

Ministerstwo Finansów, już w dniu 4 grudnia 2001 r., opiniując projekt rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi w sprawie trybu i terminów pobierania opłat cukrowych, sygnalizowało nieegzekwowalność ówczesnie projektowanych opłat. MF podnosiło „Brak jest podstaw prawnych do poddania egzekucji administracyjnej należności z tytułu opłat cukrowych w drodze przepisu w rozporządzeniu Ministra RiRW. Zgodnie z art. 2 ustawy z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji¹⁰² egzekucji administracyjnej podlegają należności wymienione enumeratywnie w § 1 tego artykułu, w tym przekazane do egzekucji administracyjnej na podstawie innych ustaw”. Mimo tej opinii, opłaty zostały wprowadzone rozporządzeniem MRiRW z dnia 20 grudnia 2001 r. w sprawie trybu oraz terminów pobierania opłat cukrowych.

Potrzebę wprowadzenia opłat ustawą MRiRW podjęło ponad rok później. W uzasadnieniu do projektu ustawy o zmianie ustawy o regulacji rynku cukru podano, że: „Realizowana obecnie ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o regulacji rynku cukru zawiera wiele uchybień oraz nieprawidłowości, które były podstawą do wszczęcia postępowania legislacyjnego w 2002 r., mającego na celu ich wyeliminowanie”.

Projekt ustawy o zmianie ustawy o regulacji rynku cukru Ministerstwo RiRW przesłało w dniu 30 stycznia 2003 r. do 19 urzędów centralnych oraz do 15 związków reprezentujących plantatorów buraków cukrowych i producentów cukru oraz innych związków zawodowych rolników i ich organizacji społeczno-zawodowych. MRiRW w nowelizacji zaproponował, m.in. wprowadzenie ustawą sankcji dla producentów cukru, izoglukozy i syropu inulinowego w przypadku nie dokonywania przez nich opłat przeznaczonych na dopłaty do eksportu. Producenci, którzy nie wpłacili na wydzielony rachunek ARR opłat cukrowych podlegać mieli opłacie w wysokości 150 % należnych opłat cukrowych. „Obecnie w wyniku braku tego przepisu znaczna część producentów cukru nie wpłaca na rachunek ARR określonych w ustawie opłat cukrowych.”

**Bojkot
spółek
BSO -
Reakcja
MRiRW**

W grudniu 2002 r. 6 spółek: SugarPol Sp. z o.o. z Torunia, SugarTor Sp. z o.o. z Warszawy, cukrownie: Michałów SA, Pelplin SA, Ciechanów SA i Głinojeck SA przesłały do Ministerstwa RiRW pisma (jednakowej treści), w których poinformowały o wstrzymaniu się od wpłacania opłat cukrowych, co oznaczało bojkot obowiązujących regulacji.

¹⁰² Dz. U. z 1991 r. Nr 36, poz. 161 ze zm.

Według spółek „wydane na podstawie art. 17 ust. 6 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o regulacji rynku cukru rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 20 grudnia 2001 r. w sprawie trybu oraz terminów pobierania opłat cukrowych nie zawiera żadnych postanowień dotyczących trybu postępowania w przypadku, gdy niektórzy z producentów cukru nie uiszczą opłat cukrowych i zachodzi uzasadniona obawa, iż wpływy z tego tytułu będą znacznie niższe od przewidywanych. Żaden z powszechnie obowiązujących przepisów prawa nie przewiduje trybu ani możliwości przymusowego nakładania i ściągania opłat cukrowych oraz konsekwencji wynikających z ich niezapłacenia. Nie przewidziano również żadnych szczegółowych warunków uzyskania dopłat i wszyscy producenci cukru, którzy wyeksportują cukier B, będą mogli domagać się dopłat do eksportu na takich samych zasadach. Wydane w tej sprawie zarządzenie Prezesa Agencji Rynku Rolnego nr 79 z dnia 1 października 2002 r. nie jest powszechnie obowiązującym aktem prawa i nie może nakładać obowiązków ani stanowić podstawy do pozbawienia uprawnień przyznanych na mocy ustawy”. Mając na uwadze powyższe okoliczności, zarząd spółki „uprzejmie informuje, że w związku z brakiem jakichkolwiek gwarancji otrzymania dopłat do eksportu, do czasu jednoznacznego uregulowania sytuacji prawnej opłat cukrowych, wstrzymuje się od wpłacania tych opłat na rachunek bankowy ARR z równoczesnym wyodrębnieniem odpowiednich kwot na wydzielonym rachunku bankowym Spółki.”

Pisma powyższe przesłane zostały do wiadomości ARR. W pismach z lutego 2003 r. skierowanych do ARR Zarządy ww. spółek i cukrowni podtrzymywały swoje poprzednie stanowiska zawarte w pismach z grudnia 2002 r. Ministerstwo RiRW podjęło się perswazyjnego załatwienia bojkotu; w dniu 19 lutego 2003 r. informowało ww. spółki, że „Obowiązek uiszczania przez producentów opłat cukrowych wynika z art. 17 ust.1 ustawy o rrc, zaś tryb i terminy pobierania tych opłat określa rozporządzenie Ministra RiRW. Wobec powyższego stanowisko wyrażone przez Cukrownię/Spółkę jest zupełnie nieuprawnione. Nie można twierdzić, iż brak przepisów sankcjonujących niedopełnienie obowiązku nałożonego na producentów cukru w art. 17 ust. 1 ustawy uprawnia ich do uchylania się od tego obowiązku. Mechanizm wnoszenia opłat cukrowych jest nierozzerwalnie związany z mechanizmem udzielania dopłat producentom cukru i izoglukozy do eksportu cukru i izoglukozy z kwoty B, oraz z mechanizmem udzielania dopłat przetwórcom zużywającym cukier na cele niespożywcze”.

W tym okresie Ministerstwo RiRW zainteresowało się praktycznie nadzorem nad Agencją Rozwoju Rynku, występując w dniu 3 lutego 2003 r. do ARR o przedstawienie informacji o realizacji zadań wynikających z ustawy, w tym opłat cukrowych. W piśmie z dnia 4 marca 2003 r., będącym odpowiedzią na pismo MRiRW, Agencja Rynku Rolnego informowała, że w dniu 1 stycznia 2003 r. stan środków zgromadzonych na rachunku ARR wynosił 13 448,1 tys. zł. Wpłaty dokonało 45 producentów cukru z ogólnej liczby 65, którzy otrzymali limity i byli zobowiązani do wnoszenia opłat. Po monicie zaliczkowe wpłaty wniosło jeszcze 2 producentów – do łącznej kwoty na dzień 3 marca 2003 r. – 14 342,7 tys. zł.

Reakcja KSC – brak regulowania opłat cukrowych KSC nie wniosła opłat cukrowych należnych za rok 2002/2003 od Cukrowni Krasnystaw w kwocie 1 385,7 tys. zł i od Cukrowni Lublin w kwocie 1 131,4 tys. zł. Podstawową przyczyną nie uregulowania opłat cukrowych za inkorporowane 30 września 2003 r. cukrownie był brak wolnych środków

finansowych. Spółka uznała ponadto, że gdyby posiadała środki na zapłatę, stanęłaby przed dylematem czy wnosić opłatę cukrową w wysokości wyższej niż możliwe do uzyskania dopłaty do eksportu z tego tytułu, nie mając pewności czy wpłata po terminie da prawo do uzyskania dopłaty oraz mając dodatkowo świadomość, że obligatoryjność wnoszenia opłat za rok 2002/03 nie była powszechnie akceptowana. Mając powyższe na uwadze kierownictwo spółki w grudniu 2003 r. zobowiązało gł. księgową KSC do ujęcia w księgach finansowych ww. opłat jako zobowiązania wobec ARR, nie decydując się na zapłatę. Według KSC:

Jak pokazały przykłady cukrowni, które wniosły opłaty cukrowe w wymaganym terminie, wielkość tych opłat była zdecydowanie wyższa niż otrzymane dopłaty. Np. Cukrownia Borowiczki SA wpłaciła 705 096 zł, a otrzymała 463 842 zł dopłat, Cukrownia Kruszwica SA - wpłaciła 1 070 172 zł, a otrzymała – 703 571 zł dopłat. Dwie cukrownie należące następnie do KSC, które dokonały pełnych wpłat po terminie (Cukrownia Malbork SA i Cukrownia Żnin SA) w ogóle nie otrzymały dopłat, więc wpłacone przez nie kwoty, odpowiednio 1 118 612 zł i 902 304 zł trudno uznać za zasadne ekonomicznie.

**Reakcja
MRiRW na
obstrukcję
Pfeifer &
Langen**

Minister RiRW w nowelizacji z 2003 r. zaproponował m.in. zobowiązanie producentów cukru, izoglukozy i syropu inulinowego do przekazywania do Agencji Rynku Rolnego comiesięcznych i rocznych informacji dotyczących obrotu tymi towarami, „Obecnie brak tego zapisu uniemożliwia wykonanie zadań dotyczących monitoringu rynku cukru, które ustawodawca nałożył na ARR”.

Z ustaleń kontroli w Ministerstwie RiRW wynika, że Ministerstwo to praktycznie nie monitorowało obrotu cukrem w części dotyczącej koncernu Pfeifer&Langen.

W 2000 r. Minister RiRW zwrócił się do zarządów cukrowni z prośbą o przesyłanie comiesięcznych informacji dotyczących obrotu cukrem. Na prośbę Ministra nie zareagowały cukrownie należące do Pfeifer&Langen. Również próby ponaglenia drogą telefoniczną nie przynosiły rezultatu. W piśmie z dnia 9 sierpnia 2002 r. Minister RiRW wystąpił do zarządów cukrowni należących do Pfeifer&Langen: „w związku z koniecznością bieżącego monitorowania rynku cukru ponownie zwracam się z prośbą do Pana Prezesa o comiesięczne przesyłanie informacji dotyczących obrotu cukrem”.

W zestawieniach dotyczących obrotu cukrem sporządzanych na podstawie miesięcznych informacji cukrowni przez Departament Rynków Rolnych nie zamieszczono danych dotyczących cukrowni należących do Pfeifer&Langen.

MRiRW w nowelizacji z 2003 r. zaproponował m.in. zmianę przepisu dotyczącego obowiązywania ceny interwencyjnej cukru. Uzasadniano, że w wyniku nowelizacji *ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o regulacji rynku cukru* rozszerzony został zakres podmiotów, które obowiązane są stosować pod groźbą sankcji cenę interwencyjną cukru. Przepis ten praktycznie nie jest realizowany, ponieważ ustawodawca nie wskazał organów upoważnionych do dokonywania kontroli podmiotów zajmujących się obrotem cukru na rynku krajowym, zobowiązanych do stosowania tej ceny. Ponadto przepis ten powoduje stały nacisk producentów cukru na podwyższanie ceny interwencyjnej cukru, w celu

„przerzucenia” kosztów regulacji rynku cukru na Agencję Rynku Rolnego. Działania te są nieekonomiczne i niezgodne z przepisami obowiązującymi kraje UE w tym zakresie. W UE cena interwencyjna cukru stosowana jest wyłącznie przez Agencje Interwencyjne (ostatni zakup cukru w ramach interwencji miał miejsce ponad 20 lat temu i dotyczył minimalnej ilości cukru), a cena interwencyjna jest niższa niż cena rynkowa cukru.

**Reakcja
MRiRW na
niskie ceny
cukru na
rynku**

Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi, odpowiedzialny za nadzór nad obrotem cukrem, zareagował na niskie ceny cukru i sygnały dotyczące sprzedaży cukru w 2002 r. przez niektórych krajowych producentów cukru poniżej ceny minimalnej:

Minister RiRW wystąpił w dniu 1 marca 2002 r. do Generalnego Inspektora Kontroli Skarbowej, zwracając się o rozważenie przeprowadzenia kontroli w cukrowniach, z uzasadnieniem, że „Sprzedaż cukru po cenach niższych od obowiązującej producentów cukru ceny minimalnej spowoduje pogorszenie się sytuacji ekonomiczno-finansowej cukrowni. Pociągnie to za sobą konieczność interwencji państwa, m.in. poprzez udzielanie poręczeń przez Agencję Rynku Rolnego kredytów zaciąganych przez cukrownie na skup buraków cukrowych i przechowywanie wyprodukowanego z nich cukru. Destabilizacja rynku cukru spowodowana sprzedażą cukru po cenach niższych niż minimalna może również wiązać się z koniecznością zdjecia z rynku krajowego nadwyżki niesprzedanego cukru.”

Izba nie wniosła uwag do trybu i sposobu powołania przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi Komisji Porozumiewawczej ds. Cukru oraz dokonywania zmian w jej składzie osobowym. Badania kontrolne wykazały natomiast, że Komisja Porozumiewawcza nie opracowała wówczas Porozumienia Branżowego, do czego była zobowiązana przepisem art. 3 ust. 8 *ustawy o regulacji rynku cukru*, w którym powinny zostać określone szczegółowe zasady współpracy między producentami cukru i plantatorami po akcesji do UE.

**Agencja Rynku
Rolnego**

Zgodnie z *ustawą z dnia 21 czerwca 2001 r. o regulacji rynku cukru*, Agencja Rynku Rolnego (ARR) przejęła w dniu 30 września 2002 r. od Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (ARiMR) prowadzenie spraw w zakresie rynku cukru. Na podstawie umowy przelewu wierzytelności, ARR przejęła od ARiMR środki finansowe w łącznej kwocie 5 994,6 tys. zł z tytułu niewykorzystanych dopłat do eksportu cukru w 2001 r. oraz dokumentację związaną z pobieraniem opłat cukrowych oraz udzielaniem dopłat do eksportu cukru. W roku rozliczeniowym 2002/2003 ARR przyznała dopłaty w kwocie 22 861,5 tys. zł do eksportu 24 890,1 ton cukru, 2 020,7 tys. zł do eksportu 2 200 ton izoglukozy oraz 166,8 tys. zł do przerobu 182,4 ton cukru na cele niespożywcze. ARR dokonała także w 2003 r. spłaty dwóch poręczonych przez siebie kredytów bankowych w łącznej kwocie 29 892,2 tys. zł, zaciągniętych na zakup w 2002 r. buraków przez cukrownie Częstocice oraz Janikowo. W związku z dokonaną spłatą ww. kredytów ARR przejęła na własność od dwóch banków przewłaszczony przez nie cukier (16 515 ton). Do czasu zakończenia kontroli Agencja nie sprzedała tego cukru.

Według stanu na 31 lipca 2003 r. producenci cukru wnieśli opłaty cukrowe w łącznej wysokości 56 752,0 tys. zł, co stanowiło 81,3% należnych kwot. W roku rozliczeniowym 2002/2003 działania ARR wobec cukrowni zalegających z opłatami cukrowymi polegały na kierowaniu pism przypominających o obowiązku regulowania tych opłat. Z dniem 20 czerwca 2003 r., tj. z dniem wejścia w życie *ustawy z dnia 21 maja 2003 r. o zmianie ustawy o regulacji rynku cukru*, Prezes ARR otrzymał delegację do wydawania decyzji w sprawie nakładania i egzekwowania opłat sankcyjnych wobec producentów, którzy nie będą uiszczać opłat cukrowych. Do zakończenia roku rozliczeniowego 2002/2003 Prezes ARR nie nałożył opłat sankcyjnych na producentów cukru niewnoszących opłat.

Pobrane przez ARR opłaty cukrowe nie w pełni zostały wykorzystane w na dopłaty do eksportu i przerobu cukru. Na dopłaty do eksportu cukru i izoglukozy oraz na dopłaty do przerobu cukru na cele niespożywcze wykorzystano środki finansowe w łącznej wysokości 25 049,1 tys. zł, tj. 42,6% zgromadzonych opłat. W myśl art. 17 ust. 3 *ustawy o regulacji rynku cukru*, w przypadku, gdy ustalona wartość opłat nie zostanie całkowicie wykorzystana, Prezes ARR zobowiązany jest do obniżenia jej w następnym roku rozliczeniowym o wielkość wynikającą z wartości niewykorzystanej kwoty. Po dokonaniu stosownych wyliczeń, wysokość opłat cukrowych na rok rozliczeniowy 2003/2004 w przypadku kwoty A obniżono do 1,3% ceny interwencyjnej, a w przypadku kwoty B ustalono na poziomie 21,35 % tej ceny.

3.2.14. DZIAŁALNOŚĆ ORGANU NADZORU WŁAŚCICIELSKIEGO

Minister Skarbu Państwa - wykonując prawa ze 100% akcji - sprawował nadzór właścicielski nad działalnością Spółek Cukrowych, w tym także - do czasu inkorporacji cukrowni - prawa ze 100% akcji Krajowej Spółki Cukrowej SA. Do czasu wyzbycia się tych akcji, był także mniejszościowym akcjonariuszem Cukrowni skupionych w 4 holdingach cukrowych, dysponującym akcją uprzywilejowaną.

**Uchybienia
w pełnieniu
nadzoru przez MSP**

Izba uznaje za działanie nierzetelne i generujące niepotrzebne koszty akceptowanie, przez MSP, powtarzających się przypadków organizowania niewłaściwie przygotowanych Walnych Zgromadzeń Spółek Cukrowych, w wyniku czego tracono czas i ponoszone były wielokrotnie koszty notarialne.

Przykładem jest przedłużający się proces podejmowania przez Walne Zgromadzenie Mazowiecko-Kujawskiej Spółki Cukrowej SA uchwały o wyrażeniu zgody na zbycie, na rzecz spółki Nordzucker AG, akcji cukrowni Chełmża, Krasiniec i Mełno. Pierwsze NWZA, które miało w tej sprawie podjąć uchwałę, rozpoczęte zostało dnia 29 marca 2000 r. i przerwane. Następnie było wznawiane i przerywane 6-krotnie: 14 kwietnia, 28 kwietnia, 22 maja, 16 maja, 30 czerwca i 12 lipca 2000 r. Uchwała o sprzedaży akcji podjęta została za ósmym podejściem - dnia 28 sierpnia 2000 r. Łączne opłaty poniesione za wymienione akty notarialne wyniosły 4 928 zł, przy czym jeden akt wygenerowałby koszt jedynie 800 zł plus 22% VAT.

Przerywano także rutynowe Zwyczajne Walne Zgromadzenie Akcjonariuszy, zwoływane w celu rozpatrzenia sprawozdania zarządu, bilansu i rachunku zysków

i strat oraz podjęcia wymaganych przez prawo uchwał. ZWZA zwołane dnia 25 lutego 2000 r., na wniosek przewodniczącego zostało przerwane do dnia 17 marca 2000 r., po czym zakończone dnia 18 kwietnia 2000 r. Koszty notarialne zamiast 976 zł wyniosły 2 928 zł.

Zastrzeżenia Izby odnoszą się także do strony merytorycznej podejmowanych uchwał (100% głosów reprezentował Skarb Państwa). Uchwały WZA ustanawiające ramy działania zarządów Spółek Cukrowych przy zbywaniu akcji grup cukrowni były zmieniane w trakcie rokowań z potencjalnymi inwestorami, zmieniając reguły wiążące strony, gdyż – jak się okazało – pierwotnie podejmowane uchwały nie zabezpieczały interesów Skarbu Państwa. Dopiero po 4 miesiącach po podjęciu pierwotnych uchwał, WZA podejmowały uchwały w sprawie zabezpieczenia w umowach z inwestorami cesji na rzecz Skarbu Państwa uprawnień do pobierania kar umownych i odszkodowań z tytułu niewykonania bądź nienależytego wykonania umowy, a także w sprawie tworzenia odrębnego subkonta bankowego, na którym zgromadzone miały być środki finansowe pochodzące ze sprzedaży akcji spółek wchodzących w skład grupy.

W świetle ustaleń kontroli, Minister nie dysponował pełną i niezależną informacją o sytuacji ekonomiczno-finansowej państwowej części sektora cukrowniczego, koncentrując się na informacjach dostarczanych przez Spółki Cukrowe do wykorzystania przez Ministra na walnych zgromadzeniach tych spółek. Sytuacja ekonomiczno-finansowa cukrowni była trudna, niezależnie od ich restrukturyzacji własnościowej. Jednakże to sytuacja ekonomiczno-finansowa Spółek Cukrowych byłaby szczególnie trudna w przypadku niesprywatyzowania i nieuzyskania przychodów ze sprzedaży aktywów – akcji cukrowni. Zarządy Spółek Cukrowych przejmując środki ze sprzedaży akcji cukrowni uzyskiwały możliwość arbitralnego wydatkowania tych środków. W ocenie Izby, Minister działając jako Walne Zgromadzenie Spółek Cukrowych, dysponował - na podstawie odpowiednich postanowień Statutów Spółek Cukrowych - prawem niewyrażenia zgody na sprzedaż pakietów akcji cukrowni i miał możliwość z tego prawa skorzystać w każdej chwili zwołując NWZ.

**Utrata kontroli nad
działaniami Spółek
Cukrowych**

Ustalane przez Ministra Skarbu Państwa w formie uchwał WZA ramy działania zarządów Spółek Cukrowych przy zbywaniu akcji cukrowni, nie były w istotnych aspektach przestrzegane, bez natychmiastowej skutecznej reakcji MSP. MSP utraciło kontrolę nad środkami ze sprzedaży akcji cukrowni, które na podstawie uchwały WZA powinny być gromadzone przez Poznańsko-Pomorską Spółkę Cukrową SA na wyznaczonym koncie, a ich sposób wydatkowania rozstrzygany przez WZA. Zarząd P-P S.C. SA zgromadził z tytułu zbycia 51 % pakietów akcji cukrowni Grupy Poznańskiej i Grupy Kalisko-Konińskiej kwotę 135 527,4 tys. zł, która podlegała ulokowaniu na koncie wskazanym przez MSP i powinna znajdować się pod kontrolą MSP.

Już w lutym 2001 r. Departament Nadzoru i Prywatyzacji I (DNiP I) wskazał prezesowi P-P S.C. SA, iż lokowanie środków ze sprzedaży Grupy Poznańskiej jest niezgodne z uchwałą NWZA z dnia 13 lipca 1999 r. Tymczasem w zawartej i podpisanej w dniu 13 lipca 2001 r. przez kolejnego prezesa P-P S.C. SA umowie

sprzedaży pakietu akcji Grupy Kalisko-Konińskiej doszło do powtórzenia niepodporządkowania się uchwale. Do umowy, która zgodnie z uchwałą NWZA z dnia 13 lipca 2001 r. miała być zawarta na warunkach określonych w projekcie umowy sprzedaży akcji załączonej do uchwały i niezawierającej żadnych odrębnych dopisków, we fragmencie wymieniającym numer rachunku dokonania przelewu odrębnie dopisano: „lub inny rachunek wskazany przez sprzedającego”. Umowę ze strony P-P S.C. podpisali prezes spółki p. Jerzy Kruszyński i p. Grzegorz Kowalski – członek zarządu.

Dopiero w dniu 24 października 2001 r. MSP ponownie wystąpiło o rozliczenie środków przez P-P S.C. SA, a w dniu 29 listopada 2001 r. Minister SP odwołał ze stanowiska prezesa zarządu spółki. Jak ustaliło MSP, zarząd P-P S.C. SA początkowo angażował środki z prywatyzacji cukrowni w operacje papierami wartościowymi, przy czym w okresie niespełna 3 miesięcy od uzyskania zapłaty od Pfeifer&Langen dokonał ponad stu transakcji lokacyjnych. Następnie środki ze sprzedaży P-P S.C. SA wykorzystywała (po pomniejszeniu obciążeń publicznoprawnych, tj. podatku dochodowego od osób prawnych i należnej 15 % wpłaty z zysku), m.in. na spłatę kredytów zaciągniętych na realizację pomocy finansowej dla Cukrowni oraz na zakup cukru i przedpłaty na cukier dla Cukrowni. Decyzje odnośnie dysponowania tymi środkami tylko w dwóch przypadkach na łączną kwotę 1 280 tys. zł uzyskały zgodę Walnego Zgromadzenia (w dniu 29 stycznia 2001 r.), wymaganą uchwałą nr 2 § 5 WZA z 13 lipca 1999 r.

Przychody netto P-P S.C. SA z prywatyzacji cukrowni Grupy Poznańskiej i Grupy Kalisko-Konińskiej wyniosły kwotę 105 012,3 tys. zł. Przychody te zostały pomniejszone przez spółkę o odsetki od niewypłaconej dodatkowej zaliczki na podatek dochodowy – 221,5 tys. zł oraz o koszty prywatyzacji – 939,2 tys. zł. Nawet po tak dokonanych rozliczeniach, przerzucających w ciężar wydzielonego rachunku koszty zawinione przez spółkę (odsetki) i nadmierne koszty prywatyzacji (6,9 % wartości transakcji) na wydzielonym koncie powinny znajdować się wolne środki w kwocie przychodów netto wynoszącej, zdaniem NIK, co najmniej 103 851,6 tys. zł. Zatrudniona w celu ustalenia stanu (na dzień 30 listopada 2001 r.) wydzielonego rachunku firma audytorska skonkludowała, że nie może jednoznacznie wskazać, które lokaty P-P S.C. dotyczą środków ze sprzedaży akcji cukrowni i nie jest w stanie rozliczyć wszystkich operacji finansowych bezpośrednio lub pośrednio ze środków sprzedaży akcji. Również uzyskane od tych środków odsetki nie zostały przez badającego ustalone, z uwagą „Należy przypuszczać, że w dużej mierze zostały przeznaczone na konsumpcję i bieżącą działalność spółki”. Na dzień objęty audytem P-P S.C. posiadała pokrycie uzyskanych środków ze sprzedaży akcji cukrowi Grupy Poznańskiej oraz Grupy Kalisko - Konińskiej tylko w 83,4% na wyodrębnionych subkontach bankowych, przy czym uznano, że pozostałe środki pieniężne są składnikami majątku obrotowego w formie należności i zapasów, i mogą stać się środkami pieniężnymi w momencie upłynięcia zapasów i zwindykowania należności.

Począwszy od 2002 roku zarząd P-P S.C. SA uzyskiwał zgodę MSP na szerokie użycie środków pochodzących ze sprzedaży akcji cukrowni Grupy

Kalisko-Konińskiej¹⁰³. Zaangażowanie środków na dzień 30 września 2002 r. wyniosło razem 54 588,4 tys. zł (wydatkowano 35 653,6 tys. zł).

Utrata możliwości systemowego dofinansowania sektora

Kwota stanowiąca 30% środków pochodzących ze sprzedaży akcji w grupach regionalnych, miała zostać przeznaczona na dokapitalizowanie całego sektora¹⁰⁴. NIK ustaliła, że w okresie objętym kontrolą, Spółki Cukrowe nie wydatkowały środków uzyskanych ze sprzedaży akcji cukrowni w sposób, który można uznać za realizację powyższego celu. W szczególności dotyczy to P-P S.C. SA.

P-P S.C. SA uzyskane środki, a także środki wygenerowane wtórnie, wydatkowała na własne potrzeby, z roku na rok w większym zakresie. Do dnia 30 września 2002 r. stan aktywów pochodzących ze sprzedaży akcji cukrowni Grupy Poznańskiej oraz Grupy Kalisko-Konińskiej wynosił razem 83 836,5 tys. zł, tj. 80,7 % przychodów ze sprzedaży akcji netto, z czego środki na rachunkach bankowych – 76 820,0 tys. zł. Ponadto, zgody na użycie środków pochodzących ze sprzedaży akcji cukrowni Grupy Kalisko-Konińskiej obejmowały kwotę wydatków 35 653,6 tys. zł.

Rozliczenie na dzień 31 sierpnia 2003 r.¹⁰⁵ wykazało dalsze rozchodowanie tych środków, a ich stan wynosił gotówką jedynie 284,3 tys. zł. Dla porównania, stan środków ze sprzedaży przez M-K S.C. SA akcji cukrowni Grupy Toruńskiej na dzień 31 sierpnia 2003 r. wynosił gotówką 28 598,1 tys. zł.

Niemniej, stan środków pieniężnych ze sprzedaży grup regionalnych na dzień inkorporacji Cukrowni do KSC po wyłączeniach wynosił *per saldo*¹⁰⁶ tylko 40 074,8 tys. zł, co nie stwarzało Krajowej Spółce Cukrowej SA możliwości istotnej poprawy płynności i polepszenia warunków startu w nowej strukturze.

Potrojone składy osobowe zarządów łączonych spółek

Izba negatywnie oceniła podjęcie w dniu 26 sierpnia 2002 r. przez Nadzwyczajne Walne Zgromadzenia trzech Spółek Cukrowych pod przewodnictwem Ministra Skarbu Państwa uchwał, ustalających składy zarządów trzech Spółek Cukrowych: Krajowej Spółki Cukrowej SA, Lubelsko-Małopolskiej Spółki Cukrowej SA i Poznańsko-Pomorskiej Spółki Cukrowej SA - poszerzone z 2 do 5 osób każdy, i identyczne osobowo. W ocenie NIK, działanie Ministra Skarbu Państwa związane integralnie z nadzorem przy tworzeniu Krajowej Spółki Cukrowej SA, umożliwiło obarczenie nowopowstałej spółki nadmiernie rozbudowanymi kosztami zarządów spółek łączących się, było przez to niegospodarne.

¹⁰³Wyrażoną w uchwałach NWZ: w dniu w dniu 24 stycznia 2002 r. – 8 688,4 tys. zł na sfinansowanie transakcji zakupu 4 500 ton cukru od Cukrowni Tuczo SA, w dniu 9 lipca 2002 r. – na udzielenie Cukrowni Kluczewo SA pożyczki w kwocie 16 000 tys. zł przeznaczonej na częściowe sfinansowanie realizacji budowy silosu na cukier o pojemności 50 tys. ton, w dniu 9 lipca 2002 r. - 26 900 tys. zł na wykup 15 024 ton cukru od Cukrowni Pruszcz SA.

¹⁰⁴ W *Stanowisku Rządu w sprawie wykonania uchwały Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 22 grudnia 1999 r. w sprawie sytuacji w polskim cukrownictwie i prywatyzacji przemysłu cukrowniczego* z 4 kwietnia 2000 r., także w późniejszych opracowaniach MSP z lat 2000-2001, dotyczących polityki wobec sektora cukrowniczego.

¹⁰⁵ W *Sprawozdaniu z gospodarowania środkami pieniężnymi pochodzącymi ze zbycia akcji cukrowni grup regionalnych*.

¹⁰⁶ Zmniejszenie wartości środków pieniężnych ze sprzedaży grup regionalnych dokonano z uwagi na wyłączenia wzajemnych należności i zobowiązań, na podstawie art. 44 b ust. 13 *ustawy o rachunkowości*.

Uchwałami Walnych Zgromadzeń spółek z dnia 23 października 2002 r., których ważność NIK kwestionuje, określona została wysokość wynagrodzeń miesięcznych dla prezesa i członków zarządu Spółek Cukrowych. NIK uznaje za nietrafne wyjaśnienie z dnia 29 grudnia 2003 r. p. Józefa Woźniakowskiego – Podsekretarza Stanu w MSP, w którym m.in. stwierdził, że „Naruszenie zapisów art. 412 § 3 *Kodeksu spółek handlowych* było operacyjnym niedopatrzeniem poszczególnych Zarządów Spółek”. W świetle dowodów, w dniu 26 sierpnia 2002 r. P-P S.C. SA i L-M S.C. SA nie były spółkami zależnymi KSC, lecz jsSP, i Minister SP, a nie KSC, przesądził o łączeniu funkcji.

W ocenie NIK, zatrudnienie na stałe członków zarządów w Spółkach Cukrowych podlegających połączeniu z Krajową Spółką Cukrową było działaniem niegospodarnym. W konsekwencji zatrudnienia na czas nieokreślony i zaakceptowania wynagrodzeń płaconych tym samym osobom przez trzech pracodawców, członkom zarządów Spółek Cukrowych wypłacano wysokie wynagrodzenia, m.in. za okres po rozwiązaniu i formalnym wyrejestrowaniu Spółek Cukrowych przez właściwe sądy, a także wypłacono im ze środków KSC wysokie odprawy, związane z uprawnieniami pracowniczymi likwidowanych zakładów pracy, mimo że dalej byli zatrudnieni w KSC SA i byli członkami zarządu spółki.

Osoby powołane równocześnie do zarządów trzech Spółek Cukrowych zatrudnione zostały na czas nieokreślony, pomimo że *ustawa o regulacji rynku cukru* zobowiązywała Ministra Skarbu Państwa do niezwłocznego spowodowania połączenia L-M S.C. SA i P-P S.C. SA z Krajową Spółką Cukrową SA, w wyniku czego istnienie dwóch Spółek Cukrowych miało określony horyzont czasowy. Uchwałami Walnych Zgromadzeń trzech Spółek Cukrowych z dnia 23 października 2002 r. określona została wysokość wynagrodzeń miesięcznych dla prezesa i członków zarządów trzech Spółek Cukrowych. Z ustaleń kontroli w Krajowej Spółce Cukrowej SA wynika, że wydatki na odprawy/rekompensaty wypłacone w związku z rozwiązywaniem umów o pracę z członkami zarządów byłych Spółek Cukrowych wyniosły w roku 2002/2003 ogółem 292,4 tys. zł i stanowiły około połowy wszystkich wydatków tej kategorii, poniesionych w związku z restrukturyzacją trzech spółek w KSC. Mimo że Spółki Cukrowe (P-P S.C. i L-M S.C.) zostały inkorporowane do KSC w dniu 24 grudnia 2002 r., a wykreślone z rejestru w dniu 10 stycznia 2003 r., dopiero w lutym 2003 r. zostały wypowiedziane umowy byłym członkom ich byłych zarządów. Poniesione przez KSC koszty wypowiedzenia umów o pracę w charakterze prezesa i członków zarządów P-P S.C. SA i L-M S.C. SA, spowodowane trzymiesięcznym okresem wypowiedzenia i wypłaceniem ekwiwalentów za niewykorzystany w 2003 r. urlop, wyniosły łącznie 197,0 tys. zł, z czego 80,4 tys. zł sfinansowane przez KSC, a 116,6 tys. zł przez ZUS.

Wypłacono wynagrodzenia za czas po rozwiązaniu spółek w kwocie 61 888,18 zł. Wypłacono byłym członkom zarządów Spółek Cukrowych ze środków KSC odprawy w kwocie 79 655,52 zł.

Według Ministra Skarbu Państwa, środki ze sprzedaży akcji cukrowni Grupy Poznańskiej i Grupy Kalisko-Konińskiej winny znajdować się na wyodrębnionych rachunkach, służyć wspomaganie całego sektora i być

uruchamiane za zgodą MSP. Okazało się¹⁰⁷, że prezes P-P S.C. SA pan Benedykt Torzewski udzielał pożyczek ze środków obrotowych wybranym pracownikom Spółki Cukrowej, a działający w imieniu P-P S.C. SA ówczesny sekretarz jej Rady Nadzorczej pan Juliusz Młodecki udzielił pożyczki jej prezesowi Benedyktowi Torzewskiemu. Uczynił to bez wymaganej zgody Walnego Zgromadzenia, z naruszeniem art. 15 § 15 *Ksh*. W ocenie NIK, wobec trudnej sytuacji cukrowni holdingu P-P S.C. SA, udzielenie pożyczek kierownictwu spółki-matki było działaniem niegospodarnym. Pożyczki uszczupliły środki obrotowe spółki na łączną kwotę 213 000 zł. Spłaty pożyczek nie zostały właściwie zabezpieczone.

**Nieprzejrzystość
Porozumienia
w sprawie ŚSC**

Izba zdecydowanie negatywnie ocenia rzetelność dokumentowania przez MSP przebiegu i wyników negocjacji, prowadzących do rezygnacji z uprzywilejowania akcji holdingu Śląskiej Spółki Cukrowej SA. W świetle udokumentowanego przebiegu negocjacji z Saint Louis Sucre International S.A.S., uzyskana w związku z zawarciem „Porozumienia” „dodatkowa” kwota 18534981 zł nie została w sposób przejrzysty skalkulowana jako wartość rezygnacji z uprzywilejowania akcji. Była to kwota w istotny sposób wyższa od wynikającej - z przewidzianej umową sprzedaży z dnia 15 listopada 2000 r. - kwoty wykupu opcji akcji serii A w spółce i cukrowniach, po cenie 300 tys. zł za akcję serii A. Realizacja tej opcji odpowiadałaby wydatkowi *Kupującego* w kwocie 5 100 tys. zł.

Jak wynika z przekazanej Komisji Rolnictwa i Rozwoju Wsi w dniu 20 października 2004 r. „*Informacji Ministra Skarbu Państwa na temat realizacji Umowy Sprzedaży Akcji Śląskiej Spółki Cukrowej SA...*” zawarte w dniu 25 marca 2003 r. *Porozumienie* pomiędzy Ministrem Skarbu Państwa a inwestorem francuskim w istotny sposób zmieniło postanowienia umowy. Zdaniem Ministra, *Porozumienie* pozwalało m.in. odstąpić od zapisów umowy regulujących odkupienie akcji mniejszościowych, od zobowiązań wobec plantatorów dotyczących ich reprezentacji w stosunku do holdingu i cukrowni, zobowiązań wobec plantatorów dotyczących praw do produkcji buraków, cen i płatności za buraki, spłaty zaległości z umów kontraktacyjnych, a także uszanowania praw nabytych w dotychczasowych umowach kontraktacyjnych.

Zdaniem Izby, niedopuszczalne jest, aby transakcje prywatyzacyjne były całkowicie nieprzejrzyste, a w oficjalnych dokumentach, takich jak protokoły ustaleń Kolegium Ministerstwa Skarbu Państwa, używano „skróków myślowych”, których prawdziwe znaczenie jest inne do zapisanego i znane tylko członkom zespołów negocjacyjnych, a w oficjalnych komunikatach MSP nie podawano pełnej prawdy o istocie transakcji.

3.2.15. BENEFICJENCI INKORPORACJI SPÓŁEK CUKROWYCH

W ocenie Izby, beneficjentami inkorporacji Spółek Cukrowych stali się członkowie powołanych przez Ministra Skarbu Państwa w dniu 26 sierpnia 2002 r. zarządów Spółek Cukrowych: KSC SA, P-P S.C. SA i L-M S.C. SA.

¹⁰⁷ Szczegółowe ustalenia na ten temat na str. 139 *Informacji*.

Powołanie z dniem 26 sierpnia 2002 r. identycznych składów zarządu w trzech Spółkach Cukrowych, niezależnie od – w ocenie Izby - naruszenia postanowień przepisów *ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ograniczeniu prowadzenia działalności gospodarczej przez osoby pełniące funkcje publiczne*¹⁰⁸ oraz art. 412 § 3 *Kodeksu spółek handlowych* – prowadziło do niegospodarności. Wywołało zawarcie przez przedstawicieli Rad Nadzorczych trzech Spółek umów o pracę z członkami zarządów przejmowanych Spółek Cukrowych - P-P S.C. SA i L-M S.C. SA.

Składy zarządów Spółek Cukrowych, zgodnie z uchwałami z dnia 26 sierpnia 2002 r. Nadzwyczajnych Walnych Zgromadzeń poszczególnych Spółek zostały ustalone o liczebności 5-osobowej każdy. Zarządy każdej ze Spółek powołane zostały dokładnie w tym samym składzie osobowym, zarówno odnośnie osób, jak i funkcji. We wcześniejszym okresie, zarządy spółek cukrowych pracowały w składach dwuosobowych.

Uchwałami Walnych Zgromadzeń Spółek Cukrowych z dnia 23 października 2002 r., których ważność NIK kwestionuje, określona została wysokość wynagrodzeń miesięcznych dla prezesa i członków zarządu Spółek Cukrowych. Z ustaleń kontroli wynika, że kwoty wynagrodzenia poszczególnych członków zarządu Spółek ustalone w umowach o pracę były, dla każdej umowy odrębnie, zgodne z *ustawą z dnia 3 marca 2000 r. o wynagradzaniu osób kierujących niektórymi podmiotami prawnymi*¹⁰⁹. Łącznie licząc, zamiast maksymalnie przewidzianej ustawą 6-krotności, prezes zarządu otrzymywał 10-krotność, a członkowie 9,4-krotność przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw bez wypłat nagród z zysku w czwartym kwartale roku poprzedniego, ogłoszonego przez Prezesa GUS.

Niezależnie od powołania na funkcje w zarządach Spółek Cukrowych, wszystkie trzy spółki, KSC SA, P-P S.C. SA i L-M S.C. SA, reprezentowane przez przedstawicieli Rad Nadzorczych, zawarły (odpowiednio w dniach: 29 października 2002 r., 27 września 2002 r. i 23 października 2002 r.) z członkami zarządów umowy o pracę, przewidujące 3-miesięczne odprawy z tytułu ich rozwiązania. W okresie podpisywania tych umów zatwierdzany był (w dniu 28 października 2002 r.) *Plan połączenia* Spółek Cukrowych, a wkrótce inkorporacja została zarejestrowana (10 stycznia 2003 r.).

Zdaniem NIK, wszystkie ww. umowy zostały zawarte z naruszeniem zasad gospodarności i interesu KSC SA. Zawarto je na czas nieokreślony, chociaż w momencie ich zawierania było wiadomo, że spółki P-P S.C. SA i L-M S.C. SA zostaną inkorporowane do KSC SA, a członkowie ich zarządów zachowują stosunek pracy w zarządzie KSC SA, jako spółce przejmującej. W toku kontroli, wszystkie osoby uczestniczące w procesie zawarcia niekorzystnych dla KSC SA umów, wywołujących znaczne koszty, zbędne z punktu widzenia interesu Spółki, odzęgały się od autorstwa ich treści¹¹⁰.

¹⁰⁸ Dz. U. z 1997 r. Nr 106, poz. 679 ze zm.

¹⁰⁹ Dz. U. z 2000 r. Nr 26, poz. 306 ze zm.

¹¹⁰ Zeznanie w charakterze świadka: przewodniczącego Rady Nadzorczej L-M S.C. SA z dnia 7 stycznia 2003 r., członka zarządu KSC SA z dnia 11 grudnia 2003 r., ówczesnego prezesa Zarządu KSC SA z dnia 7 stycznia 2004 r. oraz wyjaśnienia sekretarza Rady Nadzorczej P-P S.C. SA z dnia 12 grudnia 2003 r.

Koszty opóźnień

Jako niegospodarne Izba oceniła również wydatkowanie przez KSC SA znacznych kwot w związku z opóźnieniami w wypowiedzeniu umów o pracę byłym członkom byłych zarządów rozwiązanych Spółek Cukrowych L-M S.C. SA i P-P S.C. SA. Izba ustaliła, że umowy o pracę w rozwiązanych spółkach nie zostały wypowiedziane przez KSC SA z dniem inkorporacji. Skutkiem było uznanie, że mieli oni prawo do dalszego pobierania wynagrodzenia jako członkowie zarządów tych spółek, nieistniejących od dnia 10 stycznia 2003 r. Tylko w związku z opóźnieniami w wypowiedzeniu umów, odnosząc je do dnia 1 lutego 2003 r.¹¹¹, byli członkowie zarządów tych spółek otrzymali wynagrodzenie w wysokości 61 888 zł.

Podkreślenia wymaga, że osoby, których wypłaty dotyczyły były zarazem członkami zarządu KSC SA. Pierwsze (z pięciu) wypowiedzenie trzech umów nastąpiło w dniu 6 lutego 2003 r. z miesięcznym wypowiedzeniem, dwie następne umowy wypowiedziano w dniu 20 lutego 2003 r. Kolejne dwie umowy o pracę wypowiedziano w dniu 2 września 2003 r. oraz w dniu 21 października 2003 r., tj. po upływie 8 i 9 miesięcy od likwidacji spółek cukrowych L-M S.C. SA i P-P S.C. SA.

W ocenie NIK, odpowiedzialność za powyższe ponosi Rada Nadzorcza KSC SA, pod przewodnictwem pana Andrzej Skarbka. Izba nie podziela jego stanowiska, przedstawionego w oświadczeniu dla NIK¹¹², iż zwłoka w wypowiedzeniu umów o pracę wynikała z poważnej wątpliwości prawnej, komu przysługuje kompetencja do wypowiedzenia umów o pracę, w których po stronie pracodawcy występuje spółka, natomiast po drugiej stronie występują aktualni Członkowie Zarządu spółki w charakterze jej pracowników.

Po uzyskaniu opinii prawnej, wyjaśniającej wątpliwości na początku lutego 2003 r., Rada Nadzorcza w dniu 20 lutego 2003 roku udzieliła uchwałą nr 200/III/2003 pełnomocnictwa do wypowiedzenia umów o pracę panom Władysławowi Łukasikowi i Lechosławowi Draegerowi zawartych przez byłą L-M S.C. SA i byłą P-P S.C. SA, a wypowiedzenia umowy o pracę w L-M S.C. SA i P-P S.C. SA Panu Danielowi Stefańskiemu dokonał w dniu 6 lutego 2003 r. ówczesny prezes zarządu KSC SA pan Władysław Łukasik. Pomimo pozyskania opinii prawnej, w lutym 2003 r. nie zostały wypowiedziane umowy o pracę dwóm członkom zarządów L-M S.C. SA i P-P S.C. SA. W okresie wypowiedzania umów udali się na zwolnienie lekarskie: pan Andrzej Sławuta od dnia 3 lutego 2003 r., a pan Benedykt Torzewski od dnia 4 lutego 2003 r. Panu Andrzejowi Sławucie zostały wypowiedziane umowy w 8 dni po powrocie ze zwolnienia (w dniu 21 października 2003 r.) ze skutkiem od dnia 31 stycznia 2004 r. Natomiast pan Benedykt Torzewski, przebywający na zwolnieniu lekarskim do dnia 31 lipca 2003 r., wypowiedzenie umów otrzymał z KSC SA w dniu 2 września 2003 r. ze skutkiem od dnia 30 listopada 2003 r.

W ocenie NIK, odpowiedzialność za opóźnienie we wręczeniu wypowiedzenia Benedyktowi Torzewskiemu ponosi ówczynie pełniący obowiązki prezesa zarządu KSC SA pan Lechosław Draeger. Izba nie może uznać

¹¹¹ Tj. wypłaty za okres wykraczający ponad trzymiesięczny okres wypowiedzenia, liczony od pierwszego dnia miesiąca następującego po likwidacji tych podmiotów gospodarczych.

¹¹² Oświadczenie z dnia 15 grudnia 2003 r.

za wiarygodne jego stanowiska w sprawie opóźnienia¹¹³, iż po przybyciu Benedykta Torzewskiego do pracy w KSC SA po okresie zwolnienia lekarskiego nie rozwiązał z nim umowy o pracę z powodu odmowy przyjęcia wypowiedzeń umowy o pracę w spółkach P-P S.C. SA i L-M S.C. SA, samowolnego wystawienia delegacji służbowej i opuszczenia miejsca pracy. Ówczesny prezes zarządu spółki pan Lechosław Draeger uznał w powyższych okolicznościach potrzebę dalszego zatrudnienia Benedykta Torzewskiego w KSC SA na stanowisku dyrektora Wydziału Surowcowego „ze względu na jego kwalifikacje i doświadczenie w gospodarowaniu surowcem”. Po wręczeniu w dniu 2 września 2003 r. panu Torzewskiemu wypowiedzenia stosunku pracy w dwóch rozwiązanych Spółkach Cukrowych (L-M S.C. SA, P-P S.C. SA) oraz w KSC SA, już następnego dnia, w dniu 3 września 2003 r. w imieniu zarządu KSC SA, prezes spółki zawarł z panem Torzewskim kolejną *umowę o pracę* na czas nieokreślony w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowisku dyrektora Wydziału Surowcowego.

Wypowiedzenie stosunku pracy panu Benedyktowi Torzewskiemu w ww. sposób, z dniem upływu wypowiedzenia, tj. z dniem 30 listopada 2003 r., spowodowało uznanie jego prawa do otrzymania: trzymiesięcznej odprawy ze stosunku pracy w KSC SA, trzymiesięcznej odprawy i miesięcznego wynagrodzenia za skrócenie okresu wypowiedzenia z P-P S.C. SA i również trzymiesięcznej odprawy i miesięcznego wynagrodzenia za skrócenie okresu wypowiedzenia w L-M S.C. SA w łącznej kwocie 75 388 zł oraz ekwiwalentu pieniężnego za niewykorzystany urlop wypoczynkowy ze stosunku pracy w L-M S.C. SA i P-P S.C. SA w kwocie brutto 12 808 zł. Zwraca uwagę, że w roku 2003 każdy z ww. pracodawców funkcjonował jedynie formalnie, a i to przez okres 10 dni.

Dopuszczony do pracy we wrześniu 2003 roku pan Benedykt Torzewski wkrótce rozpoczął nowy cykl zwolnień lekarskich od marca 2004 r., następnie przedłużany przez okres 9 miesięcy, do grudnia 2004 r.

Koszty odpraw

Ze środków KSC SA byłym członkom zarządów Spółek Cukrowych, będącym jednocześnie członkami zarządu KSC SA, wypłacono odprawy, związane z uprawnieniami pracowniczymi likwidowanych zakładów pracy, mimo że byli oni zatrudnieni w KSC SA - spółce przejmującej rozwiązane Spółki Cukrowe.

W okresie przed dniem 26 sierpnia 2002 r., trzech spośród pięciu członków nowopowołanych zarządów Spółek L-M S.C. SA, P-P S.C. SA i KSC SA, (panowie Benedykt Torzewski, Daniel Stefański i Andrzej Sławuta) zajmowało stanowiska prezesów zarządów tych spółek. W zawartych umowach o pracę zagwarantowali sobie odprawy¹¹⁴, na różnych warunkach, płatne w przypadku rozwiązania umowy (wszyscy) albo także w razie odwołania z funkcji prezesa zarządu (Daniel Stefański i Andrzej Sławuta). Wymienieni eks-prezesi Spółek Cukrowych zostali członkami zarządów Spółek Cukrowych z dniem 26 sierpnia

¹¹³ Zeznanie w charakterze świadka z dnia 11 grudnia 2003 r.

¹¹⁴ Benedykt Torzewski - prezes zarządu P-P S.C. SA - *umowa z dnia 28 grudnia 2001 r.*, Andrzej Sławuta - prezes zarządu M-K S.C. SA - *umowa z dnia 15 marca 2002 r.*, Daniel Stefański - prezes zarządu L-M S.C. SA - *umowa z dnia 9 marca 2002 r.*

2002 r. Niemniej, na podstawie interpretacji art. 12 *ustawy z dnia 3 marca 2000 r. o wynagradzaniu osób kierujących niektórymi podmiotami prawnymi*¹¹⁵, odprawy zostały im wypłacone.

W roku obrotowym 2003/2004 KSC SA dokonała wypłat odpraw dla członków zarządu spółki w kwocie łącznej brutto 179 350 zł. Wysokość odprawy dla Benedykta Torzewskiego, z tytułu zatrudnienia na podstawie umów o pracę na stanowisku członka zarządu L-M S.C. SA, P-P S.C. SA i KSC SA, wyniosła brutto 66 854 zł (52 772 zł netto). Wysokość odprawy wypłaconej panu Andrzejowi Sławucie, z tytułu zatrudnienia na podstawie umów o pracę na stanowisku członka zarządu L-M S.C. SA, P-P S.C. SA i KSC SA na dzień wypłaty w 2004 r. wynosiła łącznie 69 949 zł brutto (netto 56 659 zł). Wysokość odprawy wypłaconej panu Danielowi Stefańskiemu wynosiła brutto 43 160 zł (netto 34 960 zł).

W umowie o pracę pana Daniela Stefańskiego na stanowisku prezesa zarządu L-M S.C. SA z dnia 9 marca 2002 r., podpisanej przez ówczesnego przewodniczącego Rady Nadzorczej L-M S.C. SA pana Stanisława Grzelaka, zawarto postanowienie naruszające przepis art. 12 *ustawy z dnia 3 marca 2000 r. o wynagradzaniu osób kierujących niektórymi podmiotami prawnymi*.

W razie odwołania z pełnionej funkcji, panu Danielowi Stefańskiemu miała przysługiwać odprawa w wysokości sześciokrotnego wynagrodzenia miesięcznego, w sytuacji gdy zgodnie z ww. przepisem mogła być przyznana odprawa w wysokości nie wyższej niż trzykrotność wynagrodzenia miesięcznego. Z zeznania przewodniczącego RN¹¹⁶ na tę okoliczność wynika, że umowę przygotował sam zainteresowany, wraz z prawnikiem spółki. Po stwierdzeniu niezgodności z prawem, umowa została aneksowana odnośnie krotności. Jednocześnie przewodniczący RN zmienił zapis umowy, przenosząc pierwotne uprawnienie prezesa zarządu na członka zarządu. Zgodnie z aneksem nr 1 z dnia 23 października 2002 r. do ww. umowy o pracę, sporządzonym w związku z odwołaniem pana Daniela Stefańskiego ze stanowiska prezesa zarządu i powołaniem na stanowisko członka zarządu L-M S.C. SA, w razie rozwiązania umowy o pracę przysługiwała mu odprawa w wysokości trzykrotności miesięcznego wynagrodzenia.

NIK szczególnie negatywnie pod względem gospodarności i legalności oceniła wypłaty odpraw dokonane dla wybranych pracowników P-P S.C. SA w latach obrotowych 2001/2002 i 2002/2003, w tym także dla pana Benedykta Torzewskiego, w związku z porozumieniem z dnia 19 listopada 2001 r. zawartym pomiędzy spółką a panem Benedyktem Torzewskim z powołaniem się na przepis § 29 *Regulaminu wynagradzania pracowników Poznańsko-Pomorskiej Spółki Cukrowej SA*.

Na wypłaty odpraw w badanym okresie trzech lat obrachunkowych od 2000/2001 do 2002/2003 roku w P-P S.C. SA wydatkowano 464,3 tys. zł, z czego w roku 2001/2002 – 284,3 tys. zł dla 4 pracowników, w roku 2002/2003 – 180,0 tys. zł również dla 4 osób, w tym 2 członków zarządu. Wypłaty te stanowiły odpowiednio 53,5 % i 38,8 % wypłat odpraw w spółce.

¹¹⁵ Dz. U. Nr 26, poz. 306 ze zm.

¹¹⁶ Zeznanie w charakterze świadka z dnia 7 stycznia 2004 r.

Pan Benedykt Torzewski, w okresie przed powołaniem z dniem 29 listopada 2001 r. na stanowisko prezesa zarządu P-P S.C. SA, pracował w tej spółce na podstawie umowy o pracę z dnia 1 grudnia 1996 r. na stanowisku dyrektora Wydziału Surowcowego. Zgodnie z aneksem do umowy o pracę z dnia 1 grudnia 1996 r., przyznane zostało mu prawo, w razie rozwiązania umowy o pracę, do odprawy pieniężnej w wysokości 6 miesięcznego wynagrodzenia zasadniczego wraz z miesięczną premią. W dniu 19 listopada 2001 r., pracodawca – spółka P-P S.C. SA, w imieniu której działał ówczesny prezes zarządu Jerzy Kruszyński - zawarła z panem Benedyktem Torzewskim porozumienie, zawierające oświadczenie stron o rozwiązaniu wiążącego stosunku pracy z dniem 19 listopada 2001 r. na mocy porozumienia stron oraz zobowiązanie P-P S.C. SA do wypłaty pracownikowi sześciomiesięcznej odprawy w wysokości 53 211 zł oraz wypłaty kwoty 26 610 zł, będącej równowartością jego trzymiesięcznego wynagrodzenia.

Łącznie do wypłaty była to kwota brutto 79 831 zł (netto 64 664 zł). Wypłacono ją w dwóch ratach, w dniach 28 listopada 2001 r. oraz 5 stycznia 2002 r. Izba zwraca uwagę, że wypłata drugiej raty, w kwocie 39 915 zł została zatwierdzona do zapłaty w dniu 4 stycznia 2002 r., tj. w czasie zajmowania stanowiska prezesa zarządu P-P S.C. SA przez pana Benedykta Torzewskiego przy użyciu odcisku imiennej pieczęci, wówczas już byłego prezesa zarządu pana Jerzego Kruszyńskiego. Odcisk pieczęci opatrzony był podpisem nieczytelnym.

Ponadto, pan Benedykt Torzewski zatwierdził dla siebie wypłatę ekwiwalentu za urlop wypoczynkowy w kwocie brutto 20 274 zł (netto 13 844 zł).

Biorąc pod uwagę, powołanie pana Benedykta Torzewskiego na stanowisko prezesa zarządu P-P S.C. SA w 10 dni po podpisaniu przez niego z tą spółką porozumienia o rozwiązaniu umowy o pracę na zasadzie porozumienia stron, wraz z ustaleniem prawa do 9-miesięcznej odprawy w przypadku rozwiązania umowy o pracę, NIK ocenia to działanie jako działanie na szkodę spółki z zamiarem (zrealizowanym) wyłudzenia nienależnej odprawy.

W związku z przywoływaniem przy wypłatach odpraw dla pracowników P-P S.C. SA przepisu § 29 „Regulaminu wynagradzania pracowników Poznańsko-Pomorskiej Spółki Cukrowej SA, według którego odprawy miały przysługiwać pracownikom spółki P-P S.C. SA w razie rozwiązania stosunku pracy przez pracodawcę w wysokości sześciomiesięcznego wynagrodzenia, „niezależnie od odprawy wynikającej z ustawy o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy”, NIK zwraca uwagę, iż nie istnieje tej treści regulamin, mający cechy dokumentu. Dokumentu takiego nie udostępnił KSC SA, będący następcą prawnym P-P S.C. SA. Przekazany kontrolerom „Regulamin”, zawierający powyższy przepis § 29, nie miał daty opracowania i nie był podpisany. W KSC SA nie było też oryginału dokumentu pn. „Regulamin wynagradzania pracowników Poznańsko-Pomorskiej Spółki Cukrowej SA.”, który był zatwierdzony uchwałą nr 74/II/99 z dnia 29 października 1999 r. Rady Nadzorczej P-P S.C. SA.

Ze zmian, które były wprowadzone do regulaminu *Porozumieniem z dnia 7 maja 2001 r.*, zawartym pomiędzy pracodawcą a pracownikami spółki P-P S.C. SA, nie wynikało, aby w przedmiotowych dokumentach znajdowały się

postanowienia dotyczące odpraw w przypadku rozwiązania umowy o pracę i ich ewentualnej wysokości.

Łącznie z powołaniem na przepis § 29 *Regulaminu* wypłacono odprawy 11 pracownikom P-P S.C. SA w kwocie 459 362 zł, a pięciu z nich wypłacono ponadto odprawy z powołaniem na przepis art. 8 ust. 1 obowiązującej wówczas ustawy z dnia 28 grudnia 1989 r. o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunku pracy z przyczyn nie dotyczących pracowników¹¹⁷, w łącznej wysokości brutto 62 411 zł. I tak,

- Pierwsza wypłata odprawy z powołaniem na przepis § 29 *Regulaminu*, została dokonana w 2001 r. w wysokości 63 700 zł na rzecz radcy prawnego spółki, w związku z rozwiązaniem z nią stosunku pracy z dniem 31 maja 2001 r. Ponadto, wypłacono radcy odprawę z powołaniem na warunki umowy o pracę, w wysokości brutto 12 707 zł;
- Dwie odprawy wypłacono z naruszeniem kwestionowanego przepisu § 29 *Regulaminu* - w wysokości brutto 100 659 zł. Wypłaty dotyczyły dwóch pracowników, którym pracodawca nie wypowiedział stosunku pracy, a umowy zostały rozwiązane na mocy porozumienia stron.

Wypłacono odprawy dyrektorowi Działu Handlowego, z którym rozwiązano stosunek pracy z dniem 11 grudnia 2001 r. oraz asystentce – sekretarce, z którą rozwiązano umowę o pracę z dniem 26 sierpnia 2002 r. na mocy porozumienia stron z dnia 31 lipca 2002 r. Odprawy wyniosły odpowiednio 60 000 zł brutto (netto 46 000 zł) i 40 659 zł brutto (netto 32 934 zł). Dyrektorowi Działu Handlowego wypłacono ponadto ekwiwalent za niewykorzystany urlop w wysokości 3 666 zł oraz kwotę 4 666 zł nazwaną „quasi odszkodowaniem - równowartość okresu wypowiedzenia”. Łącznie wypłacono mu 68 322 zł brutto. Wszystkie wypłaty dla wymienionych dwóch osób zatwierdził prezes zarządu P-P S.C. SA pan Benedykt Torzewski.

NIK nie zgadza się z argumentacją Benedykta Torzewskiego w zeznaniu w charakterze świadka z dnia 19 grudnia 2003 r., iż jako pracodawca zatrudniający co najmniej 5 pracowników, nie objętych zakładowym układem zbiorowym pracy ani ponadzakładowym układem zbiorowym pracy, samodzielnie ustalał warunki wynagradzania za pracę, gdyż miał takie prawo. Zdaniem NIK, zarząd P-P S.C. SA - spółki, której właścicielem był Skarb Państwa, który godził się na ponadprzeciętne przywileje dla pracowników – w tym dla członków zarządu jako pracowników - musi liczyć się z zarzutem działania wbrew zasadom współżycia społecznego, a także na szkodę spółki. Zdaniem Izby, nawet gdyby przyjąć, że *Regulamin* przedłożony do kontroli był oficjalnym dokumentem przyjętym uchwałą zarządu spółki, zwraca uwagę fakt, że pan Benedykt Torzewski jako prezes P-P S.C. SA, obok swojej sekretarki, radcy prawnego oraz dyrektora Wydziału Finansowego spółki, stał się osobą, która w znacznym stopniu skorzystała z przepisu § 29 *Regulaminu*. Zwraca uwagę, że możliwość skorzystania z tego przepisu radcy prawnemu oraz dyrektorowi finansowemu ułatwiła prezesowi Benedyktowi Torzewskiemu nielegalne pobranie ze środków obrotowych spółki pożyczki „mieszkaniowej” w wysokości 78 000 zł, przy czym

¹¹⁷ j.t Dz. U. z 2002 r. Nr 112 poz. 980.

prezes z kolei zatwierdził pożyczki radcy prawnemu i dyrektorowi Wydziału Finansowego spółki (vide str.139 *Informacji*).

Kontrola skarbowa, przeprowadzona w KSC SA w 2004 roku – na wniosek NIK - przez służby Generalnego Inspektora Kontroli Skarbowej, obejmując zagadnienie ustalenia podstawy opodatkowania spółki podatkiem dochodowym od osób prawnych, ujawniła m.in., że Poznańsko-Pomorska Spółka Cukrowa SA finansowała w ciężar kosztów spółki wydatki pana Benedykta Torzewskiego.

W czerwcu 2002 r. P-P S.C. SA zleciła osobie fizycznej prowadzenie analiz związanych z wewnętrzną organizacją spółki. W lipcu 2002 r. wypłacono jej 2 400 zł. Autorka rzekomych analiz, których istnienia nie stwierdzono, nie miała żadnych kwalifikacji do sporządzania jakichkolwiek analiz ekonomiczno-menedżerskich. Kontrolerzy zakwestionowali także zakup okularów w kwocie 1 603 zł i koszty delegacji służbowej poniesione w okresie, w którym pan Benedykt Torzewski nie był pracownikiem P-P S.C. SA.

W ocenie NIK, niegospodarna była wypłata części odprawy jednemu z członków zarządu P-P S.C. SA. Odprawa przysługiwała – zgodnie z indywidualną *Umową o pracę* - przy rozwiązaniu umowy. Umowa została wypowiedziana w dniu 10 września 2002 r., w związku z odwołaniem z funkcji członka zarządu. W ostatnim dniu okresu wypowiedzenia umowy, tj. 31 grudnia 2002 r., prezes zarządu KSC SA, zawarł z odwołanym członkiem zarządu umowę o pracę w KSC SA, będącym następcą prawnym P-P S.C. SA, począwszy od dnia 1 stycznia 2003 r., na czas nieokreślony w pełnym wymiarze czasu na stanowisku kierownika Działu Surowcowego. Mimo to, odprawa pieniężna została wypłacona w dniu 21 stycznia 2003 r. w łącznej kwocie brutto 49 499 zł, w tym 38 099 zł na podstawie § 6 umowy o pracę (trzykrotność wynagrodzenia). Wypłacono także kwotę 11 400 zł jako odprawę pieniężną na podstawie art. 8 ust. 1 obowiązującej wówczas *ustawy z dnia 28 grudnia 1989 r. o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunku pracy*, do czego - zdaniem NIK - nie było podstawy, ze względu na postanowienie art. 8 ust. 3 pkt 2 ww. ustawy.

Ekwiwalenty za urlop

NIK krytycznie pod względem gospodarności ocenia dokonane wypłaty ekwiwalentów za urlopy niewykorzystane, przez członków zarządów Spółek Cukrowych. Łączne wypłaty ekwiwalentów z tytułu niewykorzystanych urlopów przez członków zarządów Spółek Cukrowych wyniosły (w 2003 r.) 53 171 zł.

Urlopy wypoczynkowe z tytułu zatrudnienia w inkorporowanych Spółkach Cukrowych L-M S.C. SA i P-P S.C. SA w trzymiesięcznych okresach wypowiedzenia umów o pracę, wykorzystało dwóch (z pięciu) członków zarządów tych Spółek. Pozostałym zostały wypłacone ekwiwalenty za niewykorzystany urlop, w łącznej wysokości 18 469 zł. Dotyczyło to prezesa zarządów obu spółek, pana Władysława Łukasika, któremu wypłacono ekwiwalenty w łącznej kwocie 9 934 zł, oraz członka zarządu pana Lechosława Draegera, któremu wypłacono ekwiwalenty w łącznej kwocie 8 534 zł. Zwraca przy tym uwagę, że wypowiedzenie wszystkich umów o pracę nastąpiło z zachowaniem kodeksowego trzymiesięcznego wypowiedzenia, bez wskazania zakresu obowiązków służbowych, które wymienieni mieliby wykonywać w okresie wypowiedzenia.

KSC SA wypłaciła dwóm członkom zarządu tej spółki, jako ekwiwalenty za niewykorzystane urlopy w okresie pracy od sierpnia 2002 r. do sierpnia 2003 r., w łącznej wysokości 34 703 zł, z czego 19 643 zł dla prezesa zarządu pana Władysława Łukasika oraz dla pana Benedykta Torzewskiego - członka zarządu - 15 060 zł (w tym 8 880 zł w postaci potrącenia tytułem spłaty zaciągniętej przez niego w P-P S.C. SA pożyczki). W okresie wypowiedzenia panu Torzewskiemu stosunku pracy w L-M S.C. SA i P-P S.C. SA, udzielono w KSC SA, w dniu 2 września 2003 r., urlopu wypoczynkowego w pełnym przysługującym wymiarze 27 dni z tytułu zatrudnienia w L-M S.C. SA i 45 dni z tytułu stosunku pracy w P-P S.C. SA.

Koszty pożyczek

NIK ocenia jako działania nielegalne i niegospodarne udzielenie trzech pożyczek ze środków obrotowych P-P S.C. SA dla dwóch pracowników tej Spółki oraz ówczesnego jej prezesa zarządu Benedykta Torzewskiego. Pożyczki uszczupliły środki obrotowe Spółki na łączną kwotę 213 000 zł, w tym na rzecz prezesa zarządu Benedykta Torzewskiego – 78 000 zł, dyrektora Wydziału Finansowego – 75 000 zł oraz radcy prawnego – 60 000 zł.

Spółka P-P S.C. SA w okresie lat obrachunkowych 2000/2001 - 2001/2002 nie naliczała składek na Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych, a pozostałe środki finansowe z tworzonego wcześniej funduszu w wysokości 178 zł wykorzystano w całości na zapomogi udzielone w roku obrotowym 2001/2002.

Zgodnie z treścią § 32 pkt 1 i 2 *Regulaminu wynagradzania pracowników Poznańsko-Pomorskiej Spółki Cukrowej SA*, dla poprawy oraz zaspokojenia warunków mieszkaniowych, pracownikom P-P S.C. SA miała przysługiwać pożyczka oprocentowana w wysokości 0,20 % stopy redyskonta weksli, w kwocie nieprzekraczającej 6 miesięcznego wynagrodzenia z okresem spłaty 5 lat z możliwością umorzenia części pożyczki na wniosek pracownika.

Umowy pożyczki dla dyrektora Wydziału Finansowego i radcy prawnego podpisał, odpowiednio w dniach 25 lutego 2002 r. i 12 lipca 2002 r., prezes zarządu P-P S.C. SA pan Benedykt Torzewski. Udzielający prezesowi spółki pożyczki w dniu 16 kwietnia 2002 r., działający w imieniu spółki ówczesny sekretarz Rady Nadzorczej P-P S.C. SA pan Juliusz Małecki, zdaniem NIK, przekroczył swoje kompetencje i wykazał się rażąco nieznaną *Kodeksu spółek handlowych*. Zeznał¹¹⁸ on, iż: „Otrzymałem zapewnienie co do zgodności tej umowy z regulaminem wynagradzania pracowników Poznańsko-Pomorskiej Spółki Cukrowej SA. Nie miałem wiedzy, że w Spółce nie był utworzony zakładowy fundusz świadczeń socjalnych, wobec czego pożyczka nie mogła być udzielona. Przed podpisaniem umowy nie sprawdzałem warunków mieszkaniowych pana Benedykta Torzewskiego i nie są mi znane. Podpisując umowę udzielenia pożyczki p. Torzewskiemu miałem świadomość 100 % zabezpieczenia spłaty tej pożyczki w formie przysługującej pożyczkobiorcy 3-miesięcznej odprawy i 3-miesięcznego okresu wypowiedzenia warunków pracy, co dawało gwarancję ew. ściągnięcia należności w przypadku odejścia z pracy p. Torzewskiego przed całkowitą spłatą pożyczki. Podpisując przedmiotową umowę udzielenia pożyczki p. Benedyktowi Torzewskiemu byłem przekonany o tym, że w ramach udzielonego mi przez Radę Nadzorczą upoważnienia do podpisania umowy

¹¹⁸Zeznanie w charakterze świadka z dnia 4 grudnia 2003 r.

o pracę i udzielania urlopu członkom zarządu, mogą podpisać również umowę pożyczki bez przedstawiania sprawy Radzie Nadzorczej”.

Zawarte *umowy pożyczki* ustalały, dla wszystkich trzech pożyczkobiorców, korzystne warunki udzielenia pożyczki: 5-letnią karencję spłaty pożyczki licząc od dnia jej udzielenia, brak wymogu niezwłocznej spłaty w przypadku rozwiązania umowy o pracę, brak uprawnienia pracodawcy do ew. potrącenia niespłaconej kwoty pożyczki z kwot należnych pracownikowi z tytułu ustania stosunku pracy. Ustanowione w umowach prawne zabezpieczenia spłaty pożyczek, w formie pisemnych oświadczeń upoważniających pracodawcę do dokonania potrącenia wymagalnych wierzytelności z wynagrodzenia za pracę pracownika oraz z wszelkich świadczeń należnych pracownikowi z tytułu ustania umowy o pracę, były prawnie ważne w przypadku braku spłaty, dopiero po upływie 5 lat od daty udzielenia pożyczki.

Wpłata pożyczek w wymienionej powyżej kwocie 213 000 zł, dokonana została z uszczupleniem finansowych środków obrotowych spółki. Środki na te pożyczki P-P S.C. SA uzyskała, korzystając z przychodów uzyskanych ze sprzedaży akcji cukrowni Grupy Poznańskiej i Grupy Kalisko-Konińskiej. Środki z tych prywatyzacji winny znajdować się na wyodrębnionych rachunkach i służyć wspomaganie całego sektora. Wobec trudnej sytuacji cukrowni holdingu P-P S.C. SA, udzielenie pożyczek kierownictwu spółki-matki było działaniem niegospodarnym i nieetycznym.

W ocenie NIK, udzielenie pożyczki panu Benedyktowi Torzewskiemu było także nielegalne, bowiem zostało udzielone bez wymaganej w takich przypadkach zgody zgromadzenia wspólników albo walnego zgromadzenia, co stanowiło naruszenie przepisu art. 15 § 1 *Kodeksu spółek handlowych*.

NIK ustaliła, że na dzień 1 listopada 2004 r. pożyczkę mieszkaniową w całości, wraz z odsetkami spłacił jedynie b. dyrektor Wydziału Finansowego. Panu Benedyktowi Torzewskiemu pozostało do spłaty 6 800 zł plus 353 zł odsetek, a b. radcy prawnemu 43 000 zł plus 1 025 zł odsetek.

Koszty prywatne

W badanym okresie (2000/2001 do 2002/2003) z majątku spółek cukrowych, po rozwiązaniu umowy o pracę na zajmowanych stanowiskach członków zarządu, korzystało w celach prywatnych dwóch b. członków Zarządu KSC SA, mianowicie panowie Andrzej Sławuta i Benedykt Torzewski. Obaj, po ich odwołaniu ze stanowisk członków zarządu KSC SA, przebywali na zwolnieniach lekarskich, w czasie których „mogli chodzić”. W związku z korzystaniem przez obu panów z majątku spółki w czasie ich zwolnień lekarskich KSC zapłaciła rachunki w łącznej wysokości 12 783,37 zł.

Pan Andrzej Sławuta przebywał na zwolnieniach nieprzerwanie od dnia 3 lutego do 13 października 2003 r. i na cały ten okres zatrzymał dla siebie służbowy telefon komórkowy oraz służbowy samochód osobowy marki Toyota. Pan Benedykt Torzewski nieprzerwanie przebywał na zwolnieniach lekarskich w okresie od dnia 4 lutego do 31 lipca 2003 r., korzystając w tym czasie z: telefonu komórkowego, notebooka Toshiba wraz z drukarką Canon. Ponadto do 31 maja 2003 r. na podstawie umowy o używanie mieszkania służbowego z dnia 23 kwietnia 2002 r. korzystał

z lokalu w Poznaniu, a do dnia 13 lutego 2003 r. z samochodu służbowego Renault Scenic.

Po ponownym zatrudnieniu - z dniem 3 września 2003 r. – pana Benedykta Torzewskiego w KSC SA na stanowisku dyrektora Wydziału Surowcowego, wyrażono zgodę na dalsze użytkowanie przez niego mienia spółki. Za korzystanie w czasie zwolnienia lekarskiego, z telefonu służbowego KSC SA wraz z abonamentem opłaciła rachunki w łącznej wysokości 4 169,83 zł, za korzystanie z mieszkania w Poznaniu – ponosiła przez okres 4 miesięcy, miesięczne opłaty czynszu w wysokości 1 400 zł, ponosząc koszty w kwocie 6 600 zł. (Umowa najmu została wypowiedziana w marcu 2003 r. ze skutkiem na koniec maja 2003 r.). Samochód służbowy został odebrany od Benedykta Torzewskiego w dniu 3 marca 2003 r. w ten sposób, że dokonano jego odbioru bezpośrednio z warsztatu samochodowego w Poznaniu, gdzie był odstawiony.

Pan Andrzej Sławuta nie odbierał kierowanej do niego korespondencji. Po stawieniu się do pracy, zdał mienie w dniu 21 października 2003 r. Za korzystanie, w czasie zwolnienia lekarskiego, z telefonu komórkowego spółka opłaciła, wraz z abonamentem, rachunki w łącznej wysokości 2 023,54 zł.

W ocenie NIK, zarząd spółki nie podejmował wystarczających działań w celu zmniejszenia kosztów generowanych przez panów Andrzeja Sławutę i Benedykta Torzewskiego w czasie przebywania ich na zwolnieniach lekarskich. Zarząd KSC drogą korespondencyjną monitował obu panów o zwrot pozostającego w ich władaniu mienia spółki, (pana Andrzeja Sławutę 9-krotnie, pana Benedykta Torzewskiego 7-krotnie). Nie zablokowano numerów telefonów komórkowych u operatora sieci, nie wypowiedziano umowy najmu mieszkania Benedyktowi Torzewskiemu, nie odebrano samochodów służbowych. Brak tych działań doprowadził do narastania nieuzasadnionych kosztów.

**Doradcy -
beneficjentami**

W ocenie NIK, beneficjentem procesów przekształceń państwowego sektora cukrowniczego w skali dziesięciolecia stał się doradca prywatyzacyjny. Z ustaleń kontroli wynika, że zarówno Skarbowi Państwa jak Spółkom Cukrowym doradzały te same podmioty w układach konsorcjalnych bądź pojedynczo - Pro-Invest International Sp. z o.o. i Warszawska Grupa Konsultingowa Sp. z o.o., mające ten sam adres.

Pro-Invest International już w 1998 r. opracowywał analizy Spółek Cukrowych, płatne ze środków PHARE. Następnie MSP zleciło tej firmie analizy przedprywatyzacyjne Śląskiej Spółki Cukrowej SA, płatne ze środków budżetowych. NIK zwraca uwagę, że w 2000 roku MSP udzielił zlecenia analizy możliwości powołania Polskiego Cukru doradcy Pro-Invest International - uwikłanemu w konflikt interesów, żywotnie zainteresowanemu niewłączeniem Śląskiej Spółki Cukrowej SA do Polskiego Cukru. Należność Skarbu Państwa płatna w przypadku doprowadzenia do wykonania spornej umowy sprzedaży 95 % akcji Śląskiej Spółki Cukrowej SA firmie Saint Louis Sucre wynosiła ok. 920 tys. zł, a wartość analizy „Polskiego Cukru” 536,8 tys. zł. Minister SP w okresie poprzedzającym decyzję w sprawie Polskiego Cukru negocjował i akceptował także zbycie pakietów kontrolnych akcji 13 cukrowni, w czym – ze wskazania Ministra - korzystano także z opracowań tego samego doradcy,

opłacanych przez Spółki Cukrowe. Minister odstąpił m.in. od zażądania od doradcy opracowania dokumentów przewidzianych II etapem zlecenia, sporządzanych „na pisemne żądanie Zamawiającego”, obejmujących „przygotowanie projektów dokumentów niezbędnych do powołania Spółki zgodnie z wybranym przez Zamawiającego sposobem utworzenia”.

ProInvest International został z kolei członkiem konsorcjum doradzającego Krajowej Spółce Cukrowej SA. W związku z pierwszym etapem inkorporacji, KSC SA poniosła koszty usług Konsorcjum Warszawskiej Grupy Konsultingowej Sp. z o.o. i Pro-Invest International Sp. z o.o. w kwocie netto 1 790 tys. zł. Koszt opracowań tego samego doradcy, niezbędnych do drugiego etapu inkorporacji wyniósł 438 tys. zł netto (534,4 tys. zł brutto), plus koszty dodatkowe za wykonanie zleconych prac.

3.2.16. ROZLICZANIE ROLNICZEGO VAT

Kontrole Izby przeprowadzone w cukrowniach ujawniły niejednorodność stosowania rozliczeń podatku od towarów i usług (VAT) w latach 2000-2003. Problem obejmował interesy budżetu państwa, cukrowni i wielu tysięcy tzw. rolników ryczałtowych. Wiązał się ze sprzecznymi interpretacjami organów skarbowych dotyczącymi podatku VAT od wyśłodków na podstawie przepisów *ustawy z dnia 8 stycznia 1993 r. o podatku od towarów i usług oraz podatku akcyzowym*¹¹⁹ (*ustawa o VAT*).

Zasady funkcjonowania podatku od towarów i usług w rolnictwie, leśnictwie i rybołówstwie zostały określone w *ustawie o VAT* w brzmieniu nadanym w *ustawie z dnia 20 lipca 2000 r. o zmianie ustawy o podatku od towarów i usług oraz o podatku akcyzowym i ustawy o opłacie skarbowej*¹²⁰. Na mocy ustawy kilkanaście tysięcy producentów cukru (tzw. rolnicy ryczałtowi, które to pojęcie zostało w ustawie zdefiniowane) zostało włączonych do systemu VAT na zasadach uproszczonych, polegających na objęciu ich ryczałtowanym systemem zwrotu podatku VAT zawartego w cenach towarów i usług nabywanych do produkcji rolnej.

W świetle ustaleń kontroli NIK – cukrownie stosowały do wyśłodków, zarówno sprzedawanych jak i wydawanych nieodpłatnie, stawkę podatku VAT w wysokości 7%, arbitralnie przyjmując wartość podstawy opodatkowania.

**W związku z
kontrolą Cukrowni
Łapy**

W Cukrowni Łapy, ceny tzw. wyśłodków mokrych wydawanych plantatorom nieodpłatnie na mocy umów kontraktacyjnych, ustanawiano na poziomie znacznie niższym od poziomu ustanawianego przez zarząd Cukrowni dla potrzeb dokonywanych transakcji sprzedaży. W roku 2003 ustalona przez zarząd Cukrowni Łapy „cena wyśłodków przekazywanych nieodpłatnie” stanowiła tylko 18% ceny wyśłodków sprzedawanych, podczas gdy w roku 2001¹²¹ ustalona była na poziomie 30% ceny wyśłodków przeznaczonych na sprzedaż. Niższa wartość wyśłodków wydawanych plantatorom nieodpłatnie, wynikająca ze stosowania niższych cen dla tej kategorii wyśłodków, prowadziła do obniżenia podstawy

¹¹⁹ Dz. U. Nr 11, poz. 50 ze zm.

¹²⁰ Dz. U. Nr 68, poz. 805 ze zm.

¹²¹ Pierwszym roku obowiązywania regulacji VAT dla produktów rolnych.

opodatkowania transakcji nieodpłatnego wydawania wyśłodków podatkiem od towarów i usług. W efekcie powyższego, tylko w roku obrotowym 2002/2003 skalę zmniejszenia VAT należnego od Cukrowni Łapy Izba szacowała na kwotę łączną ok. 201 tys. zł, z tego:

- z tytułu podatku VAT od wyśłodków mokrych - o 169,9 tys. zł, stanowiące różnicę pomiędzy podatkiem należnym od wartości wyliczonej według ceny wyśłodków nieodpłatnych (6 zł za tonę), a podatkiem należnym od wartości wyśłodków po ich cenie sprzedażnej¹²²,
- z tytułu podatku VAT od wyśłodków suchych - o 31,0 tys. zł, stanowiące różnicę pomiędzy podatkiem VAT należnym od wartości wyśłodków po cenach określonych przez Cukrownię (150 zł za tonę), a podatkiem wyliczonym od wartości wyśłodków po cenach ich sprzedaży¹²³.

W związku z kontrolą Cukrowni Sokołów

W Cukrowni Sokołów została ustalona, i zastosowana w rozliczeniach VAT z plantatorami, cena rozrachunkowa wyśłodków w wysokości 5 zł za tonę – przy prowadzonej równolegle wolnorynkowej sprzedaży wyśłodków po cenie ok. 4 krotnie wyższej (np. w listopadzie 2003 r. – po 25 zł/tonę). Wskutek tego, naliczany przez Cukrownię 7% podatek VAT od przekazywanych plantatorom nieodpłatnie wyśłodków, był obniżony na niekorzyść Skarbu Państwa, w skali 40-50 tys. zł rocznie.

Cukrownia ustalała cenę rozliczeniową i ilość wydanych plantatorom bezpłatnie wyśłodków w taki sposób, aby nie wpłynęło to na wynik rachunku zysków i strat Cukrowni. Uzyskana wartość z jednej strony powiększała wartość produkcji sprzedanej - w 2002/2003 r. o ok. 500 tys. zł, tj. o ok. 0,9%, a z drugiej, o taką samą wartość – z 22,0 do 22,5 mln zł, tj. o 2,3% - zwiększane były koszty zakupionych buraków cukrowych. Zastosowany schemat wyliczeń oraz ceny prowadziły do niejednorodności stosowania *ustawy o VAT*, a zarazem do naruszenia ustalonej w drodze porozumień między Związkiem Plantatorów Buraków Cukrowych i reprezentantami Producentów Cukru normy należnych plantatorom wyśłodków (w wysokości odpowiadającej 50% wagi dostarczonych buraków, podczas gdy otrzymywali 46%).

Zarząd KSC poinformował NIK, w związku z ustaleniami z kontroli Cukrowni Sokołów, że zgodnie z zapisami umowy kontraktacyjnej plantatorzy mieli prawo do nieodpłatnego odbioru wyśłodków w ilości 46% masy dostarczonych buraków i byli oni głównymi odbiorcami wyśłodków. Do wolnej sprzedaży kierowano nadwyżki wyśłodków, po wydaniu ilości należnej plantatorom. Nadwyżki były wynikiem rezygnacji z odbioru wyśłodków przez plantatorów z dużych odległości, jak również przeliczenia należnych wyśłodków mokrych na suche dla tych plantatorów, którzy zdecydowali się na odbiór wyśłodków suszonych. Ceny wyśłodków należnych ustalane były przed rozpoczęciem kampanii, natomiast ceny na wyśłodki w wolnej sprzedaży

¹²² W oszacowaniu Izba przyjęła średnią cenę sprzedaży przez Cukrownię wyśłodków mokrych w 2002/2003 r., w wysokości 34,72 zł za tonę.

¹²³ W oszacowaniu Izba przyjęła średnią cenę sprzedaży przez Cukrownię wyśłodków suchych w 2002/2003 r., w wysokości 410,21 zł za tonę.

ustalano w trakcie sprzedaży w zależności od popytu i wahały się od 10-25 zł/tonę.

Ilości wysłodków wydanych i sprzedanych przedstawiły się następująco:

Rok	Wysłodki wydane (ton)	Wysłodki sprzedane (ton)
2000	72 945	4 358
2001	79 140	3 339
2002	79 356	12 509

KSC wyjaśniała, że wydanie wysłodków w ramach umowy kontraktacji ma charakter sprzedaży, pomimo, iż jest nazwane nieodpłatnym wydaniem.

NIK zwróciła uwagę, że sposób stosowania przez cukrownie przepisów *ustawy o VAT*) nie był jednolity. Na podstawie art. 15 ust. 3 *ustawy o VAT*, podstawą opodatkowania m.in. czynności nieodpłatnych, określonych w art. 2 ust. 3 *ustawy o VAT*, jest wartość towarów lub usług obliczona według cen sprzedaży stosowanych w obrotach z głównym odbiorcą (odbiorcami), a w przypadku braku odbiorcy - według przeciętnych cen stosowanych w danej miejscowości lub na danym rynku z dnia przekazania, zamiany lub darowizny, zmniejszona o kwotę podatku. W wyniku stosowania obniżonej podstawy opodatkowania VAT od wydawanych plantatorom nieodpłatnie wysłodków, zaniżeniu ulegałyby wielkość dochodów Skarbu Państwa z tytułu podatku VAT.

NIK zwróciła się do Generalnego Inspektora Kontroli Skarbowej o kontrolę prawidłowości rozliczania VAT w powyższym kontekście. Konkluzją ustaleń kontroli było stwierdzenie o braku konieczności naliczania i odprowadzania podatku VAT od wysłodków.

Izba zwróciła uwagę, że uzyskana interpretacja obowiązującej wówczas *ustawy o podatku od towarów i usług oraz o podatku akcyzowym* o braku konieczności naliczania i odprowadzania podatku VAT z tego tytułu nie była stosowana w kontrolowanych cukrowniach ani przez cukrownie w rozliczeniach z budżetem, ani w rozliczeniach cukrowni z rolnikami ryczałtowymi.

Na podstawie art. 33a ust. 1 *ustawy o podatku od towarów i usług oraz podatku akcyzowym*, w brzmieniu obowiązującym w okresie od 4 września 2000 r. do 1 maja 2004 r., rolnikowi ryczałtowemu dokonującemu sprzedaży produktów rolnych, pochodzących z własnej działalności rolniczej zwolnionej od podatku na podstawie art. 7 ust. 1 pkt 7, podatnikowi podatku od towarów i usług, który rozlicza ten podatek, przysługiwał zryczałtowany zwrot podatku. Kwota zryczałtowanego zwrotu podatku była wypłacana rolnikowi ryczałtowemu przez nabywcę produktów rolnych (w tym przypadku cukrownię nabywającą buraki cukrowe), a stawka zryczałtowanego zwrotu podatku, o którym mowa w ust. 1, wynosiła 3% kwoty należnej z tytułu sprzedaży produktów rolnych, pomniejszoną o kwotę zryczałtowanego zwrotu podatku.

Po zmianie ustawy, od dnia 4 września 2000 r., zryczałtowany zwrot podatku dla rolnika ryczałtowego zwiększał u nabywcy buraków cukrowych (w cukrowni) podatek naliczony, pod warunkiem m.in., że na rachunku bankowym rolnika ryczałtowego została zrealizowana dyspozycja obejmująca różnicę między kwotą należności za sprzedane buraki a kwotą należności za

towary i usługi sprzedane rolnikowi ryczałtowemu przez cukrownię (art. 33b ust. 4 i ust. 6 ustawy). W tym stanie rzeczy, cukrownie maksymalizując należności za towary i usługi sprzedane rolnikowi ryczałtowemu (w tym, na przykład, naliczając VAT od wysłodków), minimalizowały kwotę podlegającą wpłacie na rachunek rolnika.

Izba zwróciła uwagę, że w konsekwencji uznania sprzedaży wysłodków za niepodlegającą opodatkowaniu VAT, ujawniona zostałaby nadpłata podatku VAT przez cukrownie na rzecz budżetu państwa. Tylko w przypadku ww. rozliczenia Cukrowni Łapy budżet państwa powinien zwrócić kwotę 53 365 zł od wysłodków wydanych nieodpłatnie i 64 340 zł od wysłodków sprzedanych.

Interpretacja, wg której świadczenie polegające na wydaniu wysłodków w ramach umowy kontraktacji nie stanowi ani darowizny, ani zamiany towarów, ani innej czynności podlegającej przepisom *ustawy o podatku od towarów i usług*, prowadziłoby do obowiązku opodatkowania tylko i wyłącznie wysłodków wydawanych poza umową kontraktacji. Biorąc pod uwagę powyższe można by skonstatować, że cukrownie niestosujące takiej interpretacji spowodowały wpływ do budżetu nienależnego (w zawyżonej wysokości) podatku VAT.

Ponowna kontrola NIK, przeprowadzona tym razem w Krajowej Spółce Cukrowej SA w Toruniu, wykazała większą niż poprzednio różnicę stosowania prawa i nieporządek interpretacyjny, tym razem w związku ze stosowaniem przepisów *ustawy z dnia 11 marca 2004 roku o podatku od towarów i usług*, obowiązującej od dnia 1 maja 2004 roku.

Cukrownie inkorporowane do KSC zostały wyrejestrowane z właściwych sobie do 30 września 2003 r. urzędów skarbowych jako podatnicy i płatnicy podatków, dlatego też lokalne urzędy skarbowe przestały być stroną w zakresie wydawania interpretacji odnośnie stosowania prawa podatkowego. Po połączeniu 23 Cukrowni z Krajową Spółką Cukrową SA właściwym Urzędem Skarbowym do rozliczeń podatków dla całej KSC SA do dnia 31 grudnia 2003 r. był Pierwszy Urząd Skarbowy w Toruniu, natomiast od 1 stycznia 2004 r. Kujawsko-Pomorski Urząd Skarbowy w Bydgoszczy. Spółka zaczęła stosować jednolite zasady w rozliczeniach z tytułu VAT. Stosowanie się do interpretacji Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Skarbowego przepisów *ustawy z dnia 8 stycznia 1993 r. o podatku od towarów i usług oraz o podatku akcyzowym* (do dnia 30 kwietnia 2004 r.) oraz przepisów *ustawy z dnia 11 marca 2004 roku o podatku od towarów i usług* (od dnia 1 maja 2004 r.) w dalszym ciągu nie zapewniło ani Spółce, ani plantatorom związanym umowami kontraktacji, pewności obrotu gospodarczego

Jeszcze przed połączeniem z cukrowniami - w dniu 4 września 2003 r.- KSC SA skierowała pismo do Pierwszego Urzędu Skarbowego w Toruniu w sprawie czy wydanie przez producenta cukru wysłodków plantatorom na podstawie umowy kontraktacji jest czynnością niepodlegającą opodatkowaniu podatkiem VAT. Pismem z dnia 24 października 2003 r. Naczelnik Urzędu udzielił interpretacji, iż świadczenie polegające na wydaniu wysłodków nie stanowi ani darowizny, ani zamiany towarów, ani innej czynności podlegającej przepisom *ustawy o podatku od towarów i usług oraz o podatku akcyzowym*.”

Ponieważ umowy kontraktacji na kampanię 2003/2004 zostały zawarte w okresie od marca do kwietnia 2003 r., zgodnie z umowami KSC SA obciążała plantatorów za odebrane wysłodki, wystawiając fakturę VAT.

W związku z wejściem w życie przepisów nowej ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług (1 maja 2004 r.), KSC SA zwróciła się ponownie o interpretację do Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Skarbowego w Bydgoszczy o udzielenie pisemnej informacji na gruncie nowej ustawy o VAT, zadając to samo pytanie - „czy nieodpłatne wydanie przez Producenta Cukru wysłodków plantatorom na podstawie umowy kontraktacji jest czynnością niepodlegającą opodatkowaniu podatkiem od towarów i usług”.

W odpowiedzi Urząd stwierdził, iż w kwestii wysłodków „mamy do czynienia z dostawą towarów (nieodpłatne przekazanie), gdzie podatnikowi przysługiwało prawo do obniżenia kwoty podatku należnego o kwotę podatku naliczonego od tych czynności, w całości lub w części. Wydanie bez wynagrodzenia, powstających jako produkt uboczny procesu produkcyjnego, wysłodków plantatorowi stanowi więc w rozumieniu ustawy o VAT czynność opodatkowaną.”

Rozbieżności w pisemnych interpretacjach w powyższej kwestii dotyczyły Urzędów Skarbowych z obszaru całego kraju:

Organ podatkowy	Data interpretacji	Treść interpretacji
Naczelnik Dolnośląskiego Urzędu Skarbowego	9 lipca 2004 r.	wydanie plantatorowi wysłodków buraczanych zgodnie z umową kontraktacyjną, mimo spełnienia przesłanki przeniesienia prawa do rozporządzania towarem jak właściciel, należy traktować jako wypełnienie przez kontraktującego zobowiązania świadczenia dodatkowego i nie podlega opodatkowaniu podatkiem od towarów i usług, jako czynność niewymieniona w art. 5 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług
Naczelnik Drugiego Wielkopolskiego Urzędu Skarbowego w Kaliszu	20 lipca 2004 r.	dostarczając nieodpłatnie wysłodki podatnik wykonuje czynności określone w art. 7 ust. 1 ustawy o VAT. Podstawę opodatkowania z tytułu wydania wysłodków należy zaewidencjonować w kasie fiskalnej.
	27 września 2004 r.	Sprostowanie: nieodpłatne wydanie wysłodków plantatorom należy zakwalifikować jako czynność określoną w art. 7 ust. 2 ustawy o VAT
Naczelnik Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Skarbowego	26 lipca 2004 r. oraz 13 sierpnia 2004 r.	wydanie bez wynagrodzenia powstających jako produkt uboczny procesu produkcyjnego wysłodków plantatorowi stanowi w rozumieniu ustawy o VAT czynność opodatkowaną. Podstawa prawna - art. 7 ust 2. ustawy o VAT.

Na mocy pełnomocnictwa udzielonego przez producentów cukru, **Związek Producentów Cukru w Polsce** zwrócił się do Ministerstwa Finansów

w dniu 8 października 2004 r. w sprawie: „czy wydanie należnych plantatorom wysłodków nieodpłatnie, na mocy zawartej umowy kontraktacji, podlega opodatkowaniu podatkiem VAT, czy też nie”.

W KSC SA umowy kontraktacji na kampanię 2003/2004 r. zostały zawarte w okresie marzec-kwiecień 2003 r. przez Cukrownie będące samodzielnymi podmiotami. Umowy te zawierały zapis, iż z tytułu należnych wysłodków w ilościach określonych w umowie, cena dostarczonych buraków ulegnie zwiększeniu o wartość tych wysłodków, natomiast za odebrane wysłodki przez plantatora, producent cukru wystawi fakturę VAT lub paragon fiskalny, a zobowiązania finansowe wynikające z tego tytułu zostaną potrącone z rozliczenia za dostarczone buraki. W umowach brak było zapisu o nieodpłatnym wydaniu wysłodków plantatorom i dlatego, zgodnie z przyjętymi w wyniku połączenia umowami, KSC SA obciążyła plantatorów za odebrane wysłodki, wystawiając fakturę VAT.

Z uwagi, iż w umowach kontraktacyjnych na rok 2004/2005 jest wyszczególnione nieodpłatne wydanie wysłodków plantatorom, do czasu otrzymania wyjaśnienia z Ministerstwa Finansów, Krajowa Spółka Cukrowa SA stosowała się do wyjaśnień Naczelnika Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Skarbowego w Bydgoszczy.

W dniu 10 grudnia 2004 r. Krajowa Spółka Cukrowa SA uzyskała informację, iż dyrektor Izby Skarbowej w Bydgoszczy pismem z dnia 19 listopada 2004 r.¹²⁴ dokonał zmiany interpretacji zawartej w piśmie Naczelnika Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Skarbowego w Bydgoszczy z dnia 26 lipca 2004 r.¹²⁵, skierowanej do innej spółki, a dotyczącej nieodpłatnego wydania wysłodków plantatorom w ramach umowy kontraktacji, stwierdzając, że jest ona nieprawidłowa. W piśmie odnotowano, że „Wydanie plantatorowi wysłodków buraczanych zgodnie z umową kontraktacyjną, mimo spełnienia przesłanki przeniesienia prawa do rozporządzania towarem jako właściciel, należy traktować jako wypełnienie przez kontraktującego zobowiązania świadczenia dodatkowego. A zatem, skoro przedmiotowa dostawa nie jest odpłatną dostawą towarów, o której mowa w art. 5 ust. 1 pkt. 1 cyt. ustawy o podatku od towarów i usług to nie podlega opodatkowaniu podatkiem od towarów i usług.” W związku z powyższym, KSC SA zwróciła się pismem z dnia 13 sierpnia 2004 r.¹²⁶, do dyrektora Izby Skarbowej w Bydgoszczy z prośbą o zweryfikowanie interpretacji udzielonej Spółce przez Naczelnika Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Skarbowego w Bydgoszczy, w zakresie związanym z opodatkowaniem podatkiem od towarów i usług czynności polegających na nieodpłatnym wydaniu wysłodków buraczanych plantatorom buraka cukrowego, w ramach zawartych umów kontraktacji.

Wobec różnic w interpretacji obowiązku naliczania podatku VAT od wydanych plantatorom wysłodków, do umowy kontraktacji buraków cukrowych przez KSC włączono postanowienie, że w przypadku obowiązku zapłacenia podatku VAT od wydanych wysłodków, plantator będzie obowiązany do jego pokrycia. Dostawa

¹²⁴ Znak PP-077/SIP/912/04.

¹²⁵ Znak: nr ZP-II/443-105/04.

¹²⁶ Znak ZP-I/443-116/04.

prasowanych wysłodków, z naliczonym na fakturze 7% podatkiem VAT dokonywana była przy przyjęciu, że za każdą tonę dostarczonych czystych buraków plantator otrzymuje 0,5 tony prasowanych wysłodków mokrych, przeliczonych na zawartość 10% suchej masy, albo odpowiednią ilość wysłodków suszonych – tzw. wysłodki należne. Na fakturach rozliczenia dostaw za buraki cukrowe występuje 7% VAT za wysłodki rozliczany z plantatorami w formie kompensaty, potrącany przy rozliczeniach za dostawę buraków. Cena wysłodków a fakturze P/KRU/5540/03 wynosiła 8,00 zł i od niej był naliczony VAT w wymiarze 7%. Dostawa buraków cukrowych obciążona była 3% podatkiem VAT.

Gdyby odpowiedź była pozytywna, KSC SA dokonać winna zwrotu plantatorom pobranego podatku VAT.

4. Informacje dodatkowe o przeprowadzonej kontroli

4.1. Przygotowanie kontroli

Założeniem ogólnym przeprowadzenia kontroli było objęcie badaniami pełnej reprezentacji Spółek Cukrowych bądź ich prawnych następców oraz wybranej reprezentacji podmiotów produkujących cukier. Kontrolą objęto także organy regulacyjne i nadzorcze.

Przeprowadzona kontrola poprzedzona była w latach 1994-2000 wymienionymi poniżej kontrolami Izby (planowymi i doraźnymi). Ich wyniki zostały uwzględnione w ocenach prezentowanych w niniejszej *Informacji*.

- 1) W I kwartale 1994 r. przeprowadzono kontrolę restrukturyzacji i przekształceń własnościowych w przemyśle cukrowniczym¹²⁷, która wykazała bardzo słabe tempo zarówno działań restrukturyzacyjnych, jak i procesów prywatyzacyjnych w cukrowniach. W tym okresie nie istniała ustawowa regulacja krajowego rynku cukru, ani też szczególna regulacja dotycząca przekształceń własnościowych w przemyśle cukrowniczym.
- 2) Na przełomie 1995 r. i 1996 r.¹²⁸, tj. w okresie obowiązywania ustawy z dnia 26 sierpnia 1994 r. *o regulacji rynku cukru i przekształceniach własnościowych w przemyśle cukrowniczym*, przeprowadzono kontrolę zagadnień funkcjonowania rynku cukru i przekształceń własnościowych w tym przemyśle, która wykazała, m.in. opóźnienia w ustalaniu zasad i harmonogramu programu prywatyzacji Spółek Cukrowych. Kontrola wykazała ponadto, że wprowadzony ustawą system limitowania produkcji cukru okazał się nieskuteczny.

¹²⁷ *Informacja NIK nr RiGŻ 41000-94 o wynikach kontroli przebiegu restrukturyzacji i przekształceń własnościowych w przemyśle cukrowniczym*, wrzesień 1994 r.

¹²⁸ *Informacja NIK nr RiGŻ 41007-96 o wynikach kontroli jednostek przemysłu cukrowniczego, handlu oraz administracji rządowej w zakresie funkcjonowania rynku cukru i przekształceń własnościowych w przemyśle cukrowniczym*, lipiec 1996 r.

- 3) W II kwartale 1997 r.¹²⁹ przeprowadzono kontrolę realizacji ustawy o regulacji rynku cukru, która wykazała istotne opóźnienia w przygotowaniu Spółek Cukrowych do prywatyzacji. W terminie określonym w rozporządzeniu Rady Ministrów z 20 czerwca 1995 r. w sprawie określenia zasad i harmonogramu programu prywatyzacji Spółek Cukrowych, tj. w 6 miesięcy od zarejestrowania ostatniej Spółki Cukrowej (do 20 grudnia 1996 r.), nie został wyłoniony przez MSP doradca do realizacji programu prywatyzacji Spółek Cukrowych. Nie został dotrzymany również - przypadający na początek 1998 r. - wynikający z harmonogramu termin rozpoczęcia sprzedaży akcji Spółek Cukrowych.

Negatywnie oceniono wykonywanie przez Spółki Cukrowe statutowego obowiązku restrukturyzacji podporządkowanych cukrowni. Do Ministra Skarbu Państwa wnioskowano o urealnienie harmonogramu prywatyzacji Spółek Cukrowych, stosowne wykorzystanie możliwości dokapitalizowania cukrowni zgrupowanych w Spółkach Cukrowych oraz o prawidłowy nadzór nad gospodarką finansową w tych spółkach. W Spółkach Cukrowych zwrócono uwagę na potrzebę podjęcia działań restrukturyzacyjnych w zgrupowanych cukrowniach mających na celu koncentrację produkcji cukru i zmianę profilu działalności cukrowni, w których przewidziano trwałe zaniechanie przerobu buraków na cukier oraz działań dostosowujących bazę surowcową poszczególnych cukrowni do poziomu limitowanej produkcji cukru i zapewniających racjonalne gospodarowanie środkami finansowymi.

- 4) W II półroczu 1998 r. przeprowadzono kontrolę nieodpłatnego nabywania akcji przez pracowników i innych uprawnionych w procesie prywatyzacji¹³⁰, która wykazała m.in., że procedury związane z nieodpłatnym udostępnieniem akcji na podstawie ustawy były rozpoczęte - według stanu na dzień 23 listopada 1998 r. - we wszystkich 62 spółkach, których akcje zostały wniesione do Spółek Cukrowych. MSP wstrzymało jednakże rozpoczęcie podpisywania umów z uprawnionymi pracownikami i plantatorami do czasu przekazania przez wszystkie spółki list uprawnionych. Izba wnioskowała do Ministra SP m.in. o niezwłoczne rozpoczęcie podpisywania umów z osobami uprawnionymi do nieodpłatnego nabycia akcji cukrowni.
- 5) W I połowie 2000 r. przeprowadzono kolejną kontrolę realizacji i przestrzegania postanowień ustawy z dnia 26 sierpnia 1994 r. o regulacji rynku cukru i przekształceniach własnościowych w przemyśle cukrowniczym, która wykazała niewielkie zaawansowanie procesów prywatyzacyjnych sektora cukrowniczego, a jednocześnie wprowadzanie przez Ministra Skarbu Państwa w 1999 r. tzw. restrukturyzacji i prywatyzacji regionalnej, budzącej wątpliwości Izby odnośnie legalności.

¹²⁹ Informacja NIK nr RiGŻ 41001-97 o wynikach kontroli realizacji ustawy o regulacji rynku cukru, październik 1997 r.

¹³⁰ Informacja NIK nr DSPiP 41005-98 o wynikach kontroli nieodpłatnego nabywania akcji przez pracowników i innych uprawnionych w procesie prywatyzacji przedsiębiorstw, czerwiec 1999 r.

- 6) W I połowie 2001 r. przeprowadzono kontrolę doraźną procesu przekształceń własnościowych Śląskiej Spółki Cukrowej SA. Oceniono, że postanowienia umowy sprzedaży 95% pakietu akcji ŚSC SA inwestorowi francuskiemu firmie Saint Louis Sucre International w sposób właściwy zabezpieczają interesy Skarbu Państwa, pracowników cukrowni holdingu śląskiego oraz związanych z nim plantatorów buraka cukrowego.
- 7) W II połowie 2001 r. przeprowadzono kontrolę rozpoznawczą w zakresie działań Ministerstwa poprzedzających utworzenie Krajowej Spółki Cukrowej SA. Z ustaleń tej kontroli wynika m.in., że prywatyzacja spółek sektora cukrowniczego „po kawałku” była strategią konkurencyjną do konsolidacji sektorowej, przewidującej utworzenie koncernu Polski Cukier. Szeroki zakres prywatyzacji cukrowni - spółek parterowych holdingów - ograniczał możliwość utworzenia koncernu Polski Cukier z wykorzystaniem tych aktywów. Minister SP w kontrolowanym okresie utracił kontrolę nad celowym - na rzecz wspomżenia restrukturyzacji sektora cukrowniczego w Polsce - rozdysonowaniem środków z prywatyzacji grup regionalnych przez Spółki Cukrowe.

4.2. Postępowanie kontrolne i działania podjęte po zakończeniu kontroli

Izba skierowała wystąpienia pokontrolne do 19 jednostek - wszystkich kierowników jednostek kontrolowanych lub – w przypadku cukrowni inkorporowanych do KSC – do zarządu KSC SA, jako spółki przejmującej.

NIK wnioskowała o podjęcie m.in. następujących działań, w wystąpieniach pokontrolnych skierowanych:

do Ministra Skarbu Państwa

- 1) Doprowadzenie do rozliczenia rozdysonowania środków z prywatyzacji grup regionalnych przez Spółki Cukrowe.
- 2) Wprowadzenie rozwiązań organizacyjnych uniemożliwiających angażowanie w charakterze doradcy MSP osób i firm, w sytuacjach wskazujących na konflikt interesów przy wykonywaniu tych prac.
- 3) Wprowadzenie procedur gwarantujących precyzyjne określanie przez Ministerstwo celów projektów w specyfikacjach warunków zamówienia i zawartych następnie umowach oraz dokonywanie przy odbiorze prac rozliczenia sposobu realizacji postawionych celów.
- 4) Doprowadzenie do jak najszybszego wywiązania się Skarbu Państwa z udostępnienia należnych akcji pracownikom i plantatorom;
- 5) Wyegzekwowanie od inwestora Śląskiej Spółki Cukrowej SA zobowiązań dokapitalizowania cukrowni;
- 6) Dołożenie większej staranności w przygotowywaniu i egzekwowaniu przygotowania Walnych Zgromadzeń spółek znajdujących się w nadzorze właścicielskim;

- 7) Rzetelne oddawanie w sporządzanych dokumentach przebiegu negocjacji warunków umów prywatyzacyjnych;

do Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi:

Rozważenie możliwości udzielenia przez MRiRW pomocy Komisji Porozumiewawczej ds. Cukru w działaniach zmierzających do opracowania Porozumienia Branżowego.

do Prezesa Agencji Rynku Rolnego:

1. Podjęcie egzekucji zaległych opłat cukrowych oraz ich skuteczną ścigalność w przyszłości z wykorzystaniem dostępnych instrumentów sankcyjnych;
2. Opiniowanie kwot A i B cukru, izoglukozy i syropu inulinowego na dany rok w celu umożliwienia pełniejszego wykorzystania opłat cukrowych na cele określone ustawą;
3. Dążenie do uzyskania jak najwyższej ceny przy sprzedaży przejętego od banków cukru w celu zminimalizowania ewentualnych strat z tytułu udzielonych poręczeń.

do Zarządu Krajowej Spółki Cukrowej SA:

1. Uporządkowanie spraw organizacyjnych w ramach zarządzania oddziałami KSC, w tym: przyjęcia regulacji regulaminowych i wewnętrznego podziału obowiązków, zapewnienie protokolarnego przejęcia dokumentów byłej Rady Nadzorczej (Cukrownia Dobrzelin), aktualizację obowiązującego zakładowego układu zbiorowego pracy i dostosowanie go do warunków organizacyjnych KSC SA (Cukrownia Łapy);
2. Uporządkowanie spraw nieruchomości: doprowadzenie do zgodności z prawem transakcji sprzedaży nieruchomości w Młogoszynie i Mariance, podjęcie działań w celu zbycia lub innego zagospodarowania pozostałych nieruchomości zbędnych, niezwłoczne zabezpieczenie przed dewastacją zabytkowego obiektu oraz sprawowanie opieki nad tym zabytkiem zgodnie z *ustawą z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków...* (Cukrownia Dobrzelin), wystąpienie do sądu o wykreślenie hipoteki ustanowionej na nieruchomości w związku ze spłaceniem kredytu w kwocie 7 340 tys. zł (Cukrownia Brześć);
3. Uporządkowanie spraw finansowych: podjęcie działań zmierzających do wyeliminowania przypadków naliczania odsetek karnych za nieterminowe regulowanie zobowiązań publicznoprawnych (Cukrownie Dobrzelin i Lublin), wniesienie na rachunek Urzędu Skarbowego opłaty sankcyjnej w kwocie 17 869,7 tys. zł wraz z należnymi odsetkami, z tytułu sprzedaży w 2002 r. cukru po cenach niższych od minimalnej (Cukrownia Krasnystaw), uregulowanie raty końcowej opłaty cukrowej za rok 2002/2003 w kwocie 1 385,7 tys. zł oraz terminowe wnoszenie opłat cukrowych w następnych latach (Cukrownia Krasnystaw), uregulowanie raty końcowej opłaty cukrowej za rok 2002/2003 w kwocie 1 131,4 tys. zł oraz terminowe wnoszenie kolejnych opłat z tego tytułu (Cukrownia Lublin), wpłacenie do ARR zaległej

opłaty sankcyjnej w wysokości 683,1 tys. zł wraz z odsetkami za zwłokę, z tytułu sprzedaży cukru po cenach niższych od ceny interwencyjnej (Cukrownia Werbkowice);

Wnioski dotyczące kosztów

4. Przedsięwzięcie w zakresie ograniczania kosztów: przeanalizowanie celowości ponoszenia kosztów sprzedaży i prowizji obciążających w istotnym zakresie wyniki finansowe Cukrowni oraz podjęcie działań oszczędnościowych (Cukrownia Łapy), dokonania analizy i przedstawienie NIK oceny możliwości dalszego wykorzystania potencjału Cukrowni Mała Wieś w działalności KSC, podjęcie efektywnych działań w celu zapewnienia sprzedaży cukru produkowanego powyżej kosztów wytworzenia (Cukrownia Lublin);

Wnioski dotyczące restrukturyzacji

5. Przedsięwzięcie restrukturyzacyjnych: kontynuację działań restrukturyzacyjnych, w tym unowocześnienie systemu skupu buraków od plantatorów, zwiększenie technicznego nadzoru w sezonie przerobowym nad przebiegiem procesu technologicznego produkcji, celem poprawienia jego stabilności i ograniczenia strat cukru;
6. Uporządkowanie stosowania przepisów regulacyjnych: rzetelne nadzorowanie przydzielania prawa do uprawy i dostawy buraków plantatorom, w tym terminowe dostarczanie decyzji oraz zawieranie umów kontraktacyjnych i rozliczanie dostaw buraków gwarantujących realizację przyznanego prawa, podjęcie działań do rozliczenia z plantatorami różnic wynikających z wadliwego zastosowania przeliczenia ilości buraków w kwotach A i B na podstawie decyzji Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi¹³¹ w zawartych umowach kontraktacyjnych (Cukrownia Brześć), egzekwowanie terminowego przekazywania Agencji Rynku Rolnego pisemnych oświadczeń o ilości wyprodukowanego cukru w kwotach A i B, spowodowanie rzetelnego oznaczania na fakturach klas jakościowych sprzedawanego cukru (Cukrownia Werbkowice).
7. Pilne wyznaczenie cukrowni docelowych w aktualizacji planu restrukturyzacji KSC SA, a następnie cukrowni przewidzianych do wyłączenia w kampanii 2005/2006;
8. Przyspieszenie działań w celu wdrożenia produkcji alternatywnych w oddziałach wyłączanych z produkcji;
9. Opracowanie szczegółowych programów działań optymalnego zagospodarowania majątku poszczególnych oddziałów, w szczególności:
 - a. Przyspieszenie centralizacji ewidencji nieruchomości zbędnych w skali spółki,
 - b. Ustalenia sposobu zagospodarowania majątku zbędnego,
 - c. Doprowadzenia do zbycia nieruchomości zbędnych w oddziałach KSC,
 - d. Zbycia lub przesunięcia między oddziałami materiałów zbędnych lub nadmiernych w kwocie 4 243 296 zł;

¹³¹ Nr RR-sp-c-0133/214/497/01 z dnia 29.11.2001 r.

10. Doprowadzenie do korzystnej dla KSC SA transakcji zbycia aktywów - akcji cukrowni holdingu Śląskiej Spółki Cukrowej;
11. Aktywizację KSC w celu zapewnienia racjonalizacji rejonów plantacyjnych drogą wymiany rejonów plantacyjnych niektórych cukrowni pomiędzy producentami cukru (KSC a British Sugar Overseas oraz Südzucker AG);
12. Doprowadzenie do zakładanego poziomu 40 osób/cukrownię zatrudnienia w zakładach wygaszonych;
13. Rozważenie możliwości przejścia do fazy realizacji w projekcie utworzenia Kompleksów Agro-Energetycznych na bazie wygaszonych trzech cukrowni;
14. Doprowadzenie do zgodności z prawem zaległych opłat cukrowych, podlegających odprowadzeniu do Agencji Rynku Rolnego;
15. Przeprowadzenie analizy posiadanych i ujawnionych przez NIK dowodów, pod kątem zawiadomiona organów ścigania o popełnieniu przez byłych członków zarządów Spółek KSC SA, L-M S.C. SA i P-P S.C. SA czynów noszących znamiona przestępstwa działania na szkodę spółki, określonych w art. 585 § 1 *Kodeksu spółek handlowych*;
16. Wyegzekwowania zaległych należności od firmy ANMAR BIS w kwocie 776 893 zł;
17. Podjęcia wyegzekwowania nieprawnie wypłaconej b. członkowi zarządu P-P S.C. odprawy w kwocie 11 400 zł;
18. Podjęcia natychmiastowego wyegzekwowania na drodze sądowej lub pozasądowej spłat pożyczek udzielonych ze środków obrotowych P-P S.C. SA. (kwoty 6 800 zł plus 353 zł odsetek oraz 43 000 zł plus 1 025 zł odsetek).

do Zarządów pozostałych Spółek

**Do Zarządu Śląskiej
Spółki Cukrowej SA**

1. Pełną realizację zobowiązań umownych wynikających z *Umowy z dnia 15 listopada 2000 r.* oraz *Porozumienia z dnia 25 marca 2003 r.*, w tym zwłaszcza w zakresie emisji akcji przeznaczonych i zastrzeżonych do nieodpłatnego nabycia przez plantatorów, w liczbie gwarantującej 15 % udział plantatorów w kapitale poszczególnych Cukrowni;
2. Przestrzeganie umownych uwarunkowań i terminów w zakresie składania sprawozdań Ministrowi Skarbu Państwa.

**Do Zarządu
Cukrowni Kluczewo
SA**

1. Wznowienie procedury wydawania akcji uprawnionym pracownikom i plantatorom, po uzyskaniu od Ministra Skarbu Państwa informacji o ponownym przystąpieniu do nieodpłatnego zbywania akcji Skarbu Państwa;
2. Kontynuowanie działań i zamierzeń związanych z wdrażaniem wymagań Dobrej Praktyki Produkcyjnej (GMP) i dobrej Praktyki Higienicznej (GHP), systemów zarządzania jakością wg norm HACCP i ISO, wskazanych problemów ochrony środowiska, ochrony pracy i warunków prowadzenia inwestycji.

**Do Zarządu
Cukrowni Leśmierz
SA**

1. Podjęcie opracowania i wdrożenia programu restrukturyzacji Cukrowni;
2. W przypadku dalszego zmniejszania zatrudnienia z przyczyn ekonomicznych lub w związku ze zmianami organizacyjnymi, produkcyjnymi albo technologicznymi – rozwiązywanie stosunków pracy z pracownikami zgodnie z zasadami określonymi w *ustawie z dnia 13 marca 2003 r. o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn niedotyczących pracowników*¹³² względnie na podstawie przepisów układu pracy;
3. Zachowywanie należytej staranności w sporządzaniu sprawozdań GUS dotyczących gospodarki energią cieplną i elektryczną - zgodnie z ewidencją księgową;
4. Wynegocjowanie z plantatorami ewentualnego układu w sprawie zgody na zmianę *ex-post* warunków 2358 umów kontraktacyjnych z kampanii 2002 r. oraz zwrócenie uwagi na zgodność z obowiązującymi przepisami, a zarazem z możliwościami Cukrowni, podpisywanych umów na dostawę buraków cukrowych.

**Do Zarządu
Cukrowni Pruszcz
SA**

1. Uaktualnienie stanów w księdze akcji oraz ustalenie ostatecznej listy pracowników uprawnionych do nieodpłatnego nabycia akcji Cukrowni;
2. Uregulowanie zaległej kwoty 5 703 zł opłaty cukrowej za okres 2001/2002 oraz podjęcie działań w celu uregulowania opłaty eksportowej za 2002 r. w kwocie 91 441 zł.

**Do Zarządu
Cukrowni
Szczecin SA**

1. Podjęcie działań w zakresie restrukturyzacji Cukrowni;
2. Podjęcie windykacji wierzytelności w pełnym zakresie i zapewnienie poprawy skuteczności windykacji podjętych, a dotąd nieskutecznych.

Zastrzeżenia do ocen, uwag i wniosków zawartych w wystąpieniach pokontrolnych zostały zgłoszone w 5 przypadkach, w tym przez Ministra Skarbu Państwa do Kolegium NIK. W pozostałych 4 przypadkach zastrzeżenia zgłoszone przez Krajową Spółkę Cukrową SA rozpatrywane były przez Komisje Odwoławcze, powołane przez dyrektorów jednostek organizacyjnych NIK przeprowadzających kontrole.

Kolegium NIK uwzględniło 3 zastrzeżenia MSP (na 14 zgłoszonych), dotyczące ocen zawartych w wystąpieniu do Ministra Skarbu Państwa.

Komisje odwoławcze uwzględniły 3 zastrzeżenia (na 5 rozpatrywanych), dotyczące ocen, uwag i wniosków zawartych w wystąpieniu do Zarządu Krajowej Spółki Cukrowej SA. W 1 przypadku doszło do odmowy przyjęcia zastrzeżeń.

NIK w dniu 25 lutego 2004 r.¹³³ - działając na podstawie art. 12 pkt 1 *ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli*¹³⁴ zleciła Generalnemu Inspektorowi Kontroli Skarbowej (GIKS) przeprowadzenie kontroli

¹³² Dz.U. Nr 90, poz. 844 ze zm.

¹³³ Znak KGP/422/04.

¹³⁴ Dz.U. z 2001 r. Nr 85 poz. 937 ze zm.

doraźnej w KSC SA w zakresie VAT od wyśłodków. Wobec niesatysfakcjonującej odpowiedzi, zawartej w piśmie z dnia 31 maja 2004 r.¹³⁵, Izba zwróciła się pismem z dnia 5 lipca 2004 r. o udostępnienie kserokopii protokołu i wyników kontroli w zakresie prawidłowości rozliczeń z budżetem państwa z tytułu podatku o towarów i usług za rok podatkowy 2002/2003 przeprowadzonej w Krajowej Spółce Cukrowej SA w Toruniu, na które się powoływał GIKS. W odpowiedzi udzielonej w dniu 27 października 2004 r., Sekretarz Stanu w Ministerstwie Finansów Generalny Inspektor Kontroli Skarbowej podtrzymał stanowisko zawarte w piśmie z dnia 31 maja 2004 r.¹³⁶, że sprzedaż wyśłodków, w ramach umowy kontraktacyjnej, nie podlega opodatkowaniu podatkiem od towarów i usług. Izba otrzymała też stosowne dokumenty z kontroli skarbowej.

W trzech przypadkach Izba skierowała do właściwych prokuratur rejonowych zawiadomienia o przestępstwie bądź wykroczeniu.

NIK była informowana o sposobie wykorzystania uwag i wniosków oraz o podjętych w tym celu działaniach, lub przyczynach niepodjęcia tych działań, następująco:

**W związku
z kontrolą
Ministerstwa
Skarbu Państwa**

Udzielona przez Ministra SP odpowiedź¹³⁷ o sposobie realizacji wniosków pokontrolnych, iż wszelkie prowadzone przez Ministerstwo Skarbu Państwa działania w zakresie restrukturyzacji sektora cukrowniczego w Polsce skierowane były zgodnie z wolą Sejmu RP, na powstanie silnego podmiotu opartego o polski kapitał; taki podmiot powstał, a jego pozycja rynkowa systematycznie się umacnia - nie satysfakcjonuje Izby.

W odniesieniu do wniosku o „Podjęcie czynności w celu formalnego unieważnienia uchwał w sprawie wynagrodzeń członków zarządów Spółek Cukrowych w okresie między utworzeniem KSC a inkorporacją” Minister uznał, że „Lubelsko-Małopolska Spółka Cukrowa SA oraz Poznańsko-Pomorska Spółka Cukrowa SA z dniem 10 stycznia 2003 roku zostały wykreślone z Krajowego Rejestru Sądowego na skutek inkorporacji do Krajowej Spółki Cukrowej SA. Z dniem tym przestały istnieć organy tych Spółek, zatem uchylenie uchwał w sprawie wynagrodzenia członków zarządów tych spółek wydaje się wątpliwe prawnie i niecelowe merytorycznie. Mając na uwadze przedmiotowy wniosek, podobnych rozwiązań więcej nie zastosowano. Obecny Zarząd Krajowej Spółki Cukrowej SA jest 4 osobowy, a wszyscy jego członkowie za wyjątkiem jednego, wybieranego przez pracowników Spółki, zostali wyłonieni w drodze konkursu”.

Izba podtrzymuje krytyczną ocenę podjęcia w dniu 26 sierpnia 2002 r. przez NWZ Spółek Cukrowych, pod przewodnictwem Ministra Skarbu Państwa, uchwał, ustalających identyczne osobowo 5 osobowe składy zarządów trzech spółek: Krajowej Spółki Cukrowej SA, Lubelsko-Małopolskiej Spółki Cukrowej SA i Poznańsko-Pomorskiej Spółki Cukrowej SA. Izba wykazała, że uchwały te, podjęte przez organa spółek o statusie jednoosobowej spółki Skarbu Państwa, umożliwiły obarczenie nowopowstałej Krajowej Spółki

¹³⁵ Znak KS10-8520/195/04/SWCi557.

¹³⁶ Znak KS10-8520/195/04/SWCi557.

¹³⁷ Pismo z dnia 5 listopada 2004 r., znak MSP/DKSiW/134/04, BM-JB-0910/03.

Cukrowej SA nadmiernie rozbudowanymi kosztami zarządów spółek łączących się. NIK przyjmuje do wiadomości, iż - mając na uwadze przedmiotowy wniosek NIK - podobnych rozwiązań więcej nie zastosowano.

W odniesieniu do wniosku „*Wyegzekwowanie od inwestora Śląskiej Spółki Cukrowej SA zobowiązań dokapitalizowania cukrowni*”, Minister poinformował, że zobowiązania inwestycyjne oraz inne zobowiązania pozacenowe inwestora wobec Śląskiej Spółki Cukrowej SA z tytułu umowy prywatyzacyjnej podlegają kontroli przez właściwe komórki MSP. „W dniu 15 lipca 2004 r. Delegatura MSP we Wrocławiu wystąpiła pismem do Śląskiej Spółki Cukrowej SA z prośbą o przedstawienie powodów niepełnego wykonania zobowiązań w zakresie podwyższeń kapitałów wybranych cukrowni i wskazania terminów ich podwyższeń. W dniu 12 sierpnia 2004 roku do Delegatury wpłynęła odpowiedź, że wykorzystanie środków - podwyższenie kapitałów w Cukrowniach - do wysokości kwoty zapisanej w umowie z dnia 15 listopada 2000 r. powinno nastąpić do końca 2005 roku. Delegatura MSP w dniu 30 sierpnia 2004 r. wystąpiła ponownie do zarządu ŚSC SA o potwierdzenie czy wszystkie środki z *Gwarantowanego podwyższenia kapitałów* zostaną przekazane na dofinansowanie wybranych Cukrowni w drodze podwyższenia ich kapitału zakładowego. Zgodnie z informacją spółki z dnia 17 września 2004 roku kapitał zakładowy w wybranych cukrowniach został podwyższony o kwotę 136 109 794 zł. Dalsze podwyższanie kapitałów wybranych cukrowni będzie realizowane odpowiednio z przyjętym programem restrukturyzacji i inwestycji holdingu”.

Zdaniem NIK, wyjaśnienia i uzupełnienia wymaga, podana za Śląską Spółką Cukrową SA, wysokość zrealizowanej kwoty *Gwarantowanego podwyższenia kapitałów* w wybranych cukrowniach tego holdingu - 136 109 794 zł. W ocenie Izby, wymaga wyjaśnienia wiarygodność i kompletność tej informacji. Rok wcześniej, w sporządzonym na podstawie art. 5 § 6 umowy sprzedaży akcji Śląskiej Spółki Cukrowej SA „*Sprawozdaniu niezależnego biegłego rewidenta z gwarantowanego podwyższenia kapitału zakładowego Śląskiej Spółki Cukrowej SA i 14 cukrowni wchodzących w skład holdingu ŚSC SA dla: Ministra Skarbu Państwa i Zarządu Śląskiej Spółki*”, datowanym 5 listopada 2003 r., wykazano kwotę *Gwarantowanego podwyższenia kapitałów* w wysokości 152 896 160 zł, tj. o 16 786 366 zł wyższą. Nie podano również horyzontu osiągnięcia docelowej kwoty 250 mln zł.

Według Ministra SP, Ministerstwo Skarbu Państwa doskonali procedury nadzoru właścicielskiego. Pozwala to w wielu, nawet skomplikowanych przypadkach, na szybsze podejmowanie decyzji w sprawie stanowiska akcjonariusza Skarbu Państwa na Walnych Zgromadzeniach bez konieczności ogłaszania przerw w ich obradach. Należy mieć jednak na uwadze, że ustawodawca przewidział możliwość przerwy w Zgromadzeniu w uzasadnionych przypadkach.

Odnosząc się do tego wniosku i uwagi dotyczącej braku dokumentacji z procedury negocjacyjnej Minister poinformował, że „procedura negocjacji (rokowań) pod kątem ich efektu jest uregulowana w art. 72 *Kodeksu cywilnego*. Efektem negocjacji może być umowa, która kreuje prawa i obowiązki stron i to ona podlega interpretacji. Z powodu braku regulacji prawnej procesu

uzgadniania treści umowy, nie było dotychczas praktykowane tworzenie przed powstaniem "umowy" innych dokumentów, stanowiących zapis procedury negocjacji, co odzwierciedlało w tym zakresie cywilnoprawny, a nie administracyjny charakter funkcjonowania Ministra jako właściwego organu reprezentującego Skarb Państwa i jego urzędu, tj. ministerstwa. Ministerstwo Skarbu Państwa podjęło prace w zakresie uregulowania prawnego (rozporządzeniem RM i zarządzeniem MSP), dotyczącego doprecyzowania procedury prowadzącej do zawarcia umowy zbycia akcji/udziałów Skarbu Państwa”.

Uznać należy, że wniosek Izby dotyczący *jak najszybszego wywiązania się Skarbu Państwa z udostępnienia należnych akcji pracownikom i plantatorom* jest realizowany. Potwierdza to stan zaawansowania procedur zbywania akcji uprawnionym osobom: w spółkach, które nie będą połączone z Krajową Spółką Cukrową procedura została wszczęta do listopada 2003 roku we wszystkich cukrowniach, za wyjątkiem postawionych w stan likwidacji lub upadłości (Pastuchów SA, Ziębice SA, Przeworsk SA) i według stanu na 30 września 2004 r. pracownicy i plantatorzy nabyli 93 % należnych im akcji, w cukrowniach włączonych do KSC nieodpłatne zbywanie akcji uprawnionym pracownikom i plantatorom rozpoczęło się¹³⁸, w cukrowniach, w których trwa procedura połączeniowa z KSC SA (Kluczewo SA, Gryfice SA, Pruszcz SA) zbywanie akcji uprawnionym rozpocznie się po połączeniu z KSC SA, co miało nastąpić do końca 2004 r.

Opracowany przez Ministerstwo Skarbu Państwa projekt rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie programu prywatyzacji Krajowej Spółki Cukrowej oraz trybu zbywania akcji tej spółki plantatorom buraków cukrowych oraz pracownikom w dniu 28 października 2004 roku był rozpatrzony przez Komitet Rady Ministrów (KRM-11 0-240-04).

W związku z kontrolą Agencji Rynku Rolnego

W odpowiedzi na wystąpienie pokontrolne z dnia 20 stycznia 2004 r. Prezes Agencji Rynku Rolnego wyjaśnił, że przepisy *ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o regulacji rynku cukru* przed nowelizacją nie określały zasad egzekucji należności z tytułu obowiązku dokonywania wpłat opłat cukrowych przez producentów cukru i izoglukozy w przypadku, gdy producenci nie uiścili wpłat w terminach określonych w *rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 21 grudnia 2001 r.*¹³⁹. Sankcje o charakterze karnym wprowadzone w wyniku nowelizacji ustawy, obowiązujące od dnia 20 czerwca 2003 r.¹⁴⁰ nie pozwalały – zdaniem ARR - na podjęcie egzekucji wobec producentów, którzy nie uiścili opłat cukrowych w roku rozliczeniowym 2002/2003, wobec tego ARR nie mogła dokonywać egzekucji zaległych opłat cukrowych. Nakładanie sankcji wynikającej z art. 17 ust. 5a *ustawy* będzie możliwe dopiero w odniesieniu do roku rozliczeniowego 2003/2004. Wykładnię prawną w tym zakresie Agencja Rynku Rolnego otrzymała od Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi w dniu 31 lipca 2003 r. Według Agencji, w roku rozliczeniowym 2003/2004 wszyscy

¹³⁸ Dla pracowników - 30 września 2004 r. Dla plantatorów - do 29 października 2004 r.

¹³⁹ Dz. U. Nr 153, poz. 1773.

¹⁴⁰ Dz. U. z 2003 r. Nr 100, poz. 923.

producenci cukru i izoglukozy dokonali wpłaty raty początkowej opłaty cukrowej za ten okres. ARR zadeklarowała podjęcie sprawdzenia wysokości wpłaconej kwoty po dostarczeniu przez producentów do ARR oświadczeń o wielkości produkcji cukru A i B, a podjęcie ewentualnych działań egzekucyjnych – po rozliczeniu wpłaty raty końcowej, której termin wpłaty upływa z dniem 30 kwietnia 2004 r.

Prezes ARR wyjaśnił także, że przy tworzeniu zapisów zasad realizacji dopłat do eksportu cukru na rok rozliczeniowy 2002/2003, który był pierwszym rokiem rozliczeniowym dla ARR, kierowano się zasadą realizowaną w latach poprzednich przez ARiMR: maksymalna wysokość dopłaty stanowiła różnicę ceny minimalnej i ceny światowej cukru białego według kontraktu na Giełdzie Londyńskiej¹⁴¹. Zdaniem ARR, niepełne wykorzystanie zgromadzonych środków finansowych przeznaczonych na ten cel, wynikało z małego zainteresowania dopłatami ze strony przetwórców cukru na cele niespożywcze (1 wniosek) oraz określenia maksymalnych stawek dopłat. Prezes ARR skorzystał w związku z tym z możliwości obniżenia opłat cukrowych na następny rok o wielkość wynikającą z wartości niewykorzystanej kwoty i zaproponował obniżoną wysokość opłaty: odpowiednio od cukru A z 2% do 1,3 % i od cukru B - z 32 % do 21,35 % ceny interwencyjnej. Zaproponowane wysokości opłat zostały pozytywnie zaopiniowane przez Komisję Porozumiewawczą do Spraw Cukru. Zdaniem ARR, brak ograniczeń w postaci maksymalnych stawek dopłat pozwoli na wykorzystanie w całości środków pochodzących z opłat na dopłaty, stosownie do regulacji krajowych. Stosowny zapis, umożliwiający wykonanie tego zadania po 1 maja 2004 r., został zawarty w projekcie ustawy kompetencyjnej ARR. Po dniu akcesji Polski do Unii, opłaty cukrowe pobierane będą przez ARR i przekazywane (po potrąceniu 25% kosztów manipulacyjnych do budżetu państwa) na konto Komisji Europejskiej. Z tych środków w ramach zasady samofinansowania się rynku cukru realizowane będą następujące dopłaty we wszystkich krajach Wspólnoty: do eksportu cukru i izoglukozy (dla eksporterów wybieranych w drodze przetargów przez Komisję Europejską), do cukru wykorzystywanego w przemyśle chemicznym (według stawek dopłat ustalanych co miesiąc przez Komisję Europejską i wydawanych w drodze rozporządzenia).

Prezes ARR wyjaśnił także, że w związku z realizacją uchwały Rady Ministrów nr 221/2002 z dnia 5 listopada 2002 r., nakładającej na ARR obowiązek udzielenia poręczeń kredytowych cukrowniom w roku rozliczeniowym 2002/2003. ARR, jako poręczyciel, przejęła od BGŻ w sierpniu i wrześniu 2003 r. 16 515 ton cukru na zapasy operacyjne po cenie przejęcia 1,81 zł/kg (bez VAT). W wyniku decyzji MRiRW, Agencja została zobowiązana do przechowywania przejętego cukru do czasu wyjaśnienia sprawy „zapasów normalnych dla Polski”. ARR uzyskała zgodę Prezesa Urzędu Zamówień Publicznych na podpisanie umowy na przechowywanie cukru z Krajową Spółką Cukrową SA na okres 8 miesięcy. Zagospodarowanie cukru miało nastąpić w terminie do dnia 30 kwietnia 2004 r., pod rygorem uznania cukru

¹⁴¹Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 12 grudnia 2000 r. w sprawie wysokości opłat przeznaczonych na dopłaty do eksportu cukru oraz zasad stosowania dopłat do cukru wyeksportowanego w ramach kwoty B w 2001 r. - Dz. U. Nr 117 poz. 1229.

za „nadwyżkowy”, od którego zgodnie z prawem unijnym jego posiadacze płaciliby wysokie kary¹⁴².

W dniu 23 grudnia 2003 r. Agencja, na podstawie art. 15 ust. 3 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o regulacji rynku cukru, uzyskała zgodę MRiRW na zagospodarowanie cukru przejętego przez ARR dla sektora pszczelarskiego¹⁴³. W związku z powyższym, ARR przygotowała zarządzenie Prezesa ARR w sprawie sprzedaży całej ilości 16 515 019 kg cukru z przeznaczeniem na dokarmianie rodzin pszczelich - w drodze przetargu zamkniętego. Zaproszenia do udziału w przetargu zamkniętym skierowano do 67 podmiotów (organizacji pszczelarskich obejmujących związki i stowarzyszenia pszczelarskie). ARR ustaliła wywoławczą cenę sprzedaży cukru dla pszczelarzy loco magazyn składującą na poziomie 1,20 zł/kg plus 7 % podatek VAT.

W związku z
kontrolą Śląskiej
Spółki Cukrowej
SA

W odpowiedzi na wystąpienie pokontrolne z dnia 5 lutego 2004 r. skierowane do Śląskiej Spółki Cukrowej SA z siedzibą we Wrocławiu, zarząd ŚSC oświadczył, że zamierza podjąć w najbliższym czasie następujące działania:

W sprawie wykonania Inwestycji Gwarantowanych

Na dzień 29, 30 i 31 marca 2004 roku zostały zwołane Zwyczajne Walne Zgromadzenia spółek-cukrowni wchodzących w skład holdingu ŚSC, przewidujące w porządku obrad podjęcie uchwał o podwyższeniu kapitałów zakładowych w drodze wniesienia przez Śląską Spółkę Cukrową SA wkładów pieniężnych, celem wykonania przez Kupującego, za pośrednictwem Śląskiej Spółki Cukrowej SA, zobowiązania określonego w art. 5 §3 Umowy sprzedaży akcji w zakresie tzw. Inwestycji Gwarantowanych. Planowane podwyższenia kapitałów zakładowych obejmie 12 cukrowni¹⁴⁴ i kwotę ogółem 54 024,8 tys. zł, co w stosunku do sumy obecnych kapitałów tych cukrowni stanowi wzrost o 47,0 %.

W ocenie NIK, zgłoszone przez zarząd dokapitalizownie będzie zróżnicowane: od symbolicznego w Cukrowni i Rafinerii Chybie SA (obecny kapitał stanowić będzie 98,6 % podwyższonego po zmianach) i Cukrowni Świdnica SA (97,2 %) do odwracającego relacje kapitałowe w Cukrowni Cerekiew SA (obecny kapitał rozwodni się do 32,6 %) i Cukrowni Małoszyn SA (obecny kapitał rozwodni się do 59,1 %).

¹⁴² Po 1 maja 2004 r. cukier pochodzący z zapasów operacyjnych może być zaliczony w świetle zapisów rozporządzenia Komisji (WE) nr 60/2004, ustanawiającego środki przejściowe w sektorze cukru w związku z akcesją 10 krajów do UE, do zapasów nadmiernych. ARR mogą dotyczyć sankcje finansowe z tytułu posiadanych zapasów cukru w wysokości odpowiadającej danej ilości cukru pomnożonej przez najwyższą opłatę przywózową do cukru (w okresie od 1 maja 2004 r. do 30 kwietnia 2005 r. powiększoną o 1,21 EUR/100 kg za cukier biały lub jego równoważnik w substancji suchej).

¹⁴³ W dniu 18 listopada 2003 r. Polski Związek Pszczelarski wystąpił do ARR z wnioskiem o przeznaczenie 16 tys. ton cukru, na paszę dla pszczół po cenie preferencyjnej 1,10 zł/kg na zaopatrzenie 1 100 tys. rodzin pszczelich.

¹⁴⁴ Wymieniono Cukrownie: Cerekiew SA, Cukrownię i Rafinerię Chybie SA, Cukrownię Jawor SA, Łagiewniki SA, Małoszyn SA, Otmuchów SA, Pustków SA, Racibórz SA, Strzelin SA, Świdnica SA, Wrocław SA i Cukrownię Wróblin SA.

W sprawie gwarantowanego podwyższenie kapitału zakładowego (emisji akcji serii G)

Zarząd ŚSC wyjaśnił, że jego interpretacja postanowień umowy prywatyzacyjnej różni się od jej odczytania przez NIK. Zdaniem zarządu, zgodnie z postanowieniami umowy sprzedaży akcji, plantatorom nie przysługuje prawo do nieodpłatnego nabycia akcji serii G. Akcje nowej emisji (serii G) mogą być objęte przez plantatorów wyłącznie za odpłatnością, tzn. po cenie emisyjnej równej wartości księgowej wynikającej z ostatniego sporządzonego dla poszczególnych Cukrowni bilansu (art. 5 § 2 Umowy sprzedaży akcji).

Zapis art. 5 § 2 Umowy sprzedaży akcji, z którego wynika uprawnienie plantatorów „do nieodpłatnego nabycia akcji danej Cukrowni na zasadach przepisów ustawy cukrowej” nie ma, zdaniem ŚSC, zastosowania w odniesieniu do akcji nowej emisji (akcji serii G). Z cytowanego zapisu wynika bowiem, że prawo do nieodpłatnego nabycia akcji podlega zasadom określonym w ustawie cukrowej (art. 8 ust. 3 ustawy z dnia 26 sierpnia 1994 o przekształceniach własnościowych w przemyśle cukrowniczym) i może mieć zastosowanie wyłącznie do akcji, o których mowa w powołanych przepisach prawa. Zgodnie z przepisami art. 8 ust. 3 ww. ustawy, przedmiotem nieodpłatnego nabycia mogły być wyłącznie akcje danej Cukrowni należące do Skarbu Państwa, a nie jakiegokolwiek inne akcje danej Cukrowni (np. akcje wyemitowanych w ramach podwyższenia kapitału zakładowego). Zdaniem zarządu, wprowadzenie do umowy sprzedaży akcji zapisu dotyczącego ww. uprawnienia miało na celu wyłącznie określenie kręgu osób uprawnionych do objęcia akcji nowej emisji i nie może być interpretowane jako źródło przysługującego takim osobom prawa do nieodpłatnego nabycia akcji nowej emisji.

Zarząd Śląskiej Spółki Cukrowej SA zadeklarował, że nie uchyla się od obowiązku przeprowadzenia gwarantowanego podwyższenia kapitałów zakładowych w spółkach-cukrowniach: zamierza przeprowadzić podwyższenie z przeznaczeniem akcji nowej emisji (akcje serii G) do wyłącznego objęcia przez uprawnionych plantatorów i zaoferować uprawnionym akcje nowej emisji za cenę emisyjną ustaloną zgodnie z postanowieniami *Umowy sprzedaży akcji*. Zarząd poinformował, że prowadzi rozmowy z przedstawicielami MSP w celu uzgodnienia terminu przeprowadzenia gwarantowanego podwyższenia kapitału zakładowego Spółek-Cukrowni w drodze emisji akcji serii G, a także – wobec planowanej konsolidacji kontrolowanych przez ŚSC cukrowni – rozważa potrzebę i możliwość zamiany przysługującego plantatorom prawa poboru akcji cukrowni na prawa poboru nowych akcji, które zostałyby wyemitowane w ramach podwyższenia kapitału przejmującej spółki-cukrowni, która przejmie w wyniku połączenia pozostałe spółki-cukrownie. Zdaniem zarządu, powstały w wyniku przejęcia podmiot będzie spółką o stabilnej sytuacji finansowej i dobrych perspektywach na przyszłość.

Po kontroli w zakresie restrukturyzacji i przekształceń własnościowych w przemyśle cukrowniczym w latach 2000-2003 NIK skierowała do KSC SA wystąpienia pokontrolne dotyczące 8 Cukrowni: Borowiczki, Brześć Kujawski, Dobrzelin, Krasnystaw, Lublin, Mała Wieś i Werbkowice, z których w 7 wniosowała o usunięcie nieprawidłowości.

**W związku z
kontrolą Cukrowni
Brześć Kujawski**

W odpowiedzi na wystąpienie pokontrolne z dnia 3 lutego 2004 r. skierowane przez Delegaturę NIK w Bydgoszczy, prezes zarządu KSC poinformował Izbę, że Cukrownia Brześć Kujawski SA przekazała działki o powierzchni 1,071 ha na własność gminy Brześć Kujawski wraz z zobowiązaniami wobec osób trzecich. Dokonano wykreślenia hipotek na rzecz BGŻ O/Włocławek oraz wystąpiono o odpis z księgi wieczystej. Począwszy od kampanii 2003/2004 r. każdemu z plantatorów przyznano tzw. wskaźnik określający procentowy udział w limicie cukru A i B. Na podstawie tego wskaźnika i wielkości przyznaczonych limitów cukru A i B plantatorom przyznano prawo do uprawy i dostawy buraków cukrowych oraz zawierano umowy kontraktacyjne.

KSC nie skorygowała i nie rozliczyła z plantatorami Cukrowni Brześć różnic wynikających z wadliwego zastosowania przeliczenia ilości buraków w kwotach A i B na podstawie decyzji Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 29 listopada 2001 r., a zawartymi umowami kontraktacyjnymi w kampanii 2002/2003, uznając, że „rozliczenie plantatorów w oparciu o wynegocjowane ze Związkiem Plantatorów Buraka Cukrowego przy Cukrowni Brześć Kujawski zapisy treści umowy kontraktacyjnej oraz brak reklamacji ze strony plantatorów na to rozliczenie wyczerpuje sprawę”, a ewentualna próba korekty rozliczeń po roku lub dwóch od ich zakończenia i zaksięgowania spowodowałyby dużo problemów formalno-prawnych oraz mogła wpłynąć na współpracę pomiędzy cukrownią i plantatorami.

**W związku z
kontrolą Cukrowni
Dobrzelin**

Zarząd KSC SA poinformował w dniu 5 marca 2004 r., że KSC SA w Toruniu przewiduje opracowanie „Regulaminu Organizacyjnego Oddziałów Cukrowni Krajowej Spółki Cukrowej SA.” do końca I kwartału 2004 r. – z wykorzystaniem wzorcowego regulaminu, który następnie będzie modyfikowany w oddziałach.

W sprawie zbywania nieruchomości zbędnych, zarząd poinformował NIK, że Krajowa Spółka Cukrowa SA zamierza zbyć wszelkie nieruchomości, które są zbędne dla działalności gospodarczej, a Oddział Cukrowni Dobrzelin w dniu 25 lutego 2004 r. złożył wniosek do zarządu KSC o wyrażenie zgody na zbycie nieruchomości w Młogoszynie i Mariance na rzecz dotychczasowych kandydatów na nabywców nieruchomości. Poinformowano także o poczynionych krokach w celu nieodpłatnego przejęcia przez Urząd Gminy w Żychlinie części nieruchomości, a także o zabezpieczeniu przez Cukrownię przed dewastacją budynku „Kina i stołówki” i wystąpieniu do Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Łodzi Delegatury w Skierniewicach o opinię na temat statusu tego obiektu.

Zarząd KSC poinformował, że po dniu 30 września 2003 r. - inkorporacji cukrowni z KSC SA - Dyrektor Oddziału Cukrowni Dobrzelin przechowywał dokumenty Rady Nadzorczej b. spółki działając w ramach udzielonego pełnomocnictwa przez KSC SA w Toruniu, a ze względu na bardzo ograniczone możliwości lokalowe KSC, dokumenty cukrowni sprzed inkorporacji przechowuje się w archiwach cukrowni na terenie poszczególnych oddziałów.

Z ustaleń kontroli NIK w KSC wynika, że regulamin organizacyjny Cukrowni Dobrzelin stanowi załącznik nr 3 do uchwały nr 699/III/2004 Zarządu KSC SA z dnia 21 lipca 2004 r., a regulaminy poszczególnych oddziałów różnią się - zależnie od zakresu działań i struktury organizacyjnej w poszczególnych

cukrowniach. Z ustaleń kontroli wynika także, że w dniu 4 listopada 2004 r.: kwestia sprzedaży nieruchomości w miejscowości Marianka i Młogoszyn nadal pozostawała nierozstrzygnięta. Umowy sprzedaży nie były zawarte, osoby fizyczne korzystały z nieruchomości za darmo, a KSC ponosiła obciążenia publicznoprawne. Podatek od nieruchomości za okres od połowy trzeciego kwartału 2003 r. do końca listopada 2004 r. pokryty przez KSC SA wraz z odsetkami wyniósł 20 652,63 zł. *Uchwałą nr 727/III/2004 r. zarządu KSC SA* zdecydowano o zbyciu ww. nieruchomości w drodze przetargu publicznego, co oznaczało ponowne rozpoczęcie procesu sprzedaży, czego również nie przeprowadzono.

Z ustaleń kontroli w listopadzie 2004 r. wynika, że z 10 nieruchomości objętych uchwałami KSC zezwalającymi na sprzedaż nieruchomości zbędnych Oddział Cukrownia Dobrzelin w dniu 29 października 2004 r. złożył w prasie lokalnej ogłoszenia o ofertach sprzedaży 5 działek. Wstrzymano sprzedaż dwóch nieruchomości o pow. 1,7198 ha (teren boiska sportowego, budynek klubu sportowego i budynek pomocniczy) oraz działki o pow. 1,4933 ha (park) – w związku z przewidywanym projektem koncepcyjnym rozbudowy zakładu. Odnośnie obiektu zabytkowego, Oddział Cukrownia Dobrzelin złożył wniosek do Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Łodzi – Delegatura w Skierniewicach o zezwolenie na rozbiórkę obiektu. Otrzymał stosowne postanowienie w dniu 11 października 2004 r., a w ślad za tym w dniu 20 października 2004 r. zezwolenie Starosty Kutnowskiego, nr 478/2004, na rozbiórkę. Według stanu z listopada 2004 r. dokumenty zarówno RN Cukrowni Dobrzelin SA jak i pozostałych cukrowni, byłych spółek akcyjnych, pozostawały w cukrowniach, zaś nadzór nad odpowiednim ich przechowywaniem uznano za obowiązek dyrektorów oddziałów.

**W związku z
kontrolą Cukrowni
Krasnystaw**

Zarząd KSC SA poinformował NIK – Delegaturę w Lublinie, że na dzień 30 czerwca 2004 r. Krajowa Spółka Cukrowa niemal w całości spłaciła zaległe i reguluje bieżące zobowiązania Cukrowni Krasnystaw. Zarząd KSC SA poinformował także, iż podjął starania zmierzające do rozłożenia w czasie spłaty należności wynikającej z opłaty sankcyjnej w kwocie 17 870 tys. zł wraz z należnymi odsetkami, z tytułu sprzedaży w 2002 r. cukru po cenach niższych od ceny minimalnej.

W listopadzie 2004 r. okazało się, że Naczelnik Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Skarbowego w Bydgoszczy wydał decyzję o konieczności zapłaty przez KSC SA opłaty sankcyjnej. KSC odwołała się do Izby Skarbowej i wystąpiła o wstrzymanie wykonania decyzji.

Na wniosek o uregulowanie raty końcowej opłaty cukrowej za rok 2002/2003 w kwocie 1 385 723 zł oraz terminowe wnoszenie opłat cukrowych w następnych latach, Izba otrzymała odpowiedź, iż „Na dzień 30 czerwca 2004 r. KSC SA niemal w całości spłaciła zaległe i reguluje bieżące zobowiązania Cukrowni Krasnystaw.” W listopadzie 2004 r. kontrola NIK w KSC ujawniła, że końcowa rata opłaty cukrowej zarówno w Cukrowni Krasnystaw, jak i Cukrowni Lublin nie została uregulowana. Zaniechanie zapłaty tłumaczono trudną sytuacją finansową spółki w grudniu 2003 r. oraz niewielkimi szansami na uzyskanie, po

wniesieniu tych opłat, dopłat do eksportowanego cukru. Zdaniem Izby, odpowiedź dla NIK była w tym przypadku dezinformująca.

**W związku z
kontrolą Cukrowni
Lublin**

Zarząd KSC SA, reprezentowany przez prokurenta, poinformował NIK – Delegaturę w Lublinie w dniu 15 kwietnia 2004 r., że „Sprzedaż cukru w okresie pokontrolnym została scentralizowana na poziomie KSC SA, przynosząc szczególnie w ostatnim okresie, znaczący wzrost cen uzyskiwanych przez koncern. Oddział Cukrownia Lublin prowadzi sprzedaż detaliczną oraz drobną sprzedaż hurtową. Ceny uzyskiwane w sprzedaży drobnej przewyższają koszt całkowity wytworzenia cukru”, w obecnej sytuacji zobowiązania podatkowe są realizowane w ramach całego koncernu i nieterminowe regulowanie zobowiązań podatkowych nie ma miejsca.

Na wniosek o uregulowanie raty końcowej opłaty cukrowej za rok 2002/2003 w kwocie 1 131,4 tys. zł, Izba otrzymała odpowiedź: „W kwestii nieuregulowanej w kwocie 1 131,4 tys. zł raty opłaty cukrowej za rok 2002/2003 Cukrownia Lublin SA wystąpiła do MRiRW z prośbą o przesunięcie terminu płatności z uwagi na swoje trudności płatnicze – nie otrzymano na to jednak zgody. W związku z dokonaną w dniu 30.09.2003 r. inkorporacją zobowiązania powyższe przejęła i uregulowała KSC SA” Odpowiedź ta zawierała niezgodną z prawdą informację. Kontrola w dniu 4 listopada 2004 r. ujawniła, że końcowa rata opłaty cukrowej Cukrowni Lublin, nie została uregulowana. Tak jak w przypadku Cukrowni Krasnystaw, decyzję o nie regulowaniu opłat cukrowych uzasadniano trudną sytuacją finansową spółki w grudniu 2003 r. oraz niewielkimi szansami na uzyskanie, po wniesieniu tych opłat, dopłat do eksportowanego cukru. Odpowiedzialny za przekazanie NIK nieprawdziwej informacji był pełnomocnik spółki.

**W związku z
kontrolą Cukrowni
Łapy**

Zarząd KSC SA poinformował NIK w dniu 9 sierpnia 2004 r., że w KSC jest aktualnie tworzony nowy zakładowy układ zbiorowy pracy, jednolity dla wszystkich cukrowni – oddziałów, który będzie odzwierciedlał bieżące uwarunkowania organizacyjne KSC SA – przewidywany termin podpisania tego układu to grudzień 2004 r. Odnośnie wniosku o przeanalizowanie celowości ponoszenia przez Cukrownie Łapy kosztów sprzedaży i prowizji obciążających w istotnym zakresie wyniki finansowe Cukrowni oraz podjęcia dalszych stosownych działań oszczędnościowych, KSC wyjaśniała, że działania Cukrowni takie jak: składowanie cukru w obcych magazynach, jego transport, usługi związane z wprowadzaniem cukru do sieci sprzedaży i promujące łapski cukier, realizowane na podstawie umów cywilnoprawnych, nie miały na celu omijanie cen minimalnych cukru, lecz podejmowanie wszelkich działań zmierzających do ulokowania na rozregulowanym rynku cukru takiej jego ilości, po obowiązującej cenie, jaka była ustalona limitami sprzedaży. Niewykonywanie kwartalnego limitu sprzedaży skutkowałoby sprzedażą pozostałej z tego kwartału ilości cukru w następnym kwartale, co rodziłoby konsekwencje w postaci przekraczania kwartalnego limitu sprzedaży, a tym samym wiązało się z koniecznością uiszczania opłat sankcyjnych w wysokości 100% wartości sprzedanego cukru ponad ten limit na rynku krajowym.

W nowej strukturze spółki, koszty związane ze sprzedażą cukru są ustalane i ponoszone przez centralę KSC. Są one dużo niższe od tych, które ponosiła samodzielnie Cukrownia Łapy - np. przeciętne stawki za składowanie 1 tony cukru wynosiły w KSC kwotę 7 zł/tonomiesiąc w roku obrotowym 2003/04, a uprzednio przekraczały 100 zł. Centralnie planowany jest wynajem magazynów obcych.

W związku z kontrolą Cukrowni Mała Wieś

Zarząd KSC SA poinformował NIK w dniu 9 sierpnia 2004 r., że w świetle przyjętego przez spółkę w lutym 2004 roku i realizowanego „Planu Restrukturyzacji KSC na lata 2003-2005” trudno będzie wykorzystać potencjał Cukrowni Mała Wieś w działalności KSC SA do kontynuowania produkcji cukru. Ostateczna decyzja w tej sprawie zostanie podjęta w terminie późniejszym, po ostatecznym wdrożeniu, w wytypowanych cukrowniach, planu o wygaszaniu produkcji cukru w kampanii cukrowniczej 2004/2005.

W związku z kontrolą Cukrowni Sokołów

Zarząd KSC SA poinformował, że w planie restrukturyzacji KSC na lata 2003-2005 przewiduje zaprzestać produkcji cukru w Cukrowni Sokołów w roku 2004 lub 2005, ze względu na brak możliwości trwałej poprawy wyników techniczno-produkcyjnych i ekonomicznych tej cukrowni.

Odnosząc się do nadmiernego, zdaniem NIK, obrotu cukrem przez Cukrownię Sokołów, zarząd KSC wyjaśnił, że dokonany przez Cukrownię Sokołów SA znaczący obrót cukrem zakupionym jako towar nie wynikał z chęci obejścia ceny minimalnej, a wyłącznie z konieczności utrzymania bieżącej płynności finansowej i zapobieżenia upadłości. „Była to jedyna możliwość pozyskania środków koniecznych przede wszystkim na spłatę wymagalnych rat wynikających z zawartego sądowego układu z wierzycielami. Niezapłacenie rat skutkowałoby upadłością Cukrowni, dlatego determinacja w działaniu zarządu była tak duża”.

W związku z kontrolą Cukrowni Werbkowice

Zarząd KSC SA poinformował NIK w dniu 5 lipca 2004 r., że zwrócono uwagę na konieczność przestrzegania terminów przekazywania ARR w Warszawie oświadczeń o ilości wyprodukowanego przez Oddział Werbkowice cukru w kwotach A, B i C. Pod rygorem sankcji dyscyplinarnych, zobowiązano dział handlowy Oddziału do zwracania uwagi na prawidłowe i rzetelne oznaczenie w wystawianych fakturach klasy jakościowej sprzedawanego cukru oraz uzupełnianie kopii ewentualnych faktur korygujących o dokumenty stanowiące podstawę przeklasyfikowania cukru. Zarząd poinformował także o wstrzymaniu się z zastosowaniem ewentualnych sankcji pracowniczych wobec osoby, której zarzucano poświadczenie nieprawdy w 10 fakturach korygujących – do czasu prawomocnego zakończenia postępowania przez KPP w Hrubieszowie.

W związku z kontrolą Krajowej Spółki Cukrowej SA

Ponadto, po kontroli w zakresie restrukturyzacji i przekształceń własnościowych w przemyśle cukrowniczym, obejmującej lata 2000-2004 NIK skierowała wystąpienie pokontrolne do zarządu Krajowej Spółki Cukrowej SA, zawierające 12 wniosków o usunięcie nieprawidłowości.

Krajowa Spółka Cukrowa SA w odpowiedzi na wystąpienie pokontrolne z dnia 1 kwietnia 2005 r. poinformowała NIK, w dniu 25 kwietnia 2005 r., o sposobie realizacji wniosków pokontrolnych i wyjaśniła swoje stanowisko następująco:

W związku z wnioskiem o wyznaczenie cukrowni docelowych i cukrowni przewidzianych do wyłączenia

W KSC SA została opracowana nowelizacja „Planu Restrukturyzacji Krajowej Spółki Cukrowej na lata 2003 - 2005” w zakresie koncentracji produkcji. W materiale tym wskazano jako cukrownie docelowe 9 cukrowni, tj. Kluczewo, Łapy, Lublin, Krasnystaw, Werbkowice, Nakło, Kruszwica, Brześć i Dobrzelin.

W grupie północnej nie określono jeszcze, czy cukrownią docelową będzie Malbork, czy Nowy Staw. Spółka sygnalizuje jednak, że wprowadzenie przez Komisję Europejską *Reformy Rynku Cukru* spowodować może zmniejszenie liczby cukrowni docelowych. Do wyłączenia w roku 2005-2006 przewidzianych jest 7 cukrowni, tj. Janikowo, Ostrowy, Tuczno, Mała Wieś, Opole Lub., Częstocice i Woźuczyn. W sprawie uzasadnienia konieczności przeprowadzenia w Krajowej Spółce Cukrowej koncentracji produkcji, w okresie od 28 lutego do 19 marca 2005 r. KSC odbywała spotkania konsultacyjne z posłami i senatorami, wojewodami i władzami samorządowymi z województw: lubelskiego, kujawsko-pomorskiego, mazowieckiego, łódzkiego i świętokrzyskiego. W okresie 11-22 kwietnia przeprowadzono w tej sprawie dodatkowe rozmowy z przedstawicielami kierownictw siedmiu cukrowni przewidzianych do wyłączenia oraz reprezentantami ich załóg.

W związku z wnioskiem w sprawie wdrożenia produkcji alternatywnych

Zarząd KSC podkreślił, że wdrażanie produkcji alternatywnej w cukrowniach wyłączonych jest zadaniem bardzo złożonym i trudnym. Cukrownie dysponują bardzo specyficznym zestawem urządzeń produkcyjnych, nieprzydatnych do prowadzenia produkcji innej niż produkcja cukru. Posiadają budynki i infrastrukturę, które można dostosować do innych działalności. Wymaga to jednak znacznych nakładów, niekiedy większych niż gdyby budowano zakład od początku.

KSC nie dysponuje wolnymi środkami na finansowanie ewentualnego projektu produkcji alternatywnej i inwestycje tego typu. W związku z tym, zamierza do przedsięwzięć wnieść zasoby (aporty rzeczowe) cukrowni wyłączanych. Wobec powyższego, koniecznym jest pozyskanie inwestora mogącego zapewnić odpowiednie finansowanie inwestycji.

KSC poszukuje koncepcji wdrożeń alternatywnych, której realizacja byłaby ekonomicznie uzasadniona. Specjalizując się zaś w produkcji cukru, w sprawach produkcji alternatywnych opiera się na wiedzy podmiotów i osób spoza spółki. Zdaniem zarządu, optymalnym rozwiązaniem jest, aby twórca koncepcji produkcji alternatywnej był jednocześnie inwestorem, gdyż takie rozwiązanie daje gwarancję, że projekt będzie ekonomicznie uzasadniony.

Według zarządu, nawiązano wiele kontaktów w celu znalezienia odpowiednich partnerów. Część potencjalnych partnerów po przeanalizowaniu przekazanych im niezbędnych informacji wycofało swoje zainteresowanie wykorzystaniem cukrowni wyłączanych. Aktualnie prowadzone są prace nad koncepcjami suszenia i brykietowania lucerny, Kompleksu Agro-Energetycznego, produkcji bioetanolu i współspalania biomasy w elektrowniach Południowego Koncernu Energetycznego SA (PKE).

**W związku
z wnioskiem
w sprawie
zagospodarowania
majątku zbędnego**

Krajowa Spółka Cukrowa SA podziela pogląd NIK, że dotychczasowe działania KSC SA w zakresie zagospodarowania majątku zbędnego poszczególnych cukrowni nie są zadowalające i wymagają intensyfikacji. Zarząd zadeklarował, iż spółka dopracuje program działania optymalnego zagospodarowania majątku w okresie jednego kwartału.

Jako przyczyny dotychczasowej przewlekłości procesu sprzedaży majątku zbędnego Zarząd wymienił uprzednio przyjętą w KSC SA wieloetapową procedurę zbywania nieruchomości zbędnych i postanowienia statutu KSC SA, nakładające obowiązek występowania o zgodę na zbycie nieruchomości, bez względu na jej wartość, do nadzorujących zarząd organów spółki, tj. do Rady Nadzorczej i/lub Walnego Zgromadzenia. Statut ten na wniosek zarządu KSC SA, zmieniono z dniem 22 kwietnia 2005 r. Odtąd nieruchomości o równowartości do 50 000 euro mogą być zbywane na podstawie uchwały zarządu, bez konieczności występowania do innych organów spółki. Prowadzi to do skrócenia terminów. Zarząd zwrócił uwagę na czasochłonne przygotowanie dokumentów niezbędnych do sprzedaży nieruchomości. Na przykład sprawdzanie stanu prawnego nieruchomości na podstawie odpisów z ksiąg wieczystych prowadzonych przez sądy rejonowe wydłuża się często do ok. 3 miesięcy - przyczyną jest prowadzona obecnie komputeryzacja wydziałów ksiąg wieczystych.

W zdecydowanej większości sprzedawanych nieruchomości obowiązuje przetargowy tryb sprzedaży majątku zgodny z *rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 26 sierpnia 1997 r. w sprawie określenia szczegółowych zasad i trybu organizowania przetargu publicznego (...)*. Tryb ten także wydłuża czas potrzebny na dokonanie sprzedaży. Dotychczas do sprzedaży zatwierdzono 91 nieruchomości - liczba ta nie obejmuje „mieszkań zakładowych”. Dla 77 z nich zaakceptowano - zgodnie z dotychczasową procedurą - ceny wywoławcze sprzedaży. Część przeprowadzonych przetargów zakończyła się wynikiem negatywnym, tzn. pomimo próby sprzedaży w trybie przetargowym nie sprzedano majątku. Dotychczas miało to miejsce w 11 przypadkach. Odnośnie mieszkań zakładowych uznanych za zbędne sporządzono pełny ich wykaz. Prowadzona jest analiza, które z tych mieszkań będzie można sprzedać. Może się to okazać niemożliwe, gdyż część z nich położona jest na terenie fabryk.

Ruchomy majątek produkcyjny z cukrowni wyłączanych jest wykorzystywany w cukrowniach kontynuujących produkcję. Koordynacją wykorzystania tego majątku zajmuje się Centrala KSC SA. Sporządzona została procedura zbywania majątku ruchomego, która po zaopiniowaniu przez właściwe departamenty KSC SA zostanie zatwierdzona i przedłożona cukrowniom do stosowania.

**W związku
z wnioskiem
w sprawie
porozumienia
z inwestorem
Śląskiej Spółki
Cukrowej SA**

Krajowa Spółka Cukrowa SA poinformowała, że rozpoczęła w marcu 2005 r. rozmowy z kierownictwem Südzucker Polska Sp. z o.o. w sprawie sprzedaży posiadanych aktywów w cukrowniach, w których Südzucker jest większościowym akcjonariuszem. Rozmowy te są prowadzone, ale ze względu na ich stopień skomplikowania (równocześnie następują zmiany kapitałowe wewnątrz grupy Südzucker, konieczne są rozmowy o ew. wymianie terenów plantacyjnych, istnieją różnice zdań odnośnie wyceny wartości tych aktywów) jest

prawdopodobne, że transakcja sprzedaży całości tych aktywów może nie zakończyć się do 30 września 2005 r. jak było zaplanowane.

W związku z wnioskiem w sprawie racjonalizacji rejonów plantacyjnych

Odnosząc się do zarzutu o zbyt małej aktywności spółki w stosunku do reorganizacji rejonów kontraktacyjnych, zarząd KSC poinformował, że w kampanii roku 2004 nastąpiło przekierowanie strumienia surowca w ilości ponad 1 500 tys. ton, który zgodnie z założeniami procesu restrukturyzacji trafił do najbliższej cukrowni KSC prowadzącej przerób buraków. Z cukrowni wygaszonych zmaksymalizowano odbiór bezpośredni surowca z pól plantatora (w wygaszonej cukrowni Żnin wszystkie buraki odebrano w ten sposób).

Czynności podjęte przez spółkę są akceptowane i pozytywnie odbierane przez związki plantatorów. W okresie od 1 stycznia do dnia 15 kwietnia 2005 do Komisji Mieszanej przy KSC SA wpłynęło ponad 4 000 wniosków o wyrażenie zgody na przeniesienie „praw do uprawy i dostawy buraków cukrowych”. Główne kierunki przepływu „praw” nastąpiły z rejonów północno-wschodnich (niskoproduktywnych, oddalonych od cukrowni o 100-160 kilometrów) w rejony centralne i południowo-wschodnie gdzie oddalenie plantacji od cukrowni wynosi średnio 20-40 kilometrów.

Plan restrukturyzacji przewiduje wymiany pomiędzy producentami cukru całych rejonów plantacyjnych. Na obecnym etapie prowadzone są rozmowy pomiędzy KSC a BSO, lecz proces ten jest skomplikowany pod względem organizacyjnym i prawnym, gdyż na wymianę rejonów muszą się zgodzić plantatorzy z tych rejonów. Proces ten może się odbyć jedynie na podstawie ekwiwalentnej wymiany „praw do uprawy i dostawy buraków” pomiędzy plantatorami KSC i BSO. W roku 2005 dokonano wymiany, przesunięcia „praw do uprawy i dostawy buraków cukrowych” pomiędzy KSC i BSO u piętnastu plantatorów. Podobne rozmowy rozpoczęto z przedstawicielami Südzucker Polska Sp. z o.o. w sprawie wymiany rejonów plantacyjnych na południu Polski.

W związku z wnioskiem w sprawie racjonalizacji zatrudnienia

Zakładany poziom zatrudnienia w cukrowniach wyłączonych w ilości 40 osób będzie, w ocenie zarządu KSC, osiągany stopniowo. W części z nich wykonywane są prace na rzecz cukrowni kontynuujących produkcję lub na rzecz całej spółki jak dla przykładu magazynowanie i konfekcjonowanie cukru. Usprawiedliwia to częściowo istniejący stan zatrudnienia powyżej 40 osób.

W związku z wnioskiem w sprawie Kompleksów Agro-Energetycznych

W sprawie Kompleksu Agro-Energetycznego (ENOD Sp. z o.o.) - został opracowany koreferat dla opracowanej w 2003 r. dokumentacji dla lokalizacji w Cukrowniach Janikowo, Klemensów i Rejowiec. Koreferat uznaje celowość prowadzenia przedsięwzięcia, lecz proponuje wprowadzenie zmian do koncepcji. W dniu 11 marca 2005 r. odbyło się spotkanie z udziałem przedstawicieli KSC, ENOD oraz autora. Przedstawiciele ENOD zgodzili się z przedstawionymi uwagami. W oparciu o zaproponowane zmiany ENOD przygotowuje znowelizowaną wersję biznesplanu dla trzech przedsięwzięć (trzy lokalizacje). Znowelizowany biznesplan będzie stanowił dla KSC podstawę do podjęcia dalszych decyzji.

W związku z wnioskiem w sprawie zaległych opłat cukrowych

Krajowa Spółka Cukrowa SA z chwilą inkorporacji przejęła nieuregulowane przez cukrownie zobowiązania z tytułu opłat cukrowych. Zarząd KSC wyjaśnił, że główną przyczyną braku wnoszenia opłat była trudna sytuacja finansowa cukrowni. Zdaniem zarządu:

Konstrukcja regulacyjnych mechanizmów opierała się na tym, że producenci cukru, jako podmioty operujące na rynku krajowym i zagranicznym odprowadzają opłaty od przyznanej kwoty A i kwoty B cukru. Opłaty te zbierane są przez Agencję Rynku Rolnego i redystrybuowane do producentów cukru, którzy wyeksportowali kwotę B. Wysokość dopłaty uzależniona była od sumy zgromadzonych opłat i w praktyce wartość dopłaty zbliżona była do odprowadzonej opłaty. Często dopłata była niższa niż zapłacone opłaty. Prawo obowiązujące w momencie powstania przedmiotowych zobowiązań nie przewidywało żadnych sankcji za nieodprowadzenie opłat, poza naturalnym brakiem dopłat do wyeksportowanej kwoty B. W obliczu bardzo trudnej sytuacji płatniczej niektóre cukrownie, jako odrębne spółki podjęły decyzje o niepłaceniu opłat, ekwiwalentnie godząc się na brak dopłat. Od momentu zapłaty opłat do dnia otrzymania dopłat, mijało kilka miesięcy, co w istotny sposób wpływało na płynność bieżącą spółek.

Sytuacja taka występowała również bezpośrednio po inkorporacji. KSC SA była w bardzo trudnej sytuacji finansowej i zarząd uznał, iż w pierwszej kolejności muszą być regulowane zobowiązania, których ewentualna egzekucja spowodowałaby zajęcie rachunków bankowych KSC SA, co zagroziłoby jej bieżącemu funkcjonowaniu. Przyjęta polityka umożliwiła uregulowanie większości zobowiązań i ustabilizowanie sytuacji płatniczej spółki. W ocenie zarządu KSC SA, aktualne przepisy nie przewidują sposobu postępowania z producentami cukru, którzy nie odprowadzili opłat i nie otrzymali związanych z nimi dopłat.

Obecnie nie ma możliwości otrzymania dopłat do wyeksportowanego w przeszłości cukru B, nawet jeśli zaległe opłaty cukrowe zostałyby zapłacone. Nie są również przewidziane żadne sankcje za brak zapłaty zaległych opłat. W związku z tym istnieje realne zagrożenie, że zapłacone zobowiązania dodatkowo obciążąłyby bieżące finanse spółki, nie wiążąc się z żadnymi przychodami. W związku z tym uregulowanie zaległych zobowiązań w stosunku do ARR mogłoby zostać ocenione, w obecnym stanie prawnym, jako działanie na szkodę spółki.

Zarząd KSC SA zadeklarował, że zwróci się do Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi o dodatkowe wyjaśnienia w powyższej kwestii.

W związku z wnioskiem w sprawie działań na szkodę spółki

Analiza posiadanych i ujawnionych przez NIK dowodów dotyczących byłych członków zarządów Spółek KSC SA, L-M S.C. SA i P-P S.C. SA pod kątem ewentualnego zawiadomienia organów ścigania o popełnieniu przez te osoby czynów noszących znamiona przestępstwa na szkodę spółki została zlecona do oceny prawnej przez kancelarię prawną spoza KSC. Po otrzymaniu stosownej

opinii, Zarząd KSC złożył w Prokuraturze Rejonowej w Toruniu zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa na szkodę Krajowej Spółki Cukrowej SA¹⁴⁵.

W związku z wnioskiem w sprawie zaległych należności

Odnosząc się do sprawy zaległych należności, zarząd KSC SA poinformował, iż prowadzi działania zmierzające do wyegzekwowania od ANMAR Bis Sp. z o.o. zaległych należności, zgodnie z wnioskiem NIK, jednakże jak dotychczas nie uzyskała zaspokojenia.

W dniu 21 grudnia 2004 roku, KSC SA skierowała do Sądu Okręgowego w Radomiu, Wydział Gospodarczy, przeciwko ANMAR Bis Sp. z o.o. pozew o zapłatę w postępowaniu upominawczym 775 856 zł wraz z odsetkami i kosztami procesu. W dniu 10 stycznia 2005 r. Sąd wydał nakaz zapłaty. W dniu 1 lutego 2005 r. KSC SA wniosła o nadanie nakazowi zapłaty klauzuli wykonalności i w dniu 21 lutego 2005 r. klauzulę wykonalności uzyskała. W dniu 25 lutego 2005 r. KSC SA skierowała do Komornika Sądowego Rewiru III przy Sądzie Rejonowym w Radomiu wniosek o wszczęcie egzekucji przeciwko dłużnikowi. W dniu 9 marca 2005 r. Komornik ten przekazał wniosek egzekucyjny do Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Opolu Lubelskim (w związku z egzekucją z majątku ruchomego położonego w okręgu właściwym dla tego komornika). W dniu 29 marca 2005 roku KSC SA złożyła wniosek do Komornika przy Sądzie Rejonowym w Opolu Lubelskim o przekazanie wniosku o wszczęcie egzekucji z powrotem do Komornika przy Sądzie Rejonowym w Radomiu. Wniosek został przekazany w dniu 30 marca 2005 r. Czynności egzekucyjne są w toku. Jednakże w dniu 20 stycznia 2005 r. ANMAR Bis Sp. z o.o. złożyła do Sądu Rejonowego w Radomiu wniosek o ogłoszenie upadłości (z opcją układu). Wniosek ten w dniu 18 kwietnia 2005 r. został przez Sąd Rejonowy w Lublinie zwrócony wnioskodawcy - ANMAR Bis Sp. z o.o. - z powodu braków formalnych.

W związku z wnioskiem w sprawie zwrotu odprawy

W sprawie zwrotu niezasadnie wypłaconej odprawy w kwocie 11 400 zł przeprowadzono z zainteresowaną osobą i Urzędem Skarbowym w Bydgoszczy (od kwoty tej odprowadzono należny podatek) stosowne rozmowy i podpisano porozumienie, na mocy którego powyższa wypłacona odprawa zostanie zwrócona KSC SA w ratach do końca 2005 r.

W związku z wnioskiem w sprawie wyegzekwowania zwrotu pożyczek

W sprawie spłat pożyczek udzielonych ze środków obrotowych P-P S.C. SA Zarząd KSC SA poinformował, że z byłym prezesem została rozwiązana łącząca go ze spółką umowa o pracę z dniem 31 stycznia 2005 r. Przy ostatecznym rozliczeniu pożyczka została spłacona. Do pozostałego dłużnika wysłano pismo z prośbą o wcześniejszą niż to zawarto w umowie spłatę pożyczki. Analiza prawna tej umowy nie daje Krajowej Spółce Cukrowej, następcy prawnemu P-P S.C. SA, szansy na dochodzenie wcześniejszej spłaty tej pożyczki na drodze sądowej.

Odnosząc się do uwag Najwyższej Izby Kontroli zawartych w wystąpieniu pokontrolnym, zarząd KSC SA polemizował ze stwierdzeniem, iż „opóźnienie w realizacji kolejnego etapu inkorporacji wynikało z przyczyn (...) zależnych od KSC”. Według zarządu, decyzje związane z Cukrownią Szczecin SA i Cukrownią Leśmierz SA zapadały poza spółką i zarząd KSC miał na nie bardzo

¹⁴⁵ Informacja przesłana NIK dnia 1 września 2005 r., znak L. dz.-dw-1/1/09/05.

ograniczony wpływ, podobnie jak obecnie na decyzję UOKiK - stąd opóźnienia w realizacji procesu połączenia i dodatkowe koszty z tym związane.

Według zarządu, trudna do akceptacji jest ocena NIK w sprawie „uruchomienia znacznych wypłat z *Pakietu socjalnego* i rozbudzenia aspiracji pracowników KSC w aktualnej, niestabilnej sytuacji ekonomiczno-finansowej Spółki”. W ocenie zarządu, inne rozwiązanie przerostów zatrudnienia w spółce, np. przejmowanie majątku zbędnego przez pracowników i tworzenie przez nich na bazie tego majątku, oddzielnych i samodzielnych przedsiębiorstw, jest w przemyśle cukrowniczym, ze względu na jego wąską specjalizację trudne do realizacji a przede wszystkim wymaga zaangażowania i zgody na ten proces samych pracowników. Zdaniem zarządu, „Jak pokazują półtoraroczne doświadczenia KSC SA w tej sprawie, pracownicy bardziej są zainteresowani otrzymaniem odpraw finansowych i indywidualnym tworzeniem sobie stanowisk pracy niż przejmowaniem części majątku wygaszanej cukrowni i ponoszeniem zbiorowego ryzyka przyszłej działalności gospodarczej”.

Ponadto po kontroli w zakresie restrukturyzacji i przekształceń własnościowych w przemyśle cukrowniczym w latach 2000-2003, NIK skierowała wystąpienia pokontrolne do zarządów 6 spółek nieskonsolidowanych z KSC SA, z tego do 3 wniosowała o usunięcie nieprawidłowości.

W związku z kontrolą Cukrowni Kluczewo SA

Zarząd Cukrowni Kluczewo SA poinformował, że spółka jest przygotowana organizacyjnie do przekazania akcji i przystąpi niezwłocznie do nieodpłatnego ich przekazania uprawnionym pracownikom i plantatorom, jeżeli Minister Skarbu udzieli zarządowi stosownego pełnomocnictwa w tym zakresie.

Poinformował również, że Cukrownia Kluczewo SA jest w trakcie wdrażania systemu zarządzania bezpieczeństwem wyrobu HACCP, aktualnie tworzy dokumentację realizacji systemu Dobrej Praktyki Higienicznej (GHP) i Dobrej Praktyki Produkcyjnej (GMP). W planach inwestycji i remontów przewiduje włączenie sieci kanalizacji sanitarnej zakładu do powstałej części sieci kanalizacji miejskiej w Stargardzie Szczecińskim, a następnie do oczyszczalni miejskiej.

Cukrownia Kluczewo SA poinformowała także, że jest w trakcie sporządzania wniosku o wydanie pozwolenia zintegrowanego na korzystanie ze środowiska (w ramach wdrażanie dyrektywy IPPC w województwie zachodniopomorskim), a także, iż uzyskała postanowienie Okręgowego Inspektora Pracy w Szczecinie wyrażające zgodę na zastosowanie w pomieszczeniach magazynu i pakowni wyłącznie oświetlenia elektrycznego.

W celu przypomnienia o przestrzeganiu przepisów szczegółowych w zakresie prowadzenia dokumentacji budowy i przekazywania obiektów do użytku został rozesłany okólnik do wszystkich służb technicznych w zakładzie, przypominający o obowiązku przestrzegania przepisów *Prawa budowlanego* przy realizacji prac remontowych, modernizacyjnych i inwestycyjnych w Cukrowni Kluczewo SA.

W związku z kontrolą Cukrowni Leśmierz SA

Prezes zarządu Cukrowni Leśmierz SA poinformował, iż opracowaniem i wdrożeniem programu restrukturyzacji Cukrowni zajmuje się Krajowa Spółka Cukrowa SA - większościowy udziałowiec Cukrowni Leśmierz SA (51% akcji).

Niezależnie od powyższego, Cukrownia permanentnie prowadzi działania restrukturyzacyjne poprzez zmniejszanie zatrudnienia, zwiększanie wydajności pracy, redukcję kosztów oraz wyprzedzając zbędny (nieprodukcyjny) majątek.

Odnosząc się do stosowania *ustawy z dnia 13 marca 2003 r. o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn niedotyczących pracowników*, prezes wyjaśnił, że jego zdaniem treść art. 9 ust. 2 i ust. 3 oraz art. 18 ust. 1 i ust. 2 *Kodeksu pracy* oraz ustalona linia orzecznictwa Sądu Najwyższego, wskazują, że w indywidualnych porozumieniach pomiędzy pracodawcą i pracownikiem dopuszczalne jest i legalne zawarcie postanowień korzystniejszych dla pracowników. Przyjmując zasady zwalniania pracowników uwzględniono wysoki stopień bezrobocia w Gminie Ozorków, minimalizujący szansę znalezienia pracy przez zwalnianych pracowników, którzy w realiach panujących w regionie są często jedynymi żywicielami rodzin.

Prezes zarządu poinformował także, iż przeprowadzono rozmowę ostrzegawczą z pracownikami odpowiedzialnymi za przygotowywanie nierzetelnych sprawozdań GUS i uznał za „pomyłkę techniczną” powtarzający się błąd w umowach kontraktacyjnych na 2002 rok.

**W związku z
kontrolą Cukrowni
Szczecin SA**

Poinformowano Izbę, że działania zmierzające do restrukturyzacji Cukrowni Szczecin SA zależą od uzyskania środków pieniężnych na ten cel. Na przełomie IV kwartału 2003 r. i I kwartału 2004 r. prowadzone były w tej sprawie rozmowy z Krajową Spółką Cukrową oraz Ministerstwem Skarbu Państwa, lecz nie zostały wynegocjowane ani też jednoznacznie określone warunki pomocy, do której zobowiązała się KSC we wrześniu 2003 r., spółka oczekiwała na podpisanie przez strony porozumienia gwarantującego sfinansowanie bieżącej działalności i procesów restrukturyzacji zatrudnienia w Cukrowni Szczecin SA. Przewidywano przystąpienie do restrukturyzacji zatrudnienia w Cukrowni od marca 2004 r. i rozwiązanie umowy o pracę z 90 osobami. W ocenie zarządu, wcześniejsze zamierzenia dotyczące połączenia Cukrowni Szczecin SA z KSC byłyby możliwe jedynie przy zmianie celu komercjalizacji Cukrowni Szczecin SA. Zarząd przekazał NIK informację, że MSP opracowało wniosek w tej sprawie i Minister Skarbu Państwa wystąpi do Rady Ministrów o wyrażenie zgody na zmianę celu, w jakim została dokonana komercjalizacja Cukrowni Szczecin z „prywatyzacji bezpośredniej” na „inny cel”. Uzyskanie zgody Rady Ministrów miało warunkować przystąpienie przez KSC do opracowania planu połączenia obu spółek. Zakładano, że do czasu nowej kampanii cukrowniczej inkorporacja zostanie przeprowadzona, a Cukrownia Szczecin będzie znajdowała się w strukturach KSC SA. Od tego momentu miała rozpocząć się dalsza właściwa restrukturyzacja Cukrowni Szczecin, obejmująca nie tylko restrukturyzację zatrudnienia, ale również majątku.

Odnosnie poprawy skuteczności windykacji - podjętych a dotąd nieskutecznych - zarząd Cukrowni Szczecin poinformował, że uruchomiono w tym celu działania jeszcze w trakcie kontroli. Wystąpiono o informację do Prokuratury w Zgierzu prowadzącej dochodzenie przeciwko dłużnikowi (oskarżenie o usunięcie nieruchomości spod egzekucji). Wystąpienie to przyczyniło się do przyspieszenia sprawy. Spółka została powiadomiona

o przekazaniu w dniu 22 grudnia 2003 r. aktu oskarżenia wraz z wnioskiem do Sądu Rejonowego w Zgierzu. Dłużnik ten winien był Cukrowni Szczecin SA za zakupiony cukier kwotę 749,0 tys. zł plus koszty sądowe, koszty egzekucyjne, a także odsetki za zwłokę. W dniu 9 lutego 2004 r. wpłynęło ponadto zarządzenie komornicze o wyznaczeniu terminu licytacji jednej z nieruchomości na dzień 7 kwietnia 2004 r. W trakcie kontroli wystąpiono również do Sądu Rejonowego w Szczecinie XXII Wydział Gospodarczy o informację w sprawie toczącego się postępowania upadłościowego innego wierzyciela - Przedsiębiorstwa Wielobranżowego „Natura” Sp. z o.o.

**Korekta ex-post
wyników KSC SA**

Krajowa Spółka Cukrowa SA w roku 2005, dokonując przedstawienia i zatwierdzenia wyników za rok obrachunkowy 2003/2004 dokonała – już po zakończeniu kontroli NIK - zmian w zakresie prezentacji danych w porównywanym roku 2002/2003. Ponadto dokonano uwzględnienia ujęcia w księgach spółki zobowiązań dotyczących okresu sprzed połączenia, które nie zostało uprzednio ujawnione w sprawozdaniach finansowych spółki na dzień 30 września 2003 r.

Zmiany w księgach rachunkowych i prezentacji wyników spowodowane ujęciem zdarzeń dotyczących okresów wcześniejszych spowodowały wystąpienie znacznych różnic między sprawozdaniem opublikowanym za rok 2002/2003, a sprawozdaniem porównawczym.

Pierwsza z korekt wynika z rozdzielenia skompensowanych uprzednio aktywów i pasywów obcych (173 939,7 tys. zł) na odrębne składniki odpowiadające odrębnie ujemnej wartości firmy (195 723,1 tys. zł) i dodatniej wartości firmy (21 783,4 tys. zł). Jednym ze skutków takiego ujęcia było zwiększenie sumy bilansowej spółki o 21 783,4 tys. zł.

Druga z korekt wynika z ujęcia ujawnionych po zamknięciu roku bilansowego zobowiązań w kwocie 61 586,5 tys. zł.

Zobowiązania te dotyczyły:

- należności publiczno-prawnych od przedsiębiorstw w kwocie łącznej 26 753,9 tys. zł;
- zobowiązań podatkowych ustalonych przez organa podatkowe w łącznej kwocie 34 602,3 tys. zł.

Wyniki zarówno holdingu KSC SA, jak i spółki KSC SA, przedstawiane w niniejszej *Informacji* uwzględniają zarówno dla roku 2002/2003 jak dla roku 2003/2004 dane prezentowane w publikowanych sprawozdaniach finansowych zweryfikowanych przez biegłych.

5. Załączniki

5.1.1. SŁOWNICZEK

W treści użyto następujących ważniejszych skrótów i pojęć:

MSP	- Ministerstwo Skarbu Państwa,
MRiRW	- Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi
KSC SA, KSC	- Krajowa Spółka Cukrowa SA, „Polski Cukier”
ŚSC SA	- Śląska Spółka Cukrowa SA,
M-K S.C. SA	- Mazowiecko – Kujawska Spółka Cukrowa SA,
P-P S.C. SA	- Poznańsko – Pomorska Spółka Cukrowa SA,
L-M S.C. SA	- Lubelsko – Małopolska Spółka Cukrowa SA,
ARR	- Agencja Rynku Rolnego
ARiMR	- Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa
ZWZ	- Zwyczajne Walne Zgromadzenie,
NWZ	- Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie,
ZWZA	- Zwyczajne Walne Zgromadzenie Akcjonariuszy,
NWZA	- Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie Akcjonariuszy,
RN	- Rada Nadzorcza,
HACCP	- system zapewnienia gwarancji bezpieczeństwa żywności dla zdrowia konsumenta (dyrektywy UE 93/43 EEC),
GMP	- system wymagań Dobrej Praktyki Produkcyjnej
GHP	- system wymagań Dobrej Praktyki Higienicznej
Holding	- forma organizacyjna kumulacji kapitału, polegająca na kontrolowaniu akcji danej branży, mająca na celu kontrolę, a nie produkcję
Inkorporacja	- łączenie się spółek przez przejęcie (art. 492 § 1 Ksh)
Koncern	- ekonomiczna forma organizacji, skupiająca przedsiębiorstwa o odrębnej osobowości należące do jednego właściciela

5.1.2. WYKAZ SKONTROLOWANYCH PODMIOTÓW ORAZ JEDNOSTEK ORGANIZACYJNYCH NIK, KTÓRE PRZEPROWADZIŁY W NICH KONTROLE

LP	Skontrolowany podmiot	Jednostka organizacyjna NIK
1.	Ministerstwo Skarbu Państwa	Departament Gospodarki, Skarbu Państwa i Prywatyzacji:
2.	Krajowa Spółka Cukrowa SA	
3.	Cukrownia Sokołów	
4.	Cukrownia Łapy	
5.	Cukrownia Dobrzelin	
6.	Cukrownia Leśmierz	
7.	Cukrownia Mała Wieś	
8.	Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi	Departament Środowiska, Rolnictwa i Zagospodarowania Przestrzennego
9.	Agencja Rynku Rolnego	
10.	Cukrownia Borowiczki	Delegatura NIK w Bydgoszczy
11.	Cukrownia Brześć Kujawski	
12.	Cukrownia Pruszcz Gdański	
13.	Cukrownia Werbkowice	Delegatura NIK w Lublinie
14.	Cukrownia Krasnystaw	
14.	Cukrownia Lublin	
16.	Cukrownia Kluczewo	Delegatura NIK w Poznaniu
17.	Cukrownia Opalenica	
18.	Cukrownia Szczecin	

5.1.3. OSOBY ZAJMUJĄCE KIEROWNICZE STANOWISKA, ODPOWIEDZIALNE ZA KONTROLOWANĄ DZIAŁALNOŚĆ

- Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Ministrem Rolnictwa i Rozwoju Wsi jest od dnia 31 maja 2005 r. Pan Jerzy Pilarczyk. Wcześniej, od dnia 3 marca 2003 r. do 2 lipca 2003 r. Ministrem RiRW był Pan Adam Tański, a od dnia 2 lipca 2003 r. do 31 maja 2005 r. Pan Wojciech Olejniczak,

- Minister Skarbu Państwa

Ministrem Skarbu Państwa jest od dnia 2 maja 2005 r. Pan Jacek Socha. Wcześniej, stanowisko to piastowali:

Emil Wąsacz w okresie od 31 października 1997 r. do 16 sierpnia 2000 r.

Andrzej Chronowski w okresie od 16 sierpnia 2000 r. do 28 lutego 2001 r.

Aldona Kamela - Sowińska w okresie od 28 lutego do 19 października 2001 r.

Wiesław Kaczmarek w okresie od 19 października 2001 r. do 7 stycznia 2003 r.

Sławomir Cytrycki w okresie od 7 stycznia do 2 kwietnia 2003 r.

Piotr Czyżewski w okresie od 2 kwietnia 2003 r. do 21 stycznia 2004 r.

Zbigniew Kaniewski w okresie od 28 stycznia 2004 r.¹⁴⁶ do 2 maja 2005 r.

¹⁴⁶ W okresie od 21 do 28 stycznia 2004 r., pełniącym obowiązki Ministra Skarbu Państwa był Pan Jerzy Hausner.

- Zarząd Krajowej Spółki Cukrowej SA w Toruniu:

26.08.2002 - 04.02.2003	Władysław Łukasik - Prezes Zarządu Andrzej Sławuta - Członek Zarządu Daniel Stefański - Członek Zarządu Benedykt Torzewski - Członek Zarządu Lechosław Draeger - Członek Zarządu
04.02.2003 - 15.07.2003	Władysław Łukasik - Prezes Zarządu Lechosław Draeger - Członek Zarządu
15.07.2003 - 07.08.2003	Lechosław Draeger - Członek Zarządu
07.08.2003 - 06.09.2003	Lechosław Draeger - Członek Zarządu Daniel Stefański - Członek Zarządu
06.09.2003 - 11.12.2003	Krzysztof Kowa - Prezes Zarządu Lechosław Draeger - Członek Zarządu Daniel Stefański - Członek Zarządu
11.12.2003- 16.01.2004	Krzysztof Kowa - Prezes Zarządu Stanisław Grzelak – Zastępca Przewodniczącego Rady Nadzorczej delegowany do czasowego wykonywania czynności Członka Zarządu Lechosław Draeger -- zawieszony w czynnościach Członka Zarządu Daniel Stefański - zawieszony w czynnościach Członka Zarządu
16.01.2004 - 20.02.2004	Krzysztof Kowa - Prezes Zarządu Stanisław Grzelak – Zastępca Przewodniczącego Rady Nadzorczej delegowany do czasowego wykonywania czynności Członka Zarządu
20.02.2004 - 11.03.2004	Krzysztof Kowa – Prezes Zarządu Stanisław Grzelak – Zastępca Przewodniczącego Rady Nadzorczej delegowany do czasowego wykonywania czynności Członka Zarządu Stanisław Kalinowski – Członek Zarządu Stanisław Pawlak – Członek Zarządu
12.03.2004 - 05.07.2004	Krzysztof Kowa – Prezes Zarządu Stanisław Kalinowski – Członek Zarządu Stanisław Pawlak – Członek Zarządu
5.07.2004 - do zakończenia kontroli	Krzysztof Kowa – Prezes Zarządu Krzysztof Dudek – Członek Zarządu Stanisław Kalinowski – Członek Zarządu Stanisław Pawlak – Członek Zarządu

5.1.4. SZCZEGÓŁOWE TABELI I ZESTAWIENIA LICZBOWE

**ZAŁĄCZNIK NR 1 – PODZIAŁ LIMITÓW CUKROWYCH NA CUKROWNIE
W OKRESIE 2001-2003**

Lp	Cukrownia	Limit, ton 2001/02	Decyzja /data	Limit, ton 2002/03	Decyzja /data	Limit, ton 2003/04
1.	Baborów	A- 9 156 B- 621	212/495/ 29.11.01	A- 9 156 B- 297	325/2092 29.10.02	A- 9 044 B- 608
2.	Borowiczki	A- 15 546 B- 1 054	213/496 29.11.01	A- 15 546 B- 505	327/2093 29.10.02	A- 15 337 B- 1 031
3.	Brześć Kujawski	A- 26 017 B- 1 763	214/497 29.11.01	A- 26 017 B- 845	328/2094 29.10.02	A- 25 673 B- 1 726
4.	Cerekiew	A- 21 753 B- 1 475	215/498 29.11.01	A- 21 753 B- 706	329/2095 29.10.02	A- 21 478 B- 1 444
5.	Chełmża	A- 36 583 B- 2 480	216/499 29.11.01	A- 36 583 B- 1 188	330/2096 29.10.02	A- 36 115 B- 2 428
6.	Chybie	A- 14 147 B- 959	217/500 29.11.01	A- 14 147 B- 459	331/2097 29.10.02	A- 13 969 B- 939
7.	Ciechanów	A- 11 939 B- 809	218/501 29.11.01	A- 11 939 B- 388	332/2098 29.10.02	A- 11 780 B- 792
8.	Częstocice	A- 17 379 B- 1 178	219/502 29.11.01	A- 17 379 B- 564	333/2099 29.10.02	A- 17 146 B- 1 153
9.	Dobrzelin	A- 22 629 B- 1 534	220/503 29.11.01	A- 22 629 B- 735	334/2100 29.10.02	A- 22 329 B- 1 501
10.	Garbów	A- 12 859 B- 872	221/504 29.11.01	A- 12 859 B- 418	335/2101 29.10.02	A- 12 692 B- 853
11.	Głinojeck	A- 47 779 B- 3 239	222/505 29.11.01	A- 47 779 B- 1 551	336/2102 29.10.02	A- 47 166 B- 3 171
12.	Głogów	A- 20 692 B- 1 403	223/506 29.11.01	A- 20 692 B- 672	337/2103 29.10.02	A- 20 429 B- 1 374
13.	Gniezno	A- 17 468 B- 1 184	224/507 29.11.01	A- 17 468 B- 567	338/2104 29.10.02	A- 17 237 B- 1 159
14.	Gosławice	A- 22 765 B- 1 543	225/508 29.11.01	A- 22 765 B- 739	339/2105 29.10.02	A- 22 466 B- 1 511
15.	Gostyń	A- 30 947 B- 2 100	226/509 29.11.01	A- 30 947 B- 1 005	340/2106 29.10.02	A- 30 567 B- 2 055
16.	Góra Śląska	A- 28 000 B- 1 898	227/510 29.11.01	A- 28 000 B- 909		A- 27 634 B- 1 858
17.	Gryfice	A- 17 112 B- 1 160	228/511 29.11.01	A- 17 112 B- 556	341/2107 29.10.02	A- 16 887 B- 1 135
18.	Guzów	A- 11 102 B- 485	229/512 29.11.01	A- 11 102 B- 360		A- 10 959 B- 737
19.	Janikowo	A- 20 739 B- 1 606	230/513 29.11.01	A- 20 739 B- 673	342/2108 29.10.02	A- 20 474 B- 1 377
20.	Jawor	A- 14 086 B- 955	231/514 29.11.01	A- 14 086 B- 457	343/2109 29.10.02	A- 13 908 B- 935
21.	Klemensów	A- 22 672 B- 1 537	232/515 29.11.01	A- 22 672 B- 736	344/2110 29.10.02	A- 22 374 B- 1 504
22.	Kluczewo	A- 32 292 B- 2 189	233/516 29.11.01	A- 32 292 B- 1 048	345/2111 29.10.02	A- 31 874 B- 2 143
23.	Kościan	A- 21 681 B- 1 470	234/517 29.11.01	A- 21 681 B- 704		A- 21 402 B- 1 439
24.	Krasiniec	A- 16 122 B- 1 093	235/518 29.11.01	A- 16 122 B- 523	346/2112 29.10.02	A- 15 914 B- 1 070
25.	Krasnystaw	A- 43 653 B- 2 960	236/519 29.11.01	A- 43 653 B- 1 417	347/2113 29.10.02	A- 43 092 B- 2 897
26.	Kruszwica	A- 23 599 B- 1 600	237/520 29.11.01	A- 23 599 B- 766	348/2114 29.10.02	A- 23 286 B- 1 566
27.	Leśmierz	A- 20 677 B- 1 402	238/521 29.11.01	A- 20 677 B- 671	349/2115 29.10.02	A- 20 414 B- 1 373
28.	Lublin	A- 35 641 B- 2 416	239/522 29.11.01	A- 35 641 B- 1 157	350/2116 29.10.02	A- 35 173 B- 2 365

Lp	Cukrownia	Limit, ton 2001/02	Decyzja /data	Limit, ton 2002/03	Decyzja /data	Limit, ton 2003/04
29.	Łagiewniki	A- 15 250 B- 1 034	240/523 29.11.01	A- 15 250 B- 495	351/2117 29.10.02	A- 15 048 B- 1 012
30.	Łapy	A- 32 584 B- 2 253	241/524 29.11.01	A- 32 584 B- 1 059	352/2118 29.10.02	A- 32 209 B- 2 166
31.	Łubna	A- 14 736 B- 999	247/525 29.11.01	A- 14 736 B- 478	353/2119 29.10.02	A- 14 546 B- 978
32.	Malbork	A- 26 209 B- 1 777	243/526 29.11.01	A- 26 209 B- 851	354/5120 29.10.02	A- 25 870 B- 1 739
33.	Mała Wieś	A- 16 147 B- 1 095	244/527 29.11.01	A- 16 147 B- 524	355/2121 29.10.02	A- 15 945 B- 1 072
35.	Małoszyn	A- 25 764 B- 1 746	245/528 29.11.01	A- 25 764 B- 836	356/2122 29.10.02	A- 25 430 B- 1 710
36.	Melno	A- 15 333 B- 1 039	246/529 29.11.01	A- 15 333 B- 498	357/2123 29.10.02	A- 15 139 B - 1 018
37.	Michałów	A- 9 489 B- 643	248/531 29.11.01	A- 9 489 B- 308	358/2124 29.10.02	A- 9 363 B- 630
38.	Miejska Górka	A- 21 342 B- 1 447	247/530 29.11.01	A- 21 342 B- 693		A- 21 067 B- 1 416
39.	Nakło	A- 21 733 B- 1 541	249/532 29.11.01	A- 21 733 B- 706	359/2125 29.10.02	A- 21 447 B- 1 442
40.	Nowy Staw	A- 18 691 B- 1 267	250/533 29.11.01	A- 18 691 B- 607	360/2126 29.10.02	A- 18 453 B- 1 241
41.	Opalenica	A- 31 519 B- 2 137	251/534 29.11.01	A- 31 519 B- 1 023	361/2127 29.10.02	A- 31 114 B- 2 092
42.	Opole	A- 13 474 B- 913	252/535 20.11.01	A- 13 474 B- 437	362/2128 29.10.02	A- 13 300 B- 894
43.	Ostrowy	A- 20 649 B- 1 400	253/536 29.11.01	A- 20 649 B- 670	363/2129 29.10.02	A- 20 383 B- 1 371
44.	Otmuchów	A- 21 525 B- 1 459	254/537 29.11.01	A- 21 525 B- 699	364/2130 29.10.02	A- 21 250 B- 1 429
45.	Pastuchów	A- 9 147 B- 620	255/538 29.11.01	A- 9 147 B- 297		A- 9 029 B- 607
46.	Pelplin	A- 11 597 B- 786	256/539 29.11.01	A- 11 597 B- 377	365/2131 29.10.02	A- 11 446 B- 770
47.	Pruszcz	A- 15 024 B- 1 018	257/540 29.11.01	A- 15 024 B- 488	366/2132 29.10.02	A- 14 835 B- 997
48.	Przeworsk	A- 23 582 B- 1 599	258/541 29.11.01	A- 23 582 B- 766	388/2162 29.10.02	A- 23 271 B- 1 565
49.	Südzucker Garbów Pustków	A- 13 200 B- 895	260/545 29.11.01	A- 13 200 B- 429	367/2133 29.10.02	A- 13 026 B- 876
50.	Racibórz	A- 15 674 B- 1 063	259/544 29.11.01	A- 15 674 B- 509	368/2134 29.10.02	A- 15 474 B- 1 040
51.	Rejowiec	A- 10 399 B- 637	261/546 29.11.01	A- 10 399 B- 336	369/2135 29.10.02	A- 10 199 B- 686
52.	Ropczyce	A- 49 747 B- 3 372	262/547 29.11.01	A- 49 747 B- 1 615	370/2136 29.10.02	A- 49 096 B- 3 301
53.	Tuczno	A- 20 994 B- 1 423	270/555 29.11/01	A- 20 994 B- 682	378/2144 29.10.02	A- 20 718 B- 1 393
54.	Sokołów	A- 22 435 B- 1 545	263/548 29.11.01	A- 22 435 B- 729	371/2137 29.10.02	A- 22 162 B- 1 490
55.	Strzelin	A- 19 519 B- 1 323	264/549 29.11.01	A- 19 519 B- 634	372/2138 29.10.02	A- 19 258 B- 1 295
56.	Strzyżów	A- 17 655 B- 1 197	265/550 29.11.01	A- 17 655 B- 573	373/2139 29.10.02	A- 17 419 B- 1 171
57.	Szamotuły	A- 15 112 B- 1 024	266/551 29.11.01	A- 15 112 B- 491	374/2140 29.10.02	A- 14 911 B- 1 003
58.	Szczecin	A- 16 004 B- 1 085	267/552 29.11.01	A- 16 004 B- 520	375/2141 29.10.02	A- 15 793 B- 1 062
59.	Środa	A- 23 252 B- 1 576	268/553 29.11.01	A- 23 252 B- 755		A- 22 952 B- 1 543
60.	Świdnica	A- 21 412 B- 1 452	269/554 29.11.01	A- 21 412 B- 695	376/2142 29.10.02	A- 21 128 B- 1 421
61.	Werbkowice	A- 33 881 B- 2 297	271/556 29.11.01	A- 33 881 B- 1 100	378/2144 29.10.02	A- 33 440 B- 2 248

Kontrola Restrukturyzacja i przekształcenia własnościowe w przemyśle cukrowniczym

Lp	Cukrownia	Limit, ton 2001/02	Decyzja /data	Limit, ton 2002/03	Decyzja /data	Limit, ton 2003/04
62.	Wieluń	A- 7 291 B- 494	272/557 29.11.01	A- 7 291 B- 237	379/2145 29.10.02	A- 7 190 B- 483
63.	Witaszyce	A- 22 104 B- 1 498	273/558 29.11.01	A- 22 104 B- 718	380/2146 29.10.02	A- 21 812 B- 1 467
64.	Włostów	A- 12 253 B- 831	274/559 29.11.01	A- 12 253 B- 398	386/2152 29.10.02	A- 12 099 B- 814
65.	Woźuczyn	A- 21 334 B- 1 446	275/560 29.11.01	A- 21 334 B- 693	381/2147 29.10.02	A- 21 052 B- 1 415
66.	Wrocław	A- 20 779 B- 1 409	276/561 29.11.01	A- 20 779 B- 675	382/2148 29.10.02	A- 20 505 B- 1 379
67.	Wróblin	A- 19 654 B- 1 332	277/562 29.11.01	A- 19 654 B- 638	383/2149 29.10.02	A- 19 395 B- 1 304
68.	Wschowa	A- 18 392 B- 1 247	278/563 29.11.01	A- 18 392 B- 597	384/2149 29.10.02	A- 18 149 B- 1 220
69.	Zbiersk	A- 16 206 B- 1 099	279/564 29.11.01	A- 16 206 B- 526	385/2151 29.10.02	A- 15 990 B- 1 075
70.	Zduny	A- 18 835 B- 1 277	280/565 29.11.01	A- 18 835 B- 612	387/2153 29.10.02	A- 18 590 B- 1 250
71.	Ziębice	A- 9 652 B- 654	281/566 29.11.01	A- 9 652 B- 313		A- 9 530 B- 641
72.	Żnin	A- 19 896 B- 1 349	282/567 20.11.01	A- 19 896 B- 646	389/2154 29.10.02	A- 19 638 B- 1 320
73.	SugarPol –Toruń	A- 43 523 B- 2 951	283/543 29.11.01	A- 43 523 B- 1 413	390/2155 29.10.02	A- 42 955 B- 2 888
74.	SugarTor – Wa-wa	A- 31 942 B- 2 166	284/542 29.11.01	A- 31 942 B- 1 037	428/2156 29.10.02	A- 31 525 B- 2 120
	Razem:	A-1 539 975 B-104 400		A-1 539 975 B- 50 009		A- 1 519 970 B-102 198

**ZAŁĄCZNIK NR 2 - ZMIANY WŁASNOŚCIOWE W PAŃSTWOWYM
SEKTORZE CUKROWNICZYM W OKRESIE 21 CZERWCA 2001 –
30 WRZEŚNIA 2003 R.**

Stan na 21 czerwca 2001 r.

Lp.	Cukrownia	Skarb Państwa	Spółka Cukrowa	Nord-zucker	Süd-zucker	P & L	BSO	Plantatorzy	Pracownicy	
1.	Częstocice SA	49%	LMSC SA	51%	0%	0%	0%	0%	0%	
2.	Klemensów SA	49%	LMSC SA	51%	0%	0%	0%	0%	0%	
3.	Krasnystaw SA	49%	LMSC SA	51%	0%	0%	0%	0%	0%	
4.	Lublin SA	49%	LMSC SA	51%	0%	0%	0%	0%	0%	
5.	Łapy SA	49%	LMSC SA	51%	0%	0%	0%	0%	0%	
6.	Opole SA	49%	LMSC SA	51%	0%	0%	0%	0%	0%	
7.	Przeworsk SA	49%	LMSC SA	51%	0%	0%	0%	0%	0%	
8.	Rejowiec SA	49%	LMSC SA	51%	0%	0%	0%	0%	0%	
9.	Ropczyce SA	13,40%	LMSC SA	32,43%	0%	38,85%	0%	0%	7,20%	8,10%
10.	Sokołów SA	49%	LMSC SA	51%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
11.	Strzyżów SA	4,45%	LMSC SA	9,57%	0%	81,24%	0%	0%	2,21%	2,53%
12.	Werbkowice SA	49%	LMSC SA	51%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
13.	Włostów SA	2,88%	LMSC SA	0%	0%	81,00%	0%	0%	7,92%	7,95%
14.	Wozuczyn SA	49%	LMSC SA	51%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
1.	Borowiczki SA	20,90%	MKSC SA	51%	0%	0%	0%	0%	14,30%	13,80%
2.	Brześć Kujawski SA	49%	MKSC SA	51%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
3.	Chełmża SA	19,84%	MKSC SA	0%	51%	0%	0%	0%	14,73%	14,43%
4.	Ciechanów SA Cukrownie	11,86%	MKSC SA	0%	0%	0%	0%	81,76%	6,38%	0%
5.	Toruńskie SA	49%	MKSC SA	51%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
6.	Dobrzelin SA	49%	MKSC SA	51%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
7.	Głinojeck SA	9,45%	MKSC SA	24,89%	0%	0%	0%	53,46%	5,63%	6,57%
8.	Krasiniec SA	21,00%	MKSC SA	0%	51,00%	0%	0%	0%	14,50%	13,70%
9.	Leśmierz SA	21,37%	MKSC SA	51%	0%	0%	0%	0%	13,77%	13,86%
10.	Malbork SA	49%	MKSC SA	51%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
11.	Mała Wieś SA	49%	MKSC SA	51%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
12.	Mełno SA	21%	MKSC SA	0%	51%	0%	0%	0%	14,40%	14,00%
13.	Michałów SA	8,93%	MKSC SA	0%	0%	0%	0%	80,63%	4,89%	5,55%
14.	Nowy Staw SA	49%	MKSC SA	51%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
15.	Ostrowy SA	49%	MKSC SA	51%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
1.	Gniezno SA	49%	PPSC SA	51%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
2.	Gosławice SA	49%	PPSC SA	51%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
3.	Gryfice SA	49%	PPSC SA	51%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
4.	Janikowo SA	49%	PPSC SA	51%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
5.	Kluczewo SA	49%	PPSC SA	51%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
6.	Kruszwica SA	21,37%	PPSC SA	51%	0%	0%	0%	0%	12,78%	14,84%
7.	Nakło SA	49%	PPSC SA	51%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
8.	Opalenica SA	5,08%	PPSC SA	0%	91,81%	0%	0%	0%	2,80%	0,19%
9.	Pelplin SA	0,35%	PPSC SA	0,84%	0%	0%	0%	98,36%	0,23%	0,22%
10.	Pruszcz SA	49%	PPSC SA	51%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
11.	Szamotuły SA	6,75%	PPSC SA	0%	84,93%	0%	0%	0%	4,54%	3,78%
12.	Tuczno SA	49%	PPSC SA	51%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
13.	Witaszyce SA	49%	PPSC SA	51%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
14.	Zbiersk SA	49%	PPSC SA	51%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
15.	Zduny SA	49%	PPSC SA	51%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
16.	Żnin SA	49%	PPSC SA	51%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
1	Baborów SA	26,88%	SSC SA	51%	0%	0%	0%	0%	9,62%	12,5%

Kontrola Restrukturyzacja i przekształcenia własnościowe w przemyśle cukrowniczym

Lp.	Cukrownia	Skarb Państwa	Spółka Cukrowa	Nord-zucker	Süd-zucker	P & L	BSO	Plantatorzy	Pracownicy	
2.	Cerekiew SA	49%	SSC SA	51%	0%	0%	0%	0%	0%	
3.	Chybie SA	49%	SSC SA	51%	0%	0%	0%	0%	0%	
4.	Głogów SA	10,60%	SSC SA	0%	0%	0%	75,30%	0%	6,90%	7,20%
5.	Jawor SA	35,30%	SSC SA	51%	0%	0%	0%	0%	13,7%	0%
6.	Łagiewniki SA	49%	SSC SA	51%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
7.	Małoszyn SA	49%	SSC SA	51%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
8.	Otmuchów SA	49%	SSC SA	51%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
9.	Pastuchów SA*	49%	SSC SA	51%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
10.	Pustków SA	28,71%	SSC SA	51%	0%	0%	0%	0%	5,96%	14,33%
11.	Racibórz SA	49%	SSC SA	51%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
12.	Strzelin SA	47,40%	SSC SA	51%	0%	0%	0%	0%	0%	1,6%
13.	Świdnica SA	42,2%	SSC SA	51%	0%	0%	0%	0%	5,28%	1,52%
14.	Wieluń SA	49%	SSC SA	51%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
15.	Wrocław SA	49%	SSC SA	51%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
16.	Wróblin SA	49%	SSC SA	51%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
17.	Ziębice SA**	39,10%	SSC SA	51%	0%	0%	0%	0%	9,90%	0%

* likwidacja ** upadłość

Stan na 18 lipca 2002 r.

Lp.	Cukrownia	Skarb Państwa	Spółka Cukrowa	Nord-zucker	Süd-zucker	P & L	BSO	Plantatorzy	Pracownicy	
1.	Częstocice	49%	LMSC SA	51%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
2.	Klemensów SA	49%	LMSC SA	51%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
3.	Krasnystaw SA	49%	LMSC SA	51%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
4.	Lublin SA	49%	LMSC SA	51%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
5.	Łapy SA	49%	LMSC SA	51%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
6.	Opole SA	49%	LMSC SA	51%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
7.	Przeworsk SA	49%	LMSC SA	51%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
8.	Rejowiec SA	49%	LMSC SA	51%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
9.	Ropczyce SA	11,14%	LMSC SA	32,43%	0%	38,85%	0%	0%	8,55%	8,79%
10.	Sokołów SA	49%	LMSC SA	51%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
11.	Strzyżów SA	4,45%	LMSC SA	9,57%	0%	81,24%	0%	0%	2,21%	2,53%
12.	Werkowice SA	49%	LMSC SA	51%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
13.	Włostów SA	2,88%	LMSC SA	0%	0%	81%	0%	0%	7,92%	7,95%
14.	Woźuczyn SA	49%	LMSC SA	51%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
1.	Borowiczki SA	20,90%	MKSC SA	51%	0%	0%	0%	0%	14,30%	13,80%
2.	Brześć Kujawski SA	49%	MKSC SA	51%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
3.	Chełmża SA	10,80%	MKSC SA	0%	73,29%	0%	0%	0%	8,03%	7,88%
4.	Ciechanów SA	13,25%	MKSC SA	0%	0%	0%	0%	81,76%	4,99%	0%
5.	Toruńskie SA	49%	MKSC SA	51%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
6.	Dobrzelin SA	49%	MKSC SA	51%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
7.	Gliniojeck SA	9,45%	MKSC SA	24,89%	0%	0%	0%	53,46%	5,63%	6,57%
8.	Krasiniec SA	12,13%	MKSC SA	0%	71,42%	0%	0%	0%	8,44%	8,00%
9.	Leśmierz SA	21,37%	MKSC SA	51,00%	0%	0%	0%	0%	13,77%	13,86%
10.	Malbork SA	49%	MKSC SA	51%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
11.	Mała Wieś SA	49%	MKSC SA	51%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
12.	Mełno SA	9,26%	MKSC SA	0%	77,85%	0%	0%	0%	6,55%	6,34%
13.	Michałów SA	8,93%	MKSC SA	0%	0%	0%	0%	80,63%	4,89%	5,55%
14.	Nowy Staw SA	49%	MKSC SA	51%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
15.	Ostrowy SA	49%	MKSC SA	51%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
1.	Gniezno SA	6,72%	PPSC SA	0%	0%	0%	87,30%	0%	2,46%	3,52%
2.	Gosławice SA	16,44%	PPSC SA	0%	0%	0%	62,87%	0%	10,48%	10,21%

Lp.	Cukrownia	Skarb Państwa	Spółka Cukrowa	Nord-zucker	Süd-zucker	P & L	BSO	Plantatorzy	Pracownicy
3.	Gryfice SA	49%	PPSC SA	51%	0%	0%	0%	0%	0%
4.	Janikowo SA	49%	PPSC SA	51%	0%	0%	0%	0%	0%
5.	Kluczewo SA	49%	PPSC SA	51%	0%	0%	0%	0%	0%
6.	Kruszwica SA	21,37%	PPSC SA	51%	0%	0%	0%	12,78%	14,84%
7.	Nakło SA	49%	PPSC SA	51%	0%	0%	0%	0%	0%
8.	Opalenica SA	5,08%	PPSC SA	0%	91,81%	0%	0%	2,80%	0,19%
9.	Pelplin SA	0,35%	PPSC SA	0,84%	0%	0%	0%	98,36%	0,23%
10.	Pruszcz SA	49%	PPSC SA	51%	0%	0%	0%	0%	0%
11.	Szamotuły SA	6,75%	PPSC SA	0%	84,93%	0%	0%	4,54%	3,78%
12.	Tuczno SA	49%	PPSC SA	51%	0%	0%	0%	0%	0%
13.	Witaszyce SA	20,86%	PPSC SA	0%	0%	0%	51,00%	0%	13,42%
14.	Zbiersk SA	10,63%	PPSC SA	0%	0%	0%	75,50%	0%	7,00%
15.	Zduny SA	19%	PPSC SA	0%	0%	0%	51%	0%	15%
16.	Żnin SA	49%	PPSC SA	51%	0%	0%	0%	0%	0%
1.	Baborów SA	26,88%	SSC SA	51%	0%	0%	0%	9,62%	12,50%
2.	Cerekiew SA	49%	SSC SA	51%	0%	0%	0%	0%	0%
3.	Chybie SA	49%	SSC SA	51%	0%	0%	0%	0%	0%
4.	Głogów SA	10,60%	SSC SA	0%	0%	0%	75,30%	0%	6,90%
5.	Jawor SA	35,30%	SSC SA	51%	0%	0%	0%	13,90%	0%
6.	Łagiewniki SA	49%	SSC SA	51%	0%	0%	0%	0%	0%
7.	Małoszyn SA	49%	SSC SA	51%	0%	0%	0%	0%	0%
8.	Otmuchów SA	49%	SSC SA	51%	0%	0%	0%	0%	0%
9.	Pastuchów SA*	49%	SSC SA	51%	0%	0%	0%	0%	0%
10.	Pustków SA	20,71%	SSC SA	51%	0%	0%	0%	13,78%	14,51%
11.	Racibórz SA	49%	SSC SA	51%	0%	0%	0%	0%	0%
12.	Strzelin SA	46,37%	SSC SA	51%	0%	0%	0%	0%	2,63%
13.	Świdnica SA	42,20%	SSC SA	51%	0%	0%	0%	5,28%	1,52%
14.	Wieluń SA	49%	SSC SA	51%	0%	0%	0%	0%	0%
15.	Wrocław SA	49%	SSC SA	51%	0%	0%	0%	0%	0%
16.	Wróblin SA	49%	SSC SA	51%	0%	0%	0%	0%	0%
17.	Ziębice SA**	39,10%	SSC SA	51%	0%	0%	0%	9,90%	0%

* likwidacja** upadłość

Stan na 30 września 2003 r.

Lp.	Cukrownia	Skarb Państwa	Spółka Cukrowa	Nord-zucker	Süd-zucker	P & L	BSO	Plantatorzy	Pracownicy
1.	Częstocice	49%	KSC SA	51%	0%	0%	0%	0%	0%
2.	Klemensów SA	49%	KSC SA	51%	0%	0%	0%	0%	0%
3.	Krasnystaw SA	49%	KSC SA	51%	0%	0%	0%	0%	0%
4.	Lublin SA	49%	KSC SA	51%	0%	0%	0%	0%	0%
5.	Łapy SA	49%	KSC SA	51%	0%	0%	0%	0%	0%
6.	Opole SA	49%	KSC SA	51%	0%	0%	0%	0%	0%
7.	Przeworsk SA	w up.	KSC SA						
8.	Rejowiec SA	49%	KSC SA	51%	0%	0%	0%	0%	0%
9.	Ropczyce SA	0,27%	KSC SA	43,57%	0%	49,99%	0%	4,29%	1,88%
10.	Sokołów SA	49%	KSC SA	51%	0%	0%	0%	0%	0%
11.	Strzyżów SA	0,13%	KSC SA	13,89%	0%	81,24%	0%	2,21%	2,53%
12.	Werbkowice SA	49%	KSC SA	51%	0%	0%	0%	0%	0%
13.	Włostów SA	2,88%	KSC SA	0%	0%	81,00%	0%	7,92%	7,95%
14.	Woźuczyn SA	49%	KSC SA	51%	0%	0%	0%	0%	0%
1.	Borowiczki SA	20,90%	KSC SA	51%	0%	0%	0%	14,30%	13,80%
2.	Brześć Kujawski SA	49%	KSC SA	51%	0%	0%	0%	0%	0%
3.	Chełmża SA	10,80%	KSC SA	0%	73,29%	0%	0%	8,03%	7,88%

Kontrola Restrukturyzacja i przekształcenia własnościowe w przemyśle cukrowniczym

Lp.	Cukrownia	Skarb Państwa	Spółka Cukrowa	Nord-zucker	Süd-zucker	P & L	BSO	Plantatorzy	Pracownicy	
4.	Ciechanów SA Cukrownie	11,86%	KSC SA	0%	0%	0%	0%	81,76%	6,38%	0%
5.	Toruńskie SA	49%	KSC SA	51%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
6.	Dobrzelin SA	49%	KSC SA	51%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
7.	Głinojeck SA	4,98%	KSC SA	29,86%	0%	0%	0%	53,46%	5,63%	6,41%
8.	Krasiniec SA	12,13%	KSC SA	0%	71,42%	0%	0%	0%	8,44%	8,00%
9.	Leśmierz SA	20,37%	KSC SA	51%	0%	0%	0%	0%	14,38%	14,25%
10.	Malbork SA	49%	KSC SA	51%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
11.	Mała Wieś SA	49%	KSC SA	51%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
12.	Mełno SA	9,26%	KSC SA	0%	77,85%	0%	0%	0%	6,55%	6,34%
13.	Michałów SA	8,93%	KSC SA	0%	0%	0%	0%	80,63%	4,89%	5,55%
14.	Nowy Staw SA	49%	KSC SA	51%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
15.	Ostrowy SA	49%	KSC SA	51%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
1.	Gniezno SA	6,72%	KSC SA	0%	0%	0%	87,30%	0%	2,46%	3,52%
2.	Gosławice SA	16,44%	KSC SA	0%	0%	0%	62,87%	0%	10,48%	10,21%
3.	Gryfice SA	49%	KSC SA	51%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
4.	Janikowo SA	49%	KSC SA	51%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
5.	Kluczewo SA	49%	KSC SA	51%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
6.	Kruszwica SA	21,37%	KSC SA	51,00%	0%	0%	0%	0%	12,78%	14,84%
7.	Nakło SA	49%	KSC SA	51%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
8.	Opalenica SA	5,08%	KSC SA	0%	91,81%	0%	0%	0%	2,80%	0,19%
9.	Pelplin SA	0,35%	KSC SA	0,84%	0%	0%	0%	98,36%	0,23%	0,22%
10.	Pruszcz SA	49%	KSC SA	51%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
11.	Szamotuły SA	6,75%	KSC SA	0%	84,93%	0%	0%	0%	4,54%	3,78%
12.	Tuczno SA	49%	KSC SA	51%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
13.	Witaszyce SA	20,86%	KSC SA	0%	0%	0%	51,00%	0%	13,42%	14,72%
14.	Zbiersk SA	10,63%	KSC SA	0%	0%	0%	75,50%	0%	7,00%	6,87%
15.	Zduny SA	19%	KSC SA	0%	0%	0%	51%	0%	15%	15%
16.	Żnin SA	49,00%	KSC SA	51%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
1.	Baborów SA	3,82%	SSC SA	91,83%	0%	0%	0%	0%	2,02%	2,33%
2.	Cerekiew SA	5,49%	SSC SA	94,50%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
3.	Chybie SA	24,99%	SSC SA	75,01%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
4.	Głogów SA	10,60%	SSC SA	0%	0%	0%	75,30%	0%	6,90%	7,20%
5.	Jawor SA	9,97%	SSC SA	76,06%	0%	0%	0%	0%	7,04%	6,93%
6.	Łagiewniki SA	24,89%	SSC SA	75,11%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
7.	Małoszyn SA	22,58%	SSC SA	77,42%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
8.	Otmuchów SA	15,78%	SSC SA	84,22%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
9.	Pastuchów SA*	49%	SSC SA	51%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
10.	Pustków SA	10,01%	SSC SA	76,26%	0%	0%	0%	0%	6,70%	7,03%
11.	Racibórz SA	24,74%	SSC SA	75,20%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
12.	Strzelin SA	7,77%	SSC SA	82,50%	0%	0%	0%	0%	4,72%	5,01%
13.	Świdnica SA	9,58%	SSC SA	76,10%	0%	0%	0%	0%	7,19%	7,07%
14.	Wieluń SA	49%	SSC SA	51%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
15.	Wrocław SA	24,60%	SSC SA	75,40%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
16.	Wróblin SA	24,96%	SSC SA	75,04%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
17.	Ziębice SA**	39,10%	SSC SA	51%	0%	0%	0%	0%	9,90%	0%

*likwidacja **upadłość

ZAŁĄCZNIK NR 3 - WYNIKI SPÓŁEK CUKROWYCH

(w tys. zł)

Treść	M-K S.C. SA			P-P S.C. SA			L-M S.C. SA			KSC SA
	2000/01	2001/02	zmiana w %	2000/01	2001/02	zmiana w %	2000/01	2001/02	zmiana w %	2002/03
Wynik na sprzedaży										
- S.C.	-1 379,8	-1 312,1	95,1	-2 116,1	-1 682,6	79,5	491,1	-113,7		- 4 811,9
- holding	168 221,1	71 002,5	42,2	129 079,6	103 340,1	80,1	230 619,5	113 194,5	49,1	244 743,1
Wynik na działalności operacyjnej										
- S.C.	-1 317,2	-1 311,8	99,6	-2 645,5	-1 693,1	64,0	476,2	-2 406,3		- 7 398,4
- holding	87 684,4	-12 171,1		59 367,4	3 196,8	5,4	118 925,9	-35 449,8		-28 666,3
Wynik na działalności gospodarczej										
- S.C.	56 192,6	8 144,8	14,5	61 044,8	8 326,4	13,6	113,6	-19 447,9	- 4 129,6	- 4 129,6
- holding	127 753,4	-11 212,3		87 948,	-6 630,6		66 358,5	-103 923,8		-83 514,9
Wynik brutto										
- S.C.	56 192,6	8 144,8	14,5	61 044,8	8 326,4	13,6	113,1	-19 447,9	- 4 129,6	- 4 129,6
- holding	128 877,8	-11 279,9		787 950,5	-6 640,2		66 567,0	-103 909,7		-83 500,9
Wynik netto										
- S.C.	33 665,8	5 328,1	15,8	36 290,3	5 111,9	14,1	44,2	-19 451,4	- 5 690,3	- 5690,3
- holding	66 900,5	-3 333,9		43 643,8	-3 846,0		34 566,2	-67 884,0		-46 602,5

ZAŁĄCZNIK NR 4 - PRZYCHODY SPÓŁEK CUKROWYCH

(w tys. zł)

Treść	M-K S.C. SA			P-P S.C. SA			L-M S.C. SA			KSC SA
	2000/01	2001/02	zmiana w %	2000/01	2001/02	zmiana w %	2000/01	2001/02	zmiana w %	2002/03
Przychody S.C.										
Przychody ze sprzedaży*, z tego:	400,0	191,4	47,9	3 638,9	20 983,8	576,7	3 288,3	77 961,6	2 371	175 059,2
ze sprzedaży produktów P	400,0	191,4	47,9	416,5	1 234,7	296,4	2 414,4	2 140,6	88,7	2 633,2
ze sprzedaży towarów i materiałów T	0,0	0,0		3 222,3	19 749,1	612,9	784,0	75 907,9	9 682	171 693,3
Przychody finansowe S.C., w tym:	90 874,2	9 457,9	10,4	106 393,5	10 436,9	9,8	94,2	2 001,7		11 104,9
Dywidendy	1 178,9	1 765,3	149,7	676,1	0,0		0,0	1 977,8		1 319,4
Przychody holdingu										
Przychody ze sprzedaży P+T	451 883,8	372 614,4	82,5	476 468,3	443 352,6	93,1	753 838,3	681 366,8	90,4	1 801 212,4
Przychody finansowe	372 614,4	13 110,8		109 584,6	14 266,0		3 020,4	3 008,8		15 857,8

* I zrównane z nimi

ZAŁĄCZNIK NR 5 - KOSZTY SPÓŁEK CUKROWYCH

(w tys. zł)

Treść	M-K S.C. SA			P-P S.C. SA			L-M S.C. SA			KSC SA
	2000/01	2001/02	zmiana w %	2000/01	2001/02	zmiana w %	2000/01	2001/02	zmiana w %	2002/03
Koszty działalności operacyjnej										
- S.C.	1 779,8	1 503,5	84,5	5 755,0	22 666,4	394,0	2 797,2	78 075,4	2 791	179 871,1
- holdingów	346.922,4	417.874,5	120,4	423.420,3	592.628,3	140,0	605.252,6	702.276,0	116,0	
Koszty finansowe										
- S.C.	33 364,5	1,4	0,04	42 703,2	417,4	1,0	456,8	19 043,3		7 836,1
- holdingów	55 902,7	12 152,0		81 003,3	24 093,4		55 587,8	71 482,8		70 706,5
Wybrane pozycje kosztów										
Wynagrodzenia										
- w S.C.	957,6	996,7	104,1	1 529,1	1 433,5	93,7	1 132,2	1 261,3	111,4	4 222,4
- w holdingach	49 768,6	49 188,9	98,8	59 336,4	59 437,5	100,2	95 330,7	95 130,1	99,8	
Zużycie materiałów i energii w S.C.	45,5	80,5	176,9	128,8	133,4		64,3	70,7		616,7
Usługi obce w S.C.	500,4	175,2	35,0	406,9	673,3	165,5	451,3	635,4	141,8	2 272,0
Koszty holdingów										
Koszty działalności operacyjnej, w tym:	346.922,4	417.874,5	120,5	423.420,3	592.628,3	140,0	605.252,6	702.276,0	116,0	
sprzedanych produktów, towarów i materiałów	283 662,7	301 611,9	106,3	347 388,6	340 012,5	97,9	523 218,8	568 172,3	108,6	1 556 469,2
Koszty sprzedaży	10 651,3	21 536,3	202,2	11 091,1	24 689,4	222,6	16 734,0	38 007,6	227,1	76 262,8
Koszty ogólnego zarządu	69 083,7	69 884,6	101,2	57 443,9	60 439,7	105,2	106 038,6	106 667,5	100,6	195 870,4
Koszty finansowe	55 902,7	12 152,0	21,7	81 003,3	24 093,4	29,7	55 587,8	71 482,8	128,6	70 706,5

**ZAŁĄCZNIK NR 6 – PRZYCHODY, WYNIKI I KOSZTY
SKONTROLOWANYCH CUKROWNI W BADANYCH 3 LATACH**

A. PRZYCHODY CUKROWNI

(tys. zł)

Cukrownia	Przychody ze sprzedaży i zrównane z nimi	Przychód ze sprzedaży produktów - P	Przychód ze sprzedaży towarów i materiałów - T	Udział	
				P w %	T w %
1	2	3	4	5	6
w roku 2000/2001					
Borowiczki	44 575	38 973	5 602	87,4	12,6
Brześć Kujawski	59 582	56 484	3 098	94,8	5,2
Dobrzelin	59 375	51 313	8 061	86,4	13,6
Kluczewo	83 966	80 362	3 604	95,7	4,3
Krasnystaw	123 455	111 824	10 615	90,6	8,6
Leśmierz	55 647	50 879	4 769	91,4	8,6
Lublin	109 574	96 414	10 528	88,0	9,6
Łapy	86 954	78 000	7 668	89,7	8,8
Mała Wieś	44 339	41 353	2 986	93,3	6,7
Opalenica	89 103	73 306	12 024	82,3	13,5
Pruszcz Gdański	37 517	34 495	3 022	91,9	8,1
Sokołów	67 700	59 700	7 580	88,2	11,2
Szczecin	43 188	38 948	4 240	90,2	9,8
Werbkowice	96 983	82 848	14 095	85,4	14,5
Razem	1 001 958	894 899	97 892	89,3	9,8
w roku 2001/2002					
Borowiczki	51 196	33 613	17 582	65,7	34,3
Brześć Kujawski	51 834	48 078	3 806	92,8	7,3
Dobrzelin	52 615	39 577	13 039	75,2	24,8
Kluczewo	90 387	86 290	4 097	95,5	4,5
Krasnystaw	113 228	100 874	9 955	89,1	8,8
Leśmierz	49 793	44 915	4 878	90,2	9,8
Lublin	97 373	83 557	10 135	85,8	10,4
Łapy	83 484	76 544	7 047	91,7	8,4
Mała Wieś	53 464	35 856	17 065	67,1	31,9
Opalenica	90 275	85 367	8 324	94,6	9,2
Pruszcz Gdański	29 570	17 050	12 520	57,7	42,3
Sokołów	62 583	45 888	15 329	73,3	24,5
Szczecin	42 673	40 488	2 185	94,9	5,1
Werbkowice	118 041	76 379	41 256	64,7	35,0
Razem	986 516	814 476	167 218	82,6	17,0
w roku 2002/2003					
Borowiczki	36 755	34 149	2 606	92,9	7,1
Brześć Kujawski	59 088	56 113	2 978	95,0	5,0
Dobrzelin	51 978	45 280	6 698	87,1	12,9
Kluczewo	81 799	71 915	9 884	87,9	12,1
Krasnystaw	113 798	98 877	18 444	86,9	16,2
Leśmierz	45 838	42 786	3 052	93,3	6,7
Lublin	105 439	93 117	9 192	88,3	8,7
Łapy	75 072	69 101	5 435	92,0	7,2
Mała Wieś	41 129	37 102	2 595	90,2	6,3
Opalenica	10 581	43 063	363	407,0	3,4
Pruszcz Gdański	55 219	39 018	16 200	70,7	29,3
Sokołów	55 575	48 715	6 400	87,7	11,5
Szczecin	20 951	19 622	1 329	93,7	6,3
Werbkowice	90 397	78 516	11 627	86,9	12,9
Razem	843 619	77 7374	96 803	92,1	11,5

B. WYNIKI CUKROWNI

(tys. zł)

Cukrownia	Wynik na sprzedaży		Wynik na działalności operacyjnej		Wynik na działalności gospodarczej		Wynik netto	
	Zysk	Strata	Zysk	Strata	Zysk	Strata	Zysk	Strata
1	2	3	4	5	6	7	8	9
w roku 2000/2001								
Borowiczki	6 821		7 777		7 355		5 551	
Brześć Kuj.	12 289		8 540		5 799		3 701	
Dobrzelin	8 039		8 915		7 013		5 517	
Kluczewo	6 669		7 691		3 566		2 369	
Krasnystaw	13 386	-	16 073	-	8 132	-	7 942	-
Leśmierz	8 419		9 573		8 098		6 466	
Lublin	20 644	x	22 864		16 116		13 829	
Łapy	13 414		15 614		9 481		9 016	
Mała Wieś	6 727		6 727		8 998		6 522	
Opalenica	9 701		8 029		1 991		563	
Pruszcz Gd.	6 847		6 280		494		494	
Sokołów	1 176		8 857		6 729		4 218	
Szczecin	2 573		3 343		664		565	
Werbkowice	13 230		14 405		7 111		6 192	
Razem	138 934		144 688		91 546		72 946	
w roku 2001/2002								
Borowiczki		232	392		345		420	
Brześć Kuj.		2 781	1 983		359		358	
Dobrzelin		2 399		2 079		3 137		3 137
Kluczewo	3 356		3 239		1 376		968	
Krasnystaw	-	10 404		10 313		18 882		21 745
Leśmierz	1 700		2 285		1 656		1 425	
Lublin	2 933	x		1 250		9 482		9 440
Łapy		996		1 239		5 160		5 160
Mała Wieś	206		343		78		105	
Opalenica	7 978		10 317			1 089		1 924
Pruszcz Gd.	2 695			617		3 454		3 454
Sokołów	1 257			273		4 071		4 071
Szczecin		545	4 370		3 317		2 540	
Werbkowice		4 638		5 872		12 011		11 976
Razem	20 125	19 596	22 929	19 564	7 131	54 149	5 816	57 770
Razem per saldo	529		3 365			4 7018		51 954
w roku 2002/2003								
Borowiczki	7 856		6 825		7 060		7 078	
Brześć Kuj.		129		226		1 752		1 734
Dobrzelin	2 701		2 547		1 290		1 290	
Kluczewo	1 954		1 763			2 402		2 402
Krasnystaw		12 739		3 853		9 364		8 540
Leśmierz		116	289			45	187	
Lublin	2 705	x	3 870			795	924	
Łapy	1 192		1 420			1 709		1 697
Mała Wieś	383			136		675		664
Opalenica	5 188		6 452		3 075		2 739	
Pruszcz Gd.	3 050			153		1 254		1 254
Sokołów	3 551		2 681		1 426		1 210	
Szczecin		2 244		2 874		3 069		3 098
Werbkowice		2 677		2 599		7 593		7 717
Razem	28 580	17 905	25 847	9 841	12 851	28 658	12 138	27 106
Razem per saldo	10 675		16 006			15 807		14 968

C. KOSZTY CUKROWNI

Cukrownia	Koszty działalności operacyjnej	Zużycie materiałów i energii -M	Usługi obce - U	Wynagrodzenia - W	Udział w kosztach		
					M w %	U w %	W w %
1	2	3	4	5	6	7	8
w roku 2000/2001							
Borowiczki	39 252	17 497	4 266	5 965	44,6	10,9	15,2
Brześć Kuj.	47 294	27 914	5 849	5 365	59,0	12,4	11,3
Dobrzelin	51 336	25 121	4 378	6 870	48,9	8,5	13,4
Kluczewo	77 297	46 354	14 703	8 250	60,0	19,0	10,7
Krasnystaw	110 070	56 776	10 113	17 878	51,6	9,2	16,2
Leśmierz	47 228	24 364	4 487	6 462	51,6	9,5	13,7
Lublin	88 930	45 750	6 581	16 172	51,4	7,4	18,2
Łapy	73 540	42 414	8 269	8 587	57,7	11,2	11,7
Mała Wieś	37 612	18855	3 793	5 351	50,1	10,1	14,2
Opalenica	79 402	36 397	10 616	11 394	45,8	13,4	14,3
Pruszcz Gd.	30 622	16 922	2 690	5 844	55,3	8,8	19,1
Sokołów	40 792	24 475	5 058	6 364	60,0	12,4	15,6
Szczecin	40 615	23 811	3 170	6 000	58,6	7,8	14,8
Werbkowice	83 753	39 840	5 907	13 249	47,6	7,1	15,8
Razem	847 743	446 490	89 880	123 751	52,7	10,6	14,6
w roku 2001/2002							
Borowiczki	52 622	18 051	3 634	5 865	34,3	6,9	11,1
Brześć Kuj.	54 664	27 575	10 480	5 436	50,4	19,2	9,9
Dobrzelin	55 015	22 789	6 876	6 717	41,4	12,5	12,2
Kluczewo	87 031	43 292	22 796	9 006	49,7	26,2	10,3
Krasnystaw	123 632	60 492	19 945	18 365	48,9	16,1	14,9
Leśmierz	48 609	22 405	9 319	5 784	46,1	19,2	11,9
Lublin	94 440	45 048	11 264	16 848	47,7	11,9	17,8
Łapy	84 480	46 018	15 878	8 385	54,5	18,8	9,9
Mała Wieś	53 259	19425	2 664	5 586	36,5	5,0	10,5
Opalenica	82 297	39 522	12 899	8 600	48,0	15,7	10,4
Pruszcz Gd.	16 728	5 826	2 179	4 963	34,8	13,0	29,7
Sokołów	43 175	27 027	4 965	6 304	62,6	11,5	14,6
Szczecin	43 218	22 227	2 990	5 974	51,4	6,9	13,8
Werbkowice	122 679	41 984	5 749	13 141	34,2	4,7	10,7
Razem	961 849	441 680	131 639	120 973	45,9	13,7	12,6
w roku 2002/2003							
Borowiczki	44 639	20 201	4 034	12 258	45,3	9,0	27,5
Brześć Kuj.	59 217	34 183	9 676	6 169	57,7	16,3	10,4
Dobrzelin	49 277	25 875	4 285	6 912	52,5	8,7	14,0
Kluczewo	79 845	44 202	8 076	9 314	55,4	10,1	11,7
Krasnystaw	126537	57903	15756	17544	45,8	12,5	13,9
Leśmierz	46 227	23 586	7 006	6 285	51,0	15,2	13,6
Lublin	102 734	56 716	11 112	13 031	55,2	10,8	12,7
Łapy	73 880	44 194	7 829	7 720	59,8	10,6	10,4
Mała Wieś	40 746	22919	2 950	6 033	56,2	7,2	14,8
Opalenica	5 592	833	3 487	126	14,9	62,4	2,3
Pruszcz Gd.	35 753	23 392	2 739	5 828	65,4	7,7	16,3
Sokołów	46 369	27 914	6 028	6 260	60,2	13,0	13,5
Szczecin	23 195	735	447	2 428	3,2	1,9	10,5
Werbkowice	93 074	47 965	7 665	13 242	51,5	8,2	14,2
Razem	827 085	430 618	91 090	113 150	52,1	11,0	13,7

(tys. zł)

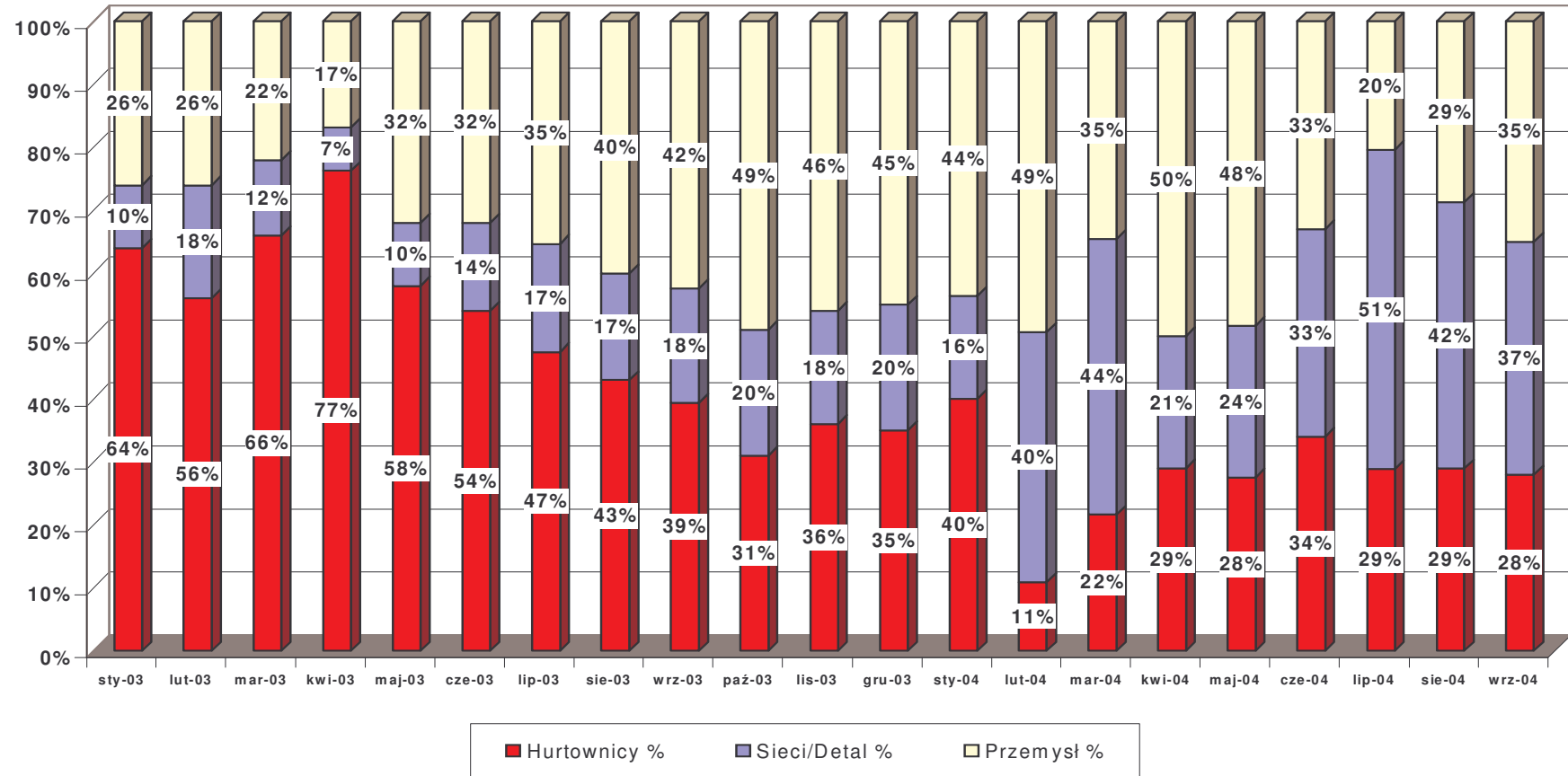
**ZAŁĄCZNIK NR 7 - GRUNTY W UŻYTKOWANIU KSC I CUKROWNI
ZALEŻNYCH**

Lp.	Cukrownia	Własność ha	Wieczyste użytkowanie ha	Bez tytułu prawnego ha	Ogółem ha	Obciążenie hipoteki tys. zł
1.	Borowiczki	0,3023	68,7014		69,0037	
2.	Brześć Kuj.		75,5775	3,0500	78,6275	11 195
3.	Częstocice	1,5900	34,6839		36,2739	18 000
4.	Dobrzelin	1,0731	85,9805		87,0536	5 200
5.	Gryfice		32,2724		32,2724	25 581
6.	Janikowo	0,4822	73,4670		73,9492	17 980
7.	Klemensów		72,0881		72,0881	20 651
8.	Kluczewo	8,5843	111,623		120,2070	46 344
9.	Krasnystaw	3,1503	137,874	16,0170	157,0412	49 965
10.	Kruszwica	0,4195	104,958	0,4282	105,8060	7 500
11.	Leśmierz	13,4775	81,0940		94,5715	11 600
12.	Lublin	79,5541	18,7165		98,2706	12 800
13.	Łapy	0,8250	93,1788		94,0038	19 190
14.	Malbork		33,4306		33,4306	38 400
15.	Mała Wieś	4,5900	67,9812	0,7300	73,3012	
16.	Nakło	0,0066	85,0986	31,1573	116,2625	27 000
17.	Nowy Staw		35,3630		35,3630	23 657
18.	Opole Lub.	10,9618	30,7211	2,6041	44,2870	7 920
19.	Ostrowy		82,6614		82,6614	
20.	Pruszcz	0,5400	21,3768		21,9168	22 083
21.	Rejowiec	2,4722	75,3311		77,8033	12 200
22.	Sokołów	3,6700	41,5174	2,1917	47,3791	10 673
23.	Tuczno	0,2200	65,0114		65,2314	14 600
24.	Werbkowice	3,5800	91,3433	19,4137	114,337	46 000
25.	Wózuczyn		150,9000		150,9000	31 716
26.	Żnin	0,0156	44,0687		44,0843	11 000
27.	Cukrownie Toruńskie		162,7880	2,3850	165,1728	
	Razem	135,5145	1 977,8070	77,9770	2 191,299	491 254

ZALĄCZNIK NR 8 - ZATRUDNIENIE W KSC SA

Cukrownia	Liczba zatrudnionych 30.09.2003 r.				Liczba zatrudnionych 31.12.2003 r.				Liczba zatrudnionych 30.09.2004 r.			
	stali	sezonowi	umowy	Razem pracownicy	stali	sezonowi	umowy	Razem pracownicy	stali	sezonowi	umowy	Razem pracownicy
Centrala	89	0	0	89	92	0	0	92	96	0	3	99
Borowiczki	63		2	65	66	1		67	55			55
Brześć Kujawski	176	21		197	165		1	166	158	44	1	203
Częstocice	179	5		184	175			175	153	25		178
Dobrzelin	214	8	11	233	211		2	213	201	2	4	207
Janikowo	200	7	6	213	186	2	1	189	171	9	3	183
Klemensów	211			211	206			206	66			66
Krasnystaw	499	2		501	484	217		701	455	2		457
Kruszwica	195	3		198	193	66		259	190	24		214
Lublin	422	2	5	429	418	25	2	445	392	72	1	465
Łapy	297	4	4	305	293		3	296	280	3	14	297
Malbork	213	389		602	211	46		257	185	82	4	271
Mała Wieś	149			149	145			145	132	9		141
Nakło	223		4	227	204	1	4	209	199		4	203
Nowy Staw	158	190	1	349	155	58		213	153	36		189
Opole	181			181	173			173	156		1	157
Ostrowy	161		2	163	158		2	160	150	28	2	180
Rejowiec	97		5	102	86	2	1	89	55		1	56
Sokołów	203		4	207	199	1	2	202	62	8	4	74
Tuczno	192	24		216	179	2		181	160	33		193
Werbkowice	315	30	0	345	307	285	0	592	300	44	1	345
Woźuczyn	236	10		246	231	146		377	223			223
Żnin	183	18		201	178	83		261	130			130
Razem cukrownie zinkorporowane	4 856	713	44	5 613	4 715	935	18	5 668	4 122	421	43	4 586
Gryfice	164	51	2	217	162	1		163	161	41	2	204
Kluczewo	181	8	5	194	175	4	5	184	173	130	5	308
Leśmierz	188	6	7	201	184		7	191	176	2	8	186
Pruszcz	69	15		84	63			63	53			53
Szczecin	178			178	177			177	65			65
Razem cukrownie niezinkorporowane	780	80	14	874	761	5	12	778	628	173	15	816
Ogółem	5 636	793	58	6 487	5 476	940	30	6 446	4 750	594	58	5 402

Struktura odbiorców w okresie I 2003 - IX 2004

5.1.5. WYKAZ AKTÓW PRAWNYCH DOTYCZĄCYCH KONTROLOWANEJ DZIAŁALNOŚCI

1. Ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. *o regulacji rynku cukru* (Dz. U. Nr 76, poz. 810 ze zm.),
2. Ustawa z dnia 26 sierpnia 1994 r. *o regulacji rynku cukru i przekształceniach własnościowych w przemyśle cukrowniczym* (Dz. U. Nr 98, poz. 473 ze zm.) – po zm. od 01.10.2002 r. *o przekształceniach własnościowych w przemyśle cukrowniczym*,
3. Ustawa z dnia 11 marca 2004 r. *o Agencji Rynku Rolnego i organizacji niektórych rynków rolnych* (Dz. U. Nr 42, poz. 386 ze zm.),
4. Ustawa z dnia 8 sierpnia 1996 r. *o zasadach wykonywania uprawnień przysługujących Skarbowi Państwa* (Dz. U. Nr 106, poz. 493 ze zm.),
5. Ustawa z dnia 30 sierpnia 1996 r. *o komercjalizacji i prywatyzacji* (Dz. U. z 2002 r. Nr 171, poz. 1397 ze zm.),
6. Ustawa z dnia 5 września 2000 r. – *Kodeks spółek handlowych* (Dz. U. Nr 94, poz. 1037 ze zm.),
7. Rozporządzenie z dnia 14 marca 1995 r. *w sprawie określenia jednoosobowych spółek Skarbu Państwa oraz przedsiębiorstw państwowych podlegających przekształceniu w jednoosobowe spółki Skarbu Państwa, których akcje zostaną wniesione do Spółek Cukrowych* (Dz. U. Nr 34, poz. 165 ze zm.),
8. Rozporządzenie z dnia 20 czerwca 1995 r. *w sprawie określenia zasad i harmonogramu programu prywatyzacji Spółek Cukrowych* (Dz. U. Nr 75, poz. 375 ze zm.),
9. Rozporządzenie z dnia 5 maja 1997 r. *w sprawie szczegółowego trybu nabywania akcji przez uprawnionych plantatorów buraka cukrowego* (Dz. U. Nr 47, poz. 311),
10. Rozporządzenie z dnia 4 sierpnia 1997 r. *w sprawie szczegółowego trybu nabywania przez uprawnionych pracowników akcji Skarbu Państwa w spółkach, których akcje wniesione zostały do Spółek Cukrowych* (Dz. U. Nr 95, poz. 587 ze zm.),
11. Rozporządzenie z dnia 26 lipca 2000 r. *w sprawie ustalenia dla producentów cukru minimalnej ceny zbytu cukru na rynku krajowym* (Dz. U. Nr 62, poz. 725),
12. Rozporządzenie z dnia 17 lipca 2001 r. *w sprawie ustalenia dla producentów cukru minimalnej ceny zbytu cukru na rynku krajowym* (Dz. U. Nr 81, poz. 878),
13. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 12 listopada 2001 r. *w sprawie ustalenia ceny interwencyjnej cukru białego i ceny podstawowej buraków cukrowych* (Dz. U. Nr 133, poz. 1482),

14. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 lipca 2002 r. w sprawie ustalenia ceny interwencyjnej cukru białego i ceny podstawowej buraków cukrowych (Dz. U. Nr 126, poz. 1072),
15. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 22 lipca 2003 r. w sprawie ustalenia ceny interwencyjnej cukru białego i ceny podstawowej buraków cukrowych (Dz. U. Nr 141, poz. 1354),
16. Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 28 stycznia 2002 r. w sprawie ustalenia cen minimalnych buraków A i B (Dz. U. Nr 10, poz. 102),
17. Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 11 marca 2003 r. w sprawie cen minimalnych buraków A i B (Dz. U. Nr 49, poz. 417),
18. Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 05 grudnia 2003 r. w sprawie cen minimalnych buraków A i B (Dz. U. Nr 215, poz. 2118),
19. Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 20 grudnia 2001 r. w sprawie trybu i terminów pobierania opłat cukrowych (Dz. U. Nr 153, poz. 1770),
20. Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 15 marca 2002 r. w sprawie szczegółowych zasad współpracy między producentami cukru i plantatorami buraków cukrowych (Dz. U. Nr 26, poz. 260),
21. Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 27 września 2002 r. w sprawie szczegółowych zasad dokonywania zakupów interwencyjnych cukru białego (Dz. U. Nr 161, poz. 1336),
22. Rozporządzenie z dnia 27 lipca 1999 r. w sprawie ustalenia kwot produkcji cukru (Dz. U. Nr 64, poz. 730),
23. Rozporządzenie z dnia 26 lipca 2000 r. w sprawie ustalenia kwot produkcji cukru (Dz. U. Nr 62, poz. 726),
24. Rozporządzenie z dnia 17 lipca 2001 r. w sprawie ustalenia kwot produkcji cukru (Dz. U. Nr 80, poz. 859),
25. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 12 listopada 2001 r. w sprawie kwoty A i B cukru oraz kwoty A i B izoglukozy (Dz. U. Nr 133, poz. 1483),
26. Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 3 października 2001 r. w sprawie określenia wzorów oraz terminów składania wniosków o przyznanie limitów A i B cukru, A i B izoglukozy oraz sprawozdań z produkcji i obrotu cukrem buraczanym (Dz. U. Nr 115, poz. 1232),
27. Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 10 grudnia 2001 r. w sprawie regulaminu działania Komisji Porozumiewawczej do Spraw Cukru (Dz. U. Nr 142, poz. 1589),
28. Rozporządzenie z dnia 12 grudnia 2000 r. w sprawie wysokości opłat przeznaczonych na dopłaty do eksportu cukru oraz zasad stosowania dopłat do cukru wyeksportowanego, w ramach kwoty B, w 2001 r. (Dz. U. Nr 117, poz. 1229),

29. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 3 czerwca 1997 r. w sprawie zakresu analizy spółki oraz przedsiębiorstwa państwowego, sposobu jej zlecenia, opracowania, zasad odbioru i finansowania oraz warunków, w razie spełnienia których można odstąpić od opracowania analizy (Dz. U. Nr 64, poz. 408 ze zm.),
30. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 29 lipca 1997 r. w sprawie szczegółowego trybu zbywania akcji Skarbu Państwa, zasad finansowania zbycia akcji oraz formy zapłaty za te akcje (Dz. U. Nr 95, poz. 578 ze zm.),
25. Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ograniczeniu prowadzenia działalności przez osoby pełniące funkcje publiczne (Dz. U. Nr 106, poz. 679 ze zm.),
26. Ustawa z dnia 3 marca 2000 r. o wynagradzaniu osób kierujących niektórymi podmiotami prawnymi (Dz. U. Nr 26, poz. 306 ze zm.),
27. Ustawa z dnia 30 czerwca 2000 r. o warunkach dopuszczalności i nadzorowaniu pomocy publicznej dla przedsiębiorców – (Dz. U. Nr 60, poz. 704 ze zm.) – uchylona z dniem 6 października 2002 r.,
28. Ustawa z dnia 27 lipca 2002 r. o warunkach dopuszczalności i nadzorowaniu pomocy publicznej dla przedsiębiorców – (Dz. U. Nr 141, poz. 1177 ze zm.) – uchylenie z dniem 31 maja 2004 r.,
29. Ustawa z dnia 30 kwietnia 2004 r. o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej (Dz.U. Nr 123, poz. 1291),
30. Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 27 maja 2004 r. w sprawie wzorów wniosków o przyznanie kwot A i B cukru oraz kwot A i B izoglukozy (Dz.U. Nr 129, poz.1374),
31. Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 20 maja 2004 r. w sprawie wzorów oraz terminów składania sprawozdań dotyczących produkcji, przechowywania, obrotu cukrem oraz izoglukozą, wielkości produkcji oraz obszarów uprawy buraków cukrowych (Dz.U. Nr 117, poz. 1225),
32. Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o nadmiernych zapasach produktów rolnych i produktów cukrowych (Dz.U. Nr 97, poz. 964 ze zm.),
33. Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 6 sierpnia 2004 r. w sprawie wysokości stawek opłat za produkty rolne (Dz.U. Nr 184, poz. 1899),
34. Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 11 maja 2004 r. w sprawie wzorów formularzy pisemnych informacji dotyczących zapasów produktów rolnych i produktów cukrowych (Dz.U. Nr 120, poz. 1255),
35. Umowa międzynarodowa - Międzynarodowe porozumienie cukrownicze. Nowy Jork 1968.12.24 (Dz.U. z 1970 r. Nr 12, poz.110 - zał.),
36. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 listopada 2004 r. w sprawie programu prywatyzacji Krajowej Spółki Cukrowej oraz trybu zbywania akcji tej spółki plantatorom buraków cukrowych oraz pracownikom (Dz. U. Nr 264, poz. 2628 ze zm.).

5.1.6. WYKAZ ORGANÓW, KTÓRYM PRZEKAZANO *INFORMACJĘ*

- Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej
- Marszałek Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej
- Marszałek Senatu Rzeczypospolitej Polskiej
- Prezes Rady Ministrów
- Prezes Trybunału Konstytucyjnego
- Prezes Narodowego Banku Polskiego
- Rzecznik Praw Obywatelskich
- Minister Skarbu Państwa
- Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi
- Minister Finansów
- Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji
- Wojewoda Dolnośląski
- Wojewoda Kujawsko-Pomorski
- Wojewoda Lubelski
- Wojewoda Opolski
- Wojewoda Małopolski
- Wojewoda Mazowiecki
- Wojewoda Podkarpacki
- Wojewoda Podlaski
- Wojewoda Pomorski
- Wojewoda Śląski
- Wojewoda Świętokrzyski
- Wojewoda Wielkopolski
- Wojewoda Zachodniopomorski
- Przewodniczący Sejmowej Komisji Rolnictwa i Rozwoju Wsi
- Przewodniczący Sejmowej Komisji do Spraw Kontroli Państwowej
- Przewodniczący Sejmowej Komisji Skarbu Państwa
- Przewodniczący Senackiej Komisji Gospodarki Narodowej

